ФИРДОУСЙ-ШАХ-НАМЕ

фирдоуси ШĀХ-НĀМЕ

ПАМЯТНИКИ ЛИТЕРАТУРЫ НАРОДОВ ВОСТОКА

тексты

Большая серия

II

фирдоусй ШĀХ-НĀМЕ

Критический текст

Том I

Под редакцией

Е.Э.Бертельса

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие	•	•	٠	•	•	•	•	•	•	٠	•	•	•	•	•	•	•	•		Ę
От комиссии	по	ИЗ,	дан	ию	кр	ИΤІ	иче	cko	ого	тег	кста	a <i>[[</i>	Ίāχ	:-ні	іме	Ф	ард	ιοy	сй	22
Указатель	•	•				•	•		•					•						23
Текст																		١ –	٠ ٢	v

фирдоусй Ш Ā X - Н Ā М Е

Утверждено к печати Институтом востоковедения Академии наук СССР

Редактор издательства ${\it Ho.\, \partial.\, }$ ${\it Брегель}$ — Корректоры ${\it \partial.\, H.\, }$ ${\it Panoscnan}$ и ${\it M.\, M.\, Xacman}$

Художник A. M. Олевский

Технический редактор С. В. Цветкова Персидский текст набирала А. Х. Хакимова

Сдано в набор 20/IX 1957 г. Подписано к печати 22/III 1960 г. Т-03040. Формат 84х108¹/₁₆. Печ. л. 19,0. Усл. п. л. 31,16. Уч-изд. л. 24.18. Тираж 1500 экз. Зак. 1578. Цена 16 р. 50 к

Издательство восточной литературы. Москва, Центр, Армянский пер., 2

Московская типография № 3 «Искра революции» Мосгорсовнархоза. Москва, Г-19, пер. Аксакова, 13

ПРЕДИСЛОВИЕ

Поэма Фирдоусй Шāх-нāме—один из замечательнейших памятников мировой литературы. Его значение было понято на Востоке уже давно. Свидетельство этого — бесчисленное множество рукописей, разбросанных по всем странам мира. Характерно, что наряду с рукописями роскошными (manuscrits de luxe), украшенными замечательными миниатюрами и заключенными в драгоценные переплеты, встречаются и рукописи, так сказать, рыночные, написанные неважным почерком, на плохой бумаге и снабженные дешевеньким переплетом.

Это доказывает, что $\coprod \bar{a}x$ - $n\bar{a}me$, хотя и привлекало внимание привилегированного читателя-феодала, но интересовало и самые широкие круги читателей.

Громадная популярность $M\bar{a}x$ -н $\bar{a}me$ (или, может быть, лежащих в его основе эпических сказаний) привела к тому, что многие его элементы распространились далеко за пределы Хорасана, где была создана поэма. Уже в средневековых европейских романах мы встречаем имя великана Rustemans; едва ли можно сомневаться в том, что в русской сказке о Еруслане Залазаревиче мы также встречаем отголосок сказаний о Рустаме. Сочетание имени Рустама (хотя, очевидно, и слившегося с тюркским Арслан) с именем отца Рустама Зал-и Зар и даже враждебного Рустаму царя Кай-Каўса (Киркаўс русской сказки) едва ли можно объяснить случайным совпадением. Конечно, нельзя рассматривать всю русскую сказку как повторение сказания о Рустаме на русской почве. Как она сложилась — вопрос, о котором говорить здесь не место; я упоминаю здесь о ней лишь потому, что она—блестящее доказательство широчайшего распространения элементов сакских преданий, вошедших в $M\bar{a}x$ -наме.

Первые попытки ознакомить ученый мир Европы с $\text{Ш}\bar{a}x$ -н \bar{a} ме начались в конце XVIII в. 1. Сначала ограничивались публикацией отрывков текста и переводом их, причем подходили к этой задаче несколько наивно, веря в правильность текста любой рукописи и не владея достаточно языком, но пытаясь в переводе осмыслить искаженные и потому совершенно непонятные строки.

Необходимость критического отношения к тексту $\text{$I\hspace{-.04cm}I}$ \$ax-\$na впервые была понята преподавателями известного Форт-Уилльям-колледжа в Индии. Препо-

¹ Более подробно историю критики текста и издания $\mbox{${\it H$\bar a}$x-h$\bar a$me}$ см. в работе А. А. Ромаскевича «*Очерк истории изучения Шах-намэ*»,— сб. «Фердовси», Л., 1934, стр. 13—50.

даватель этого колледжа М. Ламсден в 1808 г. задумал создать критический текст поэмы по двадцати семи рукописям. Ламсден понимал, что его собственных знаний для такой работы не хватит, и потому привлек к ней знатоков из местных ученых. Но объяснить им, что такое критика текста, Ламсдену не удалось, и они занялись просто-напросто перепиской одной, притом, повидимому, не очень ценной, рукописи.

Подготовленный трудами этой группы первый том $III\bar{a}x$ -н $\bar{a}me$ был напечатан в 1811 г. в Калькутте². Сопряженные с изданием большие расходы смутили финансировавшую это дело Ост-Индскую компанию, и работа на том закончилась.

Все же интерес к Max-name не падал. Уже в 1814 г. Дж. Эткинсон издал текст эпизода «Рустам и Сухраб» вместе с метрическим переводом, до сих пор считающимся образцом прекрасного стихотворного перевода³. Следом за ним появились отрывки из поэмы в разных странах Европы. Но все эти попытки ознакомить европейского читателя с Max-name наталкивались на одно и то же препятствие — отсутствие надежного текста.

Подготовка такого текста требовала не только знаний, но и весьма значительных затрат, на которые востоковедные учреждения идти не хотели или не могли. Первое полное издание $H\bar{a}x$ - $n\bar{a}me$ было, наконец, осуществлено знатоком персидской литературы и языка Т. Маканом при финансовой поддержке раджи Ауда и увидело свет в Калькутте в 1829 г. В основу издания были положены семнадцать рукописей — число весьма значительное. Однако ни одна из них не была старше XVI в., и потому все они давали позднюю редакцию текста, переполненную искажениями и интерполяциями.

Все же прекрасное знание языка и чувство стиля позволили Макану отобрать из имевшихся в его распоряжении рукописей действительно лучшие и даже выделить три большие интерполяции, с тех пор уже в текст $H \bar{a}x$ - $h \bar{a}me$ не включаемые. Описаний отдельных рукописей, имевшихся у Макана, у нас нет, о способе их использования издатель ничего не сообщил, но из ведущейся теперь над текстом $H \bar{a}x$ - $h \bar{a}me$ работы ясно, что у Макана была по крайней мере одна рукопись, восходящая к хорошему старому тексту. Текст Макана получил особенно широкое распространение на Востоке; его много раз литографировали в Индии и Иране.

В 20-х годах XIX в., когда Франция пыталась укрепить свои позиции в Персии, в качестве внешнего проявления «франко-персидской дружбы» было решено выпустить роскошное издание Шах-наме—образцовый текст и французский перевод. Работа эта была возложена на молодого ираниста Ж. Моля и начата в 1826 г. Моль использовал исключительно рукописи, находившиеся в Европе, причем привлек их более тридцати. Вести работу над такой массой

² «The Shah Namu... by... Abool Kausim i Firdousee of Toos...», vol. first, Calcutta, 1811.

³ «Soohrab, a poem freely translated from the original Persian of Firdousee...», Calcutta, 1814.

⁴ «The Shah Nameh: An Heroic Poem...», by Abool Kasim Firdousee. Carefully collated... by Turner Macan..., vol. I-IV, Calcutta, 1829.

рукописей, дающих невероятное число разночтений,—задача чудовищной трудности, и не удивительно, что на это ушла вся жизнь ученого. Моль умер в 1876 г., успев выпустить шесть томов своего огромного труда; последний, седьмой, том был выпущен уже его учеником Барбье де Мейнаром (1878).

Несмотря на столь долгую и кропотливую работу, Молю не удалось установить взаимоотношение рукописей, которые он использовал, иными словами, добиться главного условия, обеспечивающего обычно удовлетворительную критику текста. Даже приблизительную группировку своего материала Моль не смог произвести, что при огромных расхождениях в рукописях и не удивительно. Поэтому выбрать какой-то более надежный текст ему не удалось, а следовательно отпала и возможность найти критерий при отборе тех или иных чтений.

Подготовляя текст, Моль руководствовался, как он говорит в предисловии, в зависимости от обстоятельств, стилем, смыслом, количеством согласных между собой в том или ином случае рукописей и их древностью. Ему казалась особенно надежной одна индийская рукопись XVI в., необычайно роскошная и отличающаяся поразительной красотой почерка. Но, как это часто бывает, наиболее каллиграфические рукописи нередко дают весьма испорченный и искаженный текст. Поэтому, несмотря на затраченный нечеловеческий труд, издание Моля, исправившее различные упущения Макана, во многих случаях дало значительно менее удовлетворительный текст. Моль сохранил многие поздние интерполяции, но не заметил, что в его тексте кое-где есть лакуны, разрушающие связность изложения. При окончательной редакции стиха он зачастую не придавал значения метру и рифме, вводил в текст бейты, жестоко искаженные переписчиками, и в переводе пытался остроумными домыслами придать смысл подчас нелепому набору слов.

Недостатки издания Моля вызвали третью серьезную попытку издать критический текст Шах-наме, а именно работу И. Вуллерса⁶. Его мысль была: не привлекать новых материалов, а, пользуясь изданиями Макана и Моля, на их основе дать критический текст; Вуллерс учитывал и появившиеся после выхода в свет работы Моля критические замечания Ф. Рюккерта⁷, а также персидского поэта Махрама⁸. Вуллерс успел выпустить лишь два тома (1877—1879), третий был завершен Ландауэром (1884)⁹, а последний, четвертый, подготовлен одним

⁵ «Le Livre des Rois par Abou'l-Kasim Firdousi», publié, traduit et commenté par Jules Mohl, Paris, t. I, 1838; II, 1842; III, 1846; IV, 1855; V, 1866; VI, 1868; VII, 1878.

^{6 «}Firdusii Liber Regum qui inscribitur Shahname...», Lugduni Batavorum, t. I, 1877; t. II, 1879.
7 Fr. Rückert, Bemerkungen zu Mohl's Ausgabe der Firdusi,—ZDMG, Bd VIII, Heft II, Leipzig, 1854, Ss. 239—329; Bd X (1856), Ss. 127—282.

⁸ При тегеранском литографированном издании 1267 г. х. (1850 г. н. э.). Замечания Ф. Рюккерта и Махрама даны в приложении к первому тому издания И. Вуллерса, стр. IX—XXVII.

⁹ «Firdusii Liber Regum qui inscribitur Shahname», opus morte editoris interruptum ad finem perduxit S. Landauer, t. III, 1884.

из крупнейших знатоков Шах-наме—русским востоковедом Ф. А. Розенбергом (ок. 1930). К моменту завершения этой работы издание Вуллерса уже успело стать библиографической редкостью, и работа Ф. А. Розенберга света не увидела.

Мысль Вуллерса—создать критический текст, исходя из двух некритических изданий,—едва ли может быть признана удачной. Кое-что ему удалось подправить, но в общем он больше полагался на Моля и очень часто безусловно верное чтение давал под строкой, сохраняя в тексте поздние искажения.

Это издание многие годы служило основным пособием при изучении поэмы, им пользовались на восточных факультетах, на его базе построен первый словарь языка $UI\bar{a}x$ - $n\bar{a}me$.

Во время празднования тысячелетия Фирдоусй в Иране (1934) вышли два издания $\text{Ш}\bar{a}x$ - $\text{н}\bar{a}\text{м}e$. Одно—предпринятое издательством «Хавар»—представляет собой чуть подправленный текст калькуттского издания; другое—десятитомник издательства «Бар \bar{y} х \bar{u} м»¹⁰—в первых шести томах воспроизводит три тома Вуллерса—Ландауэра, а в последующих трех содержит текст, составленный проф. С. Нафйсй.

Как явствует из предисловия к первому тому издания «Барўхйм», подготовившие текст первых шести томов М. Мйнувй и 'А. Икбал ограничились исправлением опечаток и наиболее очевидных ошибок, не замеченных Вуллерсом и Ландауэром. В предисловии к седьмому тому С. Нафйсй сообщает, что ему было поручено составить текст последующих томов, что он и сделал всего за шесть месяцев, точно следуя методам И. Вуллерса. Сопоставляя издания Т. Макана и Ж. Моля, С. Нафйсй отдавал предпочтение тексту последнего. Таким образом, С. Нафйсй независимо от Ф. А. Розенберга и, очевидно, ничего не зная о его работе, вторично довел до конца дело, начатое И. Вуллерсом¹¹.

شاهنامه ٔ فردوسی ٔ از روی چاپ وولرس پس از مقابله با نسخ خطی دیگر و ترجمه ٔ حواشی ¹⁰ لاتینی آن بفارسی... جلد اول... کتابخانه و مطبعه ٔ بروخیم ٔ طهران ٔ ۱۳۱۳

¹¹ Уже после смерти главного редактора данного издания Е. Э. Бертельса библиотеки Москвы получили первый том самого последнего издания текста Шāх-нāме, выпущенного в Иране (معمد) بابو القاسم فردوسی، جلد نخست، از آغاز تا داستان سیاوش، بکوشش محمد). В предисловии к этому тому подготовивший его известный иранский текстолог Дабйр Сийақй сообщает, что он в основном следовал изданию Т. Макана, которое он считает лучшим, внося в него отдельные исправления по другим изданиям и рукописям. Разночтения Дабйр Сийақй дать не смог, так как весь текст Шāх-нāме должен был уместиться в пяти томах. Издание Дабйра Сийақй, выполненное весьма квалифицированно, задумано, очевидно, как популярное, рассчитанное на широкие читательские круги. В конце предисловия Дабйр Сийақй высказывает надежду увидеть со временем научное издание критического текста Шāх-нāме, основанное на старейших рукописях. (Прим. комиссии по изданию Шāх-нāме.)

Основным недостатком всех существующих изданий Max-name является то, что ни один исследователь не использовал старейших и лучших списков, часть которых была обнаружена после выхода работы И. Вуллерса. Насколько известно, старейшие из использованных издателями списков относились к XV в. Лишь в трех выпусках отрывков Max-name, опубликованных в Сталинабаде в 1938—1940 гг., впервые была использована одна из старейших рукописей мира —рукопись Государственной публичной библиотеки в Ленинграде, датированная 1333 г. name2.

Таким образом, при всем интересе мировой науки κ этому замечательному произведению публикации строго научного критического текста $\text{Ш}\bar{a}x$ -н \bar{a} ме до сих пор не было, что и побудило Институт востоковедения Академии наук СССР взяться за такую работу.

При подготовке текста мы подошли к своей задаче иначе, чем наши предшественники. Использовать существующие печатные издания нам не представлялось целесообразным. Точная датировка и строгая фиксация рукописного материала — одно из первых условий текстологической работы, а эти издания покоятся на материале неизвестном, смешанном и не фиксированном хронологически. Привлекать несметное число поздних рукописей, хранящихся в различных библиотеках мира, тоже не имело смысла, так как это дало бы только большее число поздних интерполяций и искажений и не помогло бы пробиться к оригинальному тексту. Поэтому в основу нашего издания положены лишь те рукописи, которые дают наиболее древнюю из известных редакций текста.

* *

Вероятно, уже в то время, когда Фирдоусй создавал $\text{Ш}\bar{a}x$ - $\text{н}\bar{a}\text{м}e$, оно отличалось от произведений других авторов своеобразием стиля и архаичностью поэтического языка. С течением времени часть лексики Фирдоусй еще больше устарела. На это указывает, например, наличие словарика непонятных слов, добавленного переписчиком к списку $\text{Ш}\bar{a}x$ - $\text{н}\bar{a}\text{м}e$ 1438 г. ¹³. Сюжеты большинства рассказов $\text{Ш}\bar{a}x$ - $\text{н}\bar{a}\text{m}e$ пользовались широчайшей известностью задолго до Фирдоусй. Его произведение было крайне популярно и переписывалось бесконечное число раз. В силу этих причин текст $\text{Ш}\bar{a}x$ - $\text{н}\bar{a}\text{m}e$ подвергался значительным изменениям и искажениям уже в первые столетия после смерти автора.

¹² Abulqosim Firdavsī, Şohnoma. Dostonhoji muntaxab, Stalinobod—Leningrad, 1938; idem, Şohnoma. Dostoni Rustam va Sūhrob, Stalinobod—Leningrad, 1940; idem, Şohnoma. Dostoni Bahromi Cubina, Stalinobod—Leningrad, 1940.

¹³ Ch. Rieu, Catalogue of the Persian manuscripts in the British Museum..., vol. II, London, 1881, p. 534 ff.

Деформация текста шла по нескольким направлениям. Переписчики-«редакторы», не понимая иногда текста, стремились к замене лексики $H \bar{a} x$ -н $\bar{a} m e$ более новой, к передаче архаичных сбоготов речи и грамматических форм более новыми и заменяли непонятные им бейты другими, зачастую не имеющими по смыслу ничего общего с оригиналом, а иногда, не разобравшись в тексте, писали очевидную бессмыслицу. Кроме того, они вводили отдельные бейты или группы бейтов, поясняющие непонятные, по их мнению, места, географические названия, realia и т. п. В то же время отдельные бейты и целые отрывки, ставшие в результате искажений бессмысленными или бессвязными, безжалостно выбрасывались переписчиками, чтобы сделать рукопись «удобочитаемой» для заказчика. Встречая у Фирдоусй изложение популярных сюжетов, отличающееся от версий, известных по другим источникам, «редакторы», считая версию Фирдоусй неправильной или почему-либо неуместной, изменяли ход рассказа, вводили в него новые главы и эпизоды¹⁴. Таким образом, как указывалось исследователями 15 , в текст некоторых рукописей $HI\bar{a}x$ -н \bar{a} ме Фирдоус \bar{u} попали даже целые стихотворные произведения других авторов.

Можно предположить, что текст $M\bar{a}x$ -н \bar{a} ме на протяжении первых четырех столетий после смерти автора деформировался сильнее всего. Как полагают именно ввиду этого в 1425 г. при дворе Тимурида Байсункара было предпринято составление «критического» текста $M\bar{a}x$ -н \bar{a} ме. Т. Нёльдеке крайне скептически относится к работе придворных «текстологов» Байсункара 16 . Он считает, что их деятельность ограничилась главным образом изготовлением роскошного списка, украшенного миниатюрами, и написанием предисловия к нему. О том, чем была в действительности «байсункаровская редакция», мы судить не в состоянии, так как не располагаем списком, поднесенным Байсункару 17 . Достоверно из-

¹⁴ В этом отношении характер работы переписчика напоминал деятельность сказителей, которые, передавая эпическое предание, в точности сохраняют лишь основной стержень, а различные эпизоды трактуют по своему усмотрению, обычно учитывая вкусы слушателей.

¹⁵ T. Nöldeke, *Das iranische Nationalepos*,—«Grundriss der Iranischen Philologie...», hrsg. von W. Geiger und E. Kuhn, Bd II, Strassburg, 1904, S. 196.

¹⁶ Т. Nöldeкe, Das iranische Nationalepos, S. 205.

¹⁷ С. Нафйсй в статье «Несколько слов о Фирдоусй» (ثارور) چند سخن درباره و شاره و شا

вестно только то, что многочисленные списки $\coprod \bar{a}x$ -н $\bar{a}me$ начиная с XV в. сопровождаются так называемым «байсункаровским» предисловием.

Именно этот, «байсункаровский», текст $\text{Ш}\bar{a}x$ -н \bar{a} ме Фирдоусй, или, вернее, текст, датированный пятнадцатым и следующими веками, лег в основу всех существующих изданий.

Исследователям давно известно, что, помимо «байсункаровского» предисловия, существует так называемое «добайсункаровское» в двух вариантах. Сравнительно недавно текст этого предисловия исследовал Мйрза Муҳаммад-ҳан Қазвин 18 , который пришел к выводу, что все известные рукописи Шāx-нāме могут быть разделены на три группы.

- 2. Рукописи с гораздо более обширным предисловием, обычно начинающим-ся стихом:

Это предисловие составлено в 829/1425-26 г., когда по приказу Тимурида Байсункара было проведено редактирование Шāx-нāme. Предисловие это теперь обычно называют «байсункаровским»; совершенно очевидно, что его можно найти только в более новых рукописях (обычно в переписанных уже во второй половине XV в. и позднее). Это предисловие почти полностью приведено в издании Т. Макана.

3. Рукописи с предисловием, более поздним, чем «старое», но более старым, чем «байсункаровское», обычно называемым «средним» предисловием.

гарй... пятого [числа месяца] джумада первого, года восемьсот тридцать третьего (30 января 1430 г.)».

Как известно, «байсункаровское» предисловие в издании Т. Макана датировано 829/1425-26г. Не имея пока возможности сличить колофон с датами подлинного текста предисловия, мы можем только предположить, что в колофоне указан день окончания переписки всего текста, исправление которого было начато в 829 г. х. При сличении текста первых глав «байсункаровской рукописи» с текстом настоящего издания был обнаружен ряд описок; так, например, в 6. 10 вместо слова سخت рукопись дает مشتو дает بأست дает на постова بأست дает на постова بأست дает на постова на пост

Таким образом, рукописи, содержащие «добайсункаровское» предисловие в обоих вариантах («старое» и «среднее»), или переписаны до XV в., или скопированы в XV в. и позднее с более ранних списков.

Как известно, мы теперь располагаем списками $\text{Ш}\bar{a}x$ - $n\bar{a}$ ме 1276/77 и 1333 гг. и списками, содержащими «добайсункаровское» предисловие. Составители публикуемого текста решили, как говорилось выше, не привлекать печатные издания, которые дают смешанный текст XV и последующих веков, положить в основу нового издания именно эти, старейшие рукописи и дать древнейшую из всех существующих редакцию текста.

Если считать «редакцию» Байсунқара вызванной сильными расхождениями в текстах рукописей того времени, то можно было бы заранее предположить, что попытка использовать «добайсункаровские» рукописи будет обречена на неуспех. Однако практика работы над первым томом этого издания косвенно подтвердила скептическое отношение Т. Нёльдеке к «байсункаровской редакции» и показала, что использование старейших рукописей не только возможно, но, за исключением отдельных мест, дает хорошие результаты. Расхождения между использованными рукописями, касающиеся состава бейтов, не настолько сильны, чтобы сделать составление критического текста невозможным. Главная ценность использованных рукописей в том, что они в целом, несомненно, стоят много ближе к оригиналу, чем печатные тексты, основанные на поздних рукописях, и во многих случаях дают возможность архаичными и достоверными чтениями заменить искажения, переходящие из издания в издание.

* *

На основании изложенных выше соображений для подготовки предлагаемого текста были выбраны следующие материалы.

- 1. Рукопись $\Box\Box\bar{a}x$ -н \bar{a} ме—старейшая из известных доныне, принадлежащая Британскому музею (Add. 21, 103) и относящаяся к 675/1276-77 г. (в дальнейшем обозначается «Л»—«Лондонская»²⁰).
- 2. Рукопись Государственной публичной библиотеки в Ленинграде (каталог Дорна, № $316-317^{21}$), датированная 733/1333 г. 22 (обозначается «I» 23).

Из рукописей со «старым» предисловием были привлечены две:

²⁰ См. ее описание: Ch. Rieu, Catalogue of the Persian manuscripts in the British Museum, vol. II, London, 1881, p. 533 ff.

²¹ B. Dorn, Catalogue des manuscrits et xylographes orientaux de la Bibliothèque Imp. Publique de St.-Pétersbourg, St.-Pétersbourg, 1852.

²² Ее описание (более подробное), кроме указанного каталога Дорна, см.: Л. Т. Гюзальян и М. Дьяконов, *Рукописи Шах-намэ в ленинградских собраниях*, Л., 1934, стр. 1—5.

 $^{^{23}}$ Рукописи I, IV и VI обозначаются римской цифрой, соответствующей порядковому номеру описания в работе Л. Т. Гюзальяна и М. М. Дьяконова.

- 3. Рукопись Института востоковедения АН СССР (С 1654), датированная $849/1445 \text{ г.}^{24}$ (обозначается «IV»).
- 4. Другая рукопись той же коллекции (С 822), не датированная, но по палеографическим признакам относящаяся к середине XV в. 25 (обозначается «VI»).
- 5. Наконец, в качестве важного пособия был использован арабский перевод $M\bar{a}x$ -н $\bar{a}me$, выполненный ал-Фатҳом ибн 'Алӣ ал-Бундарӣ ал-Исфаханӣ в 1218—1227 гг. ²⁶. Как видно из даты окончания этого перевода, он на пятьдесят лет старше самой старой из использованных нами рукописей и, очевидно, выполнен на основании списка (или списков) еще XII в.

Переходим к характеристике основных особенностей использованных материалов, придерживаясь порядка перечисления.

1. Рукопись \mathcal{H} является по времени переписки старейшим из всех известных до сих пор списков $\mathcal{H}\bar{a}x$ - $n\bar{a}me$. Она переписана в 1276/77 г.; т. е. примерно через 250 лет после смерти Фирдоусй. Текст рукописи \mathcal{H} , без сомнения, в какой-то степени искажен. Содержит она также некоторое число интерполяций. Вместе с тем, как показала работа над текстом, рукопись \mathcal{H} —лучшая из всех известных рукописей $\mathcal{H}\bar{a}x$ - $n\bar{a}me$ Фирдоусй²⁷. Язык ее наиболее архаичен. Многочисленные особенности текста, отдельные чтения, дополнительные бейты и т. п. встречаются только в рукописи \mathcal{H} и переводе Бундарй, что указывает если не на подлинность их, то во всяком случае на датировку XIII веком.

К числу особенностей рукописи Л следует отнести то, что текст в ней не разбит на главы. Имеются только отдельные заголовки в начале царствований и дастанов. В описании текста рукописи I мы еще вернемся к вопросу о делении текста на главы.

Рукопись Л начинается со старейшего варианта «добайсункаровского» предисловия. Как было отмечено еще Ч. Рьё, предисловие, первые и последний листы рукописи переписаны другой рукой в более позднее время. Это может ставить под вопрос датировку рукописи, так как содержащий дату колофон находится на последней странице. Тщательное сличение текста первых стра-

²⁴ Там же, стр. 14-18.

²⁵ Там же, стр. 22—26.

الشاهناسه :Текст издан в Каире (1350/1931-32) д-ром 'Абд ал-Ваххабом 'Аззамом: الشاهنا بالفارسيه ابو القاسم الفردوسي و ترجمها نثراً الفتح بن على البنداري و... صححها... نظمها بالفارسيه ابو القاسم الفردوسي و ترجمها نثراً الفتح بن على البنداري و... و صححها...

²⁷ Следует отметить, что данная здесь характеристика рукописей относится только к исследованной нами части текста. Одни и те же рукописи в разных частях неравноценны. Этим можно объяснить противоречие между крайне скептическим замечанием Т. Нёльдеке («Das ranische Nationalepos», Ss. 197—198) о выписках из рукописи Л, которыми он располагал, и нашим мнением об этой рукописи.

ниц рукописи Л (первые царствования) с переводом Бундарй показало, что эти страницы, хотя и переписаны не равыше XVII в. небрежным и малограмотным переписчиком, списаны с текста, современного самой рукописи. Очевидно, первые и последний листы истрепались от долгого употребления, местами текст на них совсем стерся, но переписчик, восполнивший их, не использовал все же при своей работе никакой другой рукописи. Это предположение подтверждается словами самого переписчика, написавшего в колофоне над датой: منسوخ عنه

Однако плохое состояние первых листов рукописи крайне затрудняет ее использование в этой части. Так как, кроме того, и перевод Бунд \bar{a} р \bar{u} не содержал «Введения» Фирдоус \bar{u}^{28} , то дать вполне удовлетворительный текст этого разделa пока невозможно.

2. Текст рукописи I, переписанной в 1333 г., носит явные следы чьей-то редакции и довольно значительно отличается от текста рукописи Л. Трудно сказать, была ли проделана эта редакция на протяжении 60 лет, которые отделяют время переписки рукописи I от рукописи Л. Скорее всего и редакция рукописи Л и редакция рукописи I относятся к более раннему периоду, чем конец XIII и начало XIV в. Оставляя в стороне пока неразрешимый вопрос о времени редакции, следует отметить, что рукопись I дает значительно более модернизованный текст, чем рукопись Л. Кроме того, рукопись I содержит, несомненно, больше интерполяций, чем рукопись Л.

Разбивка на главы с подзаголовками, мало отличающимися от обычных подзаголовков существующих изданий, впервые встречается в рукописи І. Наличие этого деления на главы с несомненностью указывает на работу какого-то, оставшегося навсегда неизвестным, редактора, быть может, пожелавшего облегчить высокому лицу, которому он этот текст подносил, нелегкий труд чтения IIIax-

3. Рукопись IV, датированная 1445 г., содержит «добайсункаровское» предисловие и, следовательно, является списком, скопированным с текста старше XV в. Сличение рукописи IV с рукописью I показало, что ее текст очень близок к тексту рукописи I. Эта близость рукописей I и IV оказала при работе над текстом большую помощь, так как рукопись I во многих местах повреждена, отдельные $\mathit{мисрã}^{\mathsf{r}}$ и бейты в ней выкрошились и срезаны, местами вклеены целые столбцы, переписанные другой рукой.

В целом текст рукописи IV отличается от текста рукописи I в том отношении, что он более модернизован и содержит отдельные мелкие интерполяции, отсутствующие в рукописи I. В некоторых случаях рукопись IV дает чте-

²⁸ Перевод «Введения», помещенный в издании 'Аззама, выполнен самим издателем (см. т. I, стр. 3, прим. 1).

ния, совпадающие с чтениями рукописи Л. Текст всей рукописи IV грамотный и вполне удобочитаемый.

4. Рукопись VI не имеет точной даты переписки и датируется по бумаге, почерку и характеру миниатюр серединой XV в. Она содержит «добайсунка-ровское» предисловие, и потому следует считать, что ее текст старше времени переписки.

Текст ее ближе всего к тексту рукописи Л. Так же как рукописи I и IV дают обычно совпадения, совпадают рукописи Л и VI. Отличие текста рукописи VI от рукописи Л состоит в том, что ее текст разделен на главы и местами носит явные следы редакции. Так, во «Введении» Фирдоусй, в отдельных главах (например, «Восхваление разума») порядок бейтов совершенно изменен и самые бейты даны в редакции, подогнанной к этому новому порядку. Текст рукописи VI изобилует описками, однако ее использование давало хорошие результаты при сопоставлении с текстом Л. Рукопись VI содержит старые чтения, имеющиеся только в ней и в Л; в ней отсутствуют отдельные интерполяции.

5. Арабский перевод Бундарй при составлении критического текста Шахнаме используется здесь впервые. Перевод Бундарй представляет совершенно исключительную ценность, так как это—единственный сохранившийся документ, дающий представление о варианте текста Шах-наме Фирдоусй, датированном временем не позднее конца XII в. Возможно, что тот список или те списки, которыми пользовался Бундарй при переводе, были даже старше. Вместе с тем при использовании перевода Бундарй для составления критического текста возникают значительные трудности. Во-первых, мы не знаем, в каком состоянии находился текст, которым располагал переводчик. Возможно, что в нем уже были лакуны и интерполяции. Во-вторых, мы точно не знаем, насколько и каким образом переводчик произвольно сокращал, дополнял или изменял текст. В-третьих, несмотря на наличие прекрасного критического издания, выполненного 'Абд ал-Ваххабом 'Аззамом, мы не можем с полной уверенностью судить о полноте списков самого перевода.

Все эти соображения заставляют с большой осторожностью пользоваться переводом Бундарй при составлении критического текста.

Перевод Бундарй неровен. По-видимому, рассматривая Max-наме как историю иранских царей, Бундарй опускал в переводе многое из того, что, по его мнению, не имело значения для основной темы. Перевод отдельных эпизодов очень близок к тексту поэмы, но Бундарй часто от перевода переходит к вольному пересказу, переводя точно только отдельные, по его мнению, особенно важные места. Следует отметить, что местами перевод Бундарй производит такое впечатление, как будто он переводил точно, но имел перед собой текст, резко отличавшийся от всех известных нам редакций. Полное отсутствие у Бундарй отдельных эпизодов, содержащихся во всех использованных нами рукописях и изданиях, ввиду приведенных выше соображений не может служить

решительным аргументом в пользу их подложности. Издатель критического текста перевода Бундарй, сверявший свой текст с изданиями самого произведения Фирдоусй, склонен считать отсутствие этих эпизодов произвольными сокращениями переводчика²⁹. Мы не всегда можем согласиться с этим. В отдельных случаях полное отсутствие целого эпизода у Бундарй и в одной из рукописей (что вряд ли может быть случайным совпадением) в соединении с другими соображениями дает основание считать данный эпизод интерполяцией, попавшей в текст позднее XIII в.³⁰.

* *

К сожалению, ни одна из рукописей, использованных в настоящем издании, не может быть в отдельности положена в его основу. Даже рукопись Л, лучшая из четырех, содержит испорченные бейты и неудовлетворительные чтения. Ввиду этого пришлось стать на трудный путь составления текста, опирающегося на данные всех привлеченных рукописей.

На протяжении первого тома была возможность предпочитать главным образом чтения рукописи Л, заменяя их чтениями рукописи І в тех довольно редких случаях, когда рукопись Л не давала удовлетворительного текста. Совпадения всех четырех рукописей давали, конечно, наилучшую возможность получить достоверный текст. Совпадения рукописей Л и І при несовпадении с ними рукописей IV и VI не очень уменьшали степень уверенности в тексте. Хуже обстояло дело, когда приходилось противопоставлять рукопись Л рукописям I, IV и VI, вместе взятым, что бывало довольно часто. В таких случаях иногда неоценимую помощь оказывал перевод Бундарй, подтверждавший чтения рукописи Л.

Ввиду того что ни одна рукопись в отдельности не могла быть положена в основу текста, необходимо было уделить большое внимание разночтениям. Учтены все сколько-нибудь значительные разночтения, кроме явных описок и ошибок переписчиков и случайных изменений порядка бейтов. Не учтены также незначительные расхождения в явно интерполированных бейтах, вынесенных под строку. Если эти бейты встречаются в нескольких рукописях, они даются в лучшем чтении одной рукописи с обозначением того, в каких еще рукописях встречаются их варианты. Тщательный учет разночтений дает тем,

²⁹ См. предисловие к переводу Бундарй (издание 'Аззама), стр. 96—101.

³⁰ Если же принять существующее мнение о том, что сам Фирдоусй окончательной формулировки поэмы не дал и при его жизни уже существовали различные ее варианты, то в этих умолчаниях Бундарй можно видеть отражение особенностей каких-то ранних вариантов поэмы. Разрешить этот вопрос в настоящее время еще не представляется возможным.

кто будет пользоваться настоящим изданием, все возможности судить о спорных местах основного текста.

При работе над текстом использовался глоссарий к $III\bar{a}x$ -н $\bar{a}me$ Вольфа ³¹, дающий общее предварительное представление о лексике Фирдоус \bar{a}^{32} .

Критерии стиля, смысла и языковых особенностей при отборе наилучших чтений использовались лишь с очень большой осторожностью. Все эти стороны являются в работе над текстом $M \bar{a} x$ -н $\bar{a} m e$ искомыми, а при попытках одну неизвестную величину объяснять при помощи другой столь же неизвестной никакого движения вперед получиться не может. Опираясь на такие особенности памятника, приходится к тому же следовать каким-то эстетическим нормам. Прилагать к тексту Х в. наши современные эстетические требования невозможно, сказать же, что мы можем сейчас с уверенностью восстановить эстетические воззрения самого Фирдоусй, было бы непростительной самонадеянностью. Не меньшие опасности представляет следование исключительно логическому ходу повествования при определении состава бейтов основного текста. Ведь этот ход-также искомая величина, и для того чтобы ему следовать, нужно быть абсолютно уверенным в том, что мы знаем, как именно Фирдоусй считал нужным разворачивать действие. Таким образом, использование этих, оказывающихся столь часто субъективными, критериев как абсолютных было признано недопустимым. Текст в целом основан прежде всего на данных рукописей.

Существующие издания использовались составителями главным образом для ориентировки в тексте. Разночтения по ним, как правило, не давались, так как, во-первых, привлеченный рукописный материал охватывает большую часть этих разночтений, во-вторых, чтения изданий и отдельные бейты, отсутствующие во всех использованных рукописях, но содержащиеся в изданиях, чаще всего ценности не имеют и датируются очень поздним временем, и, в-третьих, основная задача этого издания—дать неиспользованный рукописный материал, однородный, восходящий главным образом к XIII в. и являющийся много более достоверным, чем эклектический текст издания Вуллерса. Лишь в отдельных очень редких случаях бейты, которые имеются только в печатных изданиях и переводе Бундарй, восстанавливались по тексту издания «Барўхйм».

18—1578

³¹ F. Wolf,, Glossar zu Firdosis Schahname, Berlin, 1935.

³² Как известно, этот словарь представляет собой своего рода конкорданс к Шāх-нāме. Он содержит все употребляющиеся в поэме слова с указанием (по изданию Вуллерса), в какой строке это слово встречается, включая все глагольные формы, предлоги, союзы и т. п. Это—работа, потребовавшая поистине необычайного трудолюбия и самопожертвования, но, увы, исходящая из презумпции, будто мы имеем установленный текст Фирдоусй, что, к сожалению, нестак. Если бы работа основывалась на действительно подлинном тексте, то, понятно, она имела бы огромнейшее значение для изучения языка Фирдоусй. Но так как она покоится на текстах, заведомо подвергшихся значительной обработке в последующие века, то значение ее сильно снижается, хотя и сейчас она может помочь при работе над текстом.

В тех довольно редких случаях, когда все четыре рукописи не давали удовлетворительного чтения, в основной текст включался вариант того же издания. Варианты издания Макана, стоящие у Вуллерса (и соответственно в издании «Баруҳйм») чаще всего под строкой, во многих случаях совпадали с чтениями рукописей Л и VI. Они учитывались как один из аргументов при выборе чтения основного текста.

Наибольшие трудности представляло выделение интерполированных строк и установление общего порядка бейтов основного текста. Установить единый критерий для этого было невозможно. Составители текста старались, придерживаясь в целом состава рукописи Л, по возможности перемещать под строку только явно интерполированные бейты, отмечая квадратными скобками те бейты, подлинность которых вызывала сомнения.

Таким образом, текст настоящего издания в целом представляет собой редакцию, относящуюся к XIII в. Нет сомнений, что эта редакция ближе к оригиналу, чем все существующие издания, дающие текст XV и следующих веков. В настоящее время до обнаружения списков старше XIII в., появление которых весьма проблематично, в области приближения текста всего \$III\$ах-наме к оригиналу идти дальше трудно.

Углубленная филологическая разработка текста $\text{Ш}\bar{a}x$ -н \bar{a} ме только начинается. Первым ее этапом должны быть учет и сличение рукописей этого произведения, установление исторической перспективы изменений, которым подвергся его текст. Однако и эта работа ввиду наличия огромного числа рукописей и бесчисленных расхождений между ними не может быть проделана в пределах одного издания текста. Настоящее издание,—ни в коей мере не претендующее на то, что оно является «окончательным» и что в нем сделано все в настоящее время физически возможное для приближения текста во всех частностях к оригиналу,—выделяет и фиксирует старейший слой рукописногоматериала, которым мы располагаем.

Следующим этапом работы должно было бы стать составление полного словаря-конкорданса к $III\bar{a}x$ -н \bar{a} ме на основе издаваемого текста с указанием того, в каких рукописях встречается данное слово. Этот словарь, несомненно, весьма значительно уточнит то представление о лексике Фирдоус \bar{u} , которое нам сейчас дает глоссарий Вольфа, и позволит снова вернуться к тексту и подойти к нему с новым критерием — аппаратом перекрестных ссылок на датированном материале. Лишь тогда может быть поставлен вопрос о в какой-то мере «окончательной» обработке текста $III\bar{a}x$ -н \bar{a} ме с привлечением других рукописей, содержащих достоверные чтения³³, привлечением параллельных текстов

³⁸ Привлечение других рукописей XIII—XIV вв., кроме тех, которые использованы в этом издании, Е. Э. Бертельс считал весьма желательным. Еще в 1954 г. С. Нафйсй сообщил ему о нал ичии в Каире рукописи Шах-наме XIVв. Фотокопия этой рукописи, переписанной в 796 (1393-94) г. в Ширазе, была получена только после смерти Е. Э. Бертельса и использована

(Табарй, Гурар Са'алибй, Бал'амй и т. д.), фархангов, широчайшим комментированием всего произведения и использованием всех вторичных методов критики текста. При этом многочисленные недостатки публикуемого сейчас текста, основанного почти исключительно на материале четырех рукописей, на результатах их сличения, которое, разумеется, не может дать немедленных и блестящих результатов, будут устранены. Таким образом, настоящее издание является лишь основой, базой для дальнейшей текстологической работы над $IIII \bar{a}x$ -н $IIIII \bar{a}x$ -н $IIIII \bar{a}x$ -н $IIIII \bar{a}x$ -н $IIII \bar{a$

* *

Принятая в настоящем издании система разночтений в общих чертах совпадает с системой прежних изданий.

Разночтения на каждой странице имеют порядковые номера. Варианты рукописей и перевода Бундарй располагаются под строкой слева направо. Порядок вариантов в пределах одного разночтения принят такой: Л, I, IV, VI, Т (издание «Баруҳйм» — «Тегеранское») и Б (перевод Бундарй). Ввиду полиграфических затруднений этот порядок нарушается, когда под строку вынесены целые бейты или небольшие группы бейтов. Тогда под строкой после номера разночтения ставятся сперва варианты, охватывающие одно или несколько слов, а после них идет обычное условное обозначение интерполяции (например, «Л — доб.», т. е. «рукопись Л добавляет») и сама интерполяция. Крупные интерполяции обозначаются под строкой примечанием и даются в приложении в конце каждого тома.

Если какие-нибудь бейты имеются в основном тексте, но отсутствуют в одной или нескольких рукописях, под строкой ставится обычное условное обозначение лакуны (например, «Л — оп.», т. е. «рукопись Л опускает»).

Для облегчения пользования разночтениями в тех случаях, когда две или три рукописи дают различные варианты чтения, охватывающие несколько слов в одном полустишии, под строкой под одним номером даются разночтения, равные по числу метрических единиц, хотя бы при этом приходилось повторять.

18*

при составлении критического текста четвертого и последующих томов настоящего издания. Разночтения по этой рукописи к первым трем томам, которые находились в печати, когда фотокопия была получена, будут даны в дальнейшем в виде приложений к последующим томам. (Прим. комиссии по изданию Шах-наме.)

некоторые слова. Это правило не соблюдается, если разночтение приходится на конец полустишия. В таких случаях читатель легко может на глаз определить пределы вариантов, и надобность в повторениях отпадает.

Текст разделен по традиции на царствования, причем внутри царствования бейты пронумерованы. Каждое царствование разделено на главы, которые помечены цифрами. Названия глав, ввиду их произвольности, сильных расхождений в рукописях I, IV и VI и почти полного отсутствия в рукописи Л и переводе Бундарй, не даются, за исключением текста «Введения».

Бейты основного текста, подлинность которых по ряду соображений вызывает сомнения, даны в квадратных скобках.

Все дополнительные указания под строкой сопровождаются пояснениями. Архаическая орфография рукописей в тексте и разночтениях, как правило, не сохранена, так как в рукописном материале единства в орфографии нет, а загромождать издание орфографическими разночтениями было бы нецелесообразно.

И основной текст и разночтения даны в современном начертании. Графические различия между буквами $\delta \bar{a}$ и $n\bar{a}$, $\partial \mathcal{M} \bar{u}$ м и $u\bar{u}$ м и т. д. проставлены составителями в соответствии с выработанным ими пониманием текста. Если исследователь, пользующийся текстом, не согласится с составителями, он сможет мысленно отбросить эти графические различия и представить себе графику рукописей. Отказ от дополнительных диакритических точек представляется нецелесообразным, так как он затруднил бы пользование изданием большинству читателей. Ниже даем указания на основные орфографические особенности рукописей.

- 1. Рукопись Л. Буквы ба и па, джим и чим, каф и гаф, как и во всех рукописях того времени, в письме не различаются. Буквы за и жа различаются почти как правило (например, ازدها). Знак мадда над алифом обычно не проставлен. Дал-и манкута проставлен не всегда. Так, например, можно встретить рядом начертания شاد и نهاذ (рифма в одном бейте), نادید и тут же объяснить небрежностью переписчика, так как диакритические точки вообще проставлены в рукописи Л довольно небрежно. Специфические начертания географических названий и имен собственных, встречающиеся только в рукописи Л, даются в разночтениях (например, ازاولستان,
- 2. Рукопись І. Те же особенности, что в рукописи Л, однако знак мад- ∂a проставлен почти всегда, так же как и $\partial \bar{a} n$ -и манк $\bar{y} m a$.
- 3. Рукопись IV. Различие между буквами ба и па неустойчиво. Можно встретить рядом начертания بناه (вместо سپارم и даже в одном словосочетании: بس پشت (вместо بس پشت). Очень часты начертания типа پش (вместо پیش), когда точки двух соседних букв собраны вместе. Буквы чим и гаф не встречаются (всегда بر جون , جرا , جون , جون , عنان , جرا , جون манкута не встречается.

4. Рукопись VI. Те же особенности, что в рукописи Л, с той разницей, что $ma\partial da$ встречается довольно часто, а $\partial \bar{a} n$ -и манкута не встречается совсем. Можно встретить рядом начертания عزبر и عزم. Точки проставлены крайне небрежно и часто совсем отсутствуют.

* *

При составлении текста первого тома происходило постепенное изменение методов работы, значительно осложнившее подготовку этого тома, что явилось результатом изменения самого характера издания. Первоначально было намечено издать лишь своего рода антологию—выборку эпизодов поэмы, наиболее интересных в художественном и историческом отношениях. Для этой цели предполагалось довольствоваться лишь рукописями I и IV.

Приглашенным принять участие в работе Л. Т. Гюзальяном, пользовавшимся при изучении эпиграфических фрагментов $\mathfrak{W}\bar{a}x$ - $n\bar{a}$ ме XIII—XIV вв. рукописью I и впервые привлеченными им рукописями IV и VI и переводом Бундарй 34 , был поставлен вопрос о необходимости использования двух последних, а также рукописи Л, фотокопия которой не имелась до этого в Советском Союзе.

С расширением круга материалов изменился и первоначально намеченный характер издания. Очень скоро стало ясно, что при выборке эпизодов критика текста будет крайне затруднена и что волей-неволей придется изучать весь текст отобранных рукописей и арабского перевода.

На основании всех указанных материалов текст первого тома полностью был подготовлен Л. Т. Гюзальяном. В дальнейшем, однако, подход к использованию тех же материалов изменился: было решено дать разночтения полностью, а также сохранить (в квадратных скобках и в приложениях) все бейты, признаваемые сомнительными или подложными, но имеющиеся во всех рукописях. Ввиду этого подготовленный Л. Т. Гюзальяном текст был переработан в этом направлении О. И. Смирновой (Минучихр, бейты 1—1238) и А. Е. Бертельсом (весь остальной текст). Текст приложений составлен А. Е. Бертельсом³⁵.

Е. Э. Бертельс

³⁴ См. Л. Т. Гюзальян, *Отрывок из Шахнамэ на глиняных изделиях XIII—XIV вв.*,— «Эпиграфика Востока», М.—Л., 1951, вып. IV, стр. 40—55; вып. V, стр. 43—50.

³⁵ Корректуры тома после смерти Е. Э. Бертельса были прочитаны А. Б. Фирдоусом, сделавшим весьма ценные замечания. (*Прим. комиссии по изданию Шах-наме.*)

ОТ КОМИССИИ ПО ИЗДАНИЮ КРИТИЧЕСКОГО ТЕКСТА *ШĀХ-НĀМ Е* ФИРДОУСЙ

Ввиду кончины главного редактора данного издания Е. Э. Бертельса дирекция Института востоковедения АН СССР возложила обеспечение выпуска в свет подготовленных им томов на комиссию в составе члена-корреспондента АН ТаджССР И. С. Брагинского, члена-корреспондента АН СССР Б. Г. Гафурова и А. Б. Фирдоуса.

Ко времени кончины Е. Э. Бертельса первый и второй тома критического текста $U \bar{a}x$ -н $\bar{a}me$ находились в стадии редакционной подготовки, причем некоторые вопросы оформления текста оставались не решенными окончательно главным редактором.

В предварительной публикации Е. Э. Бертельса, посвященной изданию Шāх-нāме, имеется следующая фраза, относящаяся к расположению интерполированных отрывков в томах: «...Когда какого-либо места у ал-Бундāрй нет, но оно имеется во всех старейших рукописях и притом без особо сильных расхождений, такое место издателями сохраняется»¹. Комиссия, ознакомившись с рукописью критического текста первого тома Шāх-нāме, находившейся в издательстве, убедилась в том, что текст большей части отрывков, вынесенных в приложения (см. יلحات, № I — IX, стр. γεε—γολ), имеется без особых расхождений во всех использованных рукописях и отсутствует только в переводе Бундāрй. В соответствии с принятыми в издании принципами, сформулированными в приведенном выше высказывании Е. Э. Бертельса, текст этих отрывков должен был бы быть помещен в основном тексте и помечен квадратными скобками, как это сделано в других аналогичных случаях. Однако комиссия решила сохранить том в таком составе, в каком его передал издательству Е. Э. Бертельс.

¹ Е. Э. Бертельс, *Шахнаме и критина текста*,—«Советское востоковедение», 1955, № 1, стр. 95.

УКАЗАТЕЛЬ

УКАЗАТЕЛЬ ИМЕН И ГЕОГРАФИЧЕСКИХ НАЗВАНИЙ

вар. آتبین (Абтйн, вар. Атбин) Заххак 117, 154, 323. (Иблис) ابلیس Джамшид 88, 99, 108, 109, 120, 136, 159, ابو القاسم (Абӯ-л-Қасим), кунйа султана Маҳмўда Газнавй Введение 181. См. محمود. (Абў Бакр), первый «праведный» халиф Введение 92. (Арзўр), в рукописях — в следующих ارزور написаниях: Л خسرزوان IV خسروران написаниях خــرزوره Бйрўнй خـرورای VI Қай**ўм**ар<u>с</u> 37. (Ирам) ارم Введение 209. ارمائل (Арма'ил), в рук. Л Заххак 16. (Арнаваз) ارنواز Заххай 8, 43, 52, 57, 329, 354, 388; Фарйдўн 52. (Арванд), иное название реки Тигр Заҳҳаҡ 275, 276, 278. См. دجله. فريدون см. أفريدون آلانان دژ .(Алāн-диж), вар) الان دژ Фарйдун 681, 783. (Албурз) البرز Заххайк 137, 149, 449; Минучихр 84, 192, 669. (Амул) آسل

Фаридўн 47; Минўчихр 894, 1067.

١

(Аваган) آوگان Фарйдун 623. (Ахраман) اهرمن Ахриман) اهريمن Кайўмарс 21, 22, 34; Тахмўрас 27; Заххак 233; Фарйдўн 272, 287,467,703; Минўчихр 22, 63, 126, 386, 858, 1380. (Axbās) اهواز Минучихр 835, 1388. (Йран) ایران Введение 197, 210; Джамшйд 165, 170, 172, 175; Заххак 158, 161; Фаридун 63, 74, 187, 188, 207, 244, 376, 386, 392, 395, 523, 639; Минучихр 31, 680, 719, 725, ايران ; 868, 873, 907, 1084, 1246, 1645 نيين Джамшйд 173, 174; Заҳҳак 140, 154, 327; Фарйдун 179,208, 641, 774; Минучихр 68,402. (Йрадж) ایرج Фарйдун 187, 207, 244, 314, 357, 364, 366, 375, 383, 390, 401, 404, 431, 434, 446, 455, 461, 473, 475, 480, 485, 486, 576, 578, 584, 668, 684, 695, 771; Минучихр 1631. (Йзад) ایزد يزدان 1594. См. также.

Фаридун 4, 527; Минучихр 8, 577, 644,

(Бада _хшан) بدخشان Минучихр 1092. (Бармайе) برمایه Заххак 99, 112, 124, 144, 145, 325. (Буст) بست Минучихр 226.

(Ба<u>гд</u>ад) بغداد Заҳҳаҡ 277.

المقدس (Байт ал-Муқаддас), Иерусалим Заҳҳāк 290. См. كنگ دژ هودج. (Бӣварасп) بيوراسپ (Бӣварасп) Заҳҳāк 84. См.

پ

پارس) (Пāpc) Минўчихр 1388. (Пурмāйе) Заҳҳак 256, 273.

پشنگ (Пашанг) Фаридун 482, 861, 882; Минучихр 1647.

ت

تايمان (Талйман)
Фарйдўн 676.

А تصيية (Таммйша)
Фарйдўн 47, 868.

у тур)
Фарйдўн 183, 184, 211, 212, 370, 372, 385, 390, 400, 513, 592, 631, 678, 682, 731, 742, 749, 777, 789, 800; Минўчихр 1631.

(Тўран)
Введение 197; Фарйдўн 183, 200, 210, 243, 423, 762; Минўчихр 1647, 1650.

ج

جبر أيل جبر أيل Введение 212.

Введение 212.

(Джамшйд), جم (Джам)

Джамшйд 1, 52, 74, 166, 169, 176, 177;

Заҳҳаҡ 6, 7, 109, 315, 387; Фарйдун 327, 616.

(Джандал)

Фарйдун 55, 60, 68, 71, 73, 134, 138.

фарйдун 714.

٣

چين (Чйн) Фарйдўн 179, 183, 198, 200, 208, 222, 243, 340, 392, 636, 689, 706, 774; Минўчихр 388, 402, 489, 1385; دريای چين Введение 200; Джамшйд 180; Минўчихр 225, 1034.

7

جيدر (Хайдар) Введение 112. См. على .

(Диджле) دجله

خ

خاور قвар) Фарйдўн 179, 180, 181, 182, 207, 304, 340, 387, 392, 520, 523, 594, 636, 639; Минўчихр 390, 1051. См. روم ارزور .cм. ارزور.

د

Заҳҳаҡ 276, 277. См. также-اروناي چين (Дарйа-йи Чйн)—см. چين . چين (Дарйа-йи Синд)

Введение 196; Минўчихр 225.

(Дарйа-йи Гйлан)

Фарйдўн 873.

ак. —см. —ак.

(Дастан)

Минўчихр 132, 169, 280, 300, 304,323, 339, 422, 437, 537, 540, 562, 592, 680, 685, 731, 742, 773, 783, 840, 864, 949, 958, 1075 1135, 1165, 1325, 1365, 1394, 1411, 1473, 1475, 1555, 1559, 1585, 1596. См. الران Сдашт-и саваран)

Джамшйд 75; Фарйдўн 97, 124, 179, 188, 207.

دشت سواران. Дашт-и гурдан) —см. دشت نیزه وران (Дашт-и найзаваран) — см. دشت نیزه وران دشت سواران

دشت سواران.Дашт-и йалāн) — см. دشت سواران. (Дамāванд)

Заххак 48, 462, 464.

دنبر (Данбар) Минӯчихр 291.

J

(Рустам) رستم

Минучихр 1517, 1525, 1530, 1549, 1552, 1574, 1585, 1587, 1596, 1599, 1617.

رودابه (Рудабе) Минучихр 354, 356, 373, 398, 414, 468, 483, 511, 580, 732, 737, 749, 752, 758, 762, 769, 789, 813, 818, 842, 845, 847, 852, 859, 1081, 1103, 1165, 1176, 1378, 1389, 1437, 1476.

روم (Рўм) Введение 196; Захха́к 239; Фарйдўн 179, 180, 207, 222, 243, 422, 706, 830.

(Рай), город Рей Минучихр 1388.

j

زابل (За́булиста́н), زابل (За́булиста́н), زابل (За́булиста́н), زابل (За́булиста́н), زابل (За́булиста́н), із (За́булиста́н), із (За́булиста́н), із (За́булиста́н), із (Забулиста́н), із (Забули

(Зал), ј Џј (Зал-и Зар) Џј Минучихр 182, 190, 191, 195, 206, 210, 257, 261, 277, 278, 286, 288, 305, 310, 320, 321, 325, 328, 337, 345, 349, 351, 364, 374, 403, 420, 425, 468, 499, 507,524, 556, 569, 586, 611, 648, 679, 705, 716, 726, 727, 777, 782, 791, 865, 870, 950, 960, 968, 969, 992, 1060, 1064, 1133, 1151, 1176, 1185, 1207, 1211, 1248, 1250, 1251, 1307, 1314, 1329, 1336, 1349, 1353, 1355, 1375, 1396, 1399, 1408, 1412, 1415, 1452, 1459,1464,1481,1482,1503,1537,1539,1545, 1546, 1560, 1566, 1569, 1592, 1601, 1603, 1605, 1616, 1648, 1649; زال زر Минучихр 240, 311, 364, 463, 566, 582, 1183, 1226, 1274, 1359, 1426, 1428, 1476, 1598. См. также كستان

زمين ترک (Замйн-и турк) Фарйдўн 179.

زير ک (Зӣрак) Заҳҳаҡ 83.

س

(Cāp \bar{u}) سارى

Фарйдўн 873; Минўчихр 894.

(Cām) سام

Фарйдун 583, 672, 675; Минучихр 29, 41, 44, 45, 48, 51, 53, 55, 93, 108, 115, 121, 128, 129, 149, 156, 164, 166, 169, 171—174, 177, 181, 185, 189, 228, 238, 241, 257, 261, 280, 288, 299, 304, 308, 323, 334, 339, 361, 381, 403, 437, 447, 454, 480, 496, 512, 537, 540, 574, 578, 592, 611, 617, 639, 641, 645, 655, 671, 683, 704, 734, 742, 777, 779, 813, 827, 830, 835,853, 864, 871, 878, 881, 882, 883, 885, 886, 889, 939, 940, 954, 958, 967, 968, 970, 980, 1048, 1079, 1085, 1096, 1121, 1125, 1129, 1136, 1150, 1161, 1192, 1198, 1199, 1202, 1204, 1211, 1222, 1229, 1239, 1316, 1319, 1325, 1343, 1350, 1360, 1397, 1399, 1408, 1411, 1424, 1426, 1435, 1437, 1439, 1441, 1451, 1457, 1464, 1488, 1525, 1530, 1531, 1554, 1555, 1557, 1568, 1570, 1571, 1573, 1576, 1586, 1598, 1601, 1603, 1648.

(Capa) سرو

Фаридун 67, 69, 139, 158, 171, 583, 620, 673, 701; Минучихр 790.

(Сурўш) سروش

Кайўмарс 28, 46; Заххай 461; Фарйдўн 141.

(Carcap) سگسا

Минучихр 709, 908.

(Салм) سلم

Фарйдун 180, 195, 226, 302, 368, 372, 513, 556, 592, 631, 678, 731, 770, 779, 782, 826, 840; Минучихр 913, 1631.

(Сийамак) سیامک

Кайумарс 18, 24, 30, 34, 37, 51, 52.

(Сйстан) سیستان

Минўчихр 235, 1451, 1454, 1616. См. أيلستان.

(Сймург) سيمرغ

Минўчи**х**р 70, 77, 82, 86, 128, 132, 145,188, 191, 205, 252, 652, 1133, 1477, 1478, 1594.

Сйндухт) سيندخت

Минучихр 354, 359, 617, 743, 745, 751, 782, 804, 808, 819, 829, 836, 842,843, 845, 848, 1081, 1086, 1095, 1102, 1126, 1136, 1142, 1154, 1162, 1189, 1192, 1197, 1206, 1369, 1374, 1381, 1400, 1401, 1433, 1437, 1438, 1439, 1454, 1458, 1474, 1477, 1505, 1513.

ش

шапур), витязь, военачальник Фарйдуна Фарйдун 556, 581, 624.

(Шабдиз) شبدير

Минўчихр 1599.

шухрасп), в изданиях *Шāх-нāме* شهر سپ شیدسپ

Тахмурас 21.

(Шахрнāз) شهرناز

Заххак 8, 354, 388, 423; Фарйдўн 52.

(Шӣдӯш) شيدوش

Фаридун 582.

(Шӣрх^ва́н) شيرخوان

Заххак 357, 359.

شيرويه (Шйрўйе), витязь, военачальник Фарйдўна Фарйдўн 511, 582, 624, 794, 798, 814, 815,

ض

(ᢃaxxāk) ضحاک

863, 886.

Джамшйд 83,98,118, 126, 128,144,150,159, 172, 182; Заҳҳак 1, 9, 38, 47, 49, 52, 84, 96, 101, 116, 120, 132, 144, 158, 161, 176, 178, 183. 232, 247, 292, 306, 310, 323, 324, 330, 349, 369, 380, 384, 392, 402, 410, 414, 417, 420, 424, 456, 459, 464, 469; Фарйдун 15, 18, 108; Минучихр 298, 623, 700, 869, 945, 1164,1600. См. بيوراسپ .

ع

ن عثمان ('Усман), третий «праведный» халиф Введение 94.

четвертый «праведный» халиф Введение 95, 98, 104, 110.

('Умар), второй «праведный» халиф Введение 93.

ط

(Țapās) طراز

Минучихр 318, 472, 510.

Тӯс) город طوس

Введение 220.

(Ṭaxmȳpac) طهمورث

Тахмурас 1, 31, 35; Заххай 156; Фаридун 617.

ف

پارس . Фарс)—см. فارس

Фиранак) فرانک

Заххак 122, 140, 153; Фаридун 14.

قريدون (Фарндун), فريدون أفريدون (Фарндун), فريدون Заҳҳаҳ 90, 104, 107, 111, 117, 121, 122, 147, 149, 172, 183, 184, 232, 236, 247, 254, 257, 261, 269, 282, 285, 294, 304, 307, 316, 322, 330, 334, 360, 367, 407, 410, 414, 423, 428, 433, 446; Фарндун 1, 43, 54, 66, 68, 75, 76, 89, 100, 112, 136, 152, 168, 177, 178, 192, 228, 247, 256, 259, 268, 301, 423, 432, 435, 448, 490, 517, 526, 527, 548, 558, 601, 628, 633, 641, 649, 695, 756, 759, 773, 778, 833, 867, 874, 881, 891; Минучихр 18, 700, 840, 869, 955, 1007, 1630, 1636.

ق

قارن (Қаран) Фарйдун 511,581,619,623,655, 666,670,675, 701,739, 782, 809, 813, 817; Минучихр 181. اقاد (Қубад) Фарйдун 672, 676, 682, 692. (Қандахар) Минучихр 835. Жедение 196; Минучихр 390.

کت

(Кабул) Минучихр 225, 291, 294, 298, 300, 325, 507, 508, 671, 773, 786, 828, 941, 950, 986, 991, 1067, 1080, 1085, 1101, 1146, 1168, 1171, 1175, 1191, 1200, 1204, 1209, 1363, 1391, 1401, 1410, 1416, 1429, 1458, 1561; كابلتان Минучихр 424, 471, كشف رود (Кашаф-рўд)

Минўчихр 1016, 1045.

Заҳҳаҡ 351, 352, 363, 385.

(Канг-диж-и хўдидж), в рук. І كنگ دژ هوخت كنگ دژ هوخت يمخيد المقدس عميد (Кайднўш)

Заҳҳаҡ 291. См. بيت المقدس (Кайанўш)

Заҳҳаҡ 256, 273.

(Кайўмарс)

Кайўмарс 6, 9, 18, 27, 62. 69.

کی

گرشاسپ (Гаршāсп)
Фарйдўн 620, 672, 791.

фарйдўн 620, 672, 791.
(Гургсаран)
Минўчихр 247, 675, 722, 903, 988, 1055, 1460.

گرمانک (Гарма'ил), в рук. Л گرمائل Заҳҳҳаҡ 16.

Фарйдўн 48.

٩

ازندران (Мазандаран) Минучихр 247, 709, 903, 988, 1014, 1055, 1463. (Махафарйд) Фарйдун 474, 478. سای وسرخ ,سرخ وسای (Май)—в сочетаниях سای وهند سای وهند Минучихр 207, 225, 291. См. مرخ .سرخ (Мухаммад), пророк, основатель ислама (Минўчихр) منوچهر

Фарядун 492, 505, 542, 552, 566, 576, 578, 589, 602, 617, 642, 650, 673, 683, 693, 717, 728, 736, 737, 738, 751, 778, 802, 825, 843, 862, 878, 885, 887, 893; Минучихр 1, 2, 25, 165, 176, 177, 180, 224, 573, 618, 639, 827, 888, 892, 893, 901, 939, 1004, 1183, 1231, 1462, 1618.

روسى (Mycā), библейский пророк Моисей Минучихр 1641.

(Muxpāб) مهراب

Минучихр 295, 304, 308, 310, 325, 330, 337, 352, 359, 363, 423, 440, 616, 623, 633, 662, 668, 705, 791, 794, 804, 816, 832, 864, 865, 871, 941, 949, 1093, 1099, 1124, 1145, 1151, 1164, 1193, 1202, 1239, 1319, 1363, 1368, 1407, 1412, 1414, 1419, 1443, 1454, 1561, 1569, 1597, 1601.

ن

بيشهٔ نارون (Нāраван), نارون Фарӣдӯн 670, 689.

ناصر الدين (Насир ад-Дин), Сабуктегин, отец Махмуда Газнави Введение 219.

نريمان (Нарӣман) Мин⊽нихр 704 1

Минучихр 704, 1451. См. نيرم. نير (Настух)

نستوه (Настӯх) Фарӣдӯн 581.

نوذر (Наўзар) Минўчихр 166, 171, 173, 877, 883, 885, 886, 889, 1626, 1651. (Найрам) نیرم

. نريمان . Минӯчихр 574, 645, 881. См

(Нӣл) نیل

Введение 212; Фарйдўн 722; Минўчихр 1043.

(Нймрўз) نيمروز

Минучихр 234, 437, 1456. См. سیستان.

٥

مای (Хумай), легендарная птица Фарйдўн 786; Минўчихр 1586.

(Хинд) هند

Введение 196; کوه هند Минўчнхр 105, 652; هندوستان 225; минўчихр 225; هندوستان 3аҳҳãҡ 136, 338; Минўчихр 388, 941.

. هند .мыдўстан) — см. هندوستان

(Хүшанг) هوشنگ

Кайумарс 53, 56, 66; Хушанг 1, 12, 22, 37.

ي

(Йаздан) يزدان

Введение 36, 114, 222; Кайўмарс 50; Хўшанг 5; Джамшйд 62, 70, 73, 111; Захха̄к 42, 176, 231, 252, 449; Фарйдўн 34, 40, 232, 233, 279, 284, 410; Минўчпхр 16, 23, 32, 85, 101, 103, 151, 204, 251,254, 356, 529, 547, 577, 656, 657, 659, 863, 1024, 1041, 1062, 1166, 1587, 1622, 1643. См.

يمن (Йаман), Йемен

Фаридун 67, 71, 74, 77, 90,124, 139, 150, 160, 163, 168, 207, 619, 620, 701; Минучихр 443, 484, 840.

TEKCT

غلطنامه

			<u> </u>	1			1
صحيح	غلط	سطر	صفحه	صحیح	غلط	سطر	صفحه
نترسيد	بترسيد	۱۷	١٤٧	فردوسى	قردوسى	70	٧
باز	بار	7 7	١٤٧	اثر اثر	اتر	١٦	٨
درافشان	درافشان	٥	17.	ستاره برو	ستاره درو	١.	١٥
اوی	او	۱٤	174	فر	فر	•	7 5
فر	قر ّ	١٥	179	فر	فر	١٤	41
كنگره	کنره گره	۱۹	1 7 7	گوی	گوئی	٤	٤ ٥
فر	 فر	١٧	174	بدانش	بدنش	١٧	17
پر آب	بر آب	۱۸	١٧٤	نگهبان	نكهبان	١٣	۸۶
زسينش	زمين ش	۲۰	١٨٥	سادر	سادر	٩	٨٢
پاک	باک	7 7	1 1 9	فرّ خ	فرّح	١	۸۸
نكوروى	نیکوروی	۱۹	197	چیره دست	خيره دست	7 7	١
آوريدم	آورديم	18	7 . 7	شاهرا	شاهزا	79	1.4
گرگساران	کر گساران	١٦	7.7	نيابد	بيابد	١	117
انجام	آنجام	١٥	777	گروه	گرو	٩	177
بس	پس	۱٤	7 7 2	هاسون	هماسون	1	178
خشک	خشگ	٤	7 7 7	دُمادُم	دُسادمُ	,	177
همه	همی	\ v	7 5 5	بگریستی	بگرستی	1 1 1	1 77
نبيرة	نبيره	17	77.	شايستهٔ	شايسته	۲٧	177
سگسار	سگسا	4	28	همی	ههی	11	1 2 7
				د رفشنده	درفشيده	۱۷	1 2 7
	l	1	1	II	1	1	l

نـمـوده بـدان يـهـلـو يــر خـرد2 بنندد سے سے سے اور کے دش گسی ز شادی رخش هـمـچـوگل بـشـکـفـیـه ز بس شـادمـانــی گـو نـامــدار ; رستـم هـمـى ٥ داسـتـان كـرد يـاد بنزدیک فرز ند گردن فراز نباشب شگفتی که باشب دلیر چـو دنـدان بـر آرد شـود زو¹² سـتـوه بےخوی پےدر بےاز گیردد تےام . که دارد دلیری چو دستان پدر 14 ا; و شير خواهد همي ¹⁷ ياوري ¹⁸ فرستادمرا خوانه و اورا 19 سيرد ابا خالىعات و ناملهٔ نامور ز کردار آن ²¹ نـو رسـيـده حـوان ²² ز روی زمین تابسبسرج بسره ²³

بنامه درون سر بسر نیک و بدا فرستاد و با نامه هديه بسي چےو نامیہ بےر سام نیےرم رسید بياراست برمي چو خرم بهار فـرســــاده را خـلـعـت و يــاره داد نـوشـت آنـگـهـی یاسـخ نامـه باز بنامه درون گفت کن نده و شید هـمـان بــچــهٔ شــيــر نــاخورده شــيــر 170 مـــر او را در آرد مـــيــان گــروه ابـــى آنــكــه ديــدســت يستــان مـــام عـجـب نـيست از رسـتـم نـامــور 13 کـه هـنـگـام 15 گـردی و کـنـداوری 16 چو نامه بهر اندن آورد گرد 175 فــرســـــاده آمـــ بــر زال زر ازو 20 شادمان شد دل يهاوان حــهــان زو پــــر الهـــيــد شــــد يــكسره

ز کردار آن بچّهٔ شیر مرد – IV ; بران پیهلوان خرد – 2 یاد کرد – 1 ¹ الله علی الله علی داد – 3 شرزه – 3 همه – 10 بسی – 5 رخانش زشادی همی بشکنید – 4 همی داد – 3 آرن – IV ; بسی – 1 الله – 10 الله – 10 الله – 11 الله – 10 الله – 11 الله – 11 الله – 12 الله – 12 الله – 13 الله – 14 الله – 14 الله – 15 الله – 15 الله – 15 الله – 16 الله – 16 الله – 17 الله – 18 الله – 19 الله – 10 الله

کنون از منوچهر گویم سخن * و زان شاه پر مهر گویم سخن چه اندرز کردش پسررا نگر * بهانگام رفتن سوی دادگر

777

دگر گفت کان نامهٔ دلگشای ز شادی برو جان بر افساندم سرد : آنکه هستی هـشـیـوار ⁴ مرد⁵ چو د شهانش را حان و تن سوختی ا که بی روی تیو هستیم اندوهگیین بازدت فرستادم از بهر بار7 یس آنگه بسد بسرزن آتسش بکین فرو خرواند و زو شادمانی گرید ز مُسهس و ز تسیم و کسسلاه و کسمسر هـم از ديـبـهٔ چـيـن سـراسبر نـگـار هـمـی شـد بـراه انـدرون کـاروان کے دودش بے آمید بیچیرخ بیلنید نهاده سر خویش زی پهلوان^و کے آمید سیسهدار گییتیفروز هـمـه کـوی و برزن بـپـیـراسـتـنـد 11 هـمان صنع با بوق و هندى دراى ش_ت_ابان بديدار فرح يسر 13 فــرود آمــد و آفـریـن گستـریـد 14 گــرفــت و بــفــرمــود كــردن نــــــــار 15 ب_يامـد سـپـهـدار جـويـنـده كـام بےخصمت نے اد از بر خاک سے هـمـی آفـریـن خـوانـد بـر پـیـکـرش فــرســـــاد نامـه يــل نامـدار

ســر نـامـه بــود¹ آفـريـن خـدای بے یہ سروزی وخر قرمی کے خصوانی م ز تـو پـور شايستـه زيـنسـان « نـبـرد روان نریمان بسر افسروخستسی چو نامه بخوانی سبک بر نشین از اشتر همانا هزاران هسزار شـــتــر بــار کــن ; آنکه ۴ بـاشــد گــزيــن چےو نامه بنزد تهیمتی رسید ز هـر چـيـن كـان بـود شـايستـه تـر هـم از لـولـو و گـوهـر شـاهـوار گرید و فرستاد زی پهلوان دکوه سیند آتش اندر فگند و ; ان حای برگـشـت دل شادمان حـو آگاه شــد يـهــاو نـيـمـروز ينديره شندنرا إلياراستندا ب_ر 12 آم_د خروشیدن کرتنای هـمـى شـد بــراه انــدرون زال زر تهامتن چاو روی ساپهاید بادید س_بهدار فـرزنـدرا در کـندار وزان جا باياوان دستان سام بـــنـــزديـــک رودابــه تمــد پسر بــــوســـيـــ مـــادر دو يــال و بــرش بمرده بسنسزديك سام سوار

 $^{^{1}}$ IV - عصر 2 I, IV - بیپ یروزبختی فیرو 2 I, IV - بیپ 3 I, IV - بیپ 3 I, IV - بیپ 5 IV - عصر 5 IV - کرد 6 I,IV - کرد 6 I,IV - کرد 6 I,IV - کرد 6 I,IV - جو بر 9 I - فرم بر چو باد دمان 9 I - فرم شد بره بر چو باد دمان 9 I - خاستند 10 آنکه 10 آنکه 10 آنکه 10 آنکه 11 خاستند 12 IV - خاستند 12 I - б. оп. 14 I - б. оп. 15 I - б. 157 стоит после 6. 160 текста.

کےزیے گےونہ ھے گےز که دارد نے ان بدريا درون نييز گهوهس نهانيد دریان محایاه در باگستارده انا زکار وز کسردار خسود سر بسر³ خـداونـد مـار 4 و خـداونــد مـوز خداوند این بر کشیده سیهر يل ; ابلي تيهالو المالي فرا: نـــه و اخـــتــر كـاويــان 10 روان گشته فرمانش چون هور 11 و ماه چـه کـوهـی بسان سـیـهـری بـلـنـد هـمان گـه : مهتر درود آمـدم بر آمد برانسان که من خواستم 12 بـــــ در يــــکـــــى ا نـــدادم درنــگ 14 ز تـن سـاز كـيـنـه فـرو ريـخـتـه بــود نــقــرهٔ ناب وزرّ عــيـار ز هـر چـيـز كـان باشـد آوردنـي ز مهاه و ز روز ار شهها د بسی 16 که فیرخینه تن باد و دروشین روان 17 رسانيه نامه بسر يهلوان که با نامور آفرین باد حفت 19 تو گفتی که خواهد شد از سر حوان 12 بـــــــــه درو22 در فــراوان سـخــن

چــنــيــن گــفـت بـا نــامــور سر كــشــان هـمانـا بـكان انـدرون زر نـمانـد کازیانسان هامی زر برر آورده انا 120 أيكلي نامه بنوشت نزد يدر نخست آفرین بر خداوند هور خداوند ناهید و بهرام و مهر وزو6 آفرين برر سيهدار زال بياناه گــوان بــشــت ايـرانـيان 125 نیشاندنده شاه و ستاندند گاه بالمان رسايدم باكبوه سايان بــــــايــان آن كــه فــرود آمـدم بِفرمان مهدتر بر آراسدتدم شب تیدره با 13 نامیداران حنگ 130 چه کـشـتـه چه خستـه چه بـگـریـخـتـه هممانا زقا خسروار يانصد ههزار ز پــوشــيــدنــي و ز گستـردنــي هــمـانـا نـدانـد شـمارش کسی كـنــون تـا چــه فــرمـان دهــ يــهــلدوان 135 فـرســــاده ٦مــــ چـــو بـــاد دمـان چو بر خـوانـد نامـه سـیـهـدار 18 گفت ز شادی چنان شد دل 20 پهلوان یرکی پراسخ نرامیه افرگند بری

۲٧٠

خورشید و ناهید — 5 ماه — 1 دربدر — 3 بدان — 2 رو — 1 رو — 1 ناو — 1 خورشید و ناهید — 5 ماه — 4 ا دربدر — 6 بدان — 2 رو ناو — 7 ازو — 6 مهتر — 8 بهتر — 8 بهتر — 7 ازو — 7 ازو — 7 ازو — 1 نکر دم درنگ — 14 IV مد ابا — 13 IV بر مور برون رفتم از جا نکر دم درنگ — 14 IV مد ابا — 15 I — 6. оп. از جا نکر دم درنگ — 15 I — 6. оп. از جا نام اله فرو خواند — 18 I — 17 I — 6. оп. از چو نامه فرو خواند — 18 I — که — 19 IV — 6. оп. 20 آسی — 19 IV — 19 IV — 6. оп. 20 آسی — 19 IV — 1

زميين بوس كرد آفرين گستريد هـمـى آفـريـن خـوانـد بـر م هر كسى چو تابنده ماه و چو خورشید باش ایا نیک دل پیور ³ نیکی شناس ⁴ بياورد با خويستن كاروان چه از کودک خرد و چـه مـرد و زن⁶ خریدند و بدردند بی ترس و بدیم بر آراست با نامداران حنگ پـس او دلــيــران پــرخـاشجـوى بـــر آویــخــت با رســــم نـامــدار که زیر زمین شد سر و مغفرش⁸ سوى رزم بدخواه بستافتنده زمين همحوو لعل بدخهان شده تو گفت علی شفق ز آسمان شد نگون سران دلـــــران سراسر بـكـنــه جهان از ثری تا ثریا گرفت چـه کـشـتـه چـه از ر:م گـشـتـه ستوه بـكـشـتـنـد مـر هـر كـرا يافـتـنـد بر آورده دید اندران 12 حای تنگ مهاندس بران گونه پرداخته یس آنگه سوی خانه بگذارد یای بـدیــنـار ســر تـا سـر انـبـاشــتـه ز راه شگفتی لب اندر گزید 14

چو رسته بنزدیک مهتر رسید ز بار نامک بارد پایسش بسی بـدو گـفـت مـهـتـر كـه جـاويـد بـاش در آمسد بسبازار مسرد حسوان ز هر سو برو گرد شد انهمن 100 يـكـى داد حـامـه يـكـى زرّ و سـيـم چو شب تـیـره شـد رسـتـم تـیـزچنگ چـو مـهـــــر بــبـاره در ت آورد روی چـو آگــاه شــد کـوتـوال حـصـار تهمتن یکی گرز زد بر سرش 105 هـمـه مــردم در خـبـر يافـتـنـد شب تیمره و تیغ رخمسان شده زبس داروگــيـر و ز بس مـوج خـون تهمتن بگرز و بتیغ و کمند چو خـورشـيـد از 10 پـرده بـالا گـرفـت 110 بـد در 11 يـکـی تـن نـبـد ; ان گـروه و دلیران بهر گوشه بهتافتند تهممتن یکی خانه از خاره سنگ یکی در ز آهین بیرو ساخته بـزد گـرز و افـگـنـد 13 دررا ز جـای 115 یکی گنبد از ماه بفراشته فرو مانــد رســتــم چو زان گــونــه ديد

بنر افراخته يهلوي يال وبرز کسانی که بودند هشیار و گرد نهان کرد آن ⁴ نامور بهالوان ⁵ چنین تا بنردیک کوه اسیند ت بنزديك سالار مهتر دويد بــنـــزديــک دژ بـا بسي سـاروان و اگر برسدی 10 مهتر از کارشان 11 بنزديكي ميهيتر كاروان 12 بـیـا و مــرا آگِــهــی ده ز کـار 13 بر رستم آمسد بكردار گرد 14 مــرا آگــهــی ده ز بــار نـهـان المحويم چنان چون ز تو بسهنوم 17 کـه رو نـزد آن مـهـتـر نـامـجـوی کـه در بارشانست یـکسر نـمـک بنزدیک آن مهتر سرفراز نے کے بار شانست 21 ای نے ک نام أبيش گيشت خندان و نيكي فرزاي 22 بــدان تـا شـود كــاروان بـر فـراز ز يستى بــبـالا نــهــادنــد روى ²³ یانیاره شادنانش هامه بای درناگ 24

بسبار نهک در نهان کردا گرز ز خویـشان تـنـی چـنـد با خود ع ببرد بــبـار شـــتــر بـــر ســلــيــح گــوان 3 لب از چارهٔ خویش درخند خند رسیید و ز کُه دیدبانیش بدید بدو گفت كاروان گـمانـم که باشـد نـمـک بارشان فــرســـاد مـهـــتـر يــكــى را دوان بــــو گــفــت بــنـگـر كه تــا چــيست بــار فـرود آمــه از دژ فـرســتـاده مـرد بدو گے نے کای مہے۔ کاروان 15 بــدان تــا بــنــزديـک مـهـتـر شـوم 16 بــــــــــــ چــنــــن گــهــت رســـــــم بــــوى جنين 18 گويش از گفت ما 19 يک بيک ²⁰ فرستاده برگشت و آمد فراز يـــكـــى كـــاروانست گــفــتــا تــمــام چو بـشـنـیـد مـهـتـر بـر آمـد ; جای بفرمود تا در گشادند باز چـو آگـاه شـد رسـتـم جــنـگـجـوی چـو آمـد بـنـز دیـک دروازه تـنـگ

 $^{^1}$ بس 3 IV— نهان دار 3 IV بس 3 IV بس 3 IV بس 5 IV— بسو انـان 4 4 IV بسو بسومان المان ال

بــــامـــ بـــــيـنسان بــكـوه ســـپــنــ * جــهـان پــهــاــوان رســــم زورمــنــ د بــــــ بـــــ بــــــ بـــــ بـــــ بـــــ بـــــ بـــــ بـــــ بــــ بــــ بـــــ بــــ بـــــ بـــــ بــــ بـــــ بــــ بـــــ بــــ بــــ بـــــ بــــ بـــــ بــــ بـــ بــــ بــ

حهانرا ز يهالو بايرداختنك هـزيـهـت بـر شـاه گـردن فـراق كه شيير دلاور شد از رييشه سيير هـمـى هـر زمان نالهٔ بـر فـرود سر هفته بهلو سیه گرد کرد بــــابــان و بـــاره ســــه گستــريــد ســـوى بــارهٔ در نــدانـسـت راه نـــــامـــ بـــرون و نـــــدون اگر چند در بسته بده سال و ماه ز خون يدر زارسيده بكام كــه سازم يـكـي چــاره يـر فسون بران سان 7 که نشناسیت دیدبان 8 بين و بيخ آن بدرگان بر کندي ز رفتن بر آید مگر کام تو مر این دردرا زود درمان کنیم سخين هرچه گويم ههه 11 در پذير 12 شــــــر خــواه از دشــت يــك 13 كــاروان چـنـان رو کـه نـشـنـاسـدت هـیـچـکس بـقـیـمـت ازان بـه نـدارنـد چـیـز بود بی نامک شان خور و پارورش يــذيــره شــونــدت 16 ســراســر 17 مـهـان چــنــان چــون بـود 18 در خـور كار زار

سر انجام سنگی بسینداختند سـيـه بـی سـیـهـدار گـشـتـنـد باز حــو آگـاهـي آمــد بسام دليس خروشیید بسیار و زاری نصود یکی هفته بودند و با سوگ و درد دشوی حصار دژ انسدر کشیسد نــشست انــدران جـابسي. سـال و مـاه ز دروازهٔ دژ یکسی تسن بسرون که حاجت نبدشان بیک پر کاه سر انجام نومید برگشت سام كـنـون ٥ اى يسر گــاه آنست چــون ٥ روی شاد دل با یکی کاروان تين خود بكوه سيند افكني کے اکنےون ندانید کسی نام تو بدو گفت رستم که فرمان کنم بـدو گـفـت ; ال ای يسر گوش گـيـر ¹⁰ بر آرای تهن چهون تهن ساروان ، بسبار شتر در ¹⁴ نامک دار و بس کـه بـار نـمـک هست آنـجـا عـزيـز چو باشد حصاری 15 گران بر درش چو بینند بار ندک ناگهان چو بـشـنـیـد رسـتـم بـر آراسـت کار

بـــر آمــد بسان رخ دلــبـران ز پـیـل دمـنـده بــر آورد گــرد بےخاک اندر افاگند میر تنیشرا1 کے چےون بےود ز آغاز کے دار بےن² که بودی خروشان چو دریای نیال بـحـمـلـه هـمـه پاک بـر هـم شکست بـدى بـه زوى³ رســـــم نـامـور 4 بـبـوسـیـد بـاهٔ دسـت و یـال و بـرش بر آورده چنگال و گشته دلیر ت بے فیر و بے مسردی و بالای تے بس آید و زان بسگسلند ساز و تسو برو تازیان تا به کوه سیند كــه بـر وى نـيـرّيـد يـرّان عـقـاب پـر از سـبـزه و آب و دور از گـروه 11 بسی انــدرو مــردم و جـانــور کسی خود ندیدست ازین گونه مرز درو آفــريــدســت يــروردگــار بسان ســــــــــــــــــــــ افـــراخـــــــه بفرمان شاه آفریسدون گسرد دران راه ازو 19 گشت پردخـتـه حـای 20 هـمـيـدون گهي چـاره گـاهـي 21 فسون 22

بـخـفـت و چـو خـورشـیـد از خـاوران بـزال آگـهـی شـد که رسـتـم چـه کرد بےک گرز بےشکست گردنےشرا بسا رزمگاها که آن بیل مست اگـر چــنــد در رزم پـيـروزگـر بفرمود تسا رسته آمد بسرش بـــــــو گـــفـــت كاى بـــچـــهٔ نـــــره شـــيــره بدیدن کودکی نیست همتای تو كـنـون پـيـشــــــر ز آنـكــه آواز⁸ تــو بخون نريمان ميانرا ببند یےکی کوہ بیدنی سر اندر سحاب چـهـارسـت فـرسـنـگ بـالای کـوه ¹⁰ هـمـيـدون چـهـارسـت يـهـنـاش بـر 12 درخــــــان بسيار با كـشــتورز ز هر پیدشه کار وز 13 هر میدوه دار يــكــى راه بــــر وى 14 درى 15 ســاخــتــه نریهان که گوی 16 از دلیران بهرد بسوی حصار انسدر 17 آورد پیای 18 شب و روز بسودی بسرزم اندرون

زال زر -I V -6. on. ² IV-6. on. ³ I- زال زر -I γ ازو به بود -IV γ ; IV نام ازو به بود -I IV -6. on. راز -IV ; رای -I 9 بالای -I 8 گسترده بر -I 7 شیر نر -I 6 تا -IV 5 استرانی -I 7 استرانی -I 5 استرانی -IV 5 استرانی -IV 5 ; پـر از سبزه و آب و دينار و زر I- 12 هـمـيـدون چـهـارست پهنای او I- او I- او I- او ا IV- الأى سر IV- المروز IV- الأى سر IV- الكي سر IV- الأى سر IV- الأى سر IV- الأى سر وزان راه ازو-۱۷ وزان رای او-۱۹ تورد روی-۱۹ دژ آورد روی-۱۹ تا ۱۷ وزان رای او 20 Л— J 21 I— доб.:

بـــر آمـد خـروشـيـدنـي از درش² رها گـشـت و آمـد بـمـردم³ گـزنـد⁴ دلیری و گردی و دروهٔ کرد حوش إحرون آمهدن را ره اندر گدرفت هـمـی بستـه کـردنـد بـروی رهـش چـگـونـه گـشـايـيـم پـيـش تـو در تو بیرون شوی کی بود این پسند یکی مست زد بسر سر و گردنس سـوی دیــــــــــــران 10 انـــــر آورد روی دلاور بــــــامـــ بـــنــزديـک در چندین زخم ازان نامور بد پسند بـــــ انــدرش 11 گرز و سر ير زباد 12 خروشنده مانند درياى نيل زمین زیر او دیاگا جوشنده دید بران سان که بیند رخ گرگ میش نـتـرسـيـد و آمـد بـر او دلـيـر بـکـردار کــوهــی بــر او دویــد بدان تا بيهالو 14 رساند زيان که خه گشت بالای کُه بیدکرش بسزخممي بسيفتاد خوار و زبسون تهممتن بيامه سبک راز حای 15 بخفت و بخواب اندر آمد سرش ا كـه پـيـل سـپـيـد سـپـهـبـد زبـنـد چو زان گونه گفتارش آمد بـگوش دوان رفت و گرز نیا بر گرفت کسانی که بودند بر درگهش كـه از بـــيــم اسـپـهــبـد نـامـور شب تیدره و پیدل جسته زبند تهماتن شد آشفته از گفتنش بران سان که شد سرش مانند گوی رمـیـدنـد از آن پـهـلـو نـامــور بزد گرز و بـشـکست زنـجـیـر و بـنـد بسرون آمسد از در بسکسردار باد هـمـی رفـت تازان سـوی ژنـده پـیـل نگه کرد کوهی خروشنه دید رمان دید ازو نامداران خویش تهـمـتـن یکی نعره زد هـمـچـو شـیـر چـو پـيـل دمـنـده مـر اورا بـديـد بسر آورد خسرطسوم پسسسل ژیسان تهممتن يمكي گرز زد بير سرش بـــــرزيــد بــر خـــود كُــهِ بـيستـون بے فتاد یے لے دمنے و بای

 $^{^1}$ IV بر آمد خروشیدن از کشورش 2 3 آمدش سر 4 IV خروشیدن مردم 4 IV کرده آمد ز مردم 3 IV زدر

وزو کوی و برزن بجوش آمیست پ ز مستی چنین سخت گوش آمیست تیهدمتن ز خواب اندر آمید چو باد پ ز مسردم بپرسید و کردند یاد دلیر ان (۲۵ از ۱۵ از از ۱۵ ا

دگرر یاد کرود از شده نامیدار کرویست ناییرو و هم زو همار و همار اوست همه دردها و زیر و درمان اوست خردمند و بهدار شاه زمین همه سرتهٔ ایردی که بودند خونی ز خون پیر ۱۱ بهدولاد شستیم ۱۵ روی زمیدت یاد

نخست آفرین کرد بر کردگرار سیحاس از جهاندار¹ پییروزگر همه نیک و بد⁴ زیر فرمان اوست کنون برون برد فریدن ازو⁸ آفرین گریدون ازو⁸ آفرین گریداری شاه آن⁹ دو بیدادگر الاست سرانشان بریدم بشههای برد کین

10

X

(Минучихр, после б. 1617 текста)

هممی باده خوردند در بوستان شهم شهده شادمان نهامسداران بهم بخوردند تا در سر افتاد شور که ای نامور پور خورشید فر کمه ای نامور پاشند ۱۵ گردنفراز کمه باشند ۱۵ گردنفراز زخوبان و ۱۵ استبان آراسته بسی خواسته یافته تن بتن بتن بیامد بران سان که بُد رسم و کیش 20 بیامد گرازان سوی جای 22 خواب

چنان بعد که یك روز با دوستان خروشنده گشته دل زیر و به می لعل گون در 14 بجهام 15 بلور چنیین گفت فرزنددرا زال زر چنیین گفت فرزندرا زال زر دلیرانترا خلعت و یاره ساز ببخشید رستم بسی 17 خواسته وزان پس پراگنده شد ۱۵ انجمن سپهبد بسوی شبستان خویش تهمین هرون سرش 21 پر شتاب

نیکوئی — 4 آ نیروی و فر و هنر — 3 I, IV نیروی – 4 آ نیروی – 4 آ نیروی – 4 آ نیروی – 4 آ نیروی و فر و هنر – 3 I, VI بندها – 6 I – дальше срезано. 7 Л, IV — 8 Л, IV — بندها – 5 I, VI — بندها – 10 I, IV, VI — بندگران — 11 I, IV, VI — آن هر باد ست افسون گران — 11 I, IV, VI — آن هر باد بان آفرین پر کشیدیم کیدنه ز توران زمین باد سرمان ایر د جسهان آفرین پر کشیدیم کیدنه ز توران زمین الحال گون را — 14 I — بشستم بپولاد — 12 I بشستم بپولاد — 14 آ زر و — 14 I — اندر — 15 IV بسی تازی — 18 I زر و — 17 هستند — 16 آ سری — 19 IV — بین وکیش — 10 کید وکیش — 10 ایرون وکیش — 10 اورون برا 19 IV — بر — 19 IV — بر — 20 I — 20

چو⁵ سرگـشـتـه شـد هور⁶ گيتي فروز هـمـه خاک با خـون بـر آمـیـخـتـنـد چـو خـورشـيـد گـردان⁷ ; گنبد بگشت بخون غرقه بد⁸ کوه و هامون و ودشت 10 دل شاه در 11 حنگ بر گشت تنگ بیفشارد 12 ران و بیازید چنگ ز زین در گرفت 15 آن تن بیلوار بـشـمـشـیـر کردش 16 بر و سـیـنـه 17 چاک شد آن مرد تازی بتیری ۱۱ بباد ۱۹ جرز آن 20 روز بدرا ز مادر نزاد ۲۱ شد آن مرد تازی به ادار نزاد ۲۱ مرد تازی به ادار نزاد ۲۱ مرد تازی به تازی بازی به تازی به تاز چون 22 او کـشـتـه شد پشت خاورخدای شـکستـه شـد و دیـگـر آمـدش رای

یکی تعیی خازد شاه بسر گسردنش همه چاک شد حوشن الندر تنشش دو خونی ² بـريـن ³ گونه تا نـيـمـروز ⁴ هـمـی چـون پـلـنـگـان بـر آویـخـتـنـد کے مربہ ند 13 کے اکروی 14 بے گرفت خوار بـیـنـداخـت خستـه بـران گـرم خـاک

IX

(Фарйдун, после б. 862 текста)

فرستادهای را 23 بر افگند 24 گرد سر شاه خاور مرر او را سپرد يكي نامه بنوشت نرد نيا پر از جنگ و ير جاره وكيميا قد

ت_ا چ_نـد روز –VI 4 بـديـن –VI ، السكر – 1 نامـهـ ا 1 ، الشكر – 1 2 جـامـهـ ا 1 دريا - IV, VI هـ ما الله عند - IV, VI تابان - IV, VI كه گشت از برش شاه - I 6 كه - VI 5 دريا 10 I —вместо этого б.:

هـمـی گـشـت پـر خون در و کوه و دشت پ از انـــدازه آویــزش انـــدر گــنشــت IV—доб.:

هـمـه گـشـتـه پـر خون در و کوه و دشت پ از انـــدازه آویــزش انـــدر گــنشـت 11 I, VI— ייי 12 I— ייי 13 IV - ייי 14 Л $^{-}$ только здесь имя дано برو — выше всюду برگسست — 15 I برگسست — 15 I کر کوی 15 I کر ده — کـاکــوی چه از –IV ;چه از چارهٔ جنگ و از کیمیا –²⁵ برون کرد –²⁴ I, IV, VI پس–²⁵ بس .. VI—доб.: پیر از چاره و جنگ و پیر کیمیا – VI بچنگ و از چارهٔ کیمیا يــكــى نــامــه بــنــوشــت نــزد نــيــا * پـر از جادو و جـنــگ و پـر كــيــمــيــا

که دلرا بدین کار² غههگین مدار سیپه بسردن و کسینه را ساختن اسود دم بر زن ای گرد گردن فراز بسر آمد ز دهسایی و بردهسرای مسوا⁸ قیمرگون شد زمین و آبنوس همهان گرز و نیمزه ¹⁰ زبان از داردی هموا دام کرگس شد از پر تسیر تسیر هموا دام کرگس شد از پر تسیر وزان ¹¹ مموج بر اوج خواهد زدن الا وزان ¹⁷ مموج بر اوج خواهد زدن الا بسر آویخت با شاه چون نره دیو و کشاده برو دست و بسته الا میان کرد برو دست و بسته الا کرد برو دست و بسته الا میان کرد برو دست و بسته الا کرد برو دست و بسته برو دسته برو دست و بسته برو دسته برو دست و بسته برو دست و بسته برو دست و بسته برو دسته برو

 $^{^{1}}$ 1 1 2 1 2 2 1 2 2 3 1 3 1

بر آمیدخته یک بدیدگر سپاه * جهان گشته چون روی زنگی سیاه همانگه دمان گرد کرکوی شیر * بپیش سپاه اندر آمد دلیدر چو شیر * بپیش سپاه اندر آمد دلیدر چو شاه منبوچهر اورا بدید * بکردار شیدر دمان بردمید پیرون رفت کرکوی و برشد غریو * بر آویخت باشاه چون نره دیدو ایرون رفت کرکوی و برشد غریو * بر آویخت باشاه چون نره دیدو ایرون رفت کرکوی و برشد غریو * بر آویخت باشاه چون نره دیدو ایرون رفت کرکوی و برشد غریه با ایرون رفت کرکوی و برشد خریم با ایرون رفت کرکوی و برشد خریه با ایرون رفت کرکوی و برشد خریم با ایرون رفت کرکوی و برشد کرکوی و برشد خریم با ایرون رفت کرکوی و برشد کرکوی و برگوی کرکوی و برگوی و برگوی کرکوی و برگوی کرکوی و برگوی کرکوی و برگوی کرکوی کرکوی کرکوی کرکوی کرکوی کرکوی و برگوی کرکوی کر

بـر آمـيـخــــه يك بــديــگــر ســپــاه * جــهــان گــشــت چــون روى زنــگــى سياه 19 Л, IV, VI بسته 20 Лــб. оп. 21 IV ننگ بسته 21 IV ننگ بسته 22 I. оп. 23 I, IV بسته 24 IV —доб.:

هـمانـگـه دمـان گـرد كـاكـوى شـيـر * بــــــش ســـــاه انــــدر آمــد دأــيــر تن پاكشـــــ ۲۲ ا. ۱۷ مرگاه ــــــ ۲۵ تا ـــا ²⁵ تا ـــا ²⁵

که باودند شیران روز نبرد ² که با دور نبرد ³ که بارش ز ⁵ دژهوخت کنگ ⁶ کهدست ⁷ کنند رزم ناباک ⁸ با زور دست بگرز دلیران نبید و دمش ¹¹ بر گرایم ببیند شست شو در کارزار که آید بیریش تو در کارزار بدرو ¹⁶ پوست از یاد ¹⁷ جنگ ¹⁸ هم آورد تو در جهان مرد کیست ¹² هم آورد تو در جهان مرد کیست ¹² یادی چاره سازم بریان ²² کار نغز ²³ کار نغز ²⁴ چو کاری بریان مرکش ²⁵ نیاید بجنگ ²⁶ چو کاری بریان ²⁶ نیاید بجنگ ²⁶ چو کاری بریان ²⁶ نیاید بجنگ ²⁶ چو کاری بریان ²⁶ نیاید بجنگ

برکشت از دلیران ما۱ چند مرد

کنون سلمرا رای و جنگ آمیست

یرکی دیو جنگیش گرویند هست

ال هنوز و انسر آورد نیسودمش ۱۱

چو این باره ۱۲ آید ۱۱ سوی ما بجنگ

بدو گفت قارن که ای شهریار

اگر همنابرد تو باشد پلنگ

کدامست کاکوی و کاکوی ۱۹ چیست ۱۵

من اکنون بهوش دل و پاک مغز

کرین پس سوی ما زدژهوخت کنگ ۱۵

¹ I, VI— ,••• ² VI—доб.:

چو برخاست آوای شیپور و نای * بقالت اندرون شاه بگزید جای همان برخاست آوای شیپور و نای * بقالت اندر نهان همان همان بیشت قصارن بشاه جوان * چه بر آشکارا چه اندر نهان نبر دش بگاه نبر د تو VI و او نیز کیست 20 VI و او نیز کیست 19 д. و کرکوی و کرکوی 19 بخیست نبر دش بگاه نبر د تو VI این کا VI و او نیز کیست 22 VI و او نیز کیست 23 VI далее бб. 16—20 текста опущены, вместо них доб. следующие четыре бб.:

ازان پس که در سوخت آن کوه وسنگ پ کیجا بند کاکوی یابند بیجنگ دل سیلیم زان در شکسته شیود پ ازیین پس در رزم بستیه شیود بیلیم زان در شکسته شیور خاست پ بیر آمید ز هیر دو سیراپیرده راست بیلیم بیاره دشیمن سیاهی بیجنگ پ در آورد ناگه هیمه تیین چنگ دگیر باره دشیمن سیاهی بیجنگ پ در آورد ناگه هیمه تیین چنگ دگیر باره دشیمن سیاهی بیجنگ پ در آورد ناگه هیمه تیین چنگ دگیر ۱۷–۱۷ کاکوی ماند ۱۷–۲۵ کاکوی ماند ۱۷–۲۵ کاکوی دیگر ساز دژهو کیکنگ ۱۷۰ وقد 10 ماز دژهو کیکنگ 66. 17–19 текста.

سدیاگر فرستادن تخت عاج
بدین بدرهای گهر گونه گون²
سر تا جداری³ فروشه برر
سر بی بهارا ستانید بها

الم کیه گویید که جان گرامی پسر
بدین خواسته نیست مارا نیاز
پیدر تا بود زنده با پیدر سر
پیدامت شنیدم تو پاسخ شنو

VIII

(Фарйдун, после б. 823 текста)

بسیامه بسندزد منوچهر شاه وزان ¹⁴ گهردش روزگهار نه سبد د وزان ¹⁴ گهردش روزگهار نهبه داد ¹⁵ که بی تو مهاد اسپ و کوپال و زین ¹⁵ نو آییه خواه شنه خواه شنه داد ¹⁷ شهار ¹⁹ شهاران ¹⁹ گهردنگهش و ²⁰ نامهاران ¹⁹ گهردنگهش و ²⁰ نامهاران ازان 12 جایدگه قدارن رزمخواه 13 بدشاه نو آیدین بگفت آنچه کرد بروبر منبوچهر کرد آفرین تو زاید منبوچها کرد آفرین تو زاید برفتی بدیامد سیاه نبید سیداه ایکان بود یکی تاختن کرد با صد 18 هزار یکی تاختن کرد با صد 18 هزار

تاجـداران – VI بـديـن – I قون (؟) – 2 المحـداران – VI بـديـن – I قون (؟) – 2 المحـداران – VI بـديـن – I قون المحـد قون ا

مننوچهور از بهور این کیدن خدای * پدید آورید بسر آمد بیای (؟)

11 I بگیر ۱۱ I ازان ۱۰ ازان ۱۰ کینهخواه ۱۰ ۱۰ ازین ۱۰ ۱۰ بگیر ۱۰ ۱۰ بگیر ۱۰ VI بگیر ۱۰ VI بگیر ۲۰ ازین ۷۱۰ ۲۰ ازان ۷۱ بگیر ۲۰ کسیدن

تـو ایـنـجـا یـکـی رزم کردی مجار (؟) * من ایـنــجـا بـنـیـرو یـکـی کـارزار 16 IV * من ایـنــرو یـکـی کـارزار 16 IV و 17 آترکان 18 IV, VI سـی 18 IV, VI سـی 20 I, IV و 17 VI доб. б. 5 текста без изменений.

كـشـف طالع آمـد¹ خــداونــد مـاه كه آشـوبـش و جـنـگ³ بـایست بـود⁴

چـو کـرد اخــتـر فــرخ ایــرج نــگـاه از اخــتـر بـریــشــان ٔ نــشـانــی نــمـود

VII

(Фарйдун, после б. 588 текста)

چو 6 سام نـريـمان و گـرشـاسـپ⁷ جم
بـگـيـرنـد 8 و كـوبـنـد گـيـتـی بـپـای
ز كـيـن دل 10 بـشـويـد بـبـخـشـد گناه
خرد خيره 11 شد تـيره 12 شد 13 جای مهر
چه گفت آن جـهـانـجـوی 16 نــا بــرد بار
نــه خوش روز بــيـنـدنـه خـرّم بــهـشــت
شــمـارا ز خــون بـــرادر چــه بــاك
گــنـاه آن سـگـالــد كــه پــوزش بــرد
ســـه دل زبـان پــر ز گــنــتـار گــرم 12
ســـه دل زبـان پــر ز گــنــــار گــرم 12
ســـه دل زبـان پــر ز گــنـــــــار گــرم 12

ابا ناماداران المسكرة بهم ابراه السكرة بهم سياها كالماد كالماد و جاى و ديال كالماد كا

10

¹ I, IV, VI - عنه آشوب پیکار -3 تابدینسان -1 دید طالع - VI که آشوب پیکار -3 آبروب پیکار -3 آ

بـگـاه گـريـزش² نـكـردى³ درنـگ تو ديـوانـه٥ خـوانـش مـخـوانش دلير ازان پـس مر اورا دلـيـرى فـزود كـجـا ژنـده پـيـلـش نـيـارد بـزيـر کـه بـددل نـباشـد سـزاوار 10 گـاه کـه هـم باشـــابست و هـم با درنـگ چـنـانـک از ره هـوشـیـاران 13 سـزیـد بـگـيـتـی جــن اورا نـبايـد 15 سـتـود در مهاتری الله باد فرحام تو 19 بـــــــاه درشـــــتــــى دلــيــرى فــــزود 12 كـنـون بـر گـشـايـم بـشـادى دولـب زن تــوررا²³ مــاه آزاده خــوی كـجـا بـد بـخـوبـي سـهـيـــــش رهـي کے اختر شناسان نصودند چهر بديد اختر نامداران خويش سبب 25 مـشـــتــرى بـود و طالع كـمـان 26 خـداونـد خـورشـيـد 28 سبعـد دلـيـر

که حستی سالامت ز چنگ ا زهانگ دلاور که نامدیا از پایل و شیر 4 میانیه کرز آغاز تندی و نود ورا تـور خـوانـيـم8 شـيـر و دلـيـر هـنـر خـود دلـيـريست بـر حـايـگـاه دگر کهترین 11 مرد با سنگ و چنگ 12 زخاک و ز آتیش میانه گرید دلیس و جوان و هسسیوار 14 بود كنون ايسرج اندر 16 خسورد نام تو 17 بدانک او باغاز تندی 20 نصود بنام پریے چہر گان روز و شب 22 زن سللم را کسرد نسام آرزوی زن ایسرج نسیک پسی را سلهسی پس از اختر گرد گردان سپهر نـوشـتـه بـيـاورد و بـنـهـاد يـيـش بسلم اندرون جست 24 ز اختر نـشان دگر طالع تور 27 فرخنده شیر

خـروشـيـد كـان اژدهـارا بـديـد نهنگی تو بر 4 راه شیران مرو رسیدست هرگن بدین سان مکوش هـمـه گـرزداران پــرخـاشـخـره و گر نه نه مت افسر بد خونی آ هـنـرهـا بـدانست و شـد نـایـدیـد چـنـان چـون سزاید¹⁰ بآیـیـن خـویـش ¹¹ هـمـان گـرزهٔ گـاویـیـکـر بـدسـت حـهان آمـده يـاک در مـشـت او يـــــــاده دوان 14 سر گــرفـــــــ راه فرومانده بر جاى يحيلان وكوس باندازه 16 بر یایگه 17 ساختسان بـــــــش جــهـانــداور آمــد 18 بــراز کــزو دیــد نــیـک و بــد²⁰ روز گــار بـــــــــــــــ گــرازـمایـگان 22 بـر نـــــانــــ کـجـا خـواسـت گـيــتـي بسوز د بـدم ²³ چـو بـشـناخـت 24 برگشت بـا خـرمـي 25 حنان جون بباید بیاکیده مغز 26 بـگـیــتـی بــر آگــنــده کــام تــو بـاد چـو کـهــــر يسر نـزد ايـــــان رسـيــــ بدو گفت کن بایش ما دور شوو ع گرت نام شاه آفریدون بـگـوش كـه فـرزنـد اويـيـم هـر سـه يسر 5 گــر از راه بــی راه یـکسو شــوی فريدون فرخ چو بـشـنـيـد و ديـد8 بــرفـت و بـيـامـد پـدروار و يـيـش ابا کوس و بانای و بیلان 12 مست 13 بــزرگــان لـشـكـر يس يـشـت او چـو دیـدنـد یـرمایـگـان روی شاه برفتنه و برخاک دادند بوس بیرسیدشان شاه 15 و بنواختسان چـو آمـد بـكاخ گـرانـمايـه بـاز هـمـی 19 آفسريسن کسرد بسر کسردگسار وزان يـس حـهانديدگانرا 21 بخواند چـنــیــن گـفـت کــان اژدهـای دژم یدر بد که حست از شما مردمی كننون نامتان ساختستيم نغن تـوئی مهــتـرین 27 ســاـم نــام تــو بـاد

نه بر آرزو گـشـت خـورشـيـد و مـاه نـشستـه بـران خسروی گـاه نـو نــــايـــ بــريــن ابـرد خـود روز گـار

بــنــزد ســه دامـاد آزادمـرد کـه بـینه رحانشان شهه لاژورد فسرده ز سرما² و بـرگـشـتـه كـار بـمانـده قسـه دخـتـر بـدو يـادگـار چـنـیـن 4 خـواسـت کردن بـدیشان نگاه سـه آزادهراهٔ دیــه چـون مـاه نـو بدانست کافسون 6 نیامید تر دیار

VI

(Фаридун, после б. 177 текста)

شد آگه فریدون بیامد براه ز دلــــان هـمـــى 10 خواست كــآگـه شـود ; بـــــهــا گــمــانــيــش كــوتــه شــود بـــــامـــد بسان يـــكـــى اددهــا كـزو شـيـر گـفــتــى 11 نـيـابـد رهـا هـمـی از دهـانـش 13 آتـش آمـد بـرون بـگـرد انــدرون كـوه 15 تــاريــك ديــد بـر انـگـيـخت گرد و بـر آورد حوش 16 حهان گـشـت از 17 آواز او يـر خروش 18 که او بـود بــرمـايـه و تـاحـور²⁰ نسازد خرد یافته مرد سنگ یسر زی بسرادرش بسنسهاد روی کـمـان را بـزه کـرد و انـدر کـشـیـد حـه شيـر دمـنـده جه حـنـگـي سوار 26

چـو از بـاز گـرديـدن آن سـه شـاه ^و خـروشـان و جـوشان 12 بـجـوش انـدرون چو هر سه بسررا¹⁴ بنردیک دید بــيامــد دمـان نــزد 19 مــهــتــر يسر یسر گفت با اژدها روی²¹ حنگ سبک یشت بانامود و ²² بگریخت ازوی ²³ مـيـانـه بــرادر چــو اورا بـديـد مرا 24 گفت گر کارزار ست کار 25

بر اژدها شه بر آشفت تند پ فریدون گرد جنگ ...(дальше срезано)

707

عــنـان - 4 π بــمـانــد - I, IV بـــرمـا - ² I, IV بـــرمـا - ³ I, VI بـود - ¹ IV بـود درين VI- بيدين I, IV و نيايد IV, VI- أفسون IV و اما درا IV 5 IV, VI و الما درا IV 5 IV, VI غـران — I — мисра срезано. 10 I — до сих пор срезано. 11 IV = غـوان — 12 VI شـيـر کش خـو د روز — IV : هـمـى از مـنـش – I I—до сих пор срезано. 15 Л— روز ; سوى - IV, VI ملد ز آواز او باخروش- ¹⁸ سد ز - IV, VI بر آمد بجوش - IV, VI مد نجوش - IV, VI المد بجوش - IV, VI I—до сих пор срезано. 20 VI—(?) 21 IV— 21 IV—до сих пор срезано. 23 VI $_{-}$ если 26 Л $_{-}$ на по́лях другим 26 VI $_{-}$ если 26 Л $_{-}$ на по́лях другим почерком доб.:

کـز آمـیـخـتـن رنـگ نـایـدش سـود مهدين را بحه داد و كه را بكه ق بهم در کشیدنده باز ارشان رخان شان یر از خوی زشرم یدر ۲ يسر از رنگ رخ لب يسر آواز و نسرم می آورد و میدخواره کدرد اندجدهن هـمـى خورد تا تـيـره تر 10 گشت شـب نے خور دنید می جیز هے اور او کـجـا خـواب و آسایـش 12 انـدر خـورد بـفـرمـودشـان سـاخـتـن حـای خـواب بخفت ايين 16 سه آزاده نيكبخت يـكـي چـاره انـديـشـه كـرد انـدران بــــــاراســـت آرایـــش جــادوی بدان 17 تـا سـر آيد 18 بـريــشــان 19 ; مان بس بـر 20 نـيـارسـت يــريــد زاغ بـجستـنـد ; ان 22 سـخـت سـرمـا ; حـاى بافسون شاهان و مردانگی نـكـرد ايـچ سـرمـا بـديـشـان 25 نـگـاه بـيـامـد ســبـک مـرد افسون يــژوه 27

بــدانست شــاه گـــرانـــمـــايـــه زود چنیےن گفت کےآری هے۔یےن است زه² بدانگه که بیروسته شد کار شان سه افسر بُده از پیش سه تاجور 6 15 سـوى خانه رفـتـنـد باناز وشرم⁸ ســر تـازيـان سـرو شاه يـمن برامش بیاراست و بـگـشـاد لـ ســه بِـور فـريـدون ســه داماد او بــدانــگــه که مــی چــیــره شــد بــر خــرد ســـــــک وـــــر ســر آدــگــيــر گـــلاب 13 د_راليرن 14 ; يرر 15 گيل افشان درخت ســر تـازيـان شـاه افسونـگـران برون آمد از گلسسن خسروی بــر آورد سـرمـا و بـاد دمـان چـنـان شـد کـه بـفسرد هـامـون و راغ سـه فـرزنـد آن شاه ²¹ افسون گـشـای بـــدان ²³ ایـــزدی فــــرّ و فــرزانــگــی بران بند حسادو بسستند راه 24 ، جـو خـورشـيـد بر زد سر از تيره 26 كوه

پس آنگهٔ بید بر گیشاید زبان ² کدامین شناسید میهتر بسال بید برین ⁸ گونهتان برد نام میرین ⁸ گونهتان برد نام میرین انشستن نه اندر خورست بر آمید ترا کام ⁵ و پیکار کاست ⁵ ز خیورشدیدرویان چون سرو بین نیدایی ایکار اندرون شاد و خرم بوید]

میدانه ندشدیند هدم اندر مدیدان برسد شدهارا کرزین سه هدهال میدانیه کدامست و کهتر کدام برگویید کان برترین و کهترست میدانیه خدود اندر میدانست راست ایکسر سخن آبدیان گونه راندید یکسر سخن آبدیان گونه راندید یکسر سخن آبدید.

V

(Фарйдун, после б. 162 текста)

هـمه سـيـم و زر اندر افـگـ:ـده خشت]
چـه مـايـه بـدو انـدرون خـواسـتـه]
چـو شـب روز شـد كـرد گستـاخـشـان
سـپـهـبـد بـرون آوريـد از نـهـفـت
نـشـايست كـردن بـديـشـان
انگـاه
که گـنـــش فـريـدون بـگـردنـكـشـان]
کم گـنـــش فـريـدون بـگـردنـكـشـان]
کم گـنـــدس سـه ســـــاره كـدامست مـه
المحنـــد بـريــن گـونـه تـان بـرد نام
سبك ۱۹ چـشـم نــيـرنـگ بـر دوخــتـنـد
سبك ۱۹ چـشـم نـــيـران آن انـــجـمــن]
هـمـــيـــون دلــيـران آن انـــجـمــن]
هـمــيـــون دلــيـران آن انـــجـمــن]
هـمـــيـــون دلــيـران آن انـــجـمــن]
هـمــــــــون دلــيــران آن انـــجـمـــن]

[ی-کی کاخ آراسته چون بهشت ابسدیسی ابسته ابست از استه فرود آوریسد انسدران و کاخشان سه دختر چنان چون فریدون بگفت بسیدار هر سه چو تابنده ماه ازان ۱۵ سره گرانها بران هم نشان ازان ۱۵ سه گرانهایه پرسید شه ۱۵ کدام میانه کیدامست و کهتر ۱۵ کدام بیگذاند زان ۱۵ گونه کاموختند

سه فرزند مارا سه قدیده بس است و برن هییچ گرونه نرییوند می] برن هییچ گرونه نرییوند می] ازیین در بسی دانش آرد برجای که دیده بدیدنش و دارد سراس کرجا داستان زد ز پریونده نفرز میگر کس به از خویدشتن خواستم

10

ΙV

(Фарйдун, после б. 150 текста)

سـخــن گــوی و روشندل و پاک تـن
هـمـش گـنـج بسيار ۱۱ وهـم أـشـكـرسـت
نــبايــد كــه يـابــد شــمـارا زبـون
بـروز نـخستـيـن يــكــی بــزمـگـاه ۱۵
سـه خـورشـيـدرخرا چو بـاغ بـهار ۱۵
نــشـانــد بــران تـخـت ۲۱ شاهـنـشـهـی
بــبالا و ديــدار هــر ســه يــكــی
ازان ۵۵ هر سـه كـهـتـر بـود پــيـشرو

نے خےواہد بدن میں تیرا سے دمند سخن را چنین خوار مایه مدار ق ز گـوهـر ورا يايـه بـرتـر سـزيـد] چـنـان کـن کـه بـر داد پـوئـی هـمـی] ز مشک وز عنبس سرشته نبود تـو داد و دهـش كـن فـريـدون تـوئي نـخستـیـن جـهـان را بـشست از بـدی که بیداد گر بود و نایاک بود بيرداخت و بستد ز دست بدان 10 حهان ویژه بر خویـشـتـن کرد راست ۱۱ که خـود یـرورانـی و خود 13 بـشـکـری کـه از بــــ ¹⁴ ضحاک شـاهــی ¹⁵ بــبـر د بأخر بشد 16 ماند ازو جایدگاه 17 سحيز در د و اندوه جييزي 19 نيبر د تو خواهی شبان باش و خواهی رمه

هـمان گـنـج¹ ديـنـار و كـاخ² بـلـنـد سےخن ماند از تو هـمـی یـادگـار [سخن را سخن دان : گه هس گنید [تـوئـي آنـكـه گـيــتـي بـجـوئـي هـمـي فـــريـــدون فـــرخ فــرشــــــه نــبــو د بــداد 4 و دهــش يـافـت آن 5 نـيـكـوئي فریدون ز کاری که کرد ایرددی یکی بیدشتر بند ضحاک بود 6 دو دیـگـر ⁷ کـه گـیـتـی ; نـا بخر دان ⁸ سدیدکر که کیدن پدر باز خواست جـهانـا¹² چـه بـد مـهـر و بـد گـوهرى نگه کسن کجا آفریدون گرد بـبـه در حـهان يانصه سال شاه جهان ¹⁸ جــهــان ديـــگـــرى را سيــر د چندیدندیم یکسر که و مه همه

10

15

III

(Фаридун, после б. 78 текста)

که شیرین تر از جان و 20 فرزند و 21 چیز 22 هـمـانــا کــه چــیــزی 23 نــبـاشد بــنــیــز 24 پسندیده تر کس ز فرزند نیست چو پیوند فرزند پیوند نیست 25

 $^{^{1}}$ IV—доб. $_{2}$ Л— $_{7}$ 3 I, IV, VI—далее бб. 5 и 6 оп.

⁻ IV, VI ;سدیکر - I ⁷ یکی بـنـد اوّل زضحاک بود − IV ⁶ او − VI ⁵ زداد − VI ا 11 I—6. 12 стоит تهی کر د —V ; بپالو د — ¹⁰ نا_نخر دی —¹¹ ا و دیــگــر перед б. 11 текста. 12 IV— بشاه — 13 IV كه پروردهٔ خويـش را — 13 IV جهانرا — 14 Л كه پروردهٔ خويـش را

بد اندر جهان پنج و صد سال شاه * بفرجام رفت و بجا ماند گاه حسرت و در د 19 از دهر چیزی 19 از دهر چیزی 19 برفت و 18 از دهر چیزی 19 هـرگز — on. ²¹ I, IV, VI و on. ²² VI نیز — оп. ²² VI و on. ²³ VI و endmы). 24 IV- که نباشد به پــــش تو نیز (метр нарушен). 25 IV, VI—б. оп.

بـرادرش هـر دو نـهـان از گـروه بایین کُه شاه خانیه بناز شده یک زمان از شب دیریاز 4 و زيدهان و نبد هديد کس را خادر و ندیده مرآن کراره بردرا گران بدان تا بکوبد سرش بی درنگ 10 مران خفته را مرده 13 ینداشتند خروشیدن سنگ بیدار کسرد ببست و نـجـنـبـیـ آن سـنگ بـیـش 15 نکرد آن سخن را بدیدشان ۱۲ یدید ۱۸

یےکے کےوہ ا بےود از بےرش 2 برز کوہ بـکـه بـر شـدنـد آن دو بـیـدادگـر از ان کروه بالا بکندنده سنگ ا: ان 11 کے وہ غلط ان فرو گاشتند 12 سفرمان یردان سر خفته مرد بافسون مران 14 سانگ از حای خویش هـمانـگـه ۱۵ کـمـربست و انـدر کـشـیـد

15

H

(Заххай, после б. 470 текста)

نباشد 20 هـمـی نیدک و بد یایدار هممان به که نیدکی بود یادگار

بسيا تا حهان را بسبه نسيسريم بكوشش هدمه دست نديكي بسريم 19

⁻VI- بربالين كه I, IV بهايان كه -IIV, VI ازبر -VI بازبن -VI سنگ -IV, VI تا ازبن -VI و سنگ -IV, VI تا ز بالمين $^{\circ}_{i}$, в тексте по $^{\circ}$ $^{\circ}$ Л, IV $^{\circ}$ б. $^{\circ}$ 6 слоит перед б. 13 текста; IV $^{\circ}$ 7 после б. $^{\circ}$ 8 следуют бб. 17, 15 и 16 текста. ⁵ VI— تزیشان 6 Л—доб.:

برفتند هر دو نهان از گروه * بران برز بالای آن تیم کوه ، چو ایشان از ان –۱, VI ندیدند آن کار –۱۷, VI ; ندیدند مرکار –ا ⁸ سنگی –۷ I, IV, VI ت 10 Л—б. 17 стоит перед б. 16 текста. كوه كندند —IV ; كوه كندند نغلطيد - 15 I همي - VI (المان - VI المان - 14 I المان - 14 I المان - 14 I المان - 14 I وزان - IV المان - 14 I یکی گام ننهاد بیش – IV ویش (без рифмы); I = доб.:بــرادر بــدانست كـان ايـرديست * نـه از راه بـيـكار و دست بـديست VI --- доб.:

فــریــدون هـمانـدم ازان حایـگاه * برانـد و بـدش کاوه پـیـش ســـاه بر افراخته كراوياني درفش * هرمان و هرمان تريغهاي بنفش 16 I— فريدون — 17 IV, VI— فريدون — 18 I—доб. :

براند و بدش کاوه یایش سیاه * بر افراز راند او ازان جایگاه بــر افــراشـتـه كاويانـي درفـش * هـمايـون هـمان خسروانـي درفـش ¹⁹ I —далее четыре бб. (2—5) срезаны.
²⁰ VI — ыі,;

ملحقات

(Заххай, после б.274 текста)

بـجـائـی کـه یـزدانیـرسـتـان بـدنـد2 یس آمد بران³ حای نیکان فرود فرستاد نزدیک ایسان درود⁴ خرامان بالمامد يكسى نايدكمخواه فرو هـشـتـه از مـشـک تـا يـای مـوی بـکـردار حـور بـهـشـتـيـش روی 6 نهانی بیامختش افسونگری گـشـاده بافسون كــنــد نـايـديـد نـه از راه پـیـکـار و دسـت ا بـدیست که تن را حوان دید و دولت حوان یـکـی پـاک خـوان از در 10 مـهـتـرش گـران شـد سـرش رای 12 خـواب آمدش بدیدند و ۱۵ آن بخت بیدار او تـبـه كـردنـش را بـيـاراسـتـنـد 18

رسےگند بےر تےازیےان¹ نوند چو شب تـیـرهتـر گـشـت ازان جـایـگـاه سےوی مے ہے۔ تھے آمید بسان بےری كه تا بندهارا بدانيد كليد فريدون بدانست كدان ايرديست شـــ از شادمانی رخــش ارغـوان خورشها بياراست وخواليكيرش چـو شـد نـوش ¹¹ خورده شـتـاب آمـدش چـو آن ایـزدی رفـتـن و ¹³ کـار ¹⁴ او بـرادرش پس 16 هـر دو بـرخـاسـتـنـد 17

¹ I— نازیانی ² VI—б. оп. ³ I, IV— ندان ⁴ VI—б. оп. ⁵ VI—б. оп. 6 IV, VI — доб.:

سروشی بیدو آمیده از بهشت * که تا باز گوید بدو خوب و زشت سوى - 12 I توشه - 11 VI بر - 10 IV خورش نفز آراست - ١٧ و آهرمني و نه كار برادر VI– برادرش را –ا on. اله و On. اله اله اله اله اله اله اله اله VI و on. اله اله اله اله اله اله اله اله بر آراستند – I B برادرش هـر دو بـرون خـاسـتند – I T همی ا

بـر آمـد كـنـون بـر كـشـد شـاخ و يـال¹] بـكـيـن تـو آيـد هـمان كـيـنـه ور ²] هـمـی زار بـگـریست نــوذر بـروی نــه از دردهـا هــيــچ آزاريـی ً] دو چــشــم كــيـانــى بــهــم بــرنــهـاد بــپــرثمــرد و بــر زد يــكــي سرد بـاد بـگـيـتـی سـخـن مـانــد زو تيادگـار 8

[وزیـن نـو درخـتـی کـه از پـشـت زال 1650 [از و شهر تو**ر**ان شود بیهنر [بی آنکش بدی هییچ بیماریی شد آن نامور پرهنده شهریار

 1 Л, IV, VI - б. оп. 2 Л, IV, VI-б. оп.; Б- تفرّع - الغصن الذي تفرّع -الآن من دوحة زال سـيـدوّخ بلاد الترك و يتوغل ديـارهم و يطلب بثارك وينتقم لك ...و فاضت نفسه من — IV, VI — 6. on.; Б ابي آنكه بود پييش — I تش — IV قاست . В Л-доб.: ازو - IV, VI باهار نامور - в ј غییر مرض و لا وصب زكار مسنسوچسهسر بسرداخستم * زكردار نوذر سلخسن ساخستم

نـــرزد هــمــی ازنــدگــانــیــش مرگ دو ازان و پس کـه بــردم بسی درد ورنــج چـنــان و دان که خوردی و بر تــوگنشــت چـنــان و دان که خوردی و بر تــوگنشــت نـــــان دان که مانــد ۱۵ هــمــی از تــو بــاز نــــان دنــانــی که مانــد ۱۵ هــمــی از تــو بــاز نـــرایــد کــه بــاشــد جــز از ۱۵ آفــریــن نـــای انـــای انـــان داوری ۱۵ از نـــران نــو شــود در جــهــان داوری کـــنــون نــو شــود در جــهــان داوری بـــد آیــد آ آنــگــه بـخـاور ۱۵ زمــیـن بـــدود پـــد آیــد آ آنــگــ دیــن یـــزدان بــود بـــدود بـــود مــگــدار هـــرگـــز دیــن یـــزدان بــود تـــو مـــگــدار هـــرگـــز دیــن یـــزدان بــود تــو مـــگــدار هـــرگـــز دیــن یــزدان بــود تـــو مـــگــدار هـــرگـــز دیــن یــزدان بــود تـــو مـــگــدار هـــرگـــز دیــن یــزدان بــود تـــو مـــگــدار هـــرگـــز دیــن یــرا کـــارهـــای درشــتست ۱۵ پـــرا کـــارهـــای درشــتست ۱۵ پـــرا کـــارهـــای درشــتست ۱۵ پــرا کـــارهـــای از ایــد تــو آیــد ز پــور پــشـــنــگ [گــزنــد تــو آیــد ز پــور پــشـــــــــد آبـــد تــو آیــد ز پــور پــشــــــــد آبـــد داوری ایـــد داوری ایــد داوری

ز گـیــتـی هـمـی بار رفـتـن بـبست² هـمـي ز آســمـان داســـتـانــهـا زدنـد ت ; گـيـتـی هـمـی گـشـت بـايست بـاز ⁴] که شد تیره آن تخته شاهندشهی مـگـر نــز د 7 يــز دان بــه آيــدت 8 حـاى نـــــايــد كــه مــرگ آورد و تـاخــــن 10 برسم دگرگون بیاراست گاه هـمـه راز دل 11 يـيـش ايـشـان بـرانـد ورا پالسدها داد ز اندازه بالسسس بـرو 13 جـاودان دل نـبايـد نـهـاد بــرنــج و بسخـتـی بـبستـم مـیان برزم انــدرون دشـمـنان مانـدم 15 بينندش مرا سود شد هر 16 زيان 17 هـمان کـیـن ایـرج نـیـای بـزرگ 18 بسی شہدر کےددم بسی بارھا 20 شـمار گـنشـتـه شـدا۲ انـدر نـهان

منتوجهه را سال شد بر دو شست ستاره شهاسان بسراو شدند 1620 [نـــــــــــنــ روزش كــشــيـــن دراز بـــدادنـــد زان وروز تــلخ آگـــهـــي گــه رفـــتــن آمــــد بــديــگــر ســراي [نـگـر تـا چـه بایـد كننون ساخـتـن سـخـن چـون ز دانـنـده بـشـنـیـد شـاه 1625 هـمـه مـوبـدان و ردان را بـخـوانـد بفرمود تا نوذر آمدش بديش 12 که این تخت شاهی فسونست و باد مرا بسرصد و بسيسة 14 شد ساليان بسی شــادی و کــام دل رانـدم 1630 بـــفـــر فـــريـــدون بـبستــم مــيـان بےجستے ز سےلم وز تےور سےترگ حنانے که گےویے ندیدم حهان

تـو نـاسـاخـتـه كـار رفـتـن كـنـى ﴿ بـدسـتـت ز بـركـل (٩) نـهـفـتـن كـنـى ﴿ بـدسـتـت ز بـركـل (٩) نـهـفـت الاهـا الإهـا المـا المـ

تین اسانی از درد و رنیج مینست * کیجا آب خاکست وگینیج مینست 21 VI $^{-1}$ کارها حمله $^{-1}$ VI $^{-1}$

[بسازید سیام و بیرون شدد بدر اهیمی رفت بر پیدل رستم دژم اهیمی رفت بر پیدل رستم دژم بیشر افزین گفت میر زال را کای پسر بفترمیان شیاهیان دل آراسته همه ساله بر بسته دست و از بدی ایسان دان که بر بسته دست و از بدی آبرین از بن پیند می بیاش و میگذر ازین آبرین و میگذر ازین آبرین در دل ایدون ۱۱ گهمانه ههه دای آبرین در دل ایدون ۱۱ گهمانه ههه درای آبریمی بیاخیت کرد روی ابریمی بیاخیت کرد روی ایرفیت بیان بیرفیت بیا او ۱۲ دو فیرزند او بیرفیت بیان او ۱۵ دو فیرزند باز وزان روی زال سیبه بید براه وزان روی زال سیبه بید براه وزان روی زال سیبه بید براه وزان روی زال سیبه شیبرمیرد

¹ Л, IV—6. оп. ² Л, IV—6. оп.; Б—6. оп.; Б—6. оп.; Б—6 عزم سام على الرحيل فارتحل و خرج في 6 البوه. البرسم الوداع مرحلتين البرسم الوداع مرحلتين البرسم البرداع مرحلتين البرسم البرداع مرحلتين البرسم البرداع البرسم البرداع مرحلتين البرسم البرداع البرسمة و دست البراء البراء

[دورانش چو ران هميمونمان سمتمبس دل شميس نمر دارد و زور بمبرا] بـمـي 4 حـان⁵ انـدوه را⁶ بـشـكـريـم⁷ بـپـرسي 8 کس اين را نـدارد 9 بـيـاد 10 بـــــــن نـــيــــكــوئى 11 چاره چون آورند 12 كـه ايـزد ورا ره نـمود انـدريـن 13 کے۔ شد یاکی دیاگر آرند نے 15 ز رستم سوی یاد دستان شدنده كه چـون خويشتن كس ¹⁷ بگيتى نـديـد ¹⁸ نـه از سام و نـز 19 شـاه بـا تـاج و فر ²⁰ نـــارد بـرو 22 سـايـه گستـرد مـيـغ 23 ب___ 25 م_ش_ک سارا کنم ²⁶ خاک را²⁷ سران تـخـت فـرخـنـده سـگـزیـد راه 31

1590 [بـديـن خـوب روئـي و ايـن فرّ و يـال نــدارد كس از يــهـاـوانــان ² هــمــال ³] [بدین شادمانی کنون می خوریه برزال آنـگـهـی گـفـت تـاصـد نـژاد کـه کـودک ; يـهــلـو بـرون آورنـد بسيمرغ بادا هازار آفسرين 1595 کـه گـيـــــــى ســـپــنــجست پــر آى ¹⁴ و رو بـمـی دسـت بـردنـد و مستان شـدنـد هـمـى خـورد مـهـراب چـنـدان نـبـیـد هـمـی گـفـت نـنـدیـشـم از زال زر من و رستم و اسب 21 شبدير و تيغ 1600 كـنــم زنــده 24 آيــيــن ضـحـاك رأ ير از خنده گشته لب زال و سام ز گفتار مهراب دل شاد كام سر ماه ²⁸ نو هرمز ²⁹ مهر ماه ³⁰

شـيـر و نـيـروى پـيـل و هژبر —IV -6. on.; VI ;شير و نيروى ببر و هژبـر -I I ² I, VI— б. оп.; VI— б. 1590 стоит после б. 1594 текста. ⁴ I, VI—6. оп.; VI—6. 1591 стоит أندياسه وا—6 VI محاى -5 محمدي -1, VI محمدي -4 I, VI محمدي -5 محمدي -5 IV оп. перед б. 1595 текста; Б—бб. 1588—1591 отсутствуют. В І—بنوئي 9 IV—بنوئي геред б. 1595 текста; Б VI— نـيـارد كسى ايــن را — 10 Л—б. оп.; I— б. 1592 стоит после б. 1594 текста; 11 IV— ييكرش 12 Л— б. оп. 13 Л, IV—б. оп.; VI—мисра испорчено. 14 I— ييكرش 11 IV— ييكرش جز از خویشتن را — ¹⁵ I – آرد بـنـو – ¹⁶ VI – мисра испорчено. ¹⁷ I گیتی پر آرای سام نــز شـاه بـا تـاجـور VI ــ IV ــ 6. on.; VI ــ واز ــا ¹⁸ IV ــ 6. on. اذا برزت مع رستم الى الميدان وتطاردنا حق 23 بما VI- ببدو I- 22 كرز و VI- 12 الم и ; пу-доб.: رمع الفرسان اضطرب لمهابتنا الخافقان ز بازوی او تازه شد روز من * همان اختر عالیم افروز من که دارد بـگـیـتـی کـنـون یـای او * هـمان چـهـرهٔ گــیـــــی آرای او 24 IV— دهم 26 $_{1}$ نبوی 25 $_{1}$ نبوی 25 I — $_{1}$ مصاد 26 اندوی 27 I — $_{1}$ بسازم کنون من ز بهرش سلیح * همی گفت چنین ز بهر مریح VI—доб. вариант того же б. 28 Л— سال — 29 Л— هـرمـز از I— ; I— ; هـرمـز از 30 VI—мисра گزیدش بهخت کران زنج (؟) راه –VI الا испорчено.

[یـكـی بــنــده ام نامـور قسام را نـشایـم خـور و ۴ خـواب و آرام را] همــى تـيـر ⁵ نـاو ک ⁶ فـرســــم درود ⁷] چـو آن⁸ تـو باشـد مـگـر زهـره ام سيهدار بـگـرفـت دســــش بـــــســــ فرو ماند یا الله و آوای 10 کوس هـمـی راه شادان و با 13 گـفـت و گوی نـشستند و خـوردنـد و بـودنـد شاد¹⁴] برنجي نبستند هرگز 16 ميان هـمـی گـــــ هر یک بــنــوبــت 19 سرود دگر گـوشـه رسـتـمـش گرزی 21 بدست 22 فرو هـشـتـه از تـاج يـر ²⁴ هـمـاى ²⁵ برو هي زمان نام يردان بخواند ميان چون قلم سينه و بر فراخ

1575 کے ای پےلےوان جےلےان شاد باش ہا نہاخ تےوام من تے بہار باش² [هـمـی پــشــت زین خواهم و درع و خود بے ہے۔ تو ماند همی چهره ای وزان و پس فسرود آمد از یدیل مست 1580 هـمي بسرسسر و چسسه او داد بسوس سـوى كـاخ ازان 11 پس 12 نـهـادنــ روى [هـمه كاخها تـخـت زرّيـن نهاد بـر آمـد بـريـن بـريـك ماهـيـان بــخــوردنــد 17 باده 18 بـآوای رود 1585 [بـيك²⁰ گـوشـهٔ تـخـت دسـتـان نشست ز رستم ²⁶ هـمـی در ²⁷ شـگـفـتـی بـمـانــد [بدان بازوی و یال و آن بشت 28 و شاخ

¹ I— э≈; IV, VI— 45 г VI—доб.:

زبنیاد دایدم برود شاخ راست ب بساند دایم که ندیروی ماست 7 b—66. 1575—1576 بتير و بناو ك —10 تير و بناو ك —10 تير و سام قطوان —1 ق отсутствуют; І — доб.:

ســر دشـمـنـان را سـیـارم بـیـای * بـفـرمـان دادار بــر تــر خــدای ازين VI—доб. вариант того же б. 8 I— چـنـان IV, VI— چـفان چـون Я — ازين VI—доб. вариант того же б. 10 I, IV, VI– برجای پیلان و 12 I اندر 12 سیستان 11 IV برجای پیلان و 10 I, IV, VI چو آمد بدین –¹³ I, VI بیر –¹⁴ Б-6. отсутствует. از اندند و –¹³ زکور ابد همى خور د هركس - ¹⁸ I, VI همى خور د - ¹⁷ IV مردم - VI ;روزى - ¹⁸ IV كـارهـا 19 المرکس بشادی 19 هرکس بنوبت 19 هرکس بنوبت 20 VI نیغی 20 VI نیغی 21 VI نیغی 21 VI نیغی 21 يشت فرّ -24 VI گيتي گشاي - 1V, VI بدست دگر رستم شه پرست -23 I –6. οπ.; الله علي ست الله علي الله علي الله علي ا يال — 28 І—б. оп.; Б—бб. 1584—1585 отсутствуют. 26 І, VІ—برستم 27 І— نيا ا يال وآن سفت -٧١ زرز و بالا -١٧ زوآن قد

برو تخت زرّیان بیهیدراستاند ا ابا اقیازوی شیر و با کتف و یال ا سپر آپییش و در دست گرزگران ا سپه بر ۱۰ دورویه رده بر کشید برزگان که بودند بسیار سال ۱۱ ا ابر سام یل خواندند ۱۲ بخه آفرین چو ۱۹ بر پیدل بر ۱۲ بیخهٔ شیدر دید ۱۱ نگه کرد و با تاج و تختش بدید که تهما هربرا بری شاد دیر ۱۱ که نیارا ۱۵ کی نوستایش گرفت که

قامت سرو VI-VI-1 بدان VI-VI-3 او VI-VI-1 پر VI-VI-1 پر استند VI-VI-1 بررگان VI-VI-1 ابرسرش و نشاب VI-VI-1 نعی یده قوس و نشاب VI-VI-1

چـو مـهـراب و چـون زال در پیش پیل * ز کرد جها (ا) این گـشـتـه هم زیل نیل (ا) رخ رســـتــم زال ازان کـــرد بــاز * هـمـی تـافــت چـون آفــتـاب از فــراز ابــیــ 10 ابــا قــامــت 10 اسپ 11 ابــا قــامــت 12 درحال 12 اسپ 12 اسپ 13 ابــا 14 ابــا 15 ابـــا 15 ابــرو و با سفت و یال 15 است و یال

چو بر پییل بر بیچهٔ شیردید پ بخندید و شادان دلش بردمید و بر پیل I و این بردمید و بادش همی پیش پیل I و او این VI—доб.:

دلارا گــوا پـــور زال شــهــا * ســزاوار تــاجــا فــروع کــهــا تـرا ان سـتـایـش بس انـدر جـهـان * نـه چـون مـا بـرون 24 از نـهـان 24 ا 24 ا 24 رستم زتخت 24 ا 25

چـنــيـن گـفـت با پـهـلـوان پـور زال * چـو ديـــش ابـر پــيـل بـا فـر ويــال

چـنـان شد¹ کـه رخشان سـتـاره شـود² حـهـان بـر سـتـاره نـظـاره شـود³

تـو گـفـــتــی کـه سـام يـلستــی بـجـای بـبـالا و ديــدار و فــرهــنـگ و رای⁴

47

كه شد يور دستان هماننده شير بدیدن شیدرمدردی و گدردی ندید۲ بدیدار آن کرودک آمسدش رای برفت و جهاندیدگان را بسرده ســــــه را ســوى زاولستـان كــشــيــد و ز لشكر زمين گشت چون آبنوس 11 ينيره شدن را نهادند راي 12 بـر آمـد ز هـر دو ســــــه ۱۹ دار و رو ; مـــيــن قــيــرگــون و هــــوا لاژور د ¹⁶] هـ مـ م رفـت آواز تـا چـنـد 18 مـيـل 19

1555 حـو آگـاهـي و آمـد بسام دلير [کس اندر جهان کودک نارسید [بـجـنـبـیـ مـر سـام را دل : حـای [ســـــــــه را بسالار أــشـــكــر ســـيــرد چو مـهـرش سوی پـور دسـتـان کـشـیـد 1560 چو زال آگهی یافت 10 بدربست کوس خود وگرد مهراب کابل خدای بزد مهـره در 13 جام و بـر خـاسـت غو [ي-كـى لـشـكـر از 15 كـوه تـا كـوه مرد [خـروشـیــن تـازی ۱۲ اســـان و بـیـل

جـزاز پـيـل او را نـه بـر تـافــتـی * گـرانـی او اسـب بـشـــــافـــــــی هـنـرهـا پـــدر بــودش آمـوزگـار * كـه چـون بـود يـاريگـرش روزگـار چوزو — IV وكان لا يحمله مركوب غير الغيل لضخامة حثته و عبالة أتتافه :Б-доб.: ر (метр нарушен). 6 I— بكر دار ¬ IV—доб.:

بحرز پیل او را نه بر تافتی * که اسپ از نشستش شکن یافتی 8 Б—66. 1556—1558 отсутствуют. 9 IV—6. 1559 стоит перед б. 1557 текста. 10 I—چو دستان بـر — II IV, VI— پای — П — بــــاراسـت لشکر چـو چـشـم خروس — IV, VI л—доб.: بافته سرخ و زرد

سوی سیستان سام بنهاد روی * ابا این چنین لشکر و رنگ و بوی چـو ایـن مـرده بـشـنـیـد زال دلـیـر * بـزد نـای رویـیـن و نـاسـود دیـر ¹⁷ VI— و درینج — ¹⁸ 1— برینج — ¹⁸ Б—66. 1563 и 1564 отсутствуют.

نخست آفرین کرد بر کردگار بران شادمان گسردش روزگار ســـــودن گــرفـــت آنــگـهــى زال را خـداونـد شـمــشــيـر و كــوپــال را بنرمودة كين را چنين و ارجامند بداريد كن دم تنيابد ارجامند نیایش همی و کردم اندر نهان شب و روز با 10 کردگار جهان ز تـخـم تـو گـردى 14 بـآيـيـن 15 مـن 16 كنون شد مرا و ترا 17 يشت 18 راست نبايد حز از 19 زندگانيش خواست که روشن روان اندر آید به خز [23] برافراخت گردن بیجرخ کسبود دود ا بـرهـنـه شـد آن روز گــار 27 نـهـان که نیروی مـر دست و سـرمـایـه شـیـر ²⁸] شد از نان ²⁹ و از گـوشـت افـرودنـی ³⁰ ر_م_ان_دن_د مردم از ان ³³ يـرورش ³⁴ بسان یکسی سرو آزاد گسست

يس آن ناملهٔ زال عاسخ نوشت بياراست چون مرغزار بهشت 1540 پس آمه به به ان ^و پههمکر پهرنسهان که يال پهلان ^و داشت و فور کههان ^و كه 11 زنده 12 ببيند 13 حهانبين من 1545 [فـرســـــاده ٢مــــ چــو بـاد دمـان بـر زال روشــن دل و شــادمــان 20 [چو بـشـنـیـد 21 زال این 22 سخنهای نغز [بــشـاديــش بـر شـادمـانــي فــزود²⁴ هـمـی گشـت چـنـدی بـرو بـر²⁶ حـهـان [برستم همی داد ده دایه شیر 1550 [چـو از شـيـر آمـد سـوى خـوردنــى [بدی 31 پینج مسرده 32 مسراو را خورش چو رستم بییمود بالای هشت

[.] VI—доб. б. 1543 текста. ⁵ VI— بديدار — ⁶ I— کـورا چنان — ⁷ IV— بديدار — ⁸ VI بر آيين - ١٥ الله يورى - ١ ما يند - ١٥ الله عند - ١٥ ال خواهيم از 16 VI—6. 1543 стоит после б. 1540 текста. 17 VI—1 مراد من ازبخت 18 I—18 I مراد من ازبخت 19 IV— بـرخـوانـد 21 IV— بـرخـوانـد 20 Л— شـاد كـام 20 л- بـرخـوانـد 19 IV— بـ وانـد 20 л- بـ بـرخـوانـد 20 л- بـ بـ وانـد نشاندش —IV ²⁴ دلش گشت خرم گو پاک مغز —I ;بروشن روان اندر آورد مغز —آ²³ از ان گونه برسر سادمانی فرود(؟) Б-66. 1545 - 1547 отсутствуют. ²⁶ I, VI بر شادمانی فرود(؟) 27 IV— گهی آسکارا گهی در 28 Л—66. 1549—1551 стоят после б. 1553 текста; Б—66.1550 и . 34 IV— 6. on. بدين گونه بو دي ورا — 33 ينج برّه — 31 آ

; ; اولستان¹ تـا بــكـابـلـستـان² بهر کنج صد مجلس آرای بوده نـشـستـه بـهـر 6 حـای رامـشـگـران 7 نشسته چـنـان چـون بـود ^و تار و يود ¹⁰ مرا ماند این برنان گفت 15 راست سيرش ابير ساييد زميين دامنيش ٔ درم ریخت تا بر 17 سرش گـشـت راست 18 ب_يار است ميدان 19 چو چـشم خـر وس²⁰] بخواهندگان بر درم برفهاند نظاره شدند اندران برمگاه 22

یےکے حسین کردنید در گلستان هـمـه دشـت بـر³ باده و نای بود د_زاولستان از کران تران تران کران نـــبـــد كــهـــــر از مــهــــــران بر فرود^ه 1530 پس ¹¹ آن پــــکـر رســـتـم شــيـر خـوار ¹² بــبــر دنـــد ¹³ نــزديــک ¹⁴ ســــام ســوار ادر سام یل موی بر یای خاست اگـر نـهـم ازيـن پـيـكـر آيـد تـنـش و زان پس فرستاده را پیش خواست ۱۵ [بـشـادی بــر آمــد ; در گـاه کـوس 1535 [مـی آورد و رامـشـگـران را بـخـوانـد بـیـــار اســت حــشــنـــی که 21 خورشید و ماه

[;] زابلستان <u>–۱, ۱۷</u> ² VI—б. оп., между бб. 1525 и 1527 стоит б. 1528 текста. 3 I— () 4 I, VI— доб.:

بـكابـل درون گـشـت مـهـراب شاد * بــمــرده بـــدرويــش ديـنار داد ср. Б—после б. 1525 доб.: ... و بلغ الخبر الى مهراب فاستهز الطرب أعطافه... VI—после приведенного в этом разночтении б. еще доб. три бб .:

ازان بیمستر برود در سیستان * زدندی ز رستهم همی داستان چـو بازارگـه بــد هـمـه ره دراز * ز زابـل بـکـابـل پـيـاده ســوار (؟) فرستاده بنهاد در بیش سام * نگه کرد و خرم دل و شاد کام VI— 6. 1528 стоит после б. 1525 текста. ⁸ IV— فزود الاستام الاستام VI— 6. 1528 стоит после б. 1525 текста. 11 I— چو 12 I— گرز دار 12 است جهانگیر 14 I— چو بر دند 13 IV مرا بخواهندگان بر درم برفـشانـد ۱۰ ۱۰ با ۱۳ ۷۱ خواند ۱۰ ۱۰ ماند سراپای الشكر - ¹⁹ VI درم بر سر او همى بر فشاند – IV درم بر سر او همى بر فشاند – IV درم بر سر بفرمود آذین کران تا کران * دران شهر سگسار و مازندران تم أمر بضرب البشائر و ركوب العساكرللتطارد :. Б-доб.: أمر بضرب البشائر و ركوب العساكرللتطارد جـشننـگـاه - I, VI چو - الميدان و التلاعب بالسيف والسنان

كه نـشـنـيـد كس بـچـهٔ پـيـلتـن بـــارو هــمــه درد² بسيـوخـتـنـد⁸ا زمى خفته و هش ازو 4 رفته بود 5 بسیدندخت بگشاد لب در و سخن ابس کسردگسار آفسریسن خسوانسدنسد بديد اندرو فر شاهنهي نــهــادنــد رســــمـش نـام پسر ١٥] بــبـالأى آن 12 شــيـر نــا خــورده شــيـر 13 بسرخ بسر نگاریده ناهید و هور بـچـنـگ اندرش ¹⁵ داده چـنـگـال شـيـر بـــــک دست کـویـال و دیـگـر عـنـان چــنـان چـون بـبايست بـرداخــتـه ١٤٥ بفرمان بران بر 21 درم ریختند 22 بـــبــر دنــــد 25 نــز ديــک ســــام ســــوار

1510 **شــگــــفـــت انـــدرو م**ــانــده بــد مرد و زن شـبانـروز مادر زمي خفـته بود چــو از خــواب بـــيــدار شــد ســروبــن بروزر و گوهر بر افشاندند 1515 مسر آن بسچه را پسیش او تاخستند بـخـنـديـد ازان بـچـه سـرو سـهـی8 [بر ستم بگفتا غم آمد بسر یےکے کودکی دوختندی¹¹ از حریر درون وی آگــنــده ¹⁴ مـــوی سمــور 1520 بـــبـــازوش بـر اژدهــای دلــيــر برزیر کش اندر گرفته سنان¹⁶ نـشانـدنـدش آنـگـه بـر اسـب سـمـنـد [چـو شـد كـار يـكسر هـمـه ساخـتـه هـيـون 19 تـكـاور بـر انـگـيـخـتند 20 1525 يـس 23 آن صــورت رســـــم گــر; دار 24

نباشد مسر او را ز درد آگسهی هسمه پههلوی ماه در خون کستد و ز دله دور کسن و تیماره و باک بخوب و بیماره و باک بخوب و به مسلم در سایه خشگ بخوب و به مسان روز پهیوستگییش الله فست ایسه فست ایسه فست ایسه فست ایسه مسان به مساندار باید شدن به مساندار باید شدن که هر روز نوه ا بشکفاندش آه بخت ای که هر روز نوه ا بشکفاندش آه بخت ای که شاخ بسرومیند آمید آ بسیار فی به ساخ بسرواز بسرشد و بیمارواز بسرشد و بیمارواز بسرشد و بیمارواز بسرشد و مسته روان آهی مسلم میماروان و خسته روان آهی کمه کودک ز پههاو کی آید بسرون

برکافسدا ترهیگاه سرو سهی وزو بیچهٔ شسیسر بیرون کسسد وزو بیچهٔ شسیسر بیرون کسسد الموز آن کیجها کرد چاک المیاهی که گویههای که گویههای المیاه بیر خستگیس و مشک بساو بسر آلای بس یسکسی پیر من بسوا مسال ازان پس یسکسی پیر من ترا زیب سخن شاد باید بین ترا زیب مسخن شاد باید بین بیروانسی درخت بسیان که او دادت ایسن خسروانسی درخت بسیان که و دادت ایسن خسروانسی درخت بسیسن که و یسکسی المی و یسکسی و یس

77

مــر آن مـاهرخ را بـمـی کـرد مست بــــــد مــر د اه بـــــد مــر د راه که کس در جهان این ²⁹ شـگــفــتـی ندید بــــالا بــــــــــــد و بــدیــدار کــش

هـم انـدر زمـان تـيـره گـون شـد هـوا يـديـد آمـد آن مـرغ فـرمـانروا ستودش فراوان و بردش ناماز 4 چـنـيـن گفت بـا زال تکين غم چراست بـچـشـم هـژبـر انـدرون نـم چـراسـت کــزیـن 6 سرو سیه مین ماهروی یکی نتره شیم آید و 7 نامه جـوی نيارد گنشتن بسر بسره ابر شود چاک چاک و بـخـایـد دو چنگ 10 [[آواز او 13 انـــدر آیـــد ز پــای 14 دل مرد جـنـگـنی بـر آیـد ز جـای 15 ا [بـجـای خـرد 16 ســام سـنـگـی بـود بخـشـم 17 انـدرون شـیـر حـنـگـی بـود] بـ آورد 20 خشت أن افـگـنـد بر دو ميل 22 سياور يكي خينجر آگون يكي مرد بييادل 27 ير فسون

1480 چےو ابری کے بارانیش مرجان بود چہ مرجان ² کہ آرایےش جان بود بــرو كــرد ; ال Tفــريــن³ دراز که خاک یلی او بلبوسید هربر 1485 از ^و آواز او چـرم حـنـگـی پــلـنـگ [هـران گـرد كـاواز 11 كـويـال اوى [بـبـالاي 18 سـرو و بـنــيـروی ۱۰ پـيل 1490 [نــــایــ بـگـیــتــی 23 ز راه زهـش 24 بـفــرمــان دادار 25 نــیـکــی دهـش 24 نے خستے ہے دے ماہ را مست کے ن

¹ I— بزير ³ I— آفريني ⁴ Л, VI—обратный порядок мисра. یکی شیر باشد گو-IV ;یکی شیر باشد ترا I, VI ازان -6 سیمرغ -1 ق ; بخاید بچنگ -1 10 وز -VI و گفشتن ابر سرش -IV ;بسر بر گفشتنش -I, VI ه بال و هم يال VI— بارة زركه VI ; بارة در كه IV بارة در كه VI بجايند چنگ VI بارة در كه VI بارة به بارة بارة بارة بارة بارة بار ز آواز بـداندر زایـد زیای (Takl) VI (زجای ا ¹⁴ هم اندر زمان –۱۷ بآواز او –۱ ¹⁸ ببالا چو -VI برزم -VI برای و خرد -VI اله بجای -VI پولاد خای -I⁵ ا 20 E−66. 1486−1490 بنير و چو VI− در آورد VI− بنير و چو VI− بنير و چو VI− و VI− بنير و چو оп. ²³ IV— نـتــابــ ز گیتی (без рифмы). ²⁵ Л— زارای IV— ; دارای IV— ; الستان الحقیق الاستان الحقیق الاستان الحقیق الاستان الحقیق 26 I—доб.:

بدان تاش بایدشی بود خرمی * بدیدن آدمدی از ره مدر دمدی ïرس _ 29 IV — عنم _ 28 VI _ بيدار دل _ VI ; بينادل و _ 27 IV _ عنم _ 28 VI _ ترس 30 Л-доб.:

تو بنگر که بینادل افسون کند * بیصندموق تا شیدر بیدرون کند IV, VI -- доб. варианты того же б.

^{..} VI—доб.: بشد —VI بين —VI بتنش — 3 فربي —VI و كر د —VI و ا

جـو پـرسـيـدى اورا كسى كـت چه بود * نـدارانـد هـان كـيـن عـمـانست سود (؟) قارفام $^{\circ}$ VI نارفام $^{\circ}$ نارفام $^{\circ}$ VI نارفام $^{\circ}$ نارفام $^{\circ}$ VI نارفام $^{\circ}$ نارفام $^{\circ}$

چــنــان گــشـــتــه بــی زور و پــرمــرده ام * تــوگــوئــی کــه مــن زنـــهٔ مــرده ام VI تــوگــوئــی کــه مــن زنـــهٔ مــرده ام و یا زآهن است آنکه بوده I^3 تو گفتی بسنگستش I^2 ازین I^3 ازین I^3 ازین I^3 زوگر آهنست آنکه تمثال اوست I^3 زویــا آهنست این که در جونی اوست I^3 زوگر آهنست آنکه تمثال اوست I^4 I^4 زویــا آهنست I^4 I^4

هـمـی کـنـد مـوی و هـمـی خست دست * ز در د غــم او دســت بـردل بـبست شـبستان هـمـه بـنـدگـان کـنـده مـوی * بــرهـنـه رخ و مـوی و در گـرد اوی از ان 21 I, VI ;چو از 11

درفش 2 خـجسته بر افراخت سر 3 دل و دیده با ما ندارند راست مرا داد و گفته همی دار و خور 6 بویے وہ زگے دان⁷ مے از نے دران⁸ مي و مجلس آراست و بـفـراخـت يـال ٥ 1460 سـوى گـرگساران شـد و بـاخــتـر¹ شـوم گـفـت كـان يـادشـاهـي مراست ٥ [مـنـوحــ: ـر مـنـشـور آن شـهـر بـر٥ بـشـد سام يـكـزخـم و بـنـشست;ال

40

دلے ش راغے ہو رنے بسپے ردہ شد 13

1465 بسی برندیامه بسریسین ¹⁰ روزگار که آزاده ¹¹ سرو انلار آمه بیار ¹² [بـهــار دلافـروز پـــرمــرده شــد

درخت - VI 2 گرگساران سوی باختر - IV, VI ;گرگسار و سوی باختر - I 1 نام بوم و بر – ۱ ⁵ جداست – ۱۷, ۷۱ بر آورد یرّ – ۱۷ ;بر افراخت بر – ۱³ VI—б. оп. ⁷ I, VI— ديوان 8 I—доб.:

ترا دادم ای زال ایسن تختگاه * همین پادشاهستی و فرخ کلاه می و مجلس آراست –IV ;بیاراست مجلس بفرخنده فال –I ^و VI — доб. вариант того же б. :. IV—доб.:

نـشست از بــر تـخـت زابـل بـداد * بـشاهـنـشـهـی تـاج بـر سـر نـهـاد هـمـه كـابـل و زابــل و نـيـمروز * بـشـاهــئ دســـان گـيــــى فـروز چـو جـلـد بـريـن خـرّم و تـازه شـد * ز دادش بــعــالــم در آوازه شــد هـنـر پــروران جــهــان سـر بسر * بـدرگـاه دســـــان نـهـادنــد سـر ز دادش بنزدش فرروزنده جداه * برش از هرر یافته پایگاه گـرانـمایـه دســــــان خسـرونــژاد * ز پــیــونــد رودابـه بــد سـخـت شـاد چـنـان شـيـفـتـه بـود بـر چـهـر او * كـه جـانـش نـبـد تـازه بـی مـهـر او که بر سرو VI- ; بهار IV- که تا راد IV- ; که باز اد (؟) ا تا درین VI- بدین VI- بدین IV- که بر سرو י المد بهار الا :.¹³ IV—б. оп.; VI— بستر ده شد — VI—доб.:

زبس بار کو داشتها انسارون * همی راند رودابه جون رود خون I -- доб. вариант того же б.

البارگان کسورش با دستبند
سر ماه سام نبریهان بیروی
سر ماه سام نبریهان بیروی

[ابا زال و با آلشکیر و پیل و کوس
عهاری و بالای و هودج بساخت
چو سیندخت و مهراب و پیوند خویش
برفتند شاداندل و خوشمنش وسیدند پیروز تیا از نیموروز

[یکی بیرم سام ۱۱ آنگهی ساز کرد

[پس آنگاه سیندخت آنجا بهای

¹ VI—(так!) مف – ² الشكرش بدو; VI—доб.:

هـمـه شـهـر بـودی پـراز نـای و کوس * سـرای سـپـهـبـد بـهستـی بـجـوش(؟) نـه زال و نـه آن مـاه بـیـجـادهلـب * نـخـفـتـنـد یک هـفـتـه بـر روز و شب ابـا یـــکـــدگـر از پس آمـیـخـتـن * شـه آن گـوهـرش بست از آمـیـخـتـن ابـا یـــکـــدگـر از پس آمـیـخـتـن * شـه آن گـوهـرش بست از آمـیـخـتـن * ۱, VI—6. on.; I—

از آن پس که او رفته بعد زال باز پ سه هفته بیسادی گرفتند ساز \mathbb{I} \mathbb

که از من بخواه آندچه آیدت اکام و کرد خرا اندرو برود خرم بهاره یکاید که ایدکاید اندروی از کام و یکاید اندروی از کام و کیش و برستند عقدی آ برآیدین و کیش و برستند عقدی و زبرجد بر افشاندند سر شاه با تاج گروهرنگارالا یک نسخت ۱۵ گراسته که گوش آن نیدارست گفتی ۱۵ شنود ۱۵ برودند یک هیفته با می بدست براه می بدست

چـنــيــن داد پـاسـخ بسيـنــدخــت ســام

1440 بــرفــتــنــد تـــا³ خــانـۀ زرنـگــار

نــگــه كــرد ســـام انــدران مــامروى

نــدانست كــش چــون ســتــايـــد هــمــى

بــفــرمــود تــا رفــت مــهــراب پــيــش

بــيــك تــخــتــشــان شــاد بــنــشـانــدنــد

بـــــك تــخــتــشــان شــاد بــنــشـانــدنــد

بــــــــر مــــاه بـــا افسر نــــامدار 10

بــــــاورد پس دفـــــــــــر 12 خــواســــــه

بـــرو خــوانــد از 14 گــنــجــهــا هرچه بود

بــرو خــوانــد از آنــــــا بـــجــای نــشست

وز ايــوان ســـوی بــاغ 17 رفــــنــد بــاز

¹ I—доб.: اری تو I -доб.:

زبند و ز تـخـت و ز تـاج و زشهـر * مرا هـر چـه بـاشـد شـمـاراسـت بـهـر VI—доб. вариант того же б. ³ I— زی VI—доб.:

بهاری که بارش گهر بود و زر * خود اندر میانش فرازنده سر ۱-هاری که بارش گهرازنده سر ۱-доб.:

بزال آنگهی گفت کای نیر کبخت پر زیرزدان ترا یراوری برود سخت که رویت گرید این خرد بر فروغ پر گرنده گریدی جه باید دروغ آن آلانین ۱۷۰ گابین ۱۷۰ عهدی ۲۰ عهدی ۱۷۰ عهدی ۱۷۰ عهدی ۱۷۰ عهدی ۱۵۰ گوهر ۱۱۰ شاهوار ۱۷۰ زرنگار ۱۵۰ از ۱۵۰ نام ۱۷۰ زرنگار ۱۵۰ از ۱۸۰ نام ۱۷۰ زرنگار ۱۵۰ از ۱۸۰ نام ۱۷۰ زرنگار ۱۵۰ از ۱۸۰ نام ۱۵۰ نام ۱۸۰ نام ۱۵۰ نام ۱۵۰

بـمانـدنـد آنــجـا شه و ماه را * بـیـک مـهـربـان دو نـکـوخــواه را کاخ ۱, IV, VI

ن__ه_اد از ³ ،__ر ت_ارک ; ال ; ر⁴ سـخنهای دیرینه کردند یاد ز نالیدن بربط و چنگ و نای ق براندوده پر مشک و پر زعفران 12 میان بسته سیصد ¹³ پرستندگان ¹⁴ بدست اندرون پر ز مشک و گهر 16 يس از حام گـوهـر بـر 18 افـشـانـدنـد شد از خـواسـتـه یک بیک ۱۹ بی نیاز ²⁰ كلة رودايله را چلند خواهم ناهافت ا اگــر ديــدن آفــتابـت هــواسـت

یہ کے تاج زرین نگرش ¹ گھر ² بــكــابــل رسـيــدنــد خــنــدان و شــاد 1430 هـمـه شــبهــر ز آوای هـنـدی درای بـش و یـال اسـیـان ۱۱ کـران تـا کـران برون رفت سيندخت دادندگان مـرآن 15 هـريـكـي را يـكـي جـام زر 1435 هـمـه سام را 17 آفـريـن خـوانـدنـد بــدان حــشــن هـركس كـه آمـد فـراز بخندید و 21 سیدندخت را سام 22 گفت دـدو گـفـت سـیـنـدخـت هـدیـه کجاست

· IV, VI—oбрат ترگ دار ۱۷— نهادند ۱۵ گوهرنگار ۱۷۰ بگردش ۱۷۰ ترگ ный порядок мисра; IV—доб.:

كنجا انكرو بكود خكرم بهار * نكه كرد سام اندران شهريار بآر ایش-۱٫ IV, VI حادو شدست –۱۷ 8 درو بام ۲۰ تو گوئی –۷۱ 5 I–6. on. و ایش ایش این تا ۵۰ از ایش این این این این -10 I. IV. برو اسپ ويال(؟) −VI. ; بش و يال اسپ از —¹¹ I مو شدست —VI (؟) بش و يال اسپ از —¹² I, IV : І-доб.: از مشک و می زعفران -۷۱ ;مشک و می و زعفران

هـمـه پــشـت پــيــلان پراز كوس و بوق * بــرانــدوده از مشك و عــنــبـر حــلــوق IV-доб.:

هـمـه روی پـیـلان پر از بوق و کوس * بر آراست لـشــ>ـر چـو جـشـم خروس VI —доб.:

هــمـه روی پــیــلان پــر از بــوق و کوس * بــیــاراســت مــجــلس چــو چــشــم خروس هـمـان روی پیلان و چـون کوس و بوق * بـرانـدوده از مشک و عـنـبـر حـلـوق بسام – ¹⁴ Л – 6. оп. المعطر مرصع ز درّ و گهر – ¹⁶ بكف – ¹⁵ I – 6. оп. الم الم الم خواسته سر بسر –VI ;خـواستهٔ جـادوان –IV و زان جـامـهـا گوهر –I ^{IB} و بزال ²⁰ VI—доб.:

برزيري در (۲۵۲۱) پييل واسپان گڼر * چو اختر هـمـي تافـت بر چرخ بر زدیار و از گروهرر پر بها * نسبودی درم را در آسجا روا 21 Л, IV, VI—9 оп. 22 I— يسيندخت — Гідь سيهبد بسيندخت

بدان تا شود نرد مهراب شیر ابا زال با پیل و جندی سپاه خروشی بر آمد چنان چون سزید] ز پیوند خورشییا ز پیوند خورشیان] ز هر حای رامشگران خواندندهٔ هـيـونـى بـر افـگـنـد مـرد داـيـر ا 1415 بـگـويـد كـه آمـد ســپـهـبـد ز راه ق [فــرســـــاده تــازان بــكـابــل رســيـد [چــنــان شـــاد شـــد شـاه كــابــلستان [که گــهــتـى هـمـى جــان بــرافـشــانــدند

7 2

بیداراست لیشکر چو چیشم خروس زمین شدبه شدید و چه زرد و و بیدش چه سرخ و سپید و چه زرد و و بیدش خصروشدی بیوق و آوای زنگ خصروشدید است گر رامش است ۱۵ فصرود آمید از اسپ و بیگذارد گام بیپرسیدش از گیردش روزگیار چه بر سام و بر زال زر ۱۵ همه دیون دو و کیدارد از اسب و بیپرسیدش از گیردش روزگیار چه بر سام و بر زال زر ۱۵ همه دیون دو از کوه ۱۵ سربر کیشد ۱۵ ماه نو

برد نای مهراب و بربست کوس ابرد نای مهراب و بربست کوس ابران آ ابا ژنده پیدلان و رامشگران آ رس گونه گون پرنیانی درفش [چه آوای نای و چه آوای چنگ [تو گفتی مگر روز انجامش است همی رفت ازین گونه ۱۱ تا پیش ۱۱ سام میر فت ازین گونه ۱۱ تا پیش ۱۱ سام شه کابلستان گرفت آفریس شمه کابلستان گرفت آفریس بیارهٔ تریسز رو

ر ال و پريد الان - ۱ النام و دايد الان - ۱ الان - ۱ الله و المنام الان - ۱ الله و الله و الله و الله و المناود الله و المناود الله و المناوان الله و المناوان الله و المناوان الله و المناوان الله و الله و

هـمـی داشـت انـدر بـرش یـک ;مـان بـگـذـت آن کـجـا3 دید و بشنید یاک ابا زال خالتهم دل و شاد کام البيش كيشت خندان المهادة تين الرفت يـيـمـبـر تزنـی بـود سـيـنـدخت نـام که هر گرز نمباشم بدوبد گهان سـخـنـهـا بـران بـر نـهـاديـم راسـت شود حفت خورشيد زابلستان 10 بران دردها یاک درمان شویه 11 که پردخته شد کار بندمای روی 12 حــه گـویـیـم مــهــراب ۲زاده را 13 گرایدون که بیدنی بروشن روان] بــدانست كـورا ازيـن 17 چـيست كـام 18 بـنـزدیک زال آن جز از 19 خواب نیست ز دنید و گیشادنید پیسرده سیسرای

بِـذيـره شـدش سـام يـل شـادمـان1 فرود آمد از باره م بوسید خاک نـشست از بـر تـخـت يـرمـايـه سـام 1400 سخنهای سیندخت گنتن گرفت چـنـيـن 5 گـفـت كـامـد ز كـابـل بيا، 6 زمن خواست پیمان و دادم زمان⁸ ز هر چيز کز من بنخوبي بنخواست نےخست آنےکہ با ماہ کاباستان 9 1405 دگـر آنـکـه زی او بـمـهـمان شـویـم فــرســـتـادهٔ آمــد از نــزد اوی كــنــون چــيست يـاسـخ فــرســتــاده را ; ش_ادی چ_نان ش_د دل ¹⁴ ; ال سام [چننین داد پاسخ که ای پهلوان 1410 [سـپـه رانـی و ما بـکـابـل شـویـم بـــــــــــان نــــــــــــ كــرد فــرخــنــده ســام سـخـن هـرچـه از دخـت مـهـراب نيست بفرمود تا زنگ و هندی درای

چو خندان شد الـ 4 آنک او - 3 چو شد زو رها زال ۱۷, ۷۱ پهلوان ۱۲۰ پهلوان ۱۲۰ کنون گنت کامد بکابل خرام ۱۳۰ همی ۱۷۰ پربان ۱۷۰ پرام ۱۲۰ پربان ۱۲۰ پرام ۱۲۰ پرمان و دادم زمان ۱۷۰ پربان ۱۵۰ همی ۱۵۰ همی ۱۵۰ پراموز (۱۵۲۱ پرمنبر ۱۵۰۰ برمنبر ۱۵۰۰ پرمان و دادم زمان ۱۷۰ پربان ۱۵۰ همی ۱۵۰ پراموز (۱۵۲۱ پرمنبر ۱۵۰ پرمنبر ۱۵۰ پرمان و دادم زمان ۱۵۰ پرمان و دادم زمان ۱۵۰ پرمان و دادم زمان ۱۵۰ پرمان از ایستان ۱۵۰ پرمان و دادم زمان ۱۵۰ پرمان و دادم زمان ۱۵۰ پرمان از ایستان ۱۵۰ پرمان از ایستان ۱۵۰ پرمان از این چیمت کام ۱۵۰ از و ۱۵۰ پرمان پرمان ۱۵۰ پرمان پرمان ۱۵۰ پرمان پرمان ۱۹۰ پرمان پرمان ۱۹۰ پرمان پرمان ۱۹۰ پرمان ۱۹۰ پرمان پرمان ۱۹۰ پرمان پرمان ۱۹۰ پرمان پرمان ۱۹۰ پر

پـراز جـامـه و رنـگ و بـوی بـهـار ² زكابل6 يرستندكان خواستند7 ن__ه_اده و بسر ب_ر ز **ر** ۱۵ افسـران نثارش هـمـه مشک و زر خـواسـتـنـه ١١

بـیــاراســت رودابــه را چــون نـگــار^{ــ} 1390 هـمـه کابلستان شــد آراسـتـه و يزاز رنگ و بوی و پر از خواسـتـه و هــمــه ٥ يــشــت يــيــلان بــيــاراســــنــد نـشستـنـد ا بـر پـيـل رامـشـگــران و__نو_ره ش_دن را بدياراستند

74

چو پرتنده مدرغ و جو 13 کشتی برآب 14 بنيره نرفتنده با ١٦ فرهي که آمید زره زال فیرخینده رای

1395 کسی را نہد ز آمدنیش 15 آگےہی خــروشــی بــرآمــد ز بــــرده ســــرای

بخورشید بر جادویها –IV, VI ;برو بر بسی جادویا نوشت –² بهشت –II, IV, VI بخورشید بر :. I—доб.:

نــشــانـــدش دران خــانــهٔ زرنــگــار * كسى را بـــر او نــــدادنـــد بـــار IV—доб. вариант того же б. ⁸ Л—مناراسته ⁴ VI—доб.:

نــشــانــدش بــران خــانــهٔ زرنــگــار * كسي را بـــنـــزدش نــــدادنــــد بــار 5 Л— بدیبای رومی و می خوستند -7 Л, IV بدیبای رومی و می خوستند -7 Л, IV همان -6 мания (VI—6. 1391 стоит после 6. 1389 текста. ⁸ VI— نـهـادنـد ⁹ IV, VI— نـهـادنـد ¹⁰ VI— بزر ¹¹ Л, VI—б. оп.; :. Л-доб.: ; کابل پرستندگان خواستند ال

کـجـا بـرفـشـانـدنـد مـشـک و عـبـيـر 😹 هـمـي گستـرانـدنـد خــرّ و حـريــر فـشـانـدنـد بـرسـر هـمه مشک و زر * کـه شـد از گـلاب و ز مـی خـاک تـر IV-доб. варианты тех же бб.; VI-доб.:

فـشـانـدنـد بـرسـر هـمـ، مـشک و زر الله کـه بـداز گـلاب ايـن زمـيـن خـاکـتـر بــديــبا هــمــه شهر آراسـتـه * از و بانـگ رامـشـگران خـواسـتـه چـه کـوس بـزرگ و چه رویـیـنـه نای * زدنــدی شـدنـدی بـاسـت وسـای(؟) پس ان پےلےوان زال سےام سےواں * چےو برگےشے شاد ازدر شہریاں 12 VI— مرغان و I, IV— باره I Л—доб.:

هـمـه ره چـه آتـش هـمـی رانـد زال * نـخـورد و نـه خـواب و نـه آرام و حال بديده بـرفـــــــــ از - VI المحن - 16 I, IV بـرفتند - 16 I, IV بـ ز آمدن - 15 I

بس دخستسر آمسد سرایسنسه راز که دیدی چنان چون بسایسد همال سرزدش مسرد گس فرازد سرهٔ از سرزنش کنون هرچه همتی همه یافتی مسزای ستایش بسهسر انجه سرای ستایش بسهسر انجها بیفرمانت و آرایش دین ۱۵ کینم ۱۱ کینم ۱۱ دل و جان تسو خانهٔ سور باد ۱۵ دل و بان تسو خانهٔ سور باد وی ۱۵ کینم کو عنبر ۱۶ سرشت کلاب و می و مشک و عنبر ۱۶ سرشت زیبرجد بسرو بافسته سربسر کسه هسر دانیهٔ قطرهٔ آب بسود کیمان گهر ناهاد و دیمان گهر ناهاد و دیمان گهر ناهاد و دیمان گهر ناهاد و دیمان گهر ناهاد و دیمایه دود ۱۵ کینان بود و دیمایه دود ۱۵ کیمان بود و دیمایه دود ۱۵ بیمان بود و دیمان بود و دیمایه دود ۱۵ بیمان بود و دیمان بود و دی

جو بـشـنــيــ سـيـنــخت ازوگشت باز الاســـ مــرده دادش بــــيــدار و زال زن و مـرد را الا از بــاـنـــ مـنــش بـــ مـنــ تر و مــرد را الا از بــاـنـــ مـنــ مــنــ مــنــ مــنــ بـــ و گـــه ــــ رودابـــه ای شـــاه زن مــن از خــا که پــای تــو بــالـــ ن کــنـم مــن از خــا که پــای تــو بــالـــ ن کــنـم مــن از خــا که پــای تــو بــالـــ ن کــنـم الا زنـــ و و بــــ اللـــ و بــــ الـــ و بـــ و بــــ و بـــ و بـــ

کــزو دور بـــادا بـــد بـــدگـــمــان ز گردان اسسکر برس آورده سر که بـرگـشـتـم از شـاه دل شـاد کـام هـمـان يـاره و طوق و هم 3 تـخـت عاج که بایسی سرشد بندوی حدوان بـمـهـراب گـفـت آن كجا رفـتـه بودة وزان شادمانی که رفت از مرانه گـناريـم⁸ هـر دو چـنان چـون سـزد⁹ زيـــــونــد خـــورشــيــد ١١ ز ابــلستــان ١١ ; هـر حای رامـشـگـران خـوانـدنـد¹⁴ لبش گـشـت خـنـدان و دل شـادمـان 16 بسی خوب 17 گفتار با او براند بيفروخت از رايت 19 اين تيره حاى 20 برو شهرياران كنند آفريين بــبایـد مر ایـن را 23 سـر آنجام جست اگر تـخـت عاحست اگـر 24 خـواسـتست

گسی کردمش با دلی شادمان برون رفــت بـا فـرّخـى أزال زر 1360 نـونـدى بـرافـگـنـد نـزديـک سـام ابـا خـلـعـت خسروانـتي وتـاج چـنـان شـاد شـد زان سـخـن يـهـلـوان سواری بکابل برافگند و زود نــوازيــدن شــزــريــار حـهان 1365 مـن ايـنک جـو دسـتـان بـر مـن رسد 7 چنان شاد شد شاه ¹⁰ کابلستان که گفتی همی 13 حان برافشاندند چـو 15 مـهـراب شـد شادو روشـن روان گرانهایه سیندخت را بیش خواند 1370 بدو گـذـت کای جـفـت ۱۸ فرخـنـده رای بـشـاخـی زدی دسـت کانـدر زمـیـن 12 چـنـان هـم كـجـا 22 سـاخـتـى از نخست هـمـه گــنـج پــيـش تــو آراســتست

¹ ا - قرمى كابل افگند - IV فرمى - 1 ا موى كابل افگند - IV فرمى - 1 ا موى كابل افگند - IV فرمى - 1 ا موى كابل افگند - IV فرمى - 3 IV فرمى - 1 ا موى كابل افگند - IV فرمى - 3 IV فرمى - 1 IV فرمى - 1

که بی جان شده باز یابد روان * و یا پیرسی میرد گردد جوان 13 I تو گفتی ههه 14 آتو گفتی ههه 14

بسسادی زدنید آنگیهی دست زود * کیز اندوه غیم هیرکسی رستیه بیود بیشادی زدنید آنگیهی دست زود * کید آندوه غیم هیرکسی رستیه بیود چینین گیامی آن آلامی آنک قدی آن آلامی آنک قدی آن آلامی آنک قدی آن آلامی آنک قدی آن آلامی آنک آلامی آلامی

هـمان نـامـور مهـتـران اسـتـرگ کـمدنـد و بـا کــلاه آمـدنـد که گـشـتـنـد ازان خـيـره يکسر و مهان چـه از يـاره و طـوق و زرّيـن کـمـر پرستنده و اسپ و هر گـونـه چـيـز هـمان تـا کـران و

بــرو آفـریـن کــرد شـاه بـزرگ

1345 بـزرگـان سـوی کـاخ شـاه آمـدنـد

یـکـی خـلـعـت آراسـت شـاه جـهـان

چـه از تـاج پـرمـایـه و تـخـت زر

هـمـان ق جـامـهـای گـرانـمایـه نـیـز

[بــزال سـپـهـبـد سـپـرد آن زمــان

77

شگفتی سخنهای فرخ نوشت
بهر کار پیروز برسان شیر ۲
برزم و ببرنم و برای و بیدها ۱۵
کرزو ماند اندر جهان یادگار ۱۵
همان خواهش و رای و آرام او ۱۵
همان زال را رای و آرام برود ۱۵
بسی روز ۱۵ فرترخ شهر دم بدوی
جه زاید ۱۵ جزاز ۱۲ شیر شرزه ۱۶ بجنگ ۱۹

1350 پس آن نامه سام پاسخ نوشت

کسه ای نامور و پهلوان داییر

نبیند چو تو و نییز گردان سیهر

همان پیور فیرخنده زال سوار

رسیید و بیانستم از کام او 11

رسید هیر آنچ آن تیرا کام بود 13

هسمی آرزوهیا سیپیردم بیوی

زشیری که باشد شکارش پلنگ

بچنان چون بباید سزای – IV ; کزو خیره ماندند یکسر – 2 و پهلوانان گرد و – 1 و باید سزای – IV ; الا باید سزای – IV ; کنو خیره ماندند یکسر – 2 از – 3 از – 3 این نامهٔ – VI و بسیار – VI و بسیار – که این نامهٔ – VI و بیدروزگر همچو شیدر – IV و که این نامهٔ – IV و بیدروزگر همچو شیدر – که این نامهٔ – IV валее бб. 1353—1356 оп., вместо них доб.:

چـو آمــــ بــرم نــامــ أ پـــ) ــاــوان پ شـنــيــ مـــن آنــرا بــروشــن روان الا, VI ـــ доб. б. 1354 текста. 8 IV ـ ; چــو او — VI ـ ; پـــ و او — VI ـ доб. б. 1355 текста. 10 I, IV, VI ــ б. оп. 11 IV ـ ; روی کار — VI ـ ; IV, VI ــ 6. оп. 12 IV, VI ــ بانــ ادم هــران چيزکت کام بود — IV, VI ــ 6. оп. 13 I ــ بانــ بان چيان يــادگار الار بانــ بانــ هــران چيزکت کام بود — VI ; پـــ کو مر ترا کام بود ـــ VI ; پـــ کو مر ترا کام بود ــ VI ; پـــ کو مر ترا کام بود ــ الار VI ــ آيــ ـــ الار کام بود ـــ الار VI ــ آيــ ـــ الار کام بود ـــ الار کام کام ـــ بخد ـــ الار کام کام ـــ کام ــــ کام ـــ کام ــــ کام ــــ کام ـــ کام ــــ کام ـــ کام ــــ ک

بينداخت و بـگـذاشت چون نره شير ١ بر انـگـیـخـت اسب و بر آورد یـال ا برُویـیـن شـکـار تنو آیـیـن گـرفـت] گـشـاده بدیـگـر سـو افـگـنـد خـوار] که با او که جوید نبرد از مهان کـه از تــــر و ژویــیـن بـر آورد گرد بدل خدشدمنداک و زبدان یدر مرزیدح ابـا نــيـره و آبداده سـنـان برانگیخت زال اسب و بر خاست گرد ۱۱ عـنـان يـيـچ و گـر دنـکـش و نـامـدار 12 گرفتش کےمرباند اورا باجانگ که شاه و سیه ماند اندر شگفت ۱۹ که مردم نبید الله کسی زین ندان 15 كــنــد حــامــه مـــادر بـــرو 17 لاژورد چه گرد از 21 نهه نهانش باید شهرد بمانی بگیتی دلیر و سوار 23

هم اندر تگ اسب یک جوبه تیدر سيير برگرفتند ژويديينوران² [سير خوابت از ريدك ترك زال 1330 [كمان را بـيـنـداخت و ژويـيـن گرفت [د_ز د خـشـت درسـه سـبـرگـيــروار 8 ر_گ_ر دن_ک_ش_ان گ_ف_ت شاه حـهـان يكي وبركراييدش اندر نبرد هـمـه در کسسيدند 10 گردان سليح 1335 بــآورد رفــــــنـــد يـــيـــچـــان عـــــنـــان حـنـان شـد کـه مـرد انـدر آمد بـمـرد ; گرد انـــدر آمـد بسان نـهـنـگ 13 چـنـان خوارش از پشت زیـن بـرگرفت 1340 بـــآواز گـفــــــنــــ گـــــردنـــــکــــــان هرآن کس که با او بهجوید نبرد 16 زشيران 18 نزايد جنين 19 نير گرد ²⁰ خنک سام یل کش 22 چنین یادگار

درم أتب على الأولى ما أخرى راكضا فرسله فلن الناد فلي المولى عند الأولى من الأولى من الأحرى راكضا فرسله فلن المناد فلي المناد ا

برفتند گردان ههه شاد و مست چهو بیر زد زبانه ز کوه آفتاب بیسه الله در در و بیسته زال دلییر بیسته زال دلییر بیسته زال دلییر بیسته بیسته زال دلییر بیسته این بیسته این بیسته این بیسته این بیسته ب

377

زمـنـظـر هـمـى ديـد شـاه جـهـان ؛ ز گــردان ســر آشـكـار و نـهـان زدسـتـان ســام آن كس شـنـيـد زدسـتـان ســام آن ســوارى بــديـد ؛ كه هر گز نــديـد و نـه از كس شـنـيـد بدادش -۷۵ قـراوان گـنشته برو سال و ماه -۷۵ شجرة عظیمة - ۵۵ زگهن - ۷۱ پافرّهى - ۵۱ الـــام بافرّهى - ۵۱ الـــام

ازان المهرة ما يكي جادرست همه جای بیمست و تـیـمار و باک کجا⁷ خشک و تر زو دل اندر هـراس⁸ وگر لابه سازی سخن نیشنود هـمانـش نـبـيره هـمانـش نـيا شـــــــــارى كه بـــــش آيــدش بــشـــكــرد 13 کـه حـز مـرگ را کس ; مادر نـزاد ازین در در آید بدان ۱۹ بگذرد زمانه برو دم ۱۵ هدمی بدسه در دو ۱۵ ازو ش_ادم_ان شد دل شهریار 17 شهـنـشـاه گـیـتـی ; هـازه گـرفـت چـنـانـچـون شـب چـارده چـرخ مـاه 21 سر ميكساران زمي خيره كمست 22 یے کایے ہے ہے آمے ز درگاہ شاہ 24

گر ۱ ایوان ما سر ² بـکـیـوان بـرسـت 1300 چو يـوشـنـد بر روى ماخـون وخاك⁴ بــــابــان و آن مـرد بـا تــيــز داس تــر و خــشــک يــکسان ^و هــمــی بــدرود دروگـر 10 ; مانست 11 و ما چـون گـيـا بسيسيس و حوان يک بسيسک نسنگسرد 12 1305 حـهـان را چـنــيـنست سـاز و نــهـاد چو زال این سخنها بکرد آشکار بـشـادی 18 یـکـی انـجـمـن بر شگـفـت 19 یکی حسندگاهی بیاراست 20 شاه 1310 كـشيـدنـد مـى تا حـهـان تـيـره گشت 22 خــروشــيــدن مـرد بالاي گاه 23

جـو بـوشـنـد بـر روى و بر سرش -I ⁴ ازو -I ³ اگر -IV ² كه -IV ا که پروشدید بر روی و –VI ; (метр нарушен); VI که بر روی پوشند برندش بخاک –IV ;خاک یکسر −VI ° 6 IV ° گیا −1 7 اندوه −VI 6 ترس است −1 5 برسرش خاک оп.; VI — доб.:

جهان تا توانی بشیرین گذار * میازار کس را همین یاد دار 14 I— ا الن – IV ; وزان – 1 1 ازان – IV ; وزان – 14 I

جـهـان ای شههنـشه بـمانـد دراز * هـمه جـای آزسـت و بـنـدار آز ¹⁷ I, IV-б. оп.; VI-

چو دستنان براند این سخنهای نیک * هم از شاخ و بر هم ز بنهای نیک Л-доб.:

چـو ايـن گـفـتـه شد نـامـهٔ سـام خواند * نـوشـتـه نـويـسـنـده چـون بـاز رانـد بــرو انـدرون چـنـد گـونـه سـخـن * مـنـوچـهـر بـر خـوانـد سـر تـا بـبـن 19 IV—мисра испорчено. 20 VI— —— 21 VI—мисра ; شـادى –¹⁸ VI испорчено.

حــهــان را ازو⁴ بــيــم⁵ و امــيــد دان⁶ ســرای درنـگست و حـای قــرار⁸ کــزو ¹² نــاز و ¹³ گنجست وهــم درد ورنج هـمـه رنج ما مانـد 18 زى 19 خـارستان²⁰ گـنر كـرد بـايـد سـوى شارسـتـان²¹ هـمـيـن 24 بـاشد و نـو 25 نـگـردد كـهن روانهها 26 بران 27 سر گرامی بود یدید آید آنگه که بدیدجان شهویه وو

دو سیروان دو بیازوی جیرخ بیلند کرو نیده شاداب و نیدهی نیژندا برو² مرغ يـرّان چـو³ خـورشـيـد دان 1290 دگر شارستان بر سر ⁷ کوهسار هــمــين ^و خــارستان ¹⁰ چون ¹¹ سرای سينج هـمـي دم زدن بر تو بر بـشـمـرد برآید یکی باد با زلزله 1295 كسى ديــكـر از رنـج مـا 22 بـر خـورد نـــــايــد 23 بـرونــيــز و هــم بــگــنرد چـنــیــن رفــت از آغــاز یــکسر ســخــن اگے تےوشہ مان نے کنامی بےود وگــر آز ورزيــم²⁸ و يــيــچــان شــويــم

ا ایم شادی و بیم گزند $^{-1}$ ایم تاداب و زویه شادی و بیم گزند $^{-1}$ ایم تاداب و زویه شادی و بیم گزند испорчено. ² VI— ترس – ³ IV — ممان مرغ يرّنده – ³ IV بدان – ⁵ VI ترس – ⁵ VI بدو – ⁶ IV – доб.: دگـر آن دو اسـپ سـيـاه و سـپـيـد * کـزيـشـان جهان راسـت بـيـم و امـيـد شب و روز گیتیست کان می برد * یکی انسدر آیسد یکی بگرد هـمان سـی سـوارسـت سـی روزه مـاه * کـه نـافـص شـود زان يـکـی گـاه گـاه جـو اعــداد دهـرش مـعـقـم شـود * نـه دوری فـزایـد نـه زان کـم شـود چـو گــردون بــپــيــمــود گــيـــتــی فــروز 😹 چـو حاصل شــود سـيـصــد و شصت روز по смыслу эти бб. должны стоять после б. 1278 текста. Далее текст рукописи IV сильно поврежден между бб. 1289 и 1304 нашего текста. Добавлено 13 бб., аналогичных двум последним из пяти, приведенных в этом примечании (5 бб. после б. 1295 текста, 2 бб. после б. 1302, 3 бб. после б. 1300 и 3 бб. после б. 1304 текста); бб. 1303 и 1302 стоят между бб. 1296 и 1297 دار القرار – 8 6 شارسانی که بسر – IV ;شارستان از بسر – 8 6 دار القرار – 1 که –۱2 I, VI – این –۱۲ I, IV خــارشــان –۱۷ ;شارسان –۱۵ همان –۱۷, VI ;بهین –ا⁹ بـر آرد - ¹⁶ ا بستـرد - ¹⁵ الا ¹⁵ پـرورانـد - ¹⁰ ;بـرفـزايـد - ¹⁴ آز - ¹⁰ الا مم بدان شارسان ـ 12 IV خارسان ـ 10 IV بر ـ 10 إبا ـ 19 I, IV مانده ـ 18 I ويله ـ 17 IV بدان شارسان ـ 18 ا :بدان – ۲۷ این – ۲۵ VI - برزیم -28 Л - برو یا ²⁸ برو . ²⁹ I - δ. οπ.

227

بــــی روز مـه را سـر ت آیـد شـمار بریـن سان بـود گـردش روزگـار ع کـنـون ³ آنـــ>ـه گـفــتــی ز کار دو اسپ فـــروزان ٤ بـــــکـــردار آذر گــشسپ شب و روز باشد که میبگذرد⁷ دم چیرخ بیرما همی بیشمرد⁸ سدیدگر و که گفتی که آن 10 سی سوار کرجا برگذشتند بر شهریار بـگاه 11 شـمردن هـمان سـی بـود 12 که یک 14 شب کے آید هے۔ی گاه گاه دو بن سرو كان مرغ 16 دارد نـشـيـم 17 هـمـی تـیـرگـی دارد انـدر نـهـان چندین تا ز گردش ¹⁸ به اهی شود براز ¹⁹ تا برگی و سیاهی شود ²⁰

ازان سے سےواران یےکے کے شے د نـگـفـــتـــی ســخــن جز ز نــقــصـــان ¹³ ماه 1285 كنون از نيام ايـن 15 سـخـن بـركـشـيـم ز بسرج بسره تسا تسسرازو جهان

 1 VI — $_{1}$ 2 $_{2}$ $_{3}$ —далее бб. 1279 — 1281 текста опущены, вместо них добавлены следующие 7 бб.: دگـر آنـکـه از اسـب دادی نـشـان * بـیـیـش شهـنـشـاه گـردنـکـشـان دوان هـر دو ان از پس يــــــــــــــــــ * هــمــى ايــن نــيــابــد مـرانــرا نــــــــــــر؟) نسيابد اگر چه شتابد همي * رخ از يهدگر برنستابد همي تو ایسن داستان را شب و روز دان * همان شید را گیتیافروز دان که چون سر ز برج بره برزند * وگر گاو را پنجه بر سر زند جهان زو شود همچو دریای زرد * بسپوهسنسدهان چادر لاژورد و شب و روز باشد بدین سان درست * که یکدیگرانرا بخواهند حست IV—далее бб. 1279—1284 текста опущены; VI—доб. б. 1285 текста. 3 VI— 4 VI— : І—доб.: برنج ازتگ یکدگر همدوان –۷۱ سیاه اند هر دو دوان –۷۱ درفـشـان برانسان که گفتند هر دو بهم * یکی در وجدود وید کی در عدم :. I—доб.: يكى در وجود ودگر درعدم –VI استند هر دو بهم –VI باشند هر دو بهم –VI باشند هر دو بهم –VI باشند نديابند مر يكدكر را بتگ * دوان همچو نخچير از پيش سگ 9 I بوقت $^{-12}$ VI بوقت $^{-12}$ از ان $^{-10}$ و دیگر $^{-12}$ $^{-12}$ شــمـار مـه نـو بـريـن گـونـه دان * كـزيـن كـرد پـيـدا خـداى جـهـان ; مرغى -14 VI از نيام آن -VI ;زان نيام آن -15 I سى -14 VI بنقصان -VI بنقصان -13 JI, VI بنقصان VI—мисра ; چو زو باز گردد — ¹⁷ VI—этот б. стоит после б. 1278 текста. که دو سرو испорчено. 19 I, VI— نبدان 20 IV — б. оп.

دران برنسيند دهد بوي مسك يكه يرمريده شده سوگوار يكي شارستان ويافته استوار گرفته بهامون و یکی خارستان¹⁰ يرستنده گشتند و هم يديشگاه 12 کس از یاد کردن سیخن نشمرد برو بهمشان 16 باک گردد نهان هـم انـــديــشـــگــان دراز آورد 19 بـــــــش ردان آشــــکــارا بــگــوی زخاک سیه مستک سارا کنی

ازین چون بهرد شود برگ خشک 1265 ازان¹ دو هـمـيـشـه يـكــى آبــدار² بيرسيد ديـگـر٥ كـه بـر كـوهسار خـرامـنـد7 مـردم ازان شـارســـتـان8 د_ناها كشيدند سر تا بماه 11 و ; ان ¹³ شارسـتـان ¹⁴ شان بـدل نـگـنرد 1270 يكي بو مـهـيـن 15 خـيـزد از نـاگـهـان دـدان شـارسـتـان شـان ¹⁷ نـيـاز آورد ¹⁸ بـــــرده درست ايـن سـخـنـهـا بـجـوى²⁰ گـر ایـن رازهـا تشـکارا کـنـی

11

بـر آورد يــال²² و بـگستـرد بـر ²³ هـمـه پـرسـش مـوبـدان كـرد يـاد که هر یک همی شاخ سی بر کشند

زمانی پر ²¹ اندیاسه شد زال زر نــخست ازده و دو درخــت بــلـنــد بـــالــی ده و دو بــود مـاه نــو چـو شاه نـو آیــیـن ابـرگـاه نـو

ينجم – IV—мисра испорчено. 3 VI— دگر – VIV ويز، – 2 IV—мисра испорчено. 3 VI ازين 6 Теория метрики требует чтения شارسان; I, IV—شارسان; VI—خرامید VI); خـردمند کشیده سرش را بماه—IV—6. оп. 11 VI گرفتند هامون—Я, I—9 Л, I و شارستان -12 IV—6. on. 13 I— از ان −13 IV ; VI— مردى (؟) −14 IV شارسان −14 IV از ان −15 IV ; VI ; آورند—¹⁸ I—мисра испорчено; VI— فراز آورند—¹⁷ IV فراز آورند IV — доб.:

شـشـم گـفـت بـر گـوی کـان مرغزار * کـدامست پـر بـوی و رنـگ و نـگـار گـيـاها بـدو انـدرون تـر و خـشـک * کـه آيـد ازان بـوي کـافـور ومـشـک بےامید یکی میرد با داس تییز * تیو گوئی که دارد بدل در ستیز زمانی نسه آسایسد و نفنود به همه تر و خشک آن گیا بدرود по смыслу эти бб. должны стоять после б. 1258 текста (ср. выше). 20 I حوی باز حوی زبان را بهاسخ گشاد - I ²⁴ یر - ۱۷ ²³ سر - ۱۷ در - ۱۷ در ا

كــه از ¹ ده و دو تــاى سـرو سـهــى ² كــه رســتست شـاداب ³ بــا فــرهـــى ازان بــر زده هـر يـكـی شاخ سـی نـگـردد كـم و بـيـش در 4 پـارسـی دگر موبدی گفت کای سر فراز دو اسپ گرانهایه و تیرتاز ق یـکـی⁷ چـون بـلـور سـیـیـد آبـدار ⁸ هـمان ¹¹ يـكـدگـر را نـيـادـنـده انـد ¹² كحا بكنرانند بر شهريار هـمان سي بـود باز 14 جون بـ: گـري 15 کـه بـیـنـی پـر از سـبـزه و جـویبار 16 سوی مرغازار اندر آید سترگ 17 نه بسر دارد او هميج از ان کار سر 18] ز دریای با موج 20 برسان غیرو

1255 يـكــى زان 6 بــــكـــردار دريـاى قــار بحنالبنا و هر دو و شاتابالله انالا 10 سدیدگر چندین گفت کان سی سوار یے کے کے شود بازچون بے شر*ی* 13 چـهـارم چـنـيـن گـفـت كـان مرغزار 1260 یے کے مصرد با تہین داسی بررگ 1260 [هـمـی بـدرود آن گـیـا خـشـک و تـر دگر گفت کان بر کشیده دو سرو¹⁹ یے کے مصرغ دارد بریے شان ²¹ کے نام

[;] كه شاداب رستند – IV, VI كه ديدم ده و دو درخت سهى – ² كه ان – IV, VI ا . IV—6. on. گرانهایهٔ تیز تاز I, VI— از IV ;بر IV همه سال بارست VI بارست VI و انهایهٔ تیز تاز I, VI و از VI بارست برنج اند و A- أشةر كالنار B ه دگر IV- يكي زو IV- قالنار B م همی - 11 الستاباند باز - VI ; شتابند می - 10 السخت وبسخت باز - VI ; هـردو -IV ;نیابند باز -VI ;نیابند می -1 IV انتابند می

شــــابــنــده هــردو بــرنـج انـدر انـد * هــمـه ســالـه بــرضـد يـكـديــــــــرانــد

کـجـا رسـتـه اند این چـنـیـن در چهن * بـگـو گـر ازان آگـهـی هـمـچـو مـن دگـر موبـدی گـفـت سـر بـر فـراز * دو اسـپ گـرانـمـایـه تـــیــزتـاز по смыслу эти бб. должны стоять после б. 1253 текста. 13 IV, VI— بشمرند 14 I— شود . IV—мисра испорчено; VI— بنگرند — 16 VI— بیر نگار است ا 15 IV—мисра испорчено; VI— بنگرند — 15 IV—мисра испорчено; VI— بنگرند هـمه تر و خـشـکـش همی بـدرود * زکـس زاری ولابـه مـی نـشـنـود هـمـه تــر و خـشـكـش هـمـى بـدرود * اگـر لابـه سـازى سـخـن نـشــنـود IV-б. оп.; I-

بر و بر L- 21 پر موج VI, VI 20 پر موج 20 IV, VI چهارم هـمان گـهـت کـان هـر دو سرو ۱۷۰ وا نشستن ببام –IV ;نشیم این بشامی بود آن ببام –I ;نشیمش ببامین بود گه بشام –II, VI به بیامین بود که بشامی بود آن این بود آن بشام; в тексте восстановлено чтение Т.

۲.

كرزين هر چه گه تيد داريد راز ¹⁴
كزو خواست كردن سخن ¹⁵ خواستار ¹⁶
نهه تيه سخنهای ديرينه نير ⁷⁷
همان زال بيا نامور موبدان ¹⁹
ازين تير تير همش ²¹ راهبين ²² بخردی

چـنـيـن گـفـت پس 13 شـاه گـردنفراز بـخـوانـد آن زمـان زال را شـهـريـار بـدان تـا بـپـرسـنـد ازو چـنـد چـيـن 1250 نـشـسـتـنـد بـيـداردل بـخـردان 18 بـپـرسـيـد مـر زال را 20 مــوبــدی

از براشد پلید — 1 و از چرخ گردان — 10 از چرخ و اختر — 11 از رای اختر — 1 از برای و فر — 1 از برای از

بسازم بــر آرم شهمه کـام تـو

1225 [تـو يـکـچـنـد انـدر بـشـادی بـپـای

بـمـردنـد خـوالـيـگـران خـوان زر

بـفـرمـود تــا نــامــداران هـمـه

چـو از خـوان خسرو بـپـرداخـتـنـد

چـو مـی خـورده شـد نـامـور پـور سـام

عـو مـی خـورده شـد نـامـور پـور سـام

بـرفـت و بــپـيـمـود بــالای شــب

بــيـامـد بـشـبـگـيـر بستـه کـمـر

بـرو آفـريـن کــرد شــاه جـهـان

19

 بـــفـــرمـــود تـــا مـوبــدان وردان کـنـنـد انـجـمـن ¹¹ پــيـش تـخـت بــلـنـد 1235 بــرفـــــــد و بــردنــد رنــــج ¹³ دراز سـه روز انــدران کـارشـان شــد ¹⁶ درنگ زبــان بــرگشــادنــد بــر ¹⁸ شــهــريــار

ازین پس مستسرس از بد بدگهان بنیک اختری بر گرفتند راه ا

بـکـابـل بـبـاش و بـشـادی بـمـان 1210 شـگـفـتـه شـد آن روی ² بــژمـرده مـاه

11

پس آگاهی آمید سوی شهریار 4 کیه آمید زره زال سیام سوار 5 کـه بـودنــ در یادشاهـی نـشان سـبـک نـزد شـاهش گـشـادنـد راه بـبـوسـيـد و بـر شـاه كـرد آفـريـن بـــدو داد دل شــاه آزرمــجــوى⁷ سـتـردنـد و بـروى پراگـنـد مـشـک 8 بالله ازو شهاريال بالند بدین 11 راه دشوار با باد و گرد 1¹ ابا تـو هـمـه رنـج 13 رامـشـگـريست 14] بخندید و شد شاد و ۱۵ روشن روان کـه رنـجـی 18 فـزودی بـدل بـر 19 دراز که بنوشت با درد دل سام بیدر 21 برانه که نادیده و که از بدیش و که

پلیاره شدندش همه سرکسان جــو آمــد بـنـزديـكـي بـارگـاه 6 چـو نـزديـک شاه انـدر آمـد زمـيـن 1215 زمانی هـمی داشت بر خاک روی [بـفـرمـود تـارويـش از خاک خـشـک بيامه بس تخت و شاه ارحمنه [كـه چـون بـودى اى يـهــلـو راد 10 مرد بفر تبو گفتا همه بهتریست 1220 ازو بستـــد آن نــامــهٔ 15 يـهـــاوان چو بر خواند پاسخ چاناین داد باز 17 وليكن بدين نامة دلپنير 20 اگـر چـه مـرا هست ازيـن دل درم 22

¹ VI— از تو VI— یکایک 3 Л—доб.:

بــشــد مــادر دخـــتــر يـاكـتـن الله خـنـك مـادر دخـــتــر نــيـكـزن كمنون گوش كن رفتن كار زال * كه شد زى منوچهر فرخندهفال :.IV—доб و سیاه VI و سیاه VI وزین سو چو آگاهی آمد بشاه VI وزین سو چو چـو زانسان هـمـي بـود افـــده ديـر ، دلش از نــيـايـش هـمـي گــشــ ســيـر پهلوان زاده —I, IV, VI سوی گاه —VI و ببر دند شادان سوی گرد مشک —I, IV, VI ه -11 IV—6. οπ. از ان –11 IV جمعه روزمان بزم و –13 π با باد سرد –12 IV درين –14 IV ; از ان –11 ان ان بزال آنزمان پاسخ آن داد باز VI– ۱۶ بـخـوانـد و بخندید VI– ۱۵ نـامـه را VI– ۱۵ بزال و روشن روان *-۱۷ تا يايـ*هٔ دلينـيـر *-۷۱ ;نامهٔ په*لوان *-۱۷ در ۱۰ رنجم –۱ ۱۵* دلم گشت ازین در درم –VI ;دلم هست ازین در درم –IV ;دلم گشت ازین بس درم –²² ا بر اندیشه –ا ²³

بدرافگند و مهراب را مرده داد دلت شاد کن کار مهمان بسیجه بايايم ناحويم باره بار زمان بـجـنـبـيـه و بـيـدار شد سر زخواب بــدرگاه ت سالار دیـهـیـم حـوی مله باندوان خواندندس بنام سخن گفت با او زمانی دراز شدن شادمان و سوی 10 کابل خدای نـمـودن بـدامـاد يــــــان نـو 12 زگنج آنـچـه پـرمـايـهتـر خواسـتـنـد 13 ز كاخ و ز باغ¹⁶ و زكست و درود ز گستـردنـی هــم ز پـوشـیـدنــی گرفت و یدکی ندیدز 18 یدیدمان بسبت کـه بـاشـنـه هـر دو بـشـادي هـمـال²⁰ بدو داد و گفتش 22 که ایدر 23 مه ایست

نــونــدى دلاور بــكــردار بـاد كز 1 انـديـشـهُ بـد 2 مـكـن يـاد هـيـج 3 1195 مـن ايــنــك يس نــامــه انــدر دمــان دوم⁵ روز چـــون چــشــمــهٔ آفــــــاب گ_رانـمایـه سیمندخت بننهاد روی روا رو بــرآمــد ; درگـاه سـام بـیامـد بــر سـام و بـردش نـماز دگـر ساخــتـن كار مـهـمان نـو 11 ورا سام یل گنت بر گرد و رو سراوار او خالعات آراستند بـكـابـل دگـر ¹⁴ سـام را ¹⁵ هـرجـه بـود 1205 دگـــر چــاريــايــان دوشـيــدنــي بــه سيندخت بــخـشـيـد و ¹⁷ دستش بدست سـر افـراز گـردی و مـردی ²¹ دويست

¹ I— نیکی - IV - شد - IV فزونی - IV فزونی - IV فزونی - I ч

سـر انـحـام هر دو بـخـاک انـدرسـت « که هـر گـوهـری کـشـتـهٔ گـوهـرسـت после этого б. рук. VI доб :

بیک و نیس کی از پی کی از تو * و زیس نی V و بیس و پیس و بیس نی آر تیس و بیس بیش از پی کی کی ده ام در دمند V بنین آلاب و در دمند V بنین V و بیش V بنین و در دمند V بنین V و بین از کا ابر V و در دمند V و در دمند V و بین از کا ابر V و در دمند V و در سال از کا در دمند و در سال از بین از بین V و در بین V و بین از بین V و در بین V و در بین V و بین از از بین از بین از از از از از از از از

که بالا چنین باشید و روی و موی * هممان هم بیر آوردهٔ تیو بخوی می * همان هم بیر آوردهٔ تیو بخوی میگیر دیست آییدم به که دیستار او سیودمنید آییدم بر شود الا, ۱۲ الار ۱۵ ایدر ۱۵ الار ۱۸ الار ۱۸

که دستان همی جان فیشانید بروی شب تیره تا بر کشد روز چاک] هـمان بـر جـهانـدار شاه زميـن 2 زكابل تسرا دشمن و دوست كيست بـديـن پادشاهـی نـه انـدر خـوریـم بـکـش گر کـشـی ور بـبـنـدی بـبـنـد 4 کے۔ تیرہ روز 5 انسس آید بروز 6 زنے دیے با رای و روشے روان ميانيش 9 چو غيرو 10 و بيرفيتين تذرو] درست است اگر باگسله جان من بـمانـیـد شادان دل و تـن درسـت هـمان تـاج و اورنـگ را در خـوریـد ابا 16 کردگار جهان جنگ نیست نـمانـیـم و مانـدیـم با های های ۱۵ از ا يـكـى بافـرونى يـكـى با نـهـيـب]

1165 هـــمــان¹ مـام رودابـــهٔ مـــامروى [هـمه دودمـان پـيـش يـزدان پـاک [هـمـی بر تـو بر خـوانـدیـم آفـریـن کننون آمدم تا هوای تو چیست اگر 3 ما گنه کار و بدگوهريم من اینک بیدش تو ام مستحند دل بیرگرناهان کابل مرسوز سخنها چو بسنيد ازو پهلوان [بـرخ چـون بـهـار و بـبـالا چـو ا سرو چنین داد پاسخ که پیدمان من 1175 تـو بـا كـابـل و ¹¹ هـر كه پـيـونـد تست بدين 12 ندين هـمداستانه كه زال شما گر چه از گوهر 15 دیگرید چـنـیـن است گـیـتـی وزین ننگ نیست [چــنـان آفـریــنــ کـه آیــدش رای 1180 [يـكـى بـر ¹⁸ فـراز و يـكـى در ¹⁹ نشيب

¹ IV— منم ² IV— б. оп.: VI — доб.:

مـیـانـرا بـخـون ریـخـتـن در مـبـنـد۱ ازان کـت ² بـپـرسـم بـهـانـه مـجـوى مـرآن 4 دخـت اورا كـجـا ديـد زال بسمن گلوی تا با کس اندر خورد برانسان که دیدی یکایک دیدی سر پهلوانان و يست گهان که لرزان شودهٔ زو برو بوم و⁶ رست نه آنکس که بر من تبود ارحمند هـمـان گنج و خویشان و بـنـیـاد هست 8 الماويم بحويم بدين 10 آب روى بـ کـوشــم رسانـم بـزابـلستـان ١١ بایا بسا ز من مهاتر پر خرد [1] ورا نیک بنواخت 13 و بیمان دیست هـمان راست گفتار و پـیـونـد او 15 زن گــرد مــهــراب روشــن روان

نــــــايـــد چــنـــيــن كــارش ازتــو يسنــد 1150 بدو سام يـل گـهـت بـا مـن بـگـوى تو مهراب را کهتری گر ۵ همال بروی و بهوی و بخوی و خرد ز بالا و دیدار و فرهنگ اوی بدو گفت سيندخت كاي پهلوان 1155 يـكـى سـخـت پـيـمانـت خـواهـم نخست که از تو نایاید بهانی گزند مــرا كـاخ و ايــوان آبـاد هست چو ایالی شوم هر چه گورئی و بالکوی نهده الستان 1160 [جـزيـن نـيـز هر چـيـز كـانـدر خورد گرفت آنرمان سام دستش بست چو بے بیانید سیدندخت سوگند 14 او زمین را بهوسید و بر یای خاست که من خویش ضحاکم ای پنهالوان

¹ I, IV— ببخون برهمن مبند VI—доб.:

خدای شما آنِ ما خود یکیست * بیدزدان ما هیچ پیکار نیست گنشته ازو فیدایهٔ ما بیت است * چه در چین و کابل چه در تیبتست شمارا خورد آتیش پیر فروغ * تو دانی کرین در نگهٔ تیم دروغ شمارا خورد آتیش پیر فروغ * تو دانی کرین در نگهٔ تیم دروغ پیرستیدن هر دو از (۲۵۲۱) پی ایزدست پیرستیدن هر دو از (۲۵۲۱) پی ایزدست تو دانی نمه نییکست خون ریختن * ابا بیگیناه انیدر آویختن تو دانی نمه نییکست خون ریختن * ابا بیگیناه انیدر آویختن و ۱, ۱۷, ۷۱ میل ۱۷ میل ۱۲ میل ۱۲ تیمود داستان ایستان ایستان

بـکـش کرده دست و سر افـگـنـده بست فـرســــــادن زن ع حـــه آيــيــن بــود ز مــن گــردد آزرده شـاه رمــه برآرد بــــــــــردار ســيــمــرغ بـــال بــنــام⁷ مــه⁸ كــابــلستــان دهــيــد⁹ زبان کرد گرویا و دل شادکام رسایده بهی و بدی رفته دیدا ایا سـمـن يــيـكـر 14 و سـرو بـالا بــدنــد بـفـرمـود كـامـد بـحـاى نـشست 16 هـمـه يـک بـديـگـر بـر آمـيـخـتـنـد ز دیرگانیه خیانیه ۱8 سیر داختند که بارای 19 تو پایسر گردد جوان بـــــو تــيـر گـيـهـا 20 بـر افـروخـــــــد ز خـون دلـش ديـه سـيـر اب دود 23 كـحـا انـدر آورد بـايــد بـگـرد پ_رستنده و خاک پای تو اند ق درخــشـنـده نـاهـیـد و هـور آفـریـد

1130 يـر ¹ انـديـشـه بـنـشست بـر سان مست کـه حـائـی کـجـا مـایـه چـنـدیـن بـود گــرايــن خــواسـتــه ³ زو پـــــــرم هــمــه وگر باز گردانم از پیش زال [بـرآورد سـر گـنــن کـيـن خـواسـتـه 1135 بريد اين 6 بـگـنـجـور دسـتـان دهـيـد یری روی 10 سیدندخت بر یدیش 11 سام [چو آن هـديـههـارا يـنيـرفـتـه ديـد سـه بـتروی با او 13 بـیـکـجـا بـدنـد گرفته یکی حام هر یک بدست 15 1140 بديديدش 17 سديدهديد فدرو ريدختند چـو با يـهـلـوان كـار بـر ساخـتـنـد چـنـیـن گـفـت سـیـنـدخـت با یهلوان بررگان ز تو دانش آموختند بے۔ ہے۔ ²¹ تے شہ بستہ دست بدی 1145 گــنــه كـار گـر بـود²² مـهــراب بـود سر بی گناهان کابل چه کرد هــهـه شـهــر 24 زنــده بــرای تــو انــد ازان تسرس کسو هسوش و زور آفسریسد

یال ـــال ـــا ⁴ آگــر خــواســـتــه - ³ فــرســتـاده زن خــود ـــا ⁴ آ, آــ الـــا ⁵ آ, آ, VIــــــ اگــر خــواســـتــه و آبــ ⁷ آV, VIـــ و بيت الــــ الــــ ⁹ آبــ آلــ ⁷ آلــ الـــ ⁸ آلــ الـــ ⁹ آلــ الـــ ⁹ آلــ الـــ ⁹ آلـــ الـــ ⁹ آلــ الـــ ⁹ آلــ الـــ ⁹ آلــ الـــ الـــ ⁹ آلــ الـــ الــــ الـــ الــــ الـــ الـــ الـــ الـــ الـــ الــــ الـــ الـــ الـــ الـــ الــــ الـــ الــــ الـــ الــــ الـــ الــــ الــــ الـــ الـــ الـــ الـــ الـــ الــــ ا

برو ساخته ² چند گونه گهر ³ چو سیصد فرون بود ⁶ بالای او ⁷ همه جامه و فرش کردند بار

17

چـو گـردی بـمردی مـیـانـرا بـبست ۱۱ یـکـی بـاره زیـر انـدرش هـمـچـو بـاد²۱] نـه آواز داد و نـه بـر گـفـت نـام بـگـویـنـد بـا سـرفـراز ¹⁵ جـهـان بــنـزد سـپـهـبـد یـل ¹⁶ زابــلــی بـنـزد سـبـهـبـد یـل ¹⁶ زابــلــی بـنـزد سـبـهـبـد جـهـانـگــيـر ¹⁷ سـام] بــگـفـت و بــفـرمـود تـا داد بـار ¹⁸ بـــار ¹⁸ بــــی بـــیـش سـبـهـبـد خـرامـیـد ¹⁹ تــفـت ابـــد بــرامـیـد وان زمــیـن بــــیـد و بــر پــهـلـوان زمــیـن رده بــر کـشــیـده ز در ²⁰ تــا دو مــیـل رده بــر کـشــیـده ز در ²⁰ تــا دو مــیـل سر یــهـلـوان خــیـره شــد کــان بــــیـد سر یــهـلـوان خـــرام

جو شد ساخته کار خود برنشست ۱۵ [یـکی ترگ رومی بسر بیر نهاد بییامید گییامید گییامید گییامید گییامید گییامید گییامید گییان گفت تا ۱۹ نیاگیهان که آمید فیرست ادهٔ کابیلی آزمهراب گیرد آوریده پییامید و رفت فیرود آمید از اسپ سیندخت و رفت فیرود آمید از اسپ سیندخت و رفت زمیار و پیرستنده و اسپ و پیل یکیاید

برو کرده 3 IV درو بافته 4 IV بنشانده درو 2 بساط بسان سپهر بزر 4 IV به سیصد فزونتر ز 6 VI برش پهلوی شست 5 VI سیصد فزونتر ز 6 VI 6 با 7 IV 7

که صد گرز فرون بود برالای اوی په مگر شصت گز بود پهانای اوی اوی چو پردخت گنج 10 ازین 10 پیلان جنگی چهار 10 ازین 10 چو پردخت گنج 10 ازین 10 بیلان هندی هزار 10 بیلان جنگی چهار 10 ازین 10 چو شد ساخته کار او بر 10 بچو بر ساخت کار اندر آمد باسپ 11 باندر آمد باسپ بخو گردان بکردار آذر گشسب 11 بخو گردان بکردار آذر گشسب 11 بیامد بکردار آذر گشسپ 11 بیامد بکردار آذر گشسپ 11 بیامد بکردار آذر گشسپ 11 از 11 چهانگیر او 11 از 11 بهاوان 11 بهاوان 11 از 11 بهانگیر فرخنده زیره 10 بهانگیر فرخنده 10 بهانگیر فرخنده 10

بـجـای روان³ خـواسـتـه خـوار دار⁴ تـو رودابـه را سـخـتـی آری بـروی] كـنـون بـا تـوَم روز پـيـمان اوسـت٩ ازویست ایــن درد و انــدوه مـن [1] پس آنـگـه بـمـردی ره 12 چـاره جست] بـــدر مايــهســر 15 بـرون کـرد ¹⁷ دينار چون سي هزار ¹⁸ از اســــــان تــــازى و از پــارســى ١٩] یـکـی جـام زر 21 هـریـکـی را بـدسـت ز بے ہے روزہ چنے چےنیدی گے ہے وا طـرازش هـمـه گونه گونه گـهر 23 [بـزريـن و سـيـهـيـن دوصد تـيـغ هـنـد جـزان سـي بـزهـراب داده پرند 24] صد استر هـمه بارکش راهجوی 25] ابا طوق و با یاره و 26 گوشهار

چـنـیـن گفت سـیـنـدخت کـای 2 فامدار [نـبـایـد که چون مـن شوم ٔ چاره جوی [مـرا در 6 جـهـان انـده 7 حـان اوسـت8 1105 [نــدارم هــمـی انــده 10 خــویــشــتــن [یـکـی سـخـت پـیـمـان سـتـد زو نخست ب_ياراست تـن را بـديـبا و زر 13 پس از گـنــج زرّش ز بـهـر نـــــار 16 [بـزرّيـن ســـــــام آوريــدنــد ســـي 1110 ابا طوق زرّين برستنده 20 شست [پر از مشک و کافور و یاقوت و زر [چـهـل جـامـه ديـبای پـيـکـر بـزر [صد اشتر همه مادهٔ سرخموی 1115 يككي تاج يسر گوهس شاهسوار

⁻ IV = 6. оп.; I—6. 1101 стоит после б. 1102 текста. 2 I— بخواهی روان — 3 I بخواهی روان — 3 I بخواهی روان — 3 I کـنـون بـا تو امـروز پیمان –I, IV ;یکی سخت پیمانت خوانم درست –I Так в VI и Т; Л تــن -VI ;دــدانــش ره -VI الـ 11 IV -6. on. 12 IV اوست ;و پـرمـايه زر -VI ; پرمايه تر -I5 I, IV بزر -VI الله الله زر -I3 Л بنيبای زر -I3 آلا خويش را از گنے اور خانے گئے ہے۔ بہر نثار ۱۷۰ زاز گنے مہراب بہر نشار –۱۹۱ زاز گنے مہراب بہر نشار – ۱۹۱ ;سيصد هزار -1 18 برو ريخت - 17 سمهراب چون سي هزار VI— سوى نثار; I, IV, VI — доб.:

صد(دو - I ; ده - IV, VI) اسب گرانهایه با ساز زر * پرستنده پنجه بزرین کهر ابا ياره و طوق و با - I-6. on. 26 I, IV وطوق و با - 12 I-6. on.

بیامید بیر شاه ا خیورشید فیش ای و دیگر یکی کامیت آیید بین الله بین الله بین الله الله بین شب آبستنست بیرو تیرگی هم نیمانید دراز بیرو تیرگی هم نیمانید دراز جهان آ چون نیگین بیدخشان شود مین در مییان یالان داستان میزن در مییان یالان داستان وگیر چادر خون بیتن بیر الان داستان بیود کت بیخوش بیوت نیماید نیماز و این بیرگشایم چوو تیماید نیماز از نیما خیرد خام گیفتیارهارا پیزد ای خیرد خام گیفتیارهارا پیزد ای سیسردن ۱۵ بیمارا پیزد ای استیان ایمانی ایمان الله ایمان ایمان الله ایمان ایمان الله ایمان ای

[وزان پس دوان دست کسرده بسکس بدو گفت بسخن بسنو زمن یک سخن 1090 تسرا خسواسته گسر ز بسهسر تسست 1090 گسر چسند بساشدهٔ شب دیسریاز اگسر چسند بساشدهٔ شب دیسریاز شود روز چون چسمه روشن شود روز چون پسستان بسلو گفت مسهسراب کسز باستان بسکوش بسکو آنده داندی و جاندرا بسکوش بسکوش مسرا رفت باید بنزدیک 10 سام مسرا رفت باید بنزدیک 10 سام ایستان رفت باید بنزدیک 10 سام ز مسن رنج جان 13 و ز تسو خسواسته بسو گفت مهسراب بسستان 15 کسلید

¹ VI—غنت ² IV—б. оп.; IV—доб.:

ر من بـشـنـو از ابـتـدا يـک سـخـن * و زانـــپــس مــرا بخت بيآيد (τακ۱) بكن VI—

۲٠۸

ستد زود دستان و بر بای خاست نخفت و نیاسود تا بامداد] سپیده بخندید و بگشاد لب آبر سر آمد خروشیدن کرونای ابدا نامه شاه سام آزاده خدوی ا

1075 چو نامه نوشتند و شد رای راست [چو خورشید سر سوی خاور نهاد [چو آن جامهٔ سوده بفگند شب بیامد برین انسدر آورد پیای [بسوی شهنشاه بنهاد روی

17

سر مرزبان پرو زیرخاش گست.
همه 7 خسم رودابه بر وی 8 براند
که 10 با شاه گیتی مرا پای نیست
کسم زارتان بر سر سر انجمن
برآساید 13 و رام گردد زمین 14
ازان زخم گرزش که یارد 16 چسید]
دل چارهجوی اندر اندیشه بست
کمه بند ژرف بین و فراینده رای 18

1080 چو در کابل این داستان فاش گشت بر آشفت و سیندخت را پییش خواند بدو گفت کاکنون جزین رای نیست که آرمت ال با دخت ناپاک تین مگر شاه ایران ازین ال خسم و کین مگر شاه ایران ازین ال خسم و کین ایکابل ال که با سام یارد چخید چو بشنید سیندخت بنشست پست چو بشنید سینددخت بنشست پست ایکاره آورد از ۱۲ دل بحای

¹ I, VI—тыз ² IV—міцью міцью ³ I, IV, VI—66. 1076—1077 оп. ⁴ I—6. оп.; IV—

IV—

IV—

VI—2 сильно поврежденных 66. ⁵ IV— چسو الربانان باله و المهاد و المها

شــنــيــدسـت شاه حــرانبان مـن ا درين 3 روز ها كرد زى 4 من 5 بسيج 6 همی چاک چاک آمدش زاستخوان ۱۹ سرزاتر و که آهنگ کابل کنی 10 نسسانی شده در میان گرروه 11 چـو سـرو سـهـى بـر سـرش 12 گـلستـان ازو شاه را کیمن نسباید گرفت که بخـشایـش آرد هرآن کش بدید 15] چنان رفت پیدهان که بیشنید شاه ۱۲ چـو آیـد بـنـزدیـک تـخـت و بـلـنـد ترا خود نياموخت بايدخرد 21

هـمـانـا كـه بـا زال پـيـمـان مـن 1065 كه از راى او سر نـه پـيـحـم بـهـيـچ² [بـپـيـش مـن آمـد پـر از خون رخان، آ م_را گ_ف_ت بيردار آمل كيني چ_و پروردهٔ مررغ باشد بکوه چــنــان مـاه بــيـنــد بــكـابـلستـان 1070 چو دیوانه گردد 13 نباشد شگفت [كنون رزج 14 مهرش بجايي رسيد [زبس درد کـو دید 16 بر بـی گـناه گسی کر دمش 18 با دلی ¹⁹ مستحدند هـمان کن که با مهتری در خورد

1 I—доб.:

ح_ه ب_ا او بكردم م_يان گرروه * چوو باز آورديم ز البررز كوه IV—доб.:

کے هے ر آرزو کے ان گے و سرفراز * کے ند من ندارم ازو دست باز بر مرین سروی کررگساران پریام * فرستاد از بهر این زیرکام ر مازندران من بدین کار باز * کسسیدم بدر شاه گردن فراز روز کردش سوی - I فوزین - VI 3 گر از رای او دل بـتـابـیـم هـیـچ - VI ك همى آمدش زاستخوان چاک چاک \$ I € خون و خاک -1 ⁶ IV –6. on. ⁷ I ما –1 ⁵ 9 IV—به آید ۱۰۵ I—б. оп.; VI—доб.:

كه جفت من انـجـاسـت رودابـه نـام * كـه از مـهـر او جـانـم آمـد بـدام ;رنج و — ¹⁴ باشد — I ¹³ سرش در — ¹² افگنده بدور از میان گروه — ¹¹ I, IV, VI که بخشایـش آرد هـر آن-VI ;که بخشایش آورد هر کس که دید-۱۵ IV آنچه-IV فرستادمش —¹⁸ IV مرا روز از اندوه او شد سیاه —¹⁷ IV خـورد —¹⁶ I, VI کس که دید 19 I, VI—چو Тيد بدان بارگاه —20 IV چو Тيد بدان بارگاه —21 I, IV—доб.:

после этого б. рук. IV и VI доб.:

و سنام ندریدهان بسساه جدهدان * هدزار آفریدن باد و هم بدر مهان

7.7

بــــرداخـــتــی شــيـر درّنــده جـای [بـــــو ٥ راســـ كــردم بـــــگــرز گــران نکردم زمانی برو بروم یاد ترا خواستم راده و پیروز و شاد كندون اين بر افراخته يال من هدهان زخم كوبنده كويال من بدان 8 هـم كـه بـودى 9 نـمـانـد 10 هـمـى بـر و گـردگـاهـم خـمـانـد 11 هـمـى کے ندی بے نداخت از دست 12 شست ; مانے مرا باژ گونے 13 بے بست يكي آرزو دارد 16 اندر ندهان بدايد بخواهد ز شاه جهان يكي آرزو كان بيردان نكوست كجا نيكوئي 17 زير فرمان 18 اوست 19 که بنده نباید که باشد سترگ 20

[کـجـا مـن چـمانـیـدمـی بادیـای ت كنون چند سالست تاپيشت زين 1055 هــمـه گـرگـسـاران و مـازنـدران نےکردیے بلی رای شلاہ بررگ

¹ IV—چرانیدمی ا I — عاریای I – عرانیدمی 3 I – доб. вариант б. разночтения 21 на стр. 204. : I—доб ; خانم همين ـ ۱ ع

چـنـیـن و جـزیـن هر چه بـودیـم رای * بــزــرداخــتــی شــیـر درّنــده جـای ср. бб. 1052 и 1053 текста; IV—доб.:

در آباد ویسران نسمانسست جای * کسه آنسرا نده مسن باز کسردم بسپای شاه پیروز – VI ;شاه و پیروز – IV, VI نیز پیروز – ۲ شاه – ۱۷, VI و ترا – ۱۷ ;برو – ترا – ۱۷ ترا – ۱۷ ; برو گردگاهم — II, I نماندم — VI نادم — IV, VI بودم — IV, VI بود او — ا 9 بران — II, IV ، برو گردگاهم سپر دم ۱۷ الا میا شگونه ۱٫۱۷ الا ۱۵ سالی دو ۷۱ الا تک روزگار جهانم ۱۷۰ ;چماند 15 I—доб.:

چـو مـن كردم او دشـمـنـان كـم كـنـد ، هـنـرهـاى او جــاى خـــرم كـنـد 16 IV - پيمان - 18 I كـه گـر نيكوئي - 17 II دارم - 16 IV ماند.

ازیس آرزو گس چه خدید بداد * ره اصل و پدیوند و نسل و نداد ²⁰ I - б. оп.

ماند از شـگـفـتـی بــبـیـرون زبانش ² زدم بر دهانـش³ بـيـــــــ ازان ⁵] برآمد هــهــی جـوی خـون از جــگـرش] در آهـخــــ ايـن 6 گاوسر گـرز كـيـن] برانگیدختم پیدلتن را ز جای برو کوه بارید گفتی سیهر فرو ريـخـت زو زهـر چـون رود نـيـل] و مغزش ومايين گشت با كوه راست] زم_يـن جـاى آرامـش و خـواب شـد¹⁰] هـمـی آفـریـن خـوانـدنـدی بـمـن [1] كـ آن اژدهـ زشت ١٥ پـتـياره بـود] جـهـان زر و گوهر بـر 15 افـشـانـدنـد] بـرهـنـه شـد از ¹⁷ نـامـور حـوشـنـم] وزيين 18 هست هر چند رانم زيان 19] حز از سـوخـتـه خـار 20 خاور نـبـود 21] سران را ²³ سر آور دمي ; ير ياي ²⁴

[چو شد دوخـتـه یک کران از دهانش¹ [هـم انــر زمان ديـگـری هـمـجـنان [سدیکر زدم برر میان زفرش 1040 [چـو تـنـگ انـــر آورد بـا مـن زمـيـن [ب-نـــــروى يــزدان گــيــهــان خــداى [زدم بــر سـرش گرزهٔ گاوچـهـر [شكستم سرش چون تن⁸ ژنده بيل [بزخمی جـنـان شـد که دیـگـر نخاست 1045 [كـشف رود پـر خـون و زرداب شـد [هـمه كهوهساران يهر از مهردو زن [جـهـانـی بـران 12 حـنـگ نـظـاره بـود [مرا سام یک خرم ازان 14 خرواندند [چـو زو 16 بـاز گـشـــتــم تــن روشــنــم 1050 [فـرو ريـخـت از بـاره بـرگستـوان [بسران بسور تا سالسيان بس نبود [چـنـیـن و جزیـن هرچه بـودیـم 22 رای

سرون و میانش ۱۷۰ ² کران دهانش VI بکران دهانش ¹ Л, IV و میانش ² IV بگرزید ³ IV دگر سو ³ IV بلرزید

از ان جـنـگ دپـوان بـگـویـهـت بـاز پ ز پـیـکـار او نــامــه گـردد دراز پـــکـار او نــامــه گـردد دراز علام این به این باز پ نــ کار دیم ۱۷۵۰ کردیم ۷۱–24 کردیم ۷۱۰ کردیم ۱۷۵۰ کردیم ۱۷۵۰ کردیم ۷۱۰ کردیم ۱۷۵۰ کردیم ۱۵۵۰ کردیم ۱۵۵۰ کردیم ۱۷۵۰ کردیم ۱۵۵۰ کردیم از ایران ایر

ه_مان روی گییتی ² ; درنیدگان ³ زمين زير زهرش هـمي بر فروخيت] بدم در کـشـیـدی ز گردون 4 عـقـاب] هـمـه يكسر اوراة ســـــردنــد جـاى] که با او هـمـی دست یارسـت سود آ بيفگندم از دل همه ترس و باک نشستم بران⁸ پیلیدیکر سامند مـرا تـيـز چـنـگ و ورا تـيـز دم] که بر اژدها 12 گرز خواهم کشید] کشان موی سر بر زمین چون کیمند] ; فسر بساز كسرده 15 فسكنسه بسراه مـرا ديـد 16 غــ ٣ يـد و 17 آمـد بـخـشـم] که دارم مـگـر ¹⁸ آتـش ¹⁹ انـدر کـنـار آ بابر سیمه بر شمه تمیره دود] ز زهرش زمـیـن 20 شد چو دریـای چین∫ چےنان چون بود کار مرد دلیدر

[هـوا يـاک ديــدم ز پـرنـدگـان 1020 [ز تقش هـمــي يـرّ كـرگـس بسوخـت [نهدنگ دژم بدر کسدیدی ز آب [زمين گشت بي مردم و چارياي [چو دیـــــم که انـــدر حــهـان کس نـــبــود [برزور حسهااندار يردان ياك 1025 [مـيـان را بـبستـم بـنـام بـاـنـد [برزين و اندرون گدرزهٔ گاوسر [بــرفــــــم بـسان نـهــنـگ درم [مـرا كـرد پـدرود هـركـو شـنـيـد11 [ز سـر تـا بـدمّـش 13 چـو كـوه بـلـنـد 1030 [زبــانــش بسان درخـــتــی سـیـاه 14 [چو دو آبـگـيـرش پـر از خـون دو چشم [گـمانـی چـنان بـردم ای شهریار [جـهـان ييش چـشـمـم چـو دريـا نـمـود [ز بانگس بلرزید روی زمین 1035 [برو بر زدم بانگ بر سان شیر [يـكـى تـيـر الـمـاس پـيـكـان 21 خدنگ

همان — VI - بویندگان — VI و بدان تر را و ا - VI و کشور — VI و از هوا تر بر ان الله و الله و

بــــوری (так!) فرو کردم آن تیر رام * بــدان تـــا بــدوزم زبــانــش بــکــام VI —доб. вариант того же б.; IV—доб.:

زدم بـــر یــکـی نـیـمـهٔ فــوز اوی * بـدان زخـم تـاریـک شـد روز اوی

بران است² چرخ روان را روش وزو آفسريس بر منسوچهس شاه زشادی⁶ بهر کس رساننده⁷ بهر⁸] كـشـنـده سرافراز حـنـگـي يـلـنـگ ١٥ شود خاک نعل سرافهان سمند [12 ماراف بـآبشخور آری 15 همی گرگ و مـیـش] د_مردی بـشست 17 انـدر آورده یـای چـنـیـن کرد 18 خورشـیـد و مـاه افسرم ابا جادوان ساختم كارزار چو من کس ندیدی 22 بـگـیـتـی سوار] [بــــــــ آب گــردان مازنـدران چـو مـن دسـت بـردم بـگـرز گـران] در آورده گردن ز گردن کرسان ²³ برون آمد و کرد گیدتی چوک فه 2 هــمـان كـــوه تـا كــوه بـالأي 28 او] هـمـی داشـتـنـدی شـب و روز پـاس]

هرآن چـيـز کـو ساخـت انـدر بوش خداوند کیدوان و خورشید و ماه 1005 [برزم اندرون زهر تریاک سوز [گراینده قرز و گشاینده شهر [كسسنده و درفش فريدون بـجـنـگ [ز بادعـمود تتـو كـوه بـلـنـد [همان 13 از دل ياك 14 و ياكـيـزه كـيـش 1010 يـكـى بـنـده ام مـن 16 رسـيـده بـجـاى ه_م_ی گرد کافور گیرد سرم بـبستـم مـيان را يـكـي 19 بـنـدموار 20 [عنان یویی و اسب افکین و گرز دار 21 1015 [ز من گر نبودی بـگـیـتـی نــشـان [حــنــان اژ دهــا كــو ²⁴ ز رو د ²⁵ كــشــف [زمین شهر تا شهر یهنای 27 او [جـهـان را ازو بـود دل يـر هـراس²⁹

¹ I— هور – VI—6. оп. в مرو داد – VI بیدان است – 2 ساختست از – 1 чита в سيده — VI—6. оп. 9 IV, VI وسانيده — VI —6. оп. 9 IV, VI وسانيده — ⁷ IV 10 I, VI— بـاد دبوس VI— براد سمند IV ; بـاد سمند VI براد سمند VI براد سمند 11 ا стоит после б. 1009 текста. 13 Л— $_{\sim}$ $^{\sim}$ $^{\sim}$ 14 IV— $^{\circ}$ $^{\circ}$ IV- بدو بار هشت IV هستـم IV اله IV الماله IV I, IV, VI - مر دوار <math>VI - VI مر دوار VI - VI مرد افیکسن و گـرزدار VI - VI مرد افیکسن و گـرزدار بسی گاه تا شد ز گردنکشان به باگیتی منم در زمانه ندان IV — доб.:

نه هـنـگـام کـيـن داشـت کس پای من پ نـه بـگـرفـت کـس در جـه-ان جای من اگـر رانـم از مـردی خـود سـخـن * بـه عـمـری نـیـابـد ز سـرتـا بـه بـن بالاى - IV, VI برود - ²⁵ بكف - VI و ²⁶ كا بكوه - VI برود - ²⁵ بالاى - VI بالاى - VI بكف - VI بك دل در هراس -- IV, VI و یهنای-- یعنای-- ²⁸ I, IV, VI

نـگـه داشــــم رای و یــــمـان تــو] در خـــتـــى كــه كــشــتـــى 4 دــبــار آرمــت 5 هــ از گـرگساران بــديـن تـاخــتـي چےنے داد خواهی هے می داد من تـن بـنـده خــشــم تــرا داده ام] ز کابل میدهای با من 10 سخن بر افراخت گوش و فرو برد یال زبان تو بر راستی برگواست 12 دل دشمنان بر تو بر شاد بود بسازم کےنےون نے اور تروہ بازار تےو فـرســــــــ بــــــــ تــو اى 19 نــيــك خواه ²⁰ روان و دل___ش س_وی داد آورم 22 بــكــام تــو گــردد هــمــه كــار مــا ²³ ز هـر در سـخـنـهـا هـمـی رانـدنـد کجا هست ²⁴ و باشد همدیدشد بجای ²⁵ هـمـه بـنـدگانـیـم و ایـزد یـکـیست 26

[نـشستـم بـكـابـل¹ بـفـرمـان تـو [كه گـر كـيـنـه حـويـي² نـيـا; ارمـت³ ز مازندران هدیده ایدن ساختی کـه ویـران کـنـی خـان ۲۰ آبـاد مـن 990 [مـن ايـنـک بـپـيـش تـو اسـتـاده ام [بــاره و مـيـانـم بــدو نـيـم كــن ســيــهــبــد چــو بـشـنـيـد گـفـتـار زال بدو گفت آری همینست 11 راست هـمـه كـار مـن با تـو 13 بـيـداد بـود 995 ز مـن 14 آرزو خـود هـمـيـن خـواسـتـي مـشـو تـيـز 16 تـا چـارهٔ كـار تـو يـكـى نـامـه فـرمـايـم اكـنـون 18 بـشـاه سـخـن هـرچـه بايـد 21 بـيـاد آورم 22 اگـر يـار بـاشــد حـهانـدار ما 1000 نـویسنـده را پـیـش بـنـشانـدنـد سر نامه کرد آفریسن خدای ازویست نـیـک و بـدو هست و نـیست

ا كارى 4 IV بكار آيـمـت ـ 3 IV نـگـفـتـى كـه هر گز ـ 1, VI و يكايك ـــ 1 IV بكار آيـمـتـــــــــــــــــــــــ • IV—доб.:

چـو بـيـنــد هـنـرها و ديـدار تـو پ نــجــويـــد جـهـانـدار آزار تـو چـو بـيـنــد هـنـرها و ديـدار تـو على الـ الـ 2² I, VI—в обоих случаях باشد الـ 2³ лــдоб.:

بـبـازو كـنـد شـيـر هـمـواره كـار * هـر آنـجـايـگـه كـو بـيـابـد شـكـار Т-доб. вариант того же б. 24 I- كجا بود — 25 VI-б. оп. 26 VI-б. оп.

ز تـو داد يـابــ نرمـيـن و زمـان² وگر چه به پیدوند تو 4 شهره ام 5 به گیاتی 6 مرا نیست با کس نابرد 7 کـه بـرمـن کسی را بـران هست راه 8] وگـر هست بـا ايـن نــژادم هـنـر] بـكـوه انـدرم حايـگـه ساخـتـي [فگندی 10 بتهمار زایدنده را ۱۱ بآتش سیردی 12 فرایدنده را ۱۱ که از چه سیاه و سیسیدست رنگ 15] بـچـشـم خـدایـی بـمـن بـنـگـریـد16 ابا راى و بـا تـاج و تخت و 18 سران 19]

هـمـه مــردم از داد تــو شادمان [یکی مرغیرورده ام خاکخورد [ندانه همي خويهاتن را گناه [ز مادر بـزادم بـینـداخــــــــ [تـرا بـا جـهـان آفـريـن نيست ١٩ حنگ [كـنـون كـم جـهـان٦فـريـن پـروريـد [ابا گننج و با تخت 17 و گرز گران

شـگـفـتـی ز داد تو IV-6. on. هن ز داد تو IV-6. on. هـ الشـــــا ¹ VI- باشـــــا ا وگر چند فرزند تو VI- ; اگر چه ز پیدوند تو I- ;وگر چه به پیدهان تو I- 4 ⁵ IV—доб.:

ز انصاف و دادت جهان بهره مند * ستم را ز دست تو بر بای بند زال -8 I, IV, VI-6. on. 9 IV كسى نيستم هم نبرد -1 7 ز گييتي 8 I, IV, VI-6. on. 10 IV– بتیمار و غـم بـنـده را 11 Tak в T; 11 Tak в T; 11 اسـپـردی 10 IV

نـه گـهـواره دیـدم نـه پستان شـیـر * نـه از هـیـچ خـوشـی مـرا بـود ویـر ب-بردی بکوهی بیده گندید په دل از نداز و آرام بدر کندیدم 14 IV, VI, T — بود ¹⁵ VI — доб. два сильно поврежденных бб. ¹⁶ I— بود; I, IV, VI—б. оп.; I—доб.:

هـنـرهـای مــردی و تـیـغ یـلـی * یـکـی یـار چـون مـهـتـر کـابـلـی IV, VI - доб. вариант того же б.; IV - после этого б. доб.:

و گر نه بـچـهـر از کسی کم نـیـم * سـزای غـم و رنـــج و ماتـم نــیـم ;با تاجداران – ا ¹⁸ ابا تخت و با تاج –۱۷ ;ابا تاج و با تخت –۱⁷ IV— با تاج و کشور VI—порядок бб.: 98/, 988, 989, 990, 985, 986, 992; IV-доб.:

نــشستــه بــکــابــل بــفــرخــنــده روز * ســپــردی مــرا کــشــور نــــيـــمروز

چـه سالارخـواه وچـه سالارحـوى سخن گفت با او پدر نیز دیر ا چو زرین درخـشـنـده کـوهـی بـلـنـد ق بـتـيـمـار و بـا گـفـتوگـو آمـدنـد، يـكـى پـوزش آور مـكـش 6 هـيـچ سـر سر انـجام آخر بـجـز 8 خاک نیست هـمانا سخن بر سخن نگنرد یس ¹⁰ از شرمش ¹¹ آب اندر آرم بچشم ¹² گـشاده دل و شـاد کـام آمـدنــد هـم انـدر زمـان زال را داد بـار ; مين را ببوسيد و گستر د بر¹⁵ و ; اب دو نـرگس 16 هـمـی گـل ســـــرد روانيش گيرايينيدهٔ 17 داد بياد ز مین روز حنگ از تو 19 گـریـان 20 شود] ه_مانا ²³ س_ت_اره نـيارد كـشـيـــــ روان و ²⁶ خـرد كشته ²⁷ بـنـيـاد ²⁸ تـو

بازرگان پایاده شدند از دو روی 960 زميين را بيبوسيد زال دليس نـشست از بـر تـازی اسـب² سـمـنـد بررگان هـــمــه يــيـش او آمــدنـــد کے آزردہ گے۔ شہت بے 5 تے یہ یہ [چـنـیـن داد پـاسـخ کزین تباک نیست 965 [دلوگر بلمنغیز انسدر آرد خرد [وگر بر گـشاید زبان را بخـشـه 9 چ_نـیـن تـا بـــدرگاه سـام آمـدنـد 13 فـرود آمــه از بـاره 14 سام سـوار چـو زال انـدر آمـد بـیـيـش پـدر 970 یےکی آفریےن کرد بر سام گرد که بسیدار دل یههاروان شاد باد [ز تسيسغ تو المساس بسريسان 18 شود [كـجـا ديـزهٔ تـو 21 چـمـد روز جـنـگ [سمیههری کها باد گهرز ته دید 975 زمـيـن نـســپـرد شـيـر ²⁴ با داد ²⁵ تــو

 1 I— بیدر نییز با او سخن راند دیر IV— بسخن گفت با او ز مهراب شیر 1 I نیدر نییز با او سخن راند دیر IV بیخن گفت با او ز مهراب شیر IV VI—6. оп. 4 VI—6. оп. 4 VI—6. оп. 5 IV, VI— 5 IV 7 آ ره پوزش آرو مکش 6 از این 7 آ که این 7 آ ره پوزش آرو مکش 7 آ از این را گشایم بمهر 9 از مرا جای فرجام جز 10 از این را تمهر شرم 11 I, VI— من 10 IV, VI— پدر بحرگشاید زبان را ز خشم 11 I, VI— بچهر 12 I, IV— переписчик опустил два мисра и соединил 66. 967 и 968:

ز پــــونــد ن ضحاک و خــویــشــان اوی د کــه کــــن از دل شــاه بـــیــرون کــنـم بــران نــامــور مــهــر انــگــشــت اوی بـــدان بــادیــایــان جــویــنــده و راه

945 سر از تـن جـدا كـن زمـيـن را بـشـوى چـنـيـن داد پـاسـخ كـه ايـدون كـنـم بــــروى بـــــــ و بـــمــالــيـد روى ســوى خـانـه بـنـهـاد ســر د را ســـاه

10

که شاه و سپهبد فیکندند بن و فیرو هسته لفیج و بیر آورده یال بیرایید که گییتی بسوزد بیام آی نیخستیین سر مین بیباید درود] نیخستیین سر مین بیباید درود] پیر اندییشه دل پیرز گفتار سر®] کیه آمید ز ره بینهٔ نتره شییر درفیش فیریدون بیباراستیند الله سیباه و سیبهبد پنییره شیندیا بیباراسته سیباه و سیبهبد پنییره شیندیا بیباراسته سرخ و زردو بنفیش [1] بیباراسته شدا از اسب و ۱۵ بیگذارد گام ۱۵

برمهراب و دستان رسید این سخن بروشان ز کابل همی رفت و زال اهمی گفت اگرر اژدهای دژم ایری گفت اگری از دهای دژم ایری گفت اگری را بخواهد بسود ایریش پدر شد پر از خون جگر چوه آگاهی آمید بسام دلیر و همه لشکر از جای بر خاستند ایرا برنگیر و زدند ایرا ایرا تا تا بره زدند ایرا ایرا تا تا با درفش ایرا برنگین درفش حور وی پدر دید دستان سام ۱۵

¹ IV— مردان ² I, IV, VI—доб..

بدو شاه چون خشم و تیری نصود * نیمآراست آنگه سخن بسر فرود هاه ۱۷۰ ترخ ۱۷۰ ترخ ۱۷۰ ترخ ۱۷۰ ترخ ۱۷۰ توبنده ۱۷۰ ت

برآمد هدمه شهر کابل به بور ایروان مهراب برشد خروش پور ایروان مهراب برشد خروش پور ایروان مهراب برشد خروش پور سیدندخت و مهراب و رودابه نیز په بندومید گشتند از جان و چییز 7 I-66. 951, 952, 953 оп. 8 VI-66. 953 и 954 оп. 9 VI- بیراستند ایرا نای و کوس IV- بپذیره شدن با تبیره شدند 11 درفش همایون به پیراستند 12 I, VI- 12 و تبیره شدند

چو دستان پیدید آمد از دور سام * بر انگییخت بالای زرین لگام $_{13}$ $_{14}$ $_{15}$ $_{17}$ $_{15}$ $_{17}$ $_{18}$ $_{18}$ $_{18}$ $_{19}$

بدین آهنین دست و گردی میان ²]

سیه روی برگست از کارزار ⁴]

بهر ⁵ سو شده مردمان هم گروه ⁶]

فیگنده پدید آمد اندر ⁷ شمار ⁸

بر افراخت تا ماه ⁹ فرخ کلاه

ستوهی گرفته فرو شد بکوه ¹⁰

جهان پاک دید ¹³ ازبد بدگمان

بیاد سیهبد گشادند لب ¹⁶

بیاد منوچهر شاه براه

گرفت مناو دادند زی شاه راه

بنزد منوچهر شاه بزرگ ¹⁷

کر ایدر برو با گریده مهان ¹⁸

همه کاخ مهراب و ²⁰ کابل بسوز

کد او ماند از بچهٔ ²² اژدها

شود رام گیتی پر از جنگ و جوش

برزگان که در دستهٔ ²³ او بود

930 [زدم بـر زمـيـن بـر چو پـيـل ژيـان¹
[چو افـگـنـده شد شاه زيـن گونه خواره
[نـشـيـب و فـراز بـيـابـان و کـوه
ســوار و پــيــاده ده و دو هــزار
چـو بـشـنـيـد گـفـتـار سـالار شـاه
می و مـجـلس¹¹ آراسـت²¹ وشـد شـادمـان
بـبـگـمـاز ⁴¹ کـوتـاه کـردنـد شـب ⁴¹
بـبـگـمـاز ⁴¹ کـوتـاه کـردنـد شـب ⁴¹
بـيـامـد ســپـهـدار ســام ســتـرگ
بــيـامـد ســپـهـدار ســام شـاه جـهـان
بــهـنـد و ســتـان آتـش انـدر فـروز ⁴¹
بــهـنـد و ســتـان آتـش انـدر فـروز ⁴¹
نـبـايـد کـه او يـابـد از بـد¹² رهـا
هـر آنـکس کـه يــيـوســـة ٔ او بــود

ن دم بر زمین بر چو شیدر ژیان –۱۷ ;بخاکش فیگندم چو پیدل دمان 1 I زدم بر زمین بر چو شیدر ژیان 1 I نام 2 I, 1 آنجا 3 VI نام 2 آنجا 3 VI نام 3 آنجا 5 II نام 6 IV, VI نام 8 I, IV 8 I, IV 8 I, IV 8 I, IV 8

ده يــــش ســيـاه اندر آمد جو گرگــ² نبد دشت یایدا نه کوه و ونه شخ رخ نــامــداران مـا گـشـت زرد6] ســپـه را هــم آنـجای بـگـناشــتـم] که چون آسیا و شد بریدشان زمین ســراســر سـوى رزم كردنـد راى] چــنــان زخــم ســربــاز كــويــال مــن] چـو پــيــل ژيـان 12 بـا كـمـنــد دراز] چـو دیـدم خـمـیـد، ¹³ ز راه گـزنـد ¹⁴ به پایدکان پاولاد و تایدر خدناگ چـو آتـش بـدو بـر تـبـر 15 ريـخـتـم] كه شد دوخـتـه 16 مغز تـا 17 مـغـفـرش] بر آمد 18 یدکی تدیع هدندی بدست كـزو كـوه زنـهـار خـواهـد بـجـان] هـمـی حستمش تا کـی آیـد بـچـنـگ] من از چرمه چنگال کردم دراز ز زیـن بـر گسستم ²¹ بـکـردار شـیـر]

[نبييره جهاندار سلم بررگ ا [سـپـاهـی تبکردار مـور و مـلخ 915 [چو بر خاست زان لـشنكـر گشن گردة [مـن ایـن محرز یـک زخـم بـرداشـتـم [خروشی خروشیدم از یاشت زیدن [دل آمـد ســپـه را هـمـه ۱۵ بـاز جـای [چـو بـشـنـيـد كـاكـوى آواز مـن 920 [بـيـامـد بـنـز ديـک مـن حـنـگ 11 سـاز [مرا خواست كارد بخم كمند [کسان کیانی گرفتے بیچنگ [عــقــاب تـكاور بر انـگـيـخـتـم [گـه-انـم چـنان بـد کـه سـنـدان سرش 925 [نـگـه کردم از گـرد چـون پـیـل مست [چــنــان آمــدم شـهــريــارا گـمـان [وی اندر شتاب و من اندر درنگ [چـو آمـد بـنـز دیـک مـن سـر فـراز 19 [گـرفــــــ كـمربـنـد مـرد20 دلـيـر

وزان نــره ديــوان مــازنــدران²

سېـهـبـد سخن ⁴ يک بيک ياد کرد⁵

ز جـان تـو کـوتـه بـد بـدگـمـان⁷

نه ⁸ ديوان که شـيـران جـنـگـی بـبـر ⁹

ز گــردان ايــران دلاورتــرنــد]

پـلـنـگـان ¹¹ جـنـگـی نـمـايـنـد شـان²¹

از آواز مـن مـغـرشـان شــد تــهـی]

ازان پس هـمـه شـهـر بـگـناشـتـنـد]

چـنـان خـيـره و پــوی پــوی آمــدنـد]

پس انــدر فـراز ¹⁶ آمــد و پــيـش غار ⁷¹

¹ I, IV—доб. ² VI—доб.:

فراوان بـپـرسـيـد و بـنـواخـتـش * مراو چون سـزا بود بـنــشـاخـتـش VI-

دلم غمر ز بهر تو بسیار خورد * سپهبد سخن یک بیک یاد کرد 6 الم غمر ز بهر 7 الاهان 7 الاهان 7 الاهان 7 الاهان دل بخردان 7 الاهان 7 الاهان دیوان که شیران نر 7 الله دیوان که شیران پرخاشخر الله دیوان که شیران پرخاشخر الله دیوان که شیران نر 7 الله دیوان که شیران پرخاشخر الله دیوان که شیران نر 7 الله دیوان که نید که دیوان که دیوان که نید که دیوان که دیوان که نید که دیوان که داد که دیوان که داد که دیوان که دیوا

در افتاد ترس اندریی استکرم پ ندیدم که تیمار آن جون خورم در افتاد ترس اندریی استکرم پ ندیدم که تیمار آن جون خورم دو سیمد منی گرز برداشتم پ سپاهم بدان مرز بگذاشتم همی رفتم و کوفتم مغزشان پ تهی کردم آن بنگ بر مغزشان الاسروه. вариант первого б. рук. I; VI—доб. варианты тех же бб. и еще два других бб.: один после первого б. рук. I (его текст искажен) и второй после третьего б.:

چـو آهـو بـره از بـره نـره شـيـر * رمـيـدنـد ازان نــامجـوى دلـيـر

چو سام آمد از پـیـش و از پـیـل گاه * پـیـاده شــد و راه بــگــشــاد شــاه после этого б. рук. VI—доб.:

جهان پهلوان سام بردش نهاز پ و زآنجا سوی شهر گشتند باز شب آمد جهان پهلوان رنجه بود پ بیاسود کان شب بسی رفته بود ز کسان شب بسی رفته بود ز کسان شبب بسی رفته بود ز کسان شبب به زرگوی هوا بیشد پهلوان سام با سرکشان پ بدیدار خسرو غم از دل فیشان بسکه پهلوان سام با سرکشان په بدیدار خسرو غم از دل فیشان به بهدیدار خسود ۱۰ ۱۸ بنمود ۱۸ ۱۸ ۱۸ بنمود ۱۸ ۱۸ بنمود ۱۸ ۱۸ بنمود ۱۸ ۱۸ بیمود ۱۸ ۱۸ بیمود ۲۵ بنمود ۱۸ ۱۸ بیمود ۲۵ ب

ز مهراب و زال او سخن راست کرد * نخستین ازان جنگ آغاز کرد

چو دیدی بـگـویـش کـزیـن سـوگـرای

880 [هـم آنـگـاه بـرخـاسـت فـرزنـد شـاه

[سـوی سـام نـیـرم نـهـادنـد روی

[چـو زیـن کـار سـام یـل آگـاه شـد

ز پــیــش پـــدر نــوذر نـامـدار

[هـمـه نـامـداران و پـیـش سـدنـه شـدنـد

پــیـام پـــدنـد پس پــیـش سـام سـوار

پــیـام پـــدر شــاه نــوذر ۱۰ بــداد

چـنــان داد پـاسـخ که فـرمـان ۱۱ کـنـم

نـهـادنـد خـوان و گـرفـتـنـد جـام ۱۱ کـنـم

پــ از نـوذر و سام ۱۶ و هر مـهـــری

[خــروش تـــدر، بـــر آمــد ز در

بـديـدار مـا كـن يـكـى تـازه راى —VI ;بـنـزديك ما كن تو از خانه جاى —VI بـنـزديك ما كن تو از خانه جاى —VI بــ كا, IV, VI—б. оп.; I—доб.:

چـو نـوذر بـرون شـد ز پـيـش پـدر * بــر پـهـــاـوان زود بــنــهـاد ســر VI-доб.:

بدند اندر ان روز مهمان سام * بدیدار سام آن گره شادکام 13 VI و زال 15 VI نخستین پیام منوچهر و کی 14 VI و زال 15 VI نخستین پیام منوچهر و کی 16 IV—6. on.; 16 IV—6. on.

چو بـگـشـاد زیـور بـگـیـتـی سـپـهـر * بـپـوشـیــ رخـشـنـه دیــدار مـهـر چو بـگـشـاد زیـور بـ 20 I=6. on.

زمهراب ودستان سام سترگ اوزان ناهمالان گسته همال وران ناهمالان گسته همال وردان به بیرسی سراف راز شاه ردان که بر ما شود زیان دژم روزگار برون آوریام باری و باخیال با بارون آوریام آیاد ازان تخم رُست همال سر افگنده گردد همال همال سر افگنده گردد همال و باز گفت پراگنده تایاد و از نام اورا کوردد میرش ورا خسرو باز گردد میرش ورا خسرو باز گردد میگر اینام ورا خسرو باز گردد با با با ویارگان و بازرگان خرویش در با با ویارگان و بازرگان خرویش بیرست که چون آمد از کارزار وی

پس آگاهـــى آمـد بــشــاه بــزرگ

865

زپــيـونـد مــهــراب وز مـهـر زال

سخـن رفــت قهـر گـونـه بــا مــوبـدان

چو قايـران زچـنـگـال شـيـر و پلنگ قــريـــون زضـحّـاک گــيــتــى بــشست

فــريــدون زضـحّـاک گــيــتــى بــشست

قــريــدون زضـحّـاک گــيــتــى بــشست

(چــو از دخــت مـهـراب و از پــور سام

اگــر ۱۱ تــاب گــيــرد ۱² ســوی مــادرش

اگــر ۱۲ تــاب گــيــرد ۱۵ ســوی مــادرش

هـمــه مــوبــدان آفــريــن خــوانــدنــد

هـمـان کن کـجـا ۱۵ بــا ۱۵ خـرد در خورد

بــفــرمــود تــا نــوذر آمــدش پـــيــش ســام ســوار

بــهــو گــفــت رو بـــيــش ســام ســوار

197

و زان نا همالیده با آن همال 2 I, VI- و زان نا همالیده با آن همال 2 I, VI- همالیده با IV-доб.:

منوچههر ازین کار شد پر ز درد * ز مهراب و دستان بدل درد خورد VI—доб. вариант того же б. ³ VI— گفت - ⁴ IV موبدان - ⁵ VI - ⁵ VI - ⁶ VI - ⁷ Л— نو - ¹⁰ VI - ⁸ VI - ⁸ VI - ⁹ IV ; VI - ¹⁰ Л—б. оп.; I, VI—доб.:

بـــان نـــيــا اژدهــای ضححاک * ز تخم کـيـانـی کـنـد بـوم پـاک * و تخم کـيـانـی کـنـد بـوم پـاک هـمانـا سـخـن ـــ 18 آــ مـوبــد ـــ 17 اگـر بــاز گــر دد بـــدو ـــ 16 ا بــوم ـــ 19 از ـــ 19

بسراه دوراهیه مسر اورا بسیساب * ازان پیش کو بگذرد با شتاب

بدو گفت رودابه پیدرایده چیست روان مرا پیدور سامیست جفت به پیش پدر شد چو خورشید شرق به پیدر شد چو خورشید شرق ایست بیدر نیگار پیدر چون ورا دید خییره بیداند بیدو گفت ای شسته مغیز از خرد بیدو گفت ای شسته مغیز از خرد که بیا اهرمین جفت گردد پری [چو بیشنید رودابه آن گفت وگوی پیر دل پر از خیشم و سر پر ز جنگ پیر دل پر از خیشم و سر پر ز جنگ سوی خیانه شد دخیتر ۱۵ دلشده دیرزدان گرفتیند هر دو ۱۵ پیناه

۱ VI—ποб.: مرا آشکار انباید ۱ کیست ۱ VI گرانمایه ۱ VI کرانمایه ۱ VI کرانمایه ۱ VI کرانمایه ۱ VI کرانمایه ۱ VI

گـر از دشـت قحطان یکـی مـار گـیـر * شـود مـغ بـبـایــدش کـشـتـن بـتــیـر از دشـت قحطان یکـی مـار گـیـر * شـود مـغ بـبـایــدش کـشـتـن بـتــیـر ۱٫۷۱۰۰

شد اندر جهان فاش این آگهی * نهودی همی ز اندرون بر تهی

حـهانجوى دسـتان هـمـيـن ديدا راه ع شود تیره و رای بیداندیش تو و که رودایه را خیر تر پیشه من آر کے اورا ز درد 10 انے در درد بحاره دلش را ز کیانه بهست ۱۱ کـه رودابـه را بــد نـیارد بـروی دل 13 از ما کاند زیان سخن پر زکیان ش_ود يست روداب_هب_ا ¹⁵ رود آب¹⁶ فـرو بـرد و بـرخـاک بـنـهـاد روی 17 گـشـاده رخ روز گــون ¹⁸ زيـر شــ ز گــور ژيــان كــرد كــوتــاه چـــنــگ ب__ي_ش ²⁰ يـدر شـو بــزارى بـــنـو ²¹

840 فريدون بسرو يهدن گهدت شاه هر انگه که بیگانه شد خویش تو بسيــنــــــــ فــرمــود يس 6 نــامــدار بــــرسـيــد سـيـنــدخــت ازان تير و مرد بدو گذفت بديدمانت خواهم نهخست 845 زبان داد سیندخت را نامجهی بدو گفت بنگر 12 که شاه زمین [نـه مانـد بـر و بـوم و نـه مام و 14 باب چو بـشـنـیـد سـیـنـدخـت سر پیش اوی بـر دخــتـر آمـد پـر از خــنـده لـب 850 هـمـی مرده دادش که حـنـگـی یـلـنـگ کنون زود بیرایه بگشای و رو 19

¹ I— засы; VI— асы 2 I—доб.:

که از آتش و باد و از آب و خاک * نشد تیره روی زمین زیر خاک IV, VI—доб. варианты этого же б.; после варианта этого б. рук. IV доб.:

بــــــاورد آن پـــاســخ نـــــامـــــه پــــــش * ورا گفت خـوش کن بـــــــن رای خویش ³ VI بود تيزروى — ⁴ خيره — VI بود تيزروى

بسیندخت مهراب بسپرد گوش * دلی پر ز کینه سری پر ز جوش نز د — 8 از و د — VI — доб. варианты того же б. 6 IV — نزد — 7 VI — چنین گفت سیندخت را — VI — доб. варианты того же б. 9 IV— ג'ה, י או אייה, אוייה, וויה, י ויה, י первые два):

بدو گفت پیمانت خواهم نخست * که اورا سهاری بصن تهدرست وزان چون بهشت برین گلستان * نگردد تهی روی کاباستان یکی سخت پیمان ستد زو نخست * بیچاره دلش را ز کیانه بیشست ;و -15 IV بـريـن بوم نه مام و نه -14 IV سر -13 I, IV, VI بدل گفت ترسم -12 IV بدل گفت ترسم -15 IV بور VI— I; 16 I—6. оп. 17 I—6. оп.; VI—доб.:

که اسپهبد از بد کند دل تهی * ناساشد جاز از ناید کدی و فرهدی چو بـشـنــیــد دلـشـاد زی شـوی تـفـت 😹 و دستـش بـبـوسـیــد و ز آنجا بـرفـت بگوى -- IV 21 ; پيش -- ID 10 روى -- IP IV و روزگم -- IV 81 ا

چـرا بـاز داری سـرم را ز جـنـگ و بــــــ بـــ بـــ بـــ مـا یـــکـی و درود نـــ بـــ بــ در مــا یـــکـی و درود کـــزیــن در مــگـردان بــخــیـره زبـان بــــ بـــ و درود بـــ بـــ بــ بــ بـــ در مــگـردان بــخــی و مدار بـــ بـــ و مـــ گشاده شـــ بـــ بـــ امــن نیست راز 10 شـــ في مـــ ایــن سـخـن نیست راز 10 سـخـن نیست راز 10 سـخـن مـــ بـــ بـــ مــن نیست راز 10 سـخـن مـــ بـــ مــ بـــ در ایـــ در در مـــ از 13 گــرنــ دا اگــر ایـــ مـــ از 18 گــرنــ دا اگــر ایـــ مـــ از اهــواز 15 تــا قــنــ دهــ از اهــواز 15 تــا قــنــ دهــ از در دمــنــ در اهــواز 15 تــا قــنــ دهــ دل در دمــنــ در اهــواز 15 تــا و ــــ دـــ دا در دمــنــ در امـــ دل در دمــنــ در امـــ و بــــنــ دمــنــ مــنـــ دا در دمــنــ در ادر 18 در دمــنــ در ادر 18 در دمـــ در ادر 18 در دمـــ در بـــ در ادر 18 در دمـــ در بـــ در ادر 18 در دمـــ در بـــ در ادر 19 در دمـــ در ادر 19 در دمـــ در بـــ در ادر 19 در دمـــ در بـــ در ادر 19 در دمـــ در بـــ در دمـــ در بـــ در ادر 19 در دمـــ در بـــ در دمـــ در بـــ در دمـــ در بـــ در دمـــ در بــ در دمــ در بــ در دمــ در بــ در دمــ در دمــ در بــ در دمــ در بــ در دمـــ در بــ در دمــ در دمــ در بــ در دمــ در بــ در دمــ در بــ در دمــ در دمــ در بــ در دمــ در دمــ در بــ در دمــ در دمــ

هـمـم ۱ بـيـم جانست و هم جای 2 نـنـگ
اگـر سـام يـل بـا مـنـوچـهـر شـاه
ز كـابـل بـر آيـد بـخـورشـيـد دود
چـنـيـن گـفـت سـيـنـدخت بـا مرزبان 6
830 كـرنيـن آگـهـی يـافـت سـام سـوار
وی از گـرگساران بـديـن 9 گشت بـاز
چـنـيـن گـفـت مـهـراب كـای مـامروی
[چـنـيـن گـفـت مـهـراب كـای مـامروی
مـرا دل بـديـن نـيستـی دردمـنـد
مـرا دل بـديـن نـيستـی دردمـنـد
بـدو گـفـت سـيـنـدخـت كای سر فـراز
گـزنـد تـو پـيـدا گـزنـد مـنـسـت
چـنـيـن است و ايـن بردلـم 17 شد درست
اگر بـاشـد ايـن نيست 20 كاری شـگـفـت

پس اکسون که دختر خود ازین نژاد * بسبایسش سسر از تسن او نهاد یکی داستان زد بسرین بسر پلهنگ * بدآنگه که در جنگ شد تیرخنگ مسرا کسارزارست گفت آرزو * پهر با نیا همچنین داشت خو بسر این ا کا ۱۷۰ میرا دارد سرم را بجنگ ۱۷۰ بیم ۱۷۰ میرا ۱۷۰ میرا ۱۷۰ بین مرزبان ۱۷۰ کای پهاوان ۱۰ نماند برین بوم ۱۰ از ین ۱۷۰ کین مرزبان ۱۵۰ بدان ۱۰ تیمار تنگی ۱۷۰ بیمار چندین نوم ۱۰ تیمار تنگی ۱۷۰ بیمار چندین نوم ۱۰ تیمار تنگی ۱۷۰ بیمار چندین نوم ۱۰ تیمار تنگی ۱۰ تیمار تنگی ۱۷۰ بیمار چندین نوم ۱۰ تیمار تنگی ۱۷۰ بیمار چندین نوم ۱۰ تیمار تنگی ۱۷۰ بیمار پندی نیمود بی بیمان در بیمان بیمان نوم از کری ۱۷۰ تیمار تنگه کستان بود با هم نیست نور از ال ۱۷۰ تیمار تنزد من ۱۷۰ بیمار تنزد من ۱۷۰ میادت ۱۷۰ تاتار ۱۵۰ تاتار ۱۵

دلس خیره و برینم هروی و زرده نهاد از بر دست شرمشیر و دست پر از باد سرد آ دست بروی و زرده پر از باد سرد آ براوی زمین بروی زمین بر کردگاهی هم کنون الا می کرد بر گردگاهی دو دست سرخی برشنو و گوش دار اندکی پروان و خروشی بر آورد چون پریل مست خروشی بر آورد چون پریل مست بریاد از مان سر برید کردون ساخت برمن چنین کیمیا

¹ I, IV, VI— دو رخساره — ³ تیره — VI—доб.:

نسدیسلم بسدیسن گسونسه تا زادمسش * تسو گسوئسی که با شسیس غیم دادمسش هسمسان به که این غیم نبهانسی بسود * مسگسر کسیسن غیم آسسسانسی بسود و هسمسان به که این غیم اسسسانسی بسود و رودابه ۱۷۰ و ۱۰ آل ۱۰ آل ۱۰ آل ۱۰ آل ۱۰ آل بروی زمین هم کنون ۱۰ آل ۱۰ آل ۱۰ آل بروی زمین بر کندم رود خون ۱۷۰ آل آل آل ۱۸ آل ۱۲ آل ۱۷۰ آل آل این بر کندم رود خون ۱۷۰ آل آل ۱۸ آل آل این برانم که ون این برانم که ون این برانم که ون را این بران را این برانم که وزی این برانم که وزی این برانم که وزی این برانم که وزی این در این در این برانم برانم این در این در این در این برانم برانم این در این در این برانم برانم این این این در این برانم برانم این در این در این برانم برانم برانم این در این برانم برانم این در این برانم برانم برانم برانم این در این برانم برا

نـشـان پـــدر بــایـــ انــدر پسر * روا بـاشــد ار کــمـتـر آیــد هــنــر Iـــــرە6::

نـشـان پـــدر بــایــد انــدر پسر پ روا بــاشــد ار کــمـــتــر آرد هـنـر یـکـی داسـتـان زد بـریـن بر پــانـگ پ بـدآنـگـه که در جـنـگ شـد تیزچنگ مـرا کـارزارسـت گــنـت آرزوی پ پدرم از نـیـا ام هـمـیـن داشـت خـوی $\Delta = 0.00$

یے کے داستان زد برین بر پلنگ * بدآنگه که در جنگ شد تیزچنگ VI—доб.:

نـــــان پـــ بــايـــ انــ پسر * روا بـاشــد ار کــمــتــر آرد هــنـر

چو بـر شد بخورشـیـد و شـد سایه دار¹ بـخـاک انـدر آمـد سـر مایه دار² بدان تا 4 کے جے بے اشے د آرام مے نـوآوردی و نـو نـگــردد کـهـن 5 خــرديافـــه زو هــراسـان بــود گندر نی 8 که چرخش همی بسرد 9 برین نیست پیکار ۱۱ با دادگر ا بروی دگر بر نهد باستان 10 بـفـرزنــــ زد داســـــتــان درخــت بنرگس گل سرخ را داد نم] که ما را هـمـی باید ای یـر خـرد] نهانی نهادست هر گونه دام یکی 20 چارهمان کرد باید نگاه

بریانست و فرحام و انجام ما بسيندخت مهراب گفت اين سخن 805 سارای سایان باود یےکے انےدر آیےد دگر ہیگنرد ب_شادی و ان_مه 10 ن_گردد دگ_ر بدو گفت سیندخت این ¹³ داستان خـرديـافــتــه مـوبــد 15 نـيـکبـخـت 810 زدم داســـــــان تـــــاز ¹⁶ راه خـــرد [فرو برد 17 سرو سهی داد خم [کـه گـردون بسر بـر 18 جـنـان نـگـنرد چـنـان دان کـه رودابـه را پــور ســام بـــبــردســت روشـــن دلـش را 19 ز راه

ندانم - I , IV, VI بران است - ۱۵ I سایه دار - ۱ مایه دار - ۱ ت · VI—доб.: اندر دلت یا کهن –VI

نه اینست راز دلت برگشای * بگو تا چرا شد دلت غم زدای نـه هـر روز ايـن بـاغ بـيـنـى و كـاخ * هـمـيـن تـاج و ايـن دسـتـگـاه فـراخ حـــز امـروز نـاوردی انــدیـشـه زو * کــزو رفـت بـایـد سـخـن بــاز گـو که مارا هـمـی -IV ;بسکرد -I ^و بين -I ^{ا ا} يکي -IV از اين -IV ;بر اين -I ^{ا ا} بـــــنــگى دل و غــمــــ٧١ ;بـــنــگــئ دل غمـــ١٧ ;بتنگى دلم غمــ١٥ يابد اى پر خرد 11 I— دیداد VI—доб.:

بگو ایدن غم از چیست وز بهر کیست * به بدید م کریدن غم سر انجام چیست VI—порядок бб.: 807, 811, 808, 809, 812, 810, 813, 814. 13 I, VI— كن IV— كن II كن II جنين II كن II كن المائة الم بروی دگر برنهد-۷۱ ;بروی دگر برنه از باستان-۱۷ ;دان و این کارهای چنان راستان; ۷۱—доб.۰

چــگــونــه تــوان كــردن از تــو نــهـان * چـنــيـن كــار و ايــن رازهــاى نــهـان دل او ¹⁵ IV, VI نه بر ما چنان ¹⁸ I و ¹⁷ I, IV – доб. مردم ¹⁶ IV مردم – ا کنون -- ۱۷ ²⁰

کـجـا نـشـنـود پـنـد کس در جـهـان² هـمـی پوست بر تـنـش گـفـتـه بکفته

چــنــان ديــد رودابــه را¹ در نــهــان 790 بنيـامـد ز تـيـمـار³ گـريـان بـخــفــت

14

بر آویختیم -21 I, VI من -22 مندوق -21 I, VI این رای بر آویختیم -20 I, IV, VI این رای

چــنــیــن مهر اویــم² بر آتش نشانــد [چـنان تـنـگ شـد بـر دلـم بـر جهان کـه گـريـان شـدم ۲شـکـار و نـهـان ١٤ جـهـانـم نـيـرزد بـيـک مـوی او بدان محو مرا ديدو با من نشست بييمان گرفتيم دستش بدست و فـرســـتــاد پــاسـخ بــزال ســتــرگ٠٠ سخنهای بایسته اگفت و شنود شنييدم هـمه پاسخ سام و نييز] زدی بر زمین و 10 کسیدی بروی 1] مرا 13 ياسخ نامه اين حامه بود 14 يـسـنـد آمـدش زال را 16 حـفـت اوى حـو دســــان ز يــرمــايــگــان گــردنــيست هـمـش نـام و هـم راى 17 روشـن روان که گردد هندر پیش او اندکی 18 ز کابل برآرد 20 بخورشید خاک کسی 21 یای خوار اندر آرد برین چنان کرد یادا که نشناختش

سـپـهـدار دسـتـان بـکابـل بـمانـد 775 نـخـواهـم بـــن زنـــده بـي روى او فرستاده شد نزد سام بزرگ6 زمانی به پییچید و دستور بود [فـرســتـاده را داد بـسـيـار چــيــز 780 [بدست هـمـيـن زن كه كـنـديـش مـوى فـرســـــاده 12 آرنــدهٔ نـــامـــه بـــود فرو ماند سیدندخت زان 15 گفت گوی چـنـیـن داد پـاسـخ که ایـن خرد نیست بـزرگـــت پـور جـهـان پـهــــوان هــنــرهـا هــمـه هست و آهـو يــكـى شود شاه گیدتی بدین 19 خسمهناک نـخـواهـد كه از تـخـم مـا بــر زمــيــن رها کرد زن را و بنواختش

كرفتم بييمان دو -IV كالبيال - IV مرا مهر آن يال -IV و زابال − I البيال -I اللبيال -I الل ⁵ I, VI—доб.:

جـز از دیـدنـی جـیـز دیـگـر نـرفـت ، مـیـان مـن و او خـود آتـش بـتـفـت IV— доб.:

بـگـفـــــــم چــيــزى كــه بــايست گـفـت پ نــبـاشــد مـرا حــز مــگــر زال حفت آهسته -VI ; شایسته -VI 8 بر نامدار -VI ; بزال بزرگ - IV 7 سوار -VI ; سترگ - IV 6 آهسته -VI تا استه -VI ا 9 IV— بدان — 10 I زمینش — 11 I — 6. 730 стоит после б. 731 текста. 12 VI باسخ نامه 14 I—доб: ممان — 13 I كين زن

بلست هـمـیـن زن که کـنـدیـش موی پ زدی بـر زمـیـنش کـشـیـدی بـروی 15 IV— 16 IV— 1 یکی — VI – بر آمد — VI و ما او -- VI ; ازین — VI و او -- VI و ا

فزون خواست اكنون بيارمش نيرع یـکـی آب بـر زن بـریـن دخـشـم مـن بها تا نایابم تو از من مجوی بــــاراسـت دل را بـه پـــــــــار او هـمـی جـست ازو کــِژی وکــاســــــی6] بـخواری کــشــیـدش بـروی زمی آ] هـم از دسـت رودابـه پـیـرایـه دیــد از اندیدشگان شد بکردار مست هـمـی دست بـر زد بـرخسار خـویـش هـمـي شـسـت تـا شـد گـلان آدـدار ٩ گزین کردی از ناز برگاه چاه که نــنــمـو دمـت آشـکـار و نـهـان هـمـه رازها 11 پـیـش مادر بـگموی به بیدشت 12 ز بهدر چه آید هدمی که زیربای سربند و انگشتریست بـمـا مـانـد بـسـيـار سـود و زيـان چو من زاده ام دخت هنرگنز منباد 15 فرو ماند از خشم المادر بحای بـخـون دو نرگس بـيـاراست¹⁸ چـهـر ¹⁹ هـمـی مـهـر جـان مـرا بـشـکـرد نرفتی زمن نیک یا بد سخن

سپر دم برو دابه گفیت این دو چیز بـهـا گـفـت بـگـنـار بـر چـشـم مـن [درم گـفـت فـردا دهـــه مــاه روی 755 [هـمـي 5 كـرُ دانـسـت گـفـتـار او [بيامه بهجستش بسرو آستي [بـخـشـم انـدرون شـد ازان زن غـمـی چـو آن حامهای گـرانـمایـه دیـد در کاخ بـر خــويــشــتــن بــر بـبست 760 بـفـرمـود تـا دخـتـرش رفـت يـيـش دوگهارا بهدو نهرگس خهوابدار 8 برودابه گفت ای سرافراز 10 ماه چه ماند از نکوداشتی در حهان کے ایے زن زیےےش کے آید هے۔ی سخن بـر چـه سانست و آن 13 مرد کـیست ز گـنـج بـزرگ افـسـر تــازيــان بــديــن نــام بــد 14 داد خـواهــی بــبـاد زمیدن دید رودابه و پهدت پای فرو ریےخت 17 از دیےدگان آب مهر بـمادر چـنـیـن گـفـت کای پـر خرد مــرا مـام فــرخ نــزادى زبــن

یکی — 3 Л— یکی — 4 I بنیز — 1 بنیز — 2 بنیز — 2 بنیز — 2 بنیز — 3 Л— یکی — 3 Л— یکی — 4 I بنیز — 3 آب زن بسر سسر — IV, VI بسر زن آتس بسرین مهمه — 1 ازن آبس بسرین الاب آبران آبس بسرین الاب آبران کاستی — 6 VI— 3 7 آبران کاستی — 7 آبران کاستی — 6 VI بستی — 7 آبران کاستی — 6 VI با تا شد گلش آبدار — 7 آبران کاستی — 7 آبران کاستی — 8 I, IV و آبران کاستی — 10 آبران آبران آبران کاستی — 10 آبران آبرا

زن از پــــش او بـازگــشـت و بـــرد ا بكرسي زريدكرش برنشانده شده و تار و پود اندرو تایدید شده زر هامه نایدید از گهار فروزنده چون برفلک مستری بــــــ داد بـا آن و درود و يـــــام نگه کرد سیندخت اورا بدید ا ابـتـرسـيـد و روى ; مـيـن داد بـوس 13 ب_آواز گ_ف_ت از کےجائے بےگوی 15 بحجره در آئے بےمن نےگری دے۔ ان مرا تا زھے گر 18 کے۔ان هـمـى نـان فـراز آرم از چـنـد روى²⁰ بعدو دادم اكنون همدينست راست 21 يـكــى حــلـقـه يـر گـوهر شاهوار ²²] دل ²⁵ دسته ; اندیشه دگشائیه و ²⁶

سببک پاسخ نامه زن را سپرد بنزدیک رودابه آمید چو باد یری روی بر زن³ درم برفیشاند یےکے شارہ اسربند پییش آورید 740 هـمه پيد كرش سرخ ياقوت و زر⁸ یےکے جےفت پرمایہ انگشتری ف_رســــــاد نــزديــک دســــــان سام ; ن از حـجره آنـگـه بایـوان ¹⁰ رسـیـد زن از بسیم بر 12 گشت چون سندروس 745 ير انديـشـه شدحان سـيـنـدخت ازوي14 زمان تا زمان پیش من بگذری دل روشنے بر تو شد¹⁶ بد گے۔ان بـــو گـفـت زن مـن يــکـي 19 چاره حوى بدين حجره رودابه يبيرايه خواست 750 [بـيـاوردمــش افسر پــر نــگــار رده 23 گفت سيندخت بندمائيم

[.] I—доб.: وياسخ ببرد - ¹ I رفت وياسخ ببرد - ¹ I رفت وياسخ ببرد

پس آنگه بداد او بدان چاره گر * یکی دست جامه بدان مرده بر 5 VI 5 VI 6 VI 7 بشد 6 IV 7 بشد 6 VI 6 سرخ و 8 IV 9 برد این 10 باین 10 باین 10 باین 10 باین 10 باین 10 از حجره رفت و بایوان 10 از حجره 10 ناز حجره 11 از حجره 11 از حجره 12 VI 12 از 13 I $^{-}$ Rodo:

بدوگفت خیره مرز هییچ دم سیاه و سیههبد ازآن کار شادا پییاه و سیههبد ازآن کار شادا پییاه و بیاه و سیوارای کشیدند خوار خیروش سواران برآمید زدشت بیرآمید زدهای برآمید زدهای بیران کمید داییران کمیدید این بیخت پایاروز و فرخانده فال ایران بخشش گیردش روزگاره] بیران بخشش گیردش روزگاره]

17

زنـی بـود گـویـنـده ۱۵ شـیـریـن سـخـن هـم از پـزـاـوان سـوی سـرو ۱۱ روان سـخـن هـرچـه بـشـنـیـد با او بـرانـد بـگـویـش کـه ای نـیـک دل مـاه نـو فـراخـیـش را زود بـیـنـی کـلـیـد ابـا شـادمـانـی و ۱۵ فـرخ پــیـام سـر انـحـام او گـشـت هـمـداسـتـان اقا

مــــــان ســــــان و آن و ســروبــن مــــــام آوريـــدى ســــوى پــهـــــاوان ســــــوــدار دســـــان مــر اورا بـخــوانـــــ بــــــدو گــــــــت نـــزديـــک رودابــه رو¹² ســـــد گـــن چون زتــنــگــى بسخـــــــى 13 رســــــد فـــرســـــــد أرســــــد فــرســــــــد ورد داســـــــد از پــــــش ســام مـــــــــد ورد داســـــان آمـــــد از پــــــش ســام آمــــد از پــــــش ســام آمــــد از پــــــش ســام

 $^{^1}$ Л, IV—6. оп. 2 Л— 2 л و و دشت 3 I— 3 гермініц в разініц в разініц в ламовін провіт провіт

چـو آمـد بـدو داد پـيـغـام * هـه حـالـهـا گـفـت بـا او تـمـام VI-доб.:

بـگـهٔـت آن کـحـا سام یل گـهٔـتـه بود * از اول ابـر زال آشــهٔــتـه بـود چو پـیـهٔـامها زال را بـاز گـهٔـت * زشـادی رخ زال زر بـرشــگـهٔــهٔ رازان شادمان 8 آزان شادمان روزگار 8 چوبشنید داستان سام سوار 7 آزان شادمان 9 آزان گشت برشادمان روزگار 8 چوبشنید داستان سام سوار 9 آر 9 آر 9 آر 10 آر 10 آر بخشش وشـادمـان روزگار 10 بخشش روزگار زبانی 11 آر روشـن 12 آر روشـن 13 آر روشـن 14 آر روشـن 15 آر روشـن 15 آر روشـن 15 آر رو ناز خوب از خوب 15 آن که از دوب از خوب

چـنــیــن گــفــت کای گرد زرّیــن کــمــر که داشند 1 هر دو بشادی 2 همال ب_يايد ببندد سمردي ميان نهد تخت شاه از بر پهدت میدغ بروى زمين برنالد مغاك زمين راه بهدويد بگرز گران آ ببندد در حنگ⁸ و راه گزند] ازو پهدلوان را و خرام و 10 نوید بـمالـد بـرو روی حـنـگـی پـلـنـگ زمانه بـشاهـی بـرد نـام او 13 بخندید و یدرفت ازیدهان سپاس چـو آرامـش آمـد 15 بـهـنـگـام بـيـم 16 زهر گونه با او سخنها براند کـه ایـن آرزورا نـبـد هـیـچ روی بـهـانـه نـشایـد بـه بـیـداد 21 حست سوی شهرایران گذارم 22 سراه 23

بسام نريهمان سيتاره شهمر 705 تـرا مــژده ازدخــت مـــهـــراب و زال ازین دو هانسرماند یسیلی ژیان جـهـان زيـر پـای انـدر آرد بـتـيـغ بـبـرد يـى بـدســــــــــالان زخــــاك [نـه سـگـسار مانـد نـه مازنـدران 710 [بـخـواب انـدر آرد سـر دردمـنـد بـــدو باشـد ايـرانـيـانـرا امـيـد [یے بارہ ای کو چ۔ماند11 بےجنگ خنے کے یادشاهی که هننگام 12 او چو بیشدنید گفتار اختی شاهاس 715 [بـبـخـشـيـدشـان بـي كران زر و سـيـم¹⁴ ف_رســـــــادهٔ زال را يـــيــش 17 خــوانـــد بـگـفتـش كـه 18 با او بـخـوبـي 19 بـگـوى وليكن چو پـيـمان چـنـيـن 20 بـد نخست من ایدندک به به به باکسیار ازیدن رزمهاه

جـو زایـد بـچـهـره تـرا مـانـده او پ شـود زنـده نــام تـو زان نـامـجـو جـو زایـد بـچـهـره تـرا مـانـده او پ شـود زنـده نــام تـو زان نـامـجـو جو انـدامـش 14 14 17 18 18 18 18 19 $^$

بــدان تــا چــه فــرمــان دهــد شــهــريــار 🚜 چــه آردش ازيــن کــام تــو کــامــگــار

بدلش اندر اندیشه آمد دراز امری دانش گرای مین داوری سوی دانش گرای شوم و خام گفتار و و پیمان شکن برداز دل را بدانچت هواست] چه گونی و پیمانید نیژاد براید نیران بخفت و نیاسوده و گشت اندران دلش خسته تر زان وتین زارتر ۱۵ چو فرمان دهد کردگار جهان

زندخیجییر کامید سیوی خانه باز و این نیست رای و این این این و ا

11

یکی انجمون کرد با¹³ بخردان که فرجام این برچه باشد گذر¹⁵ برآمیخته باشد ازبن ¹⁷ ستم] فرریدون و ضحاک را کارزار] همه کار و کردار ¹⁹ فرخ نهید] همی زآسمان باز جستند راز جو بـرخـاسـت از خـواب بـا مـوبـدان ¹²
گـشـاد آن ¹⁴ سـخـن بـرسـتـاره شـمـر
[دو گـوهـر چـوآب وچـو ¹⁶ آتـش بـهـم
700 [هـمـانـا كـه بـاشـد بـروز شـمـار
[از اختر بـجـوئـيـد و پـاسـخ ¹⁸ دهـيـد
ســـــــاره شــنــاسـان بـروز دراز
بــديــدنـد و بـا خـنـده پـــش آمـدنـد

كنون اندرين است بسته دلم² نــبایــد تـرا دم زدن ٔ انــد کــی برين سان الله هـمـي تاز تـا پـيـش گو] بـزيـر انـدرش چـرمـه پـولاد گـشـت] يــكـايــك 10 ز دورش سـيـهـبـ بـديــه چـمانـنـده ¹¹ يـوز ¹² و رمـنـده شكـار بدان کار دیده سواران خویش حـمان حـرمـهٔ زيـر او 14 زابـلـي ازو آگهی حست باید نخست هـمـى 15 كـرد بايـد سـخـن خـواستـار] بسی از جهان 16 آفرین کرد یاد فرستاده گفت آنیهه بود از پیام ۱۲ فرود آمد از تیمغ ۱۹ کوه بالند بے د مرد 21 و برجای خیدره بلماند دگر گونه بایستش اورا بخوی سخين هرچه از گوهر بد22 سريد چـنــيــن كــام دل جـويــد از روز گــار

670 كــه هــيـچ آرزو بــردلــت١ نــگسلــم ســواری بـــکــردار آذر گــشسي زکابل سوی سام شد بردو اسي [دفرمود وگفت از بالد یکی [بدیر ترو پای ای اندر آور برو ت [فرستاده در ییش او باد ^و گست حـو نـزديـكـي گـرگساران رسـيـد هــهـ گـشـت گـرد يــكـي كـوهسار [چـنـیـن گـفـت با غـمگساران خویش [كـ ه آمـد سـوارى دمـان 13 كـابـــــ [فرستادهٔ زال بااشید درست 680 [زدســـــــان و ايــران و از شــهــريــار هـم انـدر زمان پييش او شـد سـوار فرود آمد و خاکرا بدوس داد [بديرسديد و بستد ازو نامه سام سـیههدار بـگـشاد از ۱۵ نامه بـنـد سـخـنـهـای دسـتـان سراسر 20 بـخـوانـد پ_س_نےدش نےیامد چےنان آرزوی چــنــيــن داد پـاسـخ کـه آمـد پــدیــد چـو مـرغ ژيـان بـاشـد آمـوزگـار

¹ IV— از دلت –VI доб.:

نبست و بعو مهر بنهاد زال * روان در گهان و دل اندر سگال دو پای - ۱۷ ک دم کے شید - ۱۷, ۷۱ تا زین بر ای VI ; برسه - ۱ آ برسام - ۱ قال ای ا آر پیش او باز —VI—мисра искажено. В IV شتابان — ⁹ Л, IV بسبک برنشین و برو Т بريس - 1⁴ فرستاده اي - 1³ ابود - ۱۷, ۷۱ عا ۱۰ مه آنگه - ۱۱ استاده اي - ۱ استاده اي - ۱۱ استاده اي - ۱۱ استاده اي - ۱۱ استاده اي - ۱۱ است زان — I л л л л л л л оп. 18 I, IV فراوان برو — I в л مه ای انسرش چرمه ای گوهراو ـ I, IV بيرسيد ـ VI يكايك ـ I, IV از پيش ـ VI او يش

اب_ا ب_ج_ه ام² در ش_م_ار آورد] زمان تـا زمـان خاک چشمم بـدوخـت] باورنگ بر³ سام و مین در کنام⁴] بدران بود چررخ رواندرا روش ا ب___رد زآواز او چ__رم ش__ي_ر] وگر چند دندانش سندان بود] كـه نــــوان ســـتـودنـش و بـر انــجـمـن اگر بـشـنـود راز ¹⁰ بـنـده ¹¹ رواست ¹² چـو بـر آتـش تـيـز بـريـان شـدم من آنے که دریا کنار منست که برمین بـگـریـد هـمـه ¹⁴ انـجـمن ¹⁵ گـشایـم 18 ازین رنج 19 و سخـتـی روان²⁰ بــديــن كـار دســـتــور بـاشــد مـگـر 22 كــنــم راســتــى را بــآيــيــن وكــيــش 23 چـو بـاز آوريـدم زالـبرز كـوه

[نـيـازم بُــد آنـكـو شـكـار آورد [هممى پوست از باد برمن بسوخت 655 [هـمـی خـوانـدنـدی مـرا پـور سام [چو یزدان چنین راند اندر بوش [کس از دادهٔ یازدان نایابد میرایخ [سندان گر بدندان بخاید دلیر [گرفتار فرمان یردان برود 660 يكي كار ييش تمدم دل شكن [پـدر گـر دلـيـرسـت ونـر ازدهـاسـت من از دخـت مـهـراب گـريـان شـدم ستاره شب تیره 13 یار منست [برنجی رسیدستم از خویشتن [اگـر چـه دلـم ديـد چـنـديـن سـتـم چه فرماید اکنون جهان پهالوان زیدیدمان نگردد سیههدید او یدر که مـن دخـت مهراب را جـفـت خویش به 24 پـيــمـان چــنــيـن رفت 25 بيش گروه

پـــ یاد دارد کـــه چـون مـرمـرا * بـــدو بــــاز داد ایــــزد داورا گفت I, IV, VI گفت که 24 IV

دزرگست و گرد و سبک ماید نیست وگر چند برتازیان پادشاست]ا نـــــاشــد ازو نــنــگ بـــر دودمـــان] چنان چون تو دانی² بروشن روان روان و گـمانـت بـه انـديـشـتـر فرستد عسند کسند رای اورا نگاه نه پردازد از ره بدیدن مایده کار دل آگـنـده بـودش هـمـه بـرفـشانـد سـراسـر نــويــد و درود وخــرام ⁴ سدان 6 دادگر کو حهان آفرید خداوند كيوان و ناهيد و هدور و] هـمـه بـنـدگانـيـم وايـزد يـكـيست خداوند کوپال و شمسیر و خود ح_ران_نــهٔ كـرگس انــدر نــبـرد 10 فـشانـنـدهٔ خــون 11 ز ابـر سـيـاه] خـرد از 14 هـنـرهـا بـرافـراخـتـه 15 بــمــهــرش روان و دل آگـنــده ام زگردون بامن بار ستها رسید مرا برده سيه مرغ بر17 كوه هله ا

ابا آنکه مهراب ازین بایه نیست [بــدانست كــز گـوهـر اژدهـاسـت 635 [اگر شاه را بد نگردد گـمان یــکــی نــامــه بـایــد ســوی پـهــلـوان ترا خود خرد زان ما بیدشتر م_گ_ر کو یکی نامه نزدیک شاه منے چےہے مے مای سام سے ار 640 سـيـهــبـد نـويسنـده را يـيـش خـوانـد یـکـی نـامـه فـرمـود نـزدیـک سام زخـط نـخـسـت و آفريـن گستـريـد [ازویــــت شــادی ازویـــسـت زور [خــداونــد هست و خـداونــد نــيــســت 645 ازو باد بــر سـام نــيــرم درود [حـمانـنـدهٔ دیـره هـنـگام گـرد [فـــزایـــنــدهٔ بـاد آوردگـاه [گرایاندهٔ تااج و زریان کسمسر [بـمـردی هـنـر در هـنـر 13 ساخـتـه 650 مين اورا بـسان يـــكــي بـنده ام [زمادر بـزادم بـران 16 سـان کـه دیـد [یسدر بسود در نساز و خسر و پسرنسد

بـگـویـیـد 3 کین را چه انـدن خـورد آ بـمعفر و خدرد در ندیامد کمی زمينش چو گردان سيهر منست، ا چه ⁷ گـویـنـده بـاشـه ⁸ بـدیـن رام سام جـوانـی گـمانـی بـرد یـا گـنـاه سـوى ديـن وآيـيـن نــهـادسـت روى] کـه هـم راه ديـنست وهم نـنـگ نيست چـه دانـیـد ت فـرزانـگـان انـدریـن] سخن بسته شد برلب 12 بخردان دل شاه ازیـشان پـراز 13 کـیـمـیا که نشنید کس نوش با نیش 14 جـفـت] بـجـوشـیـد و رای نـو افـگـنـد بـن] بديين راي 17 برمن نكوهيش كنييد 18] ابـبـايـد شـنـيـدن بسي 20 سـرزنـش 21] وزيين بندراه 23 گيشاييش كنيدر که با که تران کس نکرد از مهان 25 زبد ناورم بـر²⁷ شـما كـاسـتـه، ²⁸] هــمــه كام وآرام او خواستند نه از 30 بس شگفتی سر افکنده ایم 31

[کمه از من رمیدست صبر و خرد 2 615 [نـگـفـتـم من ايـن تـا نـگـشـتـم غـمـي [هـمـه كـاخ مـهـراب مـهـر مـنست دلم گـشـت بادخـت سـيـنـدخـت، رام شود رام و گوئی منوچهر شاه [چه مهتر چه کهتر چو شد 10 حفت حوی 620 [بدین در خرد مند را جنگ نیست [جـه گوید کـنـون مـوبـد یـیـش بـیـن [بـبستـنـد لـب مـوبـدان وردان [که ضحّاک مهراب را بد نیا [گـشـاده سـخـن کس نـیـارسـت گـفـت [چو نـشـنـيـد از ايشان سـيـهـبـد سخن [كه دانـم كه چون اين 15 يژوهش كنيد 16 [وليكن هر آنكو بود يروه منش [مـرا انـدريـن گـر 22 نـمايـش كـنـيـد [بـجـای شـمـا آن کـنـم در جـهـان 24 630 [زخوبي و از نيكي و 26 راستي هـمـه مـوبـدان ياسـخ آراسـتـنـد که ما مر ترایک بیک²⁹ بنده ایم

هـمـو داد و ² داور بـهـر دو سـرای بــرآرد پــراز مــيــوه دار رزان 4 گههش پسیسر بینی ته دوم کسرده روی یے مصور بسی او زمین نسیسرد بنرد بس هممه بودندها رقسم كمه از يمك فمزوني نيايد يديد 7 سراسر همدين است گييتي زبن 10] وزو ارج گـيـرد هـمـي 12 خـواسـتـه] بـمانـدى تـوانـاى انـدر نـهـان ندیدم که ماندی 15 حوانرا بجای چو 17 بی جے فے ت باشد بے اند 18 ستر گ کـه گـردد بـفـرزنـد 20 روشــن روان بفرزند نسو روز باز آیسدش كمه اين يدور زالست وآن يدور سام ازان 24 رفته نام و بدیرین مانده بخت گــل و نــرگس ²⁵ بــوســتــان مــنست ²⁶

ر_دوی_ست گیدهان¹ خرج برای مهار آرد و تعدر ماه و خران 600 حسوان داردش گاه با رنگ و بسوی ; فــرمــان و رایــش کسی نـگــدرد [بدانگه که لوح آفسرید و قلم حهاندرا فرايس زجهت آفريد [زجـرخ بـلنـد انـدر آمده سخـن 605 [زمانیه بیمیردم ۱۱ شید آراسیته اگر نئيستي حفت 13 اندر جهان [ودیاگر که مایه زه دین خدای بویده 16 که باشد زنخم بررگ حه نيکوتر از پهلوان جوان ۱۹ 610 چـو هـنـگام رفـتن فـراز آيـىش سگیمتی ²¹ بمانید زفرزند ²² نام بدو گردد آراسته 23 تاج و تخت ك_نـون ايـن هـمـه داسـتـان مـنست

خسرد دور بسود آرزو بسينش بسودا تــــــره بــــر آمـــد زيـــرده ســراي بـر³ خـويـش تار و بـرش يـود كـرد⁴ فرود آمد از كاخ فرخ هالة

همهمی منهر شان هرزمان بسیش بود چـنـیـن تـا سیـیـده بـر آمـد زحـای 585 پس آن مـاه را شـيــد² يــدرود كــرد زبالا كممنند انسدر افكند زال

1.

برفتند گردان همه همگروه وزاندحایگه برگررفتند راه کـه خـوانـد بـزرگـان دانـنـده ۱٫ ســرافــراز گــردان و فـرخ ردان خـردم_نـد و روشـن روان آمـدنـد لـبـی پـر ز خـنـده دلـی شاد کـام دل مروبد از خواب و بريدار كرد دل ما پر امّید و ترس است و باک 11 بـفـرمـانـهـا ژرف كــردن نـگـاه] شب و روز بودن بپیسش نوان ایا روانــرا بـنــيـكــ نــمـايــنـده راه

چـو خـورشـیـد تـابـان بـر آمـد زکـوه بدیدند مر پهالوان را پگاه سـپـهـبـد فـرسـتـاد خـوانـنـده را چـو دســـــــور فــرزانــه بــا مــوبـــدان بـشادى بــر يـهـلـوان ٢مــدنــد ربان تير بـگـشـاد دسـتـان سـام نحست آفرین حهاندار ۶ کرد چےنے نے گے فت کے در داور راد ویاک 10 595 [بـبـخـشـايـش امـيـد وتـرس ازگـناه [ستسودن مس اورا جلنان چون توان خداوند گردنده خورشید و ماه

145

² I, IV, VI— تــن 3 I, VI— تــن 4 VI—обратный ¹ VI — обратный порядок мисра. порядок мисра; І - доб.:

سر مره کردند هر دو برآب * زبدان برکشیدند برآفتاب کـه ای فـرّ گـیـتـی یکی لخت نیز پر یـکایـک نـبایست آمــد هـنـیـز المسلمار کوین دو مسهور آز مای نوزند ید گسستاندی از دل غیر درد و سند IV—доб. первый б. рук. I; VI—доб. 2 первых бб. рук. I и вариант 3-го б. 5 Л—доб.:

بسیامسد هسمانگه به به ای نشست پر زمی مانسده مخصور وز بوسه مست كه اورا-١٧ ⁹ بر جهاندار -١ ⁸ كه جويد بزرگان گوينده را -١ ⁷ جوينده را -١ 6 زدل ما پر از ترس وامّید باد-۱۱ I, IV دادو یاک -۷۱ زیاک داد -۱۵ I, IV دهر کار VI دل ما پر از ترس و امّید باک 12 I - 66.595 - 596 on.

برآن روی وآن موی و بالا و فر ³ زدینار 4 وگوهر چو ساغ 5 سهار سر جعد زلهش شكن بسر شكن نـشستـه بـر مـاه بـا فـسرهـي زياقوت سرخ افسري برسرش8 مگر شیر کو گور را نشکرید] که ⁹ ای سرو سیممین بر و رنگ بوی ¹⁰ نباشد برين كار 12 هـمداستان] ازیــن کــار بــرمــن شـود او ¹³ بــجـوش] هـمان 16 خوار گـيـرم بــــره كـفــن] که هرگز زیدیمان تو نگنرم] چو ایزد ¹⁹ یـرسـتـان نـیـایش کـنـم ²⁰ بـشـویـد زخـشـم و ز پـیـکار و کـیـن] مـگـر كـاشـكـارا شـوى حـفـت مـن [2] پندیرفتم از داور کیش ودین] حـهان آفرين بر زبانه گوا اوا اوا كه باتـخـت و تـاحست و بازيب وفر [23]

ابا یاره و طوق و با گوشوار [دو رخساره چـون لالـه انـدر سـمـن هـمان ترال بافر شاها ماسهي 570 حـمايـل يـكـي دشـنـه انـدر بـرش [هـمـی بود بوس وکمنار و نبهد [سیه بعد چندین گفت با ماه روی [م_ن_وچ_ه_ر اگر 1 بـشـنـود داسـتـان [هـمان سام نـيرم برآرد خروش 575 [ول_يـكـن نه 14 يـرمـايـه 15 جـانست وتـن [بـــنيـــرفـــتــم از دادگـر 17 داورم [شوم يسيش يردان ستايش 18 كنم [مـــــــــ كــو دل ســــام و شــاه زمــيــن [جهان آفریس بسنود گفت من [بعدو گفت رودابه من همیجنسین اكه برمن نباشد كسى يادشا [حسز از پهلوان جهان زال زر

سرة شعر كلنار بكشاد زودا] کس 6 از مشک زان سان نپیچد کـمـنـد] بران غبه بسش نار بر نار بران بر شیر بگشای و چنگ کیان] زبهر تو باید همی گیسوم] شـگـفـتـی بـماند اندران روی و موی [10 چـنـيـن 11 روز خورشـيـد روشن مـبـاد] برين 14 خسته دل تيرزييكان زنم بييفگنند خوار و نرد ايچ 15 دم بـر آمد زبـن تـا بـسـر يـكـسـره بـر آمـد 17 پری روی و بردش نـماز 18 برفتنا هر دو بکردار مست ٥٥ [فرود آمد از بام كاخ بلند بست اندرون دست شاخ بلندام بران 22 مـجــلـس شاهــوار آمــدنــد] پـرسـتـنـده بر پای و بر پـیـش 23 حور

[يرى روى اگفت سيهبد شنود ا [کسمندی گیشاد او ز سروهٔ بلند [خـم انـدرخم و مار بـر مار بـر [بدو گفته بر تاز و برکش میان 555 [بـگـيـر ايـن سـيـه ^و گيسو ا**ز** يک سوم [نتگـه کـرد زال انـبران ماه روی [چـنـیـن داد پـاسـخ که ایـن نیست داد [که مـن دست را ¹² خـيـره بر ¹³جان زنم کے مند از رہی بے سے داد خے 560 بـحـلـقـه در آمـد سـر کـنـگـره جـو بـر بـام آن بـاره بنشست باز 16 گرفت آن زمـان دسـت دسـتـان بدست 19 [سموی خمانیهٔ زرنگار آمدند 565 بـهـشــتــی بــد آراســتــه بــر زنـور

گیسو —Лист оборван и конец мисра не сохранился). 5 VI گیسو — گیسو – گیسو – آگون بر گشت... ⁶ I. VI—**4__**5 ⁷ I, IV—доб.:

فرو هسست گیسو ازان کندره گره * بدل زال گفت این کسندی سره پ ـ س از بـاره رودابـه آواز داد * که ای پهالوان بـچـهٔ گـرد زاد VI—доб. первый б. рук. I и IV. ⁸ I, IV— کے نہون زود ⁹ VI— سے ¹⁰ I, IV, VI—доб. « بسایید مـشـکـیـن کـمـنـدش بـبـوس * کـه بـشـنـیـد آواز بـوسش عـروس 19 آ سام ا ²⁰ ا ما ا ²⁰ ا سام ا ²⁰ ا بدل شاد کام – ²⁰ ا سام – ²⁰ ا بدل شاد کام – ²⁰ ا ا ا ا ا ا ا ا بریای در پیش -VI ;بریای و در پیش -VI ²³ بدان –VI

سـمن شاخ و سنبل بدیگر کران ع بر آمید هـمی تا بخیورشید بوی

بنفیشه گل وندرگس و ارغوان 535 از آن خانهٔ دخت خورشیدروی

9

در حجره بستند وگیم شد کهایید کیه شد ساخته کیار بیگذار گیام چندان چیون بیود میردم جفت جیوی چیو سیرو سیهی بیرسیرش میاه تیام دار قیدید آمیدی ای جیوانیورد شیاد آمیدی ای جیوانیورد شیاد خیم چیرخ گیردان زمیدن تیو بیاده و بیاده نیاد کیرد و خورشید رخ را بیید بیدید رخ را بیید بیدید رخ را بیید بیدید رخ را بیدید بیدید زمین آفیوت خیاک درودت زمین آفیوت خیاک درودت زمین آفیوت خیاک خیروشان بیدم ۱۱ پیش پیزدان پیاک خیروشان بیدم ۱۱ پیش پیزدان پیاک خیروشان خیوب گیفتیار با ناز ۱۵ تیو بر بیاره ومین بکوی ۱۵ تیو بر بیاره ومین بکوی ۱۵ تیو بر بیاره ومین بکوی ۱۵ تیو

چـو خورشید تابنده شد ناپدید
پـرسـتنده شد سـوی دستان سام
سـپهـبد سـوی کـاخ بنهاد روی
بـرآمـد سیه چـشـم گـلـرخ بـبام
دو بـیـجـاده بـگـشـان سـام سـوار
دو بـیـجاده بـگـشـاد و آواز داد
دو بـیـاده بـان آفـریـن بـرتـو بـاد
پـیـاده بـدیـن سـان و زیرده سـرای
سـپهـبـد کز ان گونه 7 آوا شـنـیـد
سـپهـبـد کز ان گونه 7 آوا شـنـیـد
چـنـیـن داد پـاسـخ که ای مـاه چـهـر ۱۵
چـنـیـن داد پـاسـخ که ای مـاه چـهـر ۱۵
چـه مـایـه شـبـان دیـده انـدر سـمـاک
هـمـی خـواسـتـم تـا خـدای جـهـان
کـنـون شاد گـشـتـم بـآواز ۱۵ تـو

¹ I— من شاخ نسریـن VI— ممن شاخ نسریـن ² I, VI— б. 534 стоит перед б. 533. ³ I—б. оп. ⁴ I, VI—б. оп. IV, VI—доб. б.:

در دوستی میی بیبایک گیشاد * که انجام ایدن کار فرخنده باد

وگر 2 نمیستی ممهر نمفرایسدی 8 زما بازگشتست دل یس امیده بفرمای تا برجه گردیم باز که دیاگر شدستی برای و سخن حالن یایار سار بود ویارمارده بود سهدى قد و زيابا رخ و پهلوان رخان هم چو گلنار 12 آگنده داشت چندین گهنست کاکنون ره چاره جوی 14 سر انـجـام ايـن كـار فـرخـنـده باد 16 زچـهـر بـزرگـان بـرو بـر نـگـار ¹⁷ طبقهای زرین ۱۱ بسیدراستند ۱۹ می و 22 مشک و عنبر بر آمیدختند بروشن گلاب اندر آشام شان 23

520 كه گوئى هممى خمود چمنان بايدى بـــديـــدار تـو داده ايـمـش نـويــد كنون چاره كيار مهمان بساز چـنـيـن ٥ گـفـت بـا بـنـدگـان سروبـن هــمــان زال كــو مــرغ پــرورده بــود بــدُيــدار شــد، چـون گــل ارغــوان [رخ من بهديده بديده بديراراستي تراسية بديمة بديره وزان پس و بها خواستي 10] هم*ی* گفت ولب را ^{۱۱} پر از خـنـده داشـت پـرســـتــنــده بـا بـانــوی 13 مـاه روی که یردان هر آنیجت هوا بود ¹⁵ داد 530 یے کے خانہ بودش چو خرتم بےار بدیبای چیننی بیاراستند عـقـيـق و زبـرجد²⁰ بـرو ²¹ ريـخـتـنـد هـمه زر و پـيـروزه بـد جـامـشـان

¹ I— وزين - VI وزين - VI وزين - VI كه خود همچنين - VI ; همى آن چنان سخن گفتن سخت شيرين وخوش * زبيحاده داديش گوئي درفش — برخ شد کـنـون - 6 سخن - VI گه بازگشتن دلش پر امید - 4 I مند - 7 I, IV, VI ;ويك لب ـــ ا ١٠ خواســـــــــــ ١٠ من الم ١٠ و آنگه ــ ا ٩ بگفــــنـــــــ ١٠ عباراستند VI-باموی با (؟) IV- چوگل سرخ IV- و دولب IV- و دولب IV- با نامور IV-باموی با (؟) ا بـگـفـت از شـما یـک کس اورا شـوید * بـگـویـیـد وگـفـتـار او بـشـنـویـد که کامت برآمید برآرای کار * مهی را بنبینی گرفته کندار 16 I—доб.:

هـمـی کـار سـازیــد رودابه زود * نهانـی زخـویـشان او هـرکه بـود 17 VI—доб. тот же б., но с обратным порядком мисра. 18 IV—سيمين 19 VI—доб. тот же б., но с обратным порядком мисра. فرو - 1 21 زمير د - 71, IV و زان پس بها خواستندد ²² IV— همه ²³ Так в Т; Л, I, IV, VI— آرامـشـان; І—обратный порядок мисра.

بتنگی دل از جای برخاستند بـراه گــلان ديـو واژونه نيست زروى زمين شاخ سنببل چنيم نــــايـــد گـرفــتــن بـدان عـم شـمـار سرايردهٔ شاه زابسل نسبودهٔ برزین اندر آرد بسببگیر بای ت كند بر زمين تان هم آنگاه پست نـشستـنـد و با ماه گـفـتـنـد راز ا بــــــــــــــــ ار بــــآواز ونـــام حـو با ماه حای سخن یافتند ۱۱ هـمـش زيـب وهـم فـرّ شاهـنـشـهـي سـوارى مـيان لاغـرو بـر فـراخ] لبانش چو بسد 14 رخانش 15 چو خون هــــون ران و مــوبــددل 16 وشـاه فــرّ] از آهو هـمـيـن است واين نيست ننگ 18 چـو سـيـمـيـن زره بـرگـل ارغـوان]

بـتـان پـاسـخـش را بــيــاراســتــنـــد کـه امـروز روزی دگـرگـونـه نـیست 505 بـهـار آمـد ازگلستان گل چـنـيـم نـــگــهـــبـــان در گــفــت كــامــروز كــار که زال سیههبد بکابل³ نبود 4 نه بیدنید کر کاخ کابل و خدای اگرتان ببیند چنیدن اکل بدست 510 شدند اندر ایران بتان طراز نهادند دينار وكوهر بيييش که چون بودتان کار بایورسام پری چـهـره هـر پـنـج 10 بـشـتـافـتـنـد كـه مـرديست بـرسـان سـرو سـهـى 515 [هـمـش رنگ وبوی و هـمـش قد 12 و شاخ دو چـشـمـش چو دو نرگس قـیـرگـون¹³ [كف وساعدش جون كف شيرنر سراسر سپیدست مویش برنگ 17 [سرو 19 حـعـد آن يـهـلـوان حـهـان

¹ I— بدل تـنـگـى - ² I, IV, VI— نبد - ³ IV براى - ⁴ I بدل تـنـگـى - ⁴ I بدل تـنـگـى - ⁵ I براى - ⁵ I براى - ⁶ IV براى - ⁷ I - 6. on.; VI - доб.: مين پر ز خرگاه و پراشكرست - ⁸ VI - доб.:

بـرافـروخـت رودابـه را دل زمـهـر * بـامّـيـد آن تـا بـبـيـنــدش چـهـر پـ امّـيـد آن تـا بـبـيـنــدش چـهـر ⁹ Іـ-бб. 511 и 512 текста оп. ¹⁰ V_I- چند ¹¹ Іـ-доб.:

نسهادنسد دیسندار و گسوهسرش پسیسش * بسیسرسسیسد رودابسه از کسم و بسیسش نسهسادنسد دیسندار و گسوهسرش پسیسش * بسیسست از کسم و بسیست از کسم و سال ۱۵ رنسگ و هم قسد و هم بوی و 12 آربانس عقیق و 13 آربانس از کسم و بسیست از کسم و کسم

بیداقوت و زمرد تنش تافته المحافی المح

[بسسند و بعنبر سرش بافته السر زلف وجعدش قید و مسکین زره اده انگشت بیرسان سیمین قلم بیت آرای چون او نبیند بچین بیت الله وجون او نبیند بیخین که اکنون چه چارست با من بگوی که مارا دل و جان پیر از مهر اوست پیرستنده گفتیا چو فرمان دهی آزفیرخنده رای جهان پهلوان دهی ازفیرخنده رای جهان پهلوان دهی میر میشک بیویش ۱۱ بیدام آوریم خیرامید میگیر پهلوان با کمنید حلقه در گیردن کینگره بیرفیت زال

٨

بدست اندرون هریک ازگل دو شاخ زبان کردگستاخ¹⁹ و دل کرد تنگ شگفت آیدم تا شما چون شوید 500 رسیدند خوبان بدرگاه ¹⁷ کاخ نگه کرد دربان برآراست جنگ ¹⁸ که بی گه ز درگاه بیرون شوید ²⁰

برون - 10 ⁵ كمندست - 10 ⁴ جعد زلفش - 10 ³ بافته - 10 ⁵ كمندست - 4 VI جعد زلفش - 10 ⁴ VI بافته - 10 ⁵ VI -

بــــــــــــن آنـــگــهـــى تــا خــوش آيـــ تــرا * بـــــــن گــفــت وگــويش فــزايـــ تــرا VI-доб. вариант того же б. ¹⁴ I ايشان — ¹⁵ IV ايشان — ¹⁶ I, VI ايشان — ¹⁴ ايشان — ¹⁶ IV بنز ديک — ¹⁷ IV بالای سال ¹⁸ ايشان — ¹⁸ ايشان سال

که آمید بیدام انتدرون شییس نسن [کنون کیار رودابیه و کام زال بجای آمید و این بود نیک فال ۱] که بود اندر آن کار دستور شاه هـهـي گـفـت پـيـش سـپـهـبـد براز ع برامّے د خورشے د کابلستان برفتند و بردند پیدشش ناماز زبالا وديادار آن سيروبين بدان تا بخوی وی ۱۰ اندر خورد بكرّى نگر نائكنيد ايج بن بنزدید من تان بود آبروی برزير يسي يسيلتان بسسهرم نــزایــدکس انــدر 12 مـــیــان مـهـان بـــــاکـــی دل و دانـش و رای او بدين برز بالا و بازوى شير عـبـیـرسـت گـو دُـی مـگـر بوی تـو 15 یدکی سرو سیده ست 17 با رنگ و بوی بسرو 18 سمها بسر سمها المسلما فرو هـشـتـه بـرگل كـهـنـد از كمين 19

يرستنده گفتند يك با دگر ب_ي_ام_د س_ي_ه چ_شـم گـنـجـور شـاه 470 سخن هرچه بـشنيد از آن دلـنواز سيه بد خرامي تا گلستان یری روی گلرخ بیتان طراز سيهمد بيرسيد ازيدشان سخن [زگےفتار و دیدار و رای و خرد [اگر راستی تان بود گفت وگوی وگسر هميچ كسرى گسمانسى السيم رخ لاله رخ ا گـشـت چـون سـنـدروس 480 بــــديـــدار ســـام و بــــبــالای او دگر چون تو ای پهلوان دلیر هـمـى مــى 13 جـكـد گـوئى از روى تو 14 سے دیےگے چے رودابے ماہ روی ¹⁶ زسر تا بيايش گلست و سمن 485 از آن گـنـبـد سـيـم سـر بـر زمـيـن

¹ IV, VI — б. оп. 2 Л—доб.:

چےواز ترک بےشنے داول خدای * بےآمد سوی باغ کابل خدای ³ I— پنز د کنیز ان IV—порядок бб.: 473, 476, 474, 477; VI—порядок نجون او — ¹⁵ I — او — ¹⁴ I, IV جبير ست يكسر همه موى او — ¹⁵ او — ¹⁴ I, IV خون .IV ; از گـل كـمـنـد گـزيـن ـI ¹⁹ ــ جـو سرو - ¹⁸ سيمين ـI ¹⁷ خوب روى ـI⁰ II ; از گـل برگل کمند کمین -۷۱

بود کاب را ره بدیدن جوی نیست آ ب_ماند 2 باسانی اندر نهه ته ا چـو بـرخـايـه بـنـشست و گستـرد پـر] زيـــــ يـــدر خـايــه بــيــرون كــنــم 5] بيرسييد ازو نامور يور سامه گ_شاده لب و 8 سيم دندان شدى زشادی دل یهاوان شد حوان که رو مدر و پرستنده گانوا بگوی مـگـر با گل 10 از باغ گـوهـر بـريـد 11 گرانهایه دیهای زربفت ینج کسی را مگوئید و پنهان برید بدان تا بسيامي فرستم بسراز ابا گرم گفتار و دینار و گنج ي_يام 18 جـهان يهلوان زال زر که هر گـز 19 نـمانـد سـخـن در نـهـفـت سـه تـن نانهانست و چار انـجـمـن 20 سےخےن گےر برازست باما سرای 21

[ولیکن بگفتن مگر روی نیست [دلاور كه يسرهمين جسويد زجهت [بدان تاش دختر نباشد زبن [جنمین گفت مرحفت را باز نر [كزين خايه گرمايه بيرون كنم ازيـشان چـو بـرگـشـت خـنـدان غـلام که با تو چه گفت آن که تخدان شدی دگفت آنجه بشنید دا بهلوان چـنـیـن گـفـت با ریـدک ماه روی که از گلستان یک زمان مگرید درم خواست و دیـنار 12 وگـوهـر زگـنـج بـفـرمـود كـيـن نـزد ايـشـان 13 بـريـد نباید ۱4 شیدن شان ۱۵ سوی کاخ باز بديدشان سيردند زر وگهر 17 یـرسـتـنـده با ماه دیـدار گـنـت بـگـوى اى خـردمـنـد يـاكـيـزه راى

چـه مـردست و شاه كـدام انـجـمـن چـه سـنـجـد بـپـيـش انـدرش² بدگمان بتير و كمان بر چنين كامــــــار 3 مكن گفت ازين گونه ازه شاه ياد كه دستانش خوانند شاهان بنام ازین سان نبیند یکی نامدار ا بخندید و گفتش که چندین 10 مگوی بيك سر زشاه تو برتر بهاى یکی ایردی برسر از مشک تاج ستون دو ابرو 12 چو سيـمـيـن 13 قلم 14 سر زلف جون حلقه باي دند يراز لاله رخسار و يـر 15 مشک مـوي] چـنـو در حـهـان نـیـز یـک ماه نیست 16 كـنـد آشـنـا بـالـب يـور سـام١٤] کـه با ماه خـوبست رخشـنـنه مـهـر 19

کمه ایسن شیمس بازو گوت بایدالتن یــری روی⁴ دنـدان بـلـب بـرنـهـاد⁵ شه نيمروزست فيرزنك سام یـرســـــــنـــــه بـــا کــودک مـاهروی^و 440 کـه مـاهـیست مـهـراب را در سـرای بـــــالای ساج است و هـمـرنـگ عـاج دو نــرگس دژم و 11 دو ابــرو بـخـم دهانیش بیتاگی دل مستمانی [دو حادوش پر خواب و پر آب روی 445 نفس را مے کے بےرابےش راہ نیست [پرستندگان هر یکی آشکار [بدين چاره تا آن لب لعل فام [چنین گفت بابندگان خوب چهر

بـســى – VI ; ســبـكــــبــنـــده – 1 نامدار – 1 اندرون – 1 گر بازی – 1 بــر د جـهــان در – 1 بــر – 1 قلید د جـهــان در – 1 بــر – 1 قلید د فـــــــ و الله نبیند به نگــر د فـــــک بر چــنـــن یک ســوار – 1 زمانه نبیند چنو نامدار – 1 زمانه نبیند پنو نامدار – 1 هر – 1 هر – 1 چونین – 1 کودک نامجوی – 1 زماه روی رخسار و چــون – 1 زروی و پــراز – 1 چــوتــــغ درم – 1 آل آل و آله – 1 آل آل اله – 1

به به علی کرد * دل هر کسی میهررا جای کرد * دل هر کسی میهررا جای کرد د در ۱۹ از ۱۹ ا

زهـر بـوى و رنـگـى چـو خرّم بـهـار ١ لــب رود لـشـكـرگـه زال بــود ق رخان چون گلستان وگل در کندار ٥ بـــرســيــد كين گل يــرســـتــان كــيـنــد کـه از کـاخ مـهـراب، روشين روان، فرستد همه ماه کاباستان 8 كمان خواست از ترك وبفراخت يال خــشــیــشــار دیــد انــدر آن رودبــار 11 ابـــــ حـهان يـهــلـوان درزــهاد ١٤ يـكـي 14 تـيـر بـنـداخـت انـدر شـتـاب ; بــروازش ¹⁵ آورد گــردان فــرود چـکان خـون و وشّـي شـده آب رود ¹⁶ بياور تو آن 17 مرغ افـگـنده يـر 18] خراميد نرد يرستنده ترك 19 سخن گوی و بـگـشای شیرین زبان 21

برفتند هر پنج تا رودبار 420 مــه² فـروديـن و سـر سـال بــود هـمـي گـل چـدنـد از لـب رودبـار⁴ نگه کرد دستان زتخت بلند چـنــيــن گــفــت گــويــنــده بــا يــهــلــوان وررستندگانرا سوی گلستان بنزد بری جهرگان رفت زال ۹ ریاده هرمی رفت حرویان 10 شکرار [كممان تسرك السلسرخ بسزه بسرنسهاد نــگــه کــرد ¹³ تــامــرغ برخــاســت ز آب 430 [بـتـرک آنـگـهـی گـفـت زان سـو گذر [دکشتے گنر کرد ترک سترگ یرستنده پرسید کای پهلوان 20

¹ IV— زهر بوی وهر رنگ چون نو بهار –۱۱ VI доб.:

² VI—45 ³ VI—6. 420 стоит после б. 421 текста; I, VI--доб.:

ازان سـوى رود آن كـنـيـزان بـدنـد * زدسـتـان هـمـى داسـتـانـهـا زدنـد • I—доб. б. рук. VI—разно گل چدند ازلب جویبار —IV ; گل بچیدند از رودبار –I в тарино быле учитель в тарино быле чтения 7. 6 I— که این آن مهراب ⁷ Л—бб. 423 и 424 текста оп. 8 I—доб.:

چوبسندید دستان دلش بردمید * زبس مهر برجای برنارمید خـرامـیـد بـا نـیـزهٔ پـر شـتاب * جـهانـجـوی دســتـان ازان رودآب حو زان سان برستندگان دید زال – VI – доб. первый б. и вариант второго б. рук. I. و زان سان برستندگان دید زال ال جشن سازند –IV :همی دیدی آن مهرخانرا نگار (بکار؟) –¹¹ شد ز بهر –IV, VI و ا بز د بانگ — I2 Л – اندر آن مرغز ار (метр нарушен). اندر آن مرغز ار بز د بانگ — 13 I اندر آن مرغز ار $_{I}^{14}$ $_{I}$ هـمـان $_{I}^{17}$ شـد ازاب رود $_{I}^{16}$ افـر ازش $_{I}^{15}$ هـمـان $_{I}^{17}$ شـد ازاب رود $_{I}^{16}$ افـر ازش ازان ترک پرسید—۱۷ ;سخن گفت زان پهلونامجوی —۱ ;سخن گنت و بگشاد شیرین زبان –۷۱ تا كاي يهلوان

مصرا او بسجای تنست و روان و همان دوستی از شنیده گرید]
بسوی هنر گشتمش مهر جروی و بسوی هنر گستنده شدید دل خسته آواز او بدل مهربان و پرستنده ایم این نیاید زفرمان تو جرز بهی و نیاید زفرمان تو جرز بهی و نیاید و فسون چسمها دوختن بیروئیم و در چاره و آهرو ۱۵ شرویم بین درخان معصفر سوی بنده کرد ۱۵ رخان معصفر سوی بنده کرد ۱۵ درختی برومند کیاری ۱۵ بیلند درخت بررش تیازیان برکندار ۱۵ آورد

گرش پییر خوانی همی گر جوان ا

امرا مهر او دل ندیده گرید

[برو مهربانیم نه بر روی و موی

پرستنده آگیه شید از راز او

باواز گرفتند ما بنده ایسم

نگه کن کنون تاچه فرمان دهی

نگه کن کنون تاچه فرمان دهی

اگر جادویی باید آموختن

بیرستیم با مرغ و جادو تشویم

امگرشاه را نیزد میاه آوریم

لب سرخ ۱ رودابه پر خینده کرد

لب سرخ ۱ رودابه پر خینده کرد

اگر شوی ۱ گرودابه با الحر خود ایسار الحرد

الحی سرخ ۱ رودابه با الحرد الحاد الحرد الح

٧

بدان چاره بی چاره ۲۰ بنهاد روی سر زلف برگل بیبیراستندد ۱۹

 $^{^1}$ I—مرا هست آرام جان و روان 2 خوانندیا نو جوان آرام جان و روان آ. 3 JI, IV, VI—66. 405—406 оп. 4 IV. بمهی 5 I—پراگنده 4 IV. بمهی 5 اینانده 4 IV. بمهی 4 IV.

چو ما صد هرزاران فدای تو باد * خرد ز آفرینش روای تیو باد π π π π π π π

سیه نیرگسانیت پیر از شیرم باد * رخانیت پیراز رنگ و آزرم باد تا ۷۱ میلا ۱۰ ۱۳ میلا ۱۳ م

پـرسـتـنـدگـانـرا چـنـیـن گـفـت شـاه * کــه ایـنست روی وهــم ایـنست راه برش 14 گر دد 15 15 که این گفتها گر شود 16 که این بند را گر بوی 14 برش 16 گر دد 15 15 که این گفتها گر شود 17 16 این بند را گر بوی 19 ناچار 17 بـرش تازیان در کنار 19

نسسانی شده در مسیان گروه

نه ز آنکس² که زاید³ بباشد نشاد

شگیفتی بود گر شود پریرجوی⁵

بایروانها ⁶ صورت چهر تست

زچرخ چهارم خور⁷ آیدت شوی ⁹

چو از باد آتش دلش بردمید

بتابید روی و بخوابید ۱۱ چشم ¹¹

بابرو زخشم ¹⁵ اندر آورد خم ¹⁶

شنیدن نیرزید گفتارتان ¹⁹

نمه از ¹² تاجداران ایران زمین ²²

ابا بازوی شیر و با برز ²³ و یال

کسه پرروردهٔ مسرغ باشد بکوه
کس از مادران ا پیر هرگیز نیزاد
[چینیین سرخ دو بشد شیر بیوی
جهانی سراسر پر از مهر تست
ترا با چینین روی و بالای و موی
چو رودابه گنتار ۱۵ ایسان شنید
بریشان یکی بانگ بر زد بخسم
بریشان یکی بانگ بر زد بخسم
وزان پس ۱۵ بیچسمه و بیروی دژم
چنین گفت کین تا خام پیکارتان ۱۵
نه قیصر بخواهم نه فغفور چین وال

¹ VI— از مادر (٩) از مادر (٩) از مادر (٣) الكس -١٧ الكس -١٠ الكس -١٠

چـرا پـيـرسـر جـويـی ای مـشـکـسر * بـر پـيـر مـردم نـگـيـری بـــر (؟) پس آنگه — 11 VI – 12 I—6. 399 стоит после б. 400 текста. 13 I—14 Л, IV—بخشم — 15 IV, VI— بخشم — 16 VI— بخشم — 16 VI— بخشم — 17 IV— بخشم — 18 VI— الم VI— المعرب — 18 VI— المعرب — 18

وزان پس بےکے۔۔۔ بہ بے۔۔۔ بروی * نہدیہ انہ آن گے۔۔۔۔ ارنگ وبوی после этого б. в рук. І стоит б. 399 текста. 17 VI یویکارتان 18 19 آتان 19 ایہ ارتان 19 آگفتار تہار تہان 19 آگفتار تہان کے اللہ تہاں تھان کے اللہ تہاں تھان کے اللہ تہاں تھان کے اللہ تہاں تھان کے اللہ تھان کے اللہ تہاں تھان کے اللہ تھان کے اللہ تہاں تھان کے اللہ تھان کی تھان کے اللہ تھان کے اللہ

نه خورشید خواهم نه از ماه جونت * میراجیت باید انسدر نههای نه خورشید خواهم نه از ماه جونت VI- کفت VI- کفت VI- کفت VI-

٦

يسرستنده و مهربان بنده بود كـه بـــــــــــاد خــواهــم نــهــان از نهفت ١ يرستنده وغمكسار منيد هـمـه ساله با بخت هـمـره بـويـد² ازو بــرشــده مــوج تـا ٦سـمان بـخـواب اندر انـديـشـه زو نـگسلـم٥ شب و روزم اندیدشهٔ چهدر اوست چـگـویـیـد و با من چه پـیـمـان کـنید۹] دل وجانه از رنج بيرداختن 10 که بیمکاری آمدا زدخت ردان 12 چو اهرمن 18 از جای برخاستند 14 سرافراز برق دختران مهان 16 مـيـان بـتـان در 18 چـو روشن 19 نـگـيـن چـو رخسار تـو تـابـش پـرو نـيست 12 فررستد هرمي سروى خراور خداى یسر را بلنسزد تلو آزرم نیست تو خواهـی که گـیـری مر اورا 27 بـبـر

ورا پلے تصرک پصرستندہ بےود بدان بندگان خردمند گفت شما یک بےک رازدار منےد بدانید هر بنج وآگه بوید² 380 كـه مـن عـاشـقـم هـمـچـو 3 بحر دمـان يراز يور سامست وروشن دلم هـمـيـشـه دلم در غـم مهـر اوست ٦ [کنون این سخن را چه درمان کنید يكي جاره بايد كنون ساختن هـمه باسـخـش را بـياراستند كــه اى افــر بـانـوان جـهان ستوده زهاندوستان تا 17 بيجيين بــبـالای تـو بـر 20 چــمـن سـرو نـيست تـرا خـود بـديـده درون ²⁸ شـرم نـيست کـه ²⁴ آنـرا کـه انداز د ²⁵ از بـر ²⁶ يدر

که ای سرو سیمسین بسر ماه روی ²

پسی زال زر کس نیمارد ³ سیسرد ⁴

نه بینی نه بسر زین چنو ⁵ یک سوار ⁶

دودستس بکردار دریای نیمل⁷

چو در جنگ ⁹ باشد سرافشان بود]

جوان سال و بیدار و بختش ¹¹ جوان

برین اندرون تیمزچنگ اژدهاست]

فیشانندهٔ خسندجسر آبگون

برگوید ¹³ سخن مردم عیب جوی

توگوئی که دأها فریبد همی ¹⁴

برافروخت و گلنار گون کرد روی

ازو دور شد برای ¹⁸ و بایمین وخوی ¹⁹

دگر شد برای ¹⁸ و بایمین وخوی ¹⁹

چـنــيــن داد مــهــراب پـاســخ بــدوی¹
بــگــــــــی در از پــهــلــوانــان گـرد

365 چــو دســت و عـنــانــش بـرايــوان نــگــار

[دل شــــــــر نــر دارد و زور پـــيــل

[چــو بــرگــاه بــاشـــد درّافــشــان قبـود

رخــــش پرمـــرانـــنـــدهٔ ۱ ارغـــوان

[بــكــــن اندرون چون نــهــنــگ ١٠ بلاست

[بــكـــن اندرون چون نــهــنــگ ١٠ بلاست

آز آهــو هــمـان کش ســپــــــــ مــوی

از آهــو هــمـان کش ســپـــــــ مــوی

دلــش الـــــــ مــوی

دلــش گـــــــ رودابــه آن گــنــ گوی

دلــش گــــــ پــر آتــش از مــهــر ١٠ زال

دلــش گــــــ پــر آتــش از مــهــر ١٠ آرزوی

سیمه بدان سروبن 1

نه گرشسپ چون او نه سام دلیر پ برزمیش گرایینده وا نیست چیر نیبیند کود اندر زمین بود ۱۰ نبیند کو بر زین بود ۱۰ نبیند کود اندر زمین بود ۱۰ نبیند کود اندر زمین بود ۱۰ نبیند کود اندر زمین بود ۱۰ نامدار ۱۷۰ برسوار ۱۰ کا برسوار ۱۰ کا نامدار ۱۷۰ برسوار ۱۰ کا برسوار ۱۰ کا

بـنـزد خــردمـنـه رسـوا شـوم ق بـران کـار بـنـهـاد پـيـوسـتـه دل مـگـر تــيـره گـردد ازيـن آبـروی] دل زال آگــنــه يـکسـر بهــهـر] [عـروسـم نـبـايـد كـه رعـنـا شـوم الز انـديـشـگـان زال شـد خستـه دل 350 [همى بود پـيـچـان دل از گـفـت وگوى [هـمـى گشت یک جـنـد برسر سـپـهـر

_

برفت و بامد ازان 4 بارگاه ق همی گشت برگرد بستان خویش 6 چو سیند خست و رودابیهٔ ماهروی 8 سراپای پر 10 بوی ورنگ ونگار همی نام یزدان 11 برو بر بخواند نسهاده زعنبر بسر برکلاه 12 بسان بهشتی پر از خواسته 15 نخوشاب بیگیشاد عناب را کمه کوتاه باد از تو دست بدی همی تخت یاد 16 آیدش گر 17 کنام چـنـان بـد کـه مـهـراب روزی پـگـاه
گـنر کـرد سـوی شـبستـان خـویـش
دو خـورشیـد بـود انـدر آیـوان او
بـیـاراسـتـه هـمـچـو و بـاغ بـهـار
شـگـفـتـی بـرودابـه انـدر بـمـانـد
یـکـی سـرو دیـد از بـرش گـرد مـاه
بـدیـبـا ۱۵ وگـوهـر بـیـاراسـتـه ۱۵
بـپـرسـیـد سـیـنـدخت مـهـرابـرا
بـپـرسـیـد سـیـنـدخت مـهـرابـرا
کـه چـون رفـتـی امـروز و چـون آمـدی
چـه مـردست ایـن پـیـر سر پـور سـام
خـوی مـردمـی هـیـچ دارد هـمـی

بود – VI ;شود – VI نشود – بران – 4 بران – 4 بران – 5 ابران – 5 بران – 5 سمتایی همدی کرد باخود برال * زمیر دی وگیردی و از فیر و یال استایی همدی اندر ایوان خویش – 6 استایی همدی همدی و سیندخت با رای و مهر یدکی همدی و سیندخت با رای و مهر

یسکی هسمی چسو روداب خسوب چسه سر بیسکی هسمی هسمی و روداب خسو با رای و مهر 9 10 11 10

بدان پـیـرسـر چـون سر افرازد وی(؟) * شـنـیـدم که نازد بـدان روی و مـوی

ازان 1 انج من سر برافراخت ش زتـخـت و زمـهـر و زتـيـغ و كـلاه] سـرافـراز و يـيـروز و فـرمـان روا کـه آن آرزو بـر تـو دشـوار نـیست چـو خـورشـيـد روشن كـنـى جـان من] ب_خان تـو انـدر 4 مـرا جـای نیست] هـمان شاه چون بسنود داستان سـوى خـانـهٔ بـت يـرسـتـان شـويـم] بـديـدار تـو، رای فـــرخ نـهـــم، بدل زال را خواند الاساك دين هـمـى آفـريـن خـوانـد بر بـخـت اوى و] ستودش فراوان چناندچون سريد 10 زبان از ستودنش کوتاه بهود مر اورا زدیروانگان داشتند ۱۵ چـنـان گـرم ديدند بـا 15 گفت وگوي 16 هـمان كرزيس يرده بودش نهان 17] خرد دور شد عـشق فـرزانـه گـشـت¹⁹ بـگـویـد بـریـن بـر یـکـی داسـتـان] خـم چـرخ گـردان نـهـفـت مـنست

[دل زال شهد شهاد و بنواخهه [بپرسید کر من 2 چه خواهی 3 بخواه 330 [بـدوگـفـت مـهـراب كـاى پـادشـا [مرا آرزو در زمانه یکیست [که آیمی بسسادی بسوی خان من [چـنـیـن داد پاسخ که ایـن رای نـیست [نـباشـد بـديـن سـام هـمـداسـتـان 335 [كـه مـا مي گساريـم و مستـان شـويـم [جزان هرچه گویی تو یاسخ دههم آچـو بـشـنـيـد مـهـراب كرد آفـريـن [خـرامـان بـرفـت از بر تـخـت اوى [چو دستان سام از یسش بنگرید [ازان 11 کو نه هم دين وهم راه بود [برو هييچکس چيشه 12 نيگهاشتند [چـو روشـن دل يـهـلـوان را بـدوى 14 [مـر اورا سـتـودنـديـک يـک مـهـان إزبالا و ديدار و آهستگي [دل زال یےکےبارہ دیے انے گے شے 18 [سیهها تهازی سرراستان [که تازنده ام چرمه حفت منست

ایسر ۱۷– ۱۵ بایسد ۱۸– ۱۵ به بهراب گفتا ۱۷۰ بهرافت کرمن ۱۷۰ وران ۱۰ وران ۱۰ ایسر ۱۷۰ به بهراب گفتا ۱۷۰ بهراب گفتا ۱۷۰ بهراب ۱۵ بهراب ۱۹ بهراب ۱۵ به

چـنـیـن 1 گـفـت کـای 2 یـهـلـوان جهان که رویـش زخورشـیـد روشن³ تـرسـت برخ چون بهست و ببالا چو 4 ساج سرش گـشـتـه چون حـلـقـهٔ پـای بـنـد زســــــــن بــرش رســـتــه دو ناروان مـره تـيـرگـی بــرده از پـــ زاغ بروتوز تیوشیده از مشک ناز چـنـان شـد كـزو رفت آرام و 11 هوش 12 بنادیده برگشت بی خورد و هال 14 چو یاقوت ¹⁵ شد روی گیتی سید ¹⁶ برفتند گردان بزرّین نیام ۱۶ چـو بالای برمایگان خـواستـنـد] سـوى خـيـمـهٔ 18 زال زابـل خـداي] خـروش آمـد از درکـه بـگـشـای راه] ابـسـان درخـتـی پـر از بـار نـو 20

یےکی نامدار از مسیان مهان یس یــردهٔ او یــکــی دخـتـرسـت زسے تا بےایے بےکردار عاج 315 بران سفت سيمين مشكين كمند رخانه حوگلنار و لب ناردان دو چــشــمــش بسان دو نرگس بــبـاغ دو ابـرو بسان كـمـان طـراز به شتیست سر تا سر آراسته بـرآورد مــر زال را دل بــجــوش شب آمد ير انديده بندست 13 زال [چـو زد بر سر کـوه بـر تـیـغ شـیـد [در بــار بـگـشـاد دسـتـان ســام [در یے اواترا بےارا سے تےنے [برون رفت مهدراب كابل خداى [چــو آمــد بـنرديـكـی بارگاه [بروا يهلوان اندرون رفت گو

 $^{^1}$ VI— بدو 1 VI بدو 3 I, VI بنیکو 3 I, VI بدو 1 IV, 1 VI بدو 1 VI بدو مشکین 3 Tak B T; براز دانش 3 VI مژه 3 Cak B T; براز دانش 3 VI دانش 3 VI دانش 3 VI دانش 3 VI بدو مشکین 3 VI بدو مشکین 3 VI بدو مشکین 3 VI 3

به پـــــ پـــ پـــ خـفــــ بــ بــ چــنــ بار * فــرســـــاده بـــودم زســـام ســـوار يـــ پـــ نــان بــ کــه از مــرد و زن هــيــ نــانــ نــهـان بــ کــه از مــرد و زن هــيــ نــايــ نــهـان يــکــايــک بــود رســم نــو در جــهــان * کــه از مــرد و زن هــيــ نــايــ نــهـان يـکبارهـــ ۱۱ مـــ در و زن هــــ پـــ نـــ نـــ نـــ انـــ انــــ انـــ انــــ انــــ انــــ انــــ انــــ انـــ انــــ انـــــ انــــ انــــ انــــ انــــ انــــ انـــــ انـــــ انـــــ انـــــ انـ

که از نـیـکـوی مـرد ایـدون بـود * بـبـیـنـی که زیـن زاده خود چون بود بنادیده برگشت بی خواب IV ;بنادیده برشد چنان در خیال I^4 از اندیشه نآسود IV ; بنادیده برگشت خواب وخیال IV ;ومال IV ; ومال

زدیبای زربفت و چیننی حریبر و دیبای زربدفی از برجدنگار و دیبی طبوق زرّیان زبارجدنگار و کمه مهراب آمید بلین فیرّهای و بایدان فیرّهای و بایدان و برخان و بایدان و بایدا

¹ Л, IV— پر I, IV— و خزو حریر I, IV— پر ⁴ I, VI—доб.: سران هـر کـه بـودنـد و کـابـل سـپـاه * بـيـاورد بـاخـويـشـتـن سـوی راه

که آید شه زی تو با VI ; که زیبا مهی آمد اندر مهی VI ; که زیبا مهی آمد اندر بهی VI فرهی (метр нарушен); VI доб.:

بدین کشور کابل اندر سرست * نشار تو باوی زر و گوهرست بیدان تا ستایش کند مر ترا * بدو بر بانی هامه کشورا بیان تا ستانی هامه کشورا و آیین ۱۷ تو آیین ۱۷ تو آیین ۱۷ تو آیین ۱۷ تو آیین ۱۰ تو آ

و کلاه پرسید کرمن چه خواهی بخواه پ زتخت و ز تیغ و ز مهر و کلاه VI—доб.:

فرود آمین زال اورا بیه شبت * که در دل زمهراب او مهر کشت * اورا بیه اورا بیه کست * کام در دل زمه اورا بیست * کام در دل زمه اورا بیست * کام در دل زمه اورا بیست * کام در دل زمیه اورا بیست کشت * کام در دل زمیه اورا بیست * کام در دل زمین کام در دل زمیه اورا بیست * کام در دل زمی دل کام در دل زمیم داد زمی در دل زمیم در دل زمی داد زمی داد زمین کام در دل زمیم در دل زمیم داد زمین کام در دل زمیم داد زمین کام داد

بحبهر و ببالای او مرد نیست * کسی گویی اورا هم آورد نیست

بدین سان همها گشت گردان سپهر ابر سام و بر زال گسترده مهر ع

کـه در یادشاهـی بـجـنـبـد زحای که با او یکی بودشان رای وکیش 4 سوی کابل و 5 دنـبر و مرغ و مای 6] می و رود و رامـشـگـران خـواسـتـی ا بسرای سیدن و رسم سسرای سیدنم گـرازان و خــنــدان و دل شادمـان و زبردست باگنج وگسترده كام برخ چون بهار و برفتین تنرو دو كـــــف يــــــلان و هــــش 10 مــوبــدان] بكابل همه بوم 11 وبرداشتي 12 كله با او برزمش نبود ايلج تاو 15 زكابيل بياميد بها الماه غـ الامـان و هـر گـونـهٔ خـواسـتـه

چـنـان بـد که روزی چـنـان کرد^و رای برون رفت با ویره گردان خویش [سوی کشور هندوان کردرای [بهر حایگاهی بیاراستی [گـشـاده در گـنـج وافـگـنـده رنـج ز زابل بحابل رسید آن زمان 295 يـكــى يـادشـا بـــود مـهــراب نــام [بــبـالا بـــكــردار آزاده سـرو [دل بےخردان داشےت و مےغزردان زضحاک تازی گیهیر داشتی هـمـى داد 13 هـر سال مـر 14 سـام سـاو چـو آگـه شـد از كـار دســــان سـام

¹ Л— چنین هم هی VI—доб.: ° پنین هم هی ² VI—доб.:

[،] زخوبیدش خیدره شدی مردوزن * چودیدی شدندی برو انجمه خطش چون زگلمبرگ برگرد سر * شگفتی بدین کار او در نگر هـر آنکس کـه نـزديـک يـا دور بـود * گـمـان مـشـگ بـردنـد و کـافـور بـود هــهــى رسـت كــافـور بـرجاى مـشـك * زجگـرك بـهـرمـوى وكـافـور خـشـك دنبل - 1 6 وز انجا سوى - VI 5 كم وبيش - 1 4 چنان كر د روزى بدان زال - VI 3 الـ الـ VI 3 الـ الـ VI 3 уІ-доб.: که در کابل و شهر کشمیر و مای-Л, IV ; ومرغ و موی بـگـردد بـه بــيـنــ شـگـفـت جـهـان * بـرانــ بـجـويــ زداد از مـهـان

[;]يـكـايـك هـمـان بـوم - ¹¹ دانـش - VI ;مـنـش - ¹⁰ وشـادان وخندان زبـان VI— ن کابل هـمـه شهر ایک Л, IV—б. оп.; VI—обратный порядок мисра. 13 VI— باد بهنگام شام — ¹⁶ Л, IV—6. оп. ¹⁶ Л وبــا — ¹⁴ VI

ســـواران و مــردان دانــش يـــژوه کـه یاهـی ازهـر دانـشـی رامـشـی هــمـه دانــش و داد دادن بسيـچ هـوا قـيـر گـون شـد زمـيـن آبـنـوس ² بـر آمـد زدهـلـیـز یــرده ســرای یکی لشکری ساخته ³ حنگجوی⁴ بدان تا یدر چون گندارد سپاه شـــــــــــــــ خــروشــيـــدن انــدر گـرفــت٥ شود شادمان المان المران که تا چون زید تا بود نیک نام^و بسر بر نهاد آن فروزنده 10 تاج ابا طــوق زرّيـن و زرّيـن كـمـر ١١ بژوهـيـد هـر كـار 13 و هـرچـيز راند 14 سـواران جـنـگـی 15 وکـیـن آوران 16 زدندی هممی رای بسر بدید و کم تو 17 گـفـتـی ستاره ست از افـروخـتـن که چون خویشتن در جهان ¹⁸ کس ندید ¹⁹

کـنـون گـرد خـویـش انـدر آور گـروه بــيـامــوز و بــشــنــو زهــر دانــشــي زخورد و زبخشش میاسای هییچ بـگـفـت ایـن و بر خـاسـت آوای کوس 275 خـروشـیـــن زنـگ و هــنــدی درای ســـــــــ ســوى حنگ بــنــهـاد روى بـشـد زال با او دو مـنـزل بــراه یــدر زال را تــنــگـ و در بر گــرفــت بفرمود تا باز گردد ز راه ت بـيـامـد يـر انـديـشـه دسـتـان سـام نےشست از بیر نامیور تیخت عاج ابا ياره وگرزه گـاوسر ; هر کشوری مودیدانی ا¹² دیخوانی شــب و روز بـودنـد بـا او بـهـم [چـنـان گـشـت زال از بـس آمـوخـتـن [برای و بدانش بجایی رسید

زمين آهنين شد هوا آبنوس I- بيابي الرابي الم 4 I—б. оп. 5 Л— ј; VI— доб.:

هـمـی زال را دیده در خون نشاند * برخ بر هـمی خون دل برفساند بـي بـدر شادكام - I و شاددل - IV, VI و براه - IV براه - IV و ;نـهـاد آن دلـفـروز —π ¹⁰ π VI — نها دش دلار ای - 11 I — переписчик разбил б. 282 на два бб.:

VI — доб. первый б. рук. I.

ابــا یـاره وگـرزهٔ گـاو روی * هـمـی بـود آن گـرد بـرخا شـجـوی ابا طــوق زرِّيــن وزرِّيــن- كـمـر * كـمـر نـيـز كــرده بــدرّ و گـهـر دين -١٥ الله على الله ¹⁷ I, IV, VI— که ¹⁸ VI— مان ¹⁹ VI— 6. 287 стоит после б. 288 текста; <u>I</u>—доб.:

سـواریـش چـونـان بـدی در جـهـان * کـزوداسـتـانـهـا زدنـدی مـهــان زخوبیدش خیدره شده مرد و زن * چو دیدی شدندی بروانجهان هـران كـش ز نـزديـك و از دور بـود * گـمـان مـشـك بـردنـد وكـافـور بـود

هـمه راه و رای بلندش دهـیدا که داد و دهـش گـیر و آرام جـوی و جـهان سربسر زیـر فـرمان تست دل دوسـتـداران تـو شهاد و غمگین بـکـم بـیـش تست اکه چـون زیست خواهم من ایـدر نـوان] مـدارم کـه آهــدی آلــدر نـوان] مـدارم کـه آهــد گــه آهــتـی آزداده] من آنـم سـزد گـر بـنـالـم زداده] چـنـیـن بخاک و و چـریـدن زخـون [1] چـنـیـن بحاک و و چـریـدن زخـون [1] بــدر از و بــرورانــد مـرا ۱² روزگـار [1] بــدیـن بــرداز و بــرگـوی هـرچـت هواست آا] بــدرداز و بــرگـوی هـرچـت هواست آا] جـنــیـن زد ترا ۱۲ ز اخـتـر نــیـک رای] هـم ایــدر ســپـاه و هـم ایــدر ۱۵ــد کاده] هـم ایــدر بــگستـرد بایــدر بایــدر ایــدر بــهـا در ایــدر ایــدرد ایــدر ایــدر ایــدر ایــدردر ایــدردر ایــ

گرامییش دارید و پاندیش دهاید سام روی سام روی خان دان که زابلستان خان تست اسرا خان و مان باید آبادتر اخان و مان باید آبادتر تست [ترا خان و مان باید آبادتر تست [بسام آنگهی گفت زال جوان [بسام آنگهی گفت زال جوان [جدا پایستان کجا داشتی ازال جاد پایستان کرون مادر گاندگار زادهٔ اگسی کون مادر گاندگال مرغ اندرون [گهی زیار چاگال مرغ اندرون [گهی زیار چاگال مان باز پاروردگار [زگال بهارهٔ مان باید باز بایست آزگال سیاست ازگال مادر شاست استاره شامر مادر اختر کارای [سیاره شامر مادر اختران داست استاره شامر مادر اختراک ایست استاره شامر تارامگاه

¹ I, VI—доб.:

ابر زال زر گروهر افرشاندند هـمـی داد چـیـز و هـمـی راند کام 2 خرد مند بسود و قحهاندار بود] هـمـه 4 يايـه بـر تـرى 5 خـواسـتـند 6 سخنهای بایسته چندی براند که ای پاک و بیدار دل تمویدان كـه لـشـكـر هـمـى رانـد بايـد بـراه هـمـي رانـد خـواهـم و سـياهـي گران كه هـمـتـاى جـانست و حـفـت حـگر 10] یکی بیهده ساختم داوری 12 زبی دانیها رج نیشناختیم هـمان آفريـنـنـه بـگـماشـتـش 13 مرا خوار بد مرغ را ارج مند 15 حـهانـدار يـزدان بـمـن داد بـاز 17 بدانيد كين زينهار 18 منست بنزد شما 19 يادگار 20 منست 11

چو بر پـهــلــوان آفــريــن خــوانــدنــد [نـشست آنـگـهـی سام با زیـب و حام [کسی کے بےلے۔ سےزاوار بےود [براندازه شان خالعت آراستند حهاندیدگاندرا زکشور بخواند 245 چـنــيــن گـفــت بـا نــامــور بــخــردان چنین است فرمان هشیار هشاه ســوى گـرگساران و مـازنــدران [بـمانـد بــنــزد شـما ایـن یسر دل و جانه ایدر بهاند ههمی بــــــــــ و كــــــــــــــــ آورى يسر داد يــزدان بــيـانــداخــتــم گرانهایه سیمرغ برداشتش بے ہے ورد اورا 14 جے سے سے و بلنے چـو هـنـگـام بـخـشـايـش آمـد¹⁶ فـراز

² I, IV, VI — б. оп. ³ IV— و کر د — ³ IV в обрания обр راندنــدـــ∨۱ ۱ VI--- مهترى ⁶ I, VI — доб.:

پس آنگاه سام ازیدی پور خویش * هندرهای شاهان بیاورد پیش IV — доб.:

برفتند شادان برر نامدار * چو چندی برآمد برین روزگار بايد -VI و بيدار - I, VI ه ياك دل باخرد - VI زياك هشيار دل - 7 JI, I واك هشيار دل - 7 VI 10 I, IV, VI — б. оп. 11 VI—б. 249 стоит после б. 250 текста; после б. 249 доб. б.:

کننون بیدری آمید جوانی گنشت * میرا باز باید سوی رزم گشت 12 12 14 14 15 15 15 16 15 16 1 порядок мисра. 16 IV—مدر آمد 17 I, VI—доб.:

شــمــارا ســـــــردم بآمـــوخــتـن * روان ازخـردهــاش افــروخـــتــن 18 I, VI—يادگار 19 VI شهان 19 VI يادگار 12 I—6. 255 стоит после б. 256 текста

سراسر ستایش بسان بهست 3 بنے ی نے شےنے عے ہدی درست [چو این عهد و خلعت بیاراستند پس اسپ جهان پهلوان ځواستند آ که ای مهربان مهتر داد و راست 8 چـو تـو شاه نـنـهاد بـرسـركـلاه زمانیه همی از تو رامیش بسرد م___ادا زتو نام تو12 يادگار باستال بار 13 كوهاة بالله كوس نظاره برو بر 14 هـمله شهروكوى خـبـر شـد زسالار 15 گـيــــــ فـروز گـــلــش مشک ســـارا بـــد 17 وزرّ خشت 18 بسی 21 زعفران و درم بیختند] سراسر میان کهان و مهان وی زگییتی سوی سام بنهاد روی بريين ياک دل 24 نامور يهالوان 25

وزان پس¹ مـنـوچـهـر عـهـدی نـوشـت² 225 هـمـه كـابـل و زابل و مـاى و هـنـد ٤ زدريـاى چـيـن 5 تـا بـدريـاى سـنـد 6 ززایلستان تا بدان روی بست چو این کرده شد سام بر پای خاست زماهـ بـرانـديـشه و تا چـرخ ماه 10 بـمـهـر وبداد و بـخـوى 11 وخــرد هـمـه گـنـج گـيـتـی بـچـشـم تـو خوار فرود آمد و تخت را داد بوس ســوى زابــلستــان نـــهــــادنــــد روى چـو آمـد بـنـزدیـکـی نـیـمروز بياراسة سيستان 16 چون بهـشـت [بسی 19 مشک و دیـنار بـریـخـتـنـد 20 یکی شادمانی بد اندر جهان هر آنجا که بد مهتری نامجوی كـ ٤ فـرخـنـده بادا يـئ ايـن حوان 23

¹ IV—بمهر (без рифмы). المهرى (без рифмы). ³ VI— переписчик по невниманию соединил в один бб. 224 и 226, упустив второе мисра б. 224, первое мисра б. 226 и весь б. 225 текста. روارو چنین – آ ⁵ همه کابلستان وکشمیر و هند—IV ;همه کابل ودنبر و مای هند—I ⁴ ه В рук. IV порядок бб.: 225, 227, 226, 228. 7 IV—см. прим. 6. 8 I— وگفت ای گزین براندیش —IV ;باندیشه —IV و که ای مهربان مهتر داد راست —VI ;مهتر داد راست ببست از بر—¹¹ Л, VI از تو نام ترا—¹² بخوى و بروى—¹¹ ا چرخ و ماه—¹⁰ VI بخوى ب__ الله الكر المستند — П برايشان - 16 I, VI بيار استه - 15 Л, IV, VI بيار استه - 14 IV برايشان - 14 IV براي ;بسر _ ¹⁹ اللش مشك شد نيز و زرگشت خشت _ ¹⁸ خارا شد _ ¹⁷ IV, VI سيستان IV همیIV همی IV بیختند IV همی IV همی IV همی IV بیختند IV همی IV همی IV همی IV همی IV همی IVکه فرخنده −VI—обратный порядок мисра. 23 IV—ناین نو آیین جوان −VI که فرخنده این نو آیین نو آیین که فرخنده باد این نو مهربان -IV, VI که تازه دل - ²⁴ بادای این نو جوان

که در ² مهر باشد ورا مایه ای³ هـمـه آشــكـاراش كـــردم نـهـان] مران اختر از بخت « سالار كيست هـمـي 10 داسـتـان از چه 11 خـواهـد زدن از اختر گرفتند ییدا نشان 13 کـه شـادان بـزی تـا بـود روز گـار]¹⁴ سر افراز و هـشـيـار و گـرد و سـوار دل یے۔۔۔۔ اوان از غےم آزاد شد کـه کـردنـد هـرکس بـدو ۱8 آفـريـن ز شههسیر هاندی 19 بازریان نامام زگـســـــردنــيــهـای بـســـيـار مـر 20 هـمله گلوهسرش ياييكر و زرش 21 بوم چـه از زرّ سرخ²² وچـه از سیـم²³ خـام هـمـه بِـيـش بردند فرمان بران هـمان نييزه و تير و گرز گران ²⁴ هـمان مـهـر ياقـوت²⁵ و زريـن كـمـر

[بـپـيـش مـن آورد عـون دايـه اى [مــن آورد مـش 4 نـزد شـاه جـهـان ب_فرمود يس شاه با 5 موبدان 210 كـه جـويـنـد تا اخـتـر زال چـيست چـو 9 گیرد بلندی چه خـواهـد بـن کـه او 15 یـهـلـوانـی بـود نـامـدار چو بـشـنـیـد شاه 16 این سـخـن شاد شـد يـكـى خـلـهـتـى سـاخـت، شاه زمـيـن از اسـپان تازی برزین ستام زدیـــــار و خن وز یــاقـــوت و زر 220 زبرجد طبقها وييروزه جام یر از مـشـک وکافور و یـر زعـفـران هـمان جـوشـن و تـرگ و برگستـوان هـمان تـخـت پـيـروزه و تـاج زر

¹ VI— مآ 2 VI— الرحم ا

بالبرز كوه اندر آن زشت بالبررز كوه اندر آن زشت بالبررد الله برآب]
زهر سو برو بسته راه گرند]
ترو گفتي كه هستند هر دو همال
بدل راحت آمد هم از ياد اوی آ
بدل راحت آمد هم از ياد اوی آ
که ای آفريننده و بی نیاز]
نگردد فیلی جز بفرمان تو]
بیدیش ال خیاوند خورشید و ماه]
بیدیش ال خیاوند خورشید و ماه]
بیدیش دگر نیستم دسترس]
بیدیش دگر نیستم دسترس]
مزد گوشت هنگام پستان شیر الا

[برفتم الباد المدرمان گیهان خدای

[یرکی کوه دیدم سر اندر سحاب

[برو بر نشیمی چوکاخ بلند

[برو بر نشیمی چوکاخ بلند

همی بوی مهر آمد از بادهٔ اوی

[ابا داور راست المحاد از بادهٔ اوی

[بیکی بنده بهر جای برهان تو

[یرکی بنده ام با تندی ۱ پرگناه

[تر این بنده ام با تندی ۱ پرورده را

[تر این بنده مرغ پرورده را

[همی پر ۱ پرورده را

[بیدمهری مصن روانیم مصوز

[بیدمهری مصن روانیم مصوز

[بیدمهری مصن روانیم مصوز

[بیدمهری مصن روانیم مصوز

[بیدمهری مصن روانیم مصنوز

[بیدمهری مصنوز

[بیدمهری مصن روانیم مصنوز

[بیدمهری مصن روانیم مصنوز

[بیدمهری مصن روانیم مصنوز

[بیدمهری مصن روانیم مصنوز

[بیدمهری مصنوز

1 VI— چـو رفـتـم 1V, VI— عبدانـرا 3 I— عبدانـرا 5 IV. عبد 1V معب 5 IV. عبد 1V مبد 5 IV. عبدانـرا 6 I, IV. ورفـتـم 196 стоит пссле б. 206 текста; I, IV, VI—доб.:

نصبب راه بر کوه از همیچ روی * دوید بسی گسرد او پسوی پسوی مرا بسوی گسرد او پسوی پسوی مرا بسوی هٔ پسورگم بسوده خاست * بدلسوزگمی جان همه وقت خواست بنده ام 8 I ای چارهٔ خلق و خود 10 I, IV وهم 10 I, IV وهم 10 I, IV وهم 10 I, IV وهم 10 II بنده ام 10 II بنده ام بادل 11 بنده ام بادل 12 I, IV, VI جرم 13 I باده ام بادل 14 I 16 ای مادن 14 I 16 ای مادن 16

رسان باز بامن (من با :.) مرا راه کن پ بـمـن بـرهـمـه رنــج کــوتــاه کــن VI—доб. вариант того же б. ¹⁵ VI—мисра испорчено. ¹⁶ I—بیــش من —¹⁷ VI—доб. б. 196 текста (см. разночтение 7); I, VI—доб.:

نبویـش جـهـانـی پــراز مـشـک شـد * دو دیــده مــرا بـا دولـب خـشـک شد VI—после этого б. доб.:

زسهم وی و بویهٔ پور خویش * خرد در سرم جای بگرفت پدیش

ا منوچهر برگاه بانشت شاد
بریک دست قارن بیک دست ساه
پرس آراسته زال را پیش شاه و
گررازان بیداورد سالار برار
ابران برز بالای آن و خوب چهر
ازان برز بالای آن و خوب چهر
ازان برز بالای آن و خوب چهر
ازان مین گرفت میر سام را شهریار
ابخیره میازارش از هییچ روی
اکه فر کیان دارد و چنگ شیر
اپس از کار سیمرغ و کوه باند
ایکایک همه سام با او باخیت
ازارت زال برگیشاد راز
اسرانجام گییتی زسیمرغ و زال

 $^{^{1}}$ $_{3}$ VI—описка: فرو ماند از آن شهریار 3 VI— 3 VI—описка: فرو ماند از آن شهریار 3 VI—описка: زال پیش سپاه 3 VI—описка: 3 VI—описка: 3 VI—описка: 3 VI—описка: 3 VI—описка: 4 VI—описка: 4 VI— 4 VI— 4 VI— 4 VI— 4 VI—описка: 4

ستاره شناس آنگهی شاه خواند * بیرسید و با وی نهانی براند کرزین پییرسر پهلوانی جوان * بیرین بسی پهلوان بی روان ترا ای شیر از وی بسی فرهی * فرزاید بیدادت ازیب آگهی نرادش نراد و بر از نیروند * جیهانی ستایندهٔ باروند قرادش نراد و بر از نیروند * جیهانی سرا ستایندهٔ باروند قرادش نراد و بر از نیروند *

هـمـی دیـد هـر کـس کـه آنـجـا گـنشـت پ بـدین کـوه برمـرد مـیـزد دودسـت

شـود تـازيـان يـيـش مـام سـوار ع کـنـد آفــریــن کـیـانـی بــراوی بـدان شادمانـی که بـگـشاد روی شود تا سخنها كند خواستارة بـرآيـيـن خسرو پـرســـتـان شــود ١٥ ي-كى نوج-هان و يهلوانس بديد گروفتند مر یک دگررا کنار ازیــــــان بــــدو داد نـــوذر پـــــام زمیدن را بسبوسید سام سترگ چـنـانـکـش بـفـرمـود دیـهـیـم جوی یـــاده شــد از بـاره بـگــندارد گـام] مر آن یاک دل گرد خسرویرست چـه دیـهـیـم دار و چـه دیـهـــم جــوی]¹²

بفرمود تها نهوذر نهامهار بفرمایدش تا سوی شهریار 170 [وزيـن جـا سـوى زابـلسـتـان⁶ شـود⁷ چےو نےوذر بے سام نےیےرم رسید فرود آمد از باره 10 سام سوار زش_اه وزگردان بيرسيد سام چـو بـشـنـیـد پـیـغـام شـاه بـزرگ دوان 11 سـوى در گـاه بـنهاد روى [چـو آمـد بـنـزدیـکـی شـهـریـار [درفےش منےوچےہےر چےون دیے سام [مندوجهدر فدرمود تدا بدرندشست [سوی تـخـت و ایـوان نـهـادنـد روی

¹ VI— نز د В рук. IV порядок бб. 166, 169, 167, 168, 170. ³ IV—доб.:

چـو آگـهـی آمـد بـشاه جـهان * کـه مـر سام را بـچـه آمـد نـهان مراورا بیفیگند و از کردگار ی بترسید نیز هول روز شهدار مرین کوده را جاره ندشناخت ندیز * گدمان برد کورا برآمد قفدیز دگـر بـاره چـون مـژده آمـد يـكـي * كـه بـرجـاسـت دسـتـان فـرخـنـده پـي بهدر کسدور این مردهٔ دلفروز * رسید و شبی انده آمد بروز هــمـی خـواهـد اکنون که بار از نخست * بـه بــیـنـد تـن پـهـــلــوان را درسـت 4 IV—см. прим 2. كه بد پرورانيده اندر كنام - I, IV, VI همان جهرهٔ خـوب-ч که نوخط جوان -VI ; یکی نامور -VI ، شدند - ۷۱ ، شدند - ۲ بسوی سیستان - 6 آ 10 IV, VI— וسب 11 IV, VI—доб.: 12 I, IV, VI—66. 176—179 оп.; VI—доб.:

فراز یکی پییل بیر زال زر * نیشانید و برانیش سپه سوی در после этого б. рук. VI—доб. бб. 1, 2 и 3 рук. Л, три других бб. и б. 4 рук. Л.

هــمــ تـاج وتــخبت كـئـى را سريــد دل یاهان دست شههای حدوی چ_وبسداب و رخ بهانند خيون 2 بران یاک فرزند کرد آفرین گنشته مکن یادو دل گرم کن 3 ازان یـس کـه آوردمـت باز دسـت که دل بر ته هرگز ندارم سترگ ازیـن پس چـه خـواهـی تو چونان سرد بـــپـوشــيـــ واز كــوه بــگــزارد يــاى هـمـان حـامـهٔ خسرو آرای خـواسـت گ_شاده دل و شادكام آمهدندي برآمد يكي گرد ماننده نيده هـمان زنگ زرین وهندی درای شد آن روی رومییش زنگی ندژاد] بـخـفـــــــــ و يـــــــــار دم بــر زدند یـکـی خـیـمـه زد از حـریـر سـیـیــا ابا يـهــلـوانــى فـــزون آمــدنـــد

سرایای کودک همی بنگریدا بـر و بـازوی شـیـر و خورشـیـد روی سيميدش محره ديدگان قيدرگون دل سام شد چون بهدشت بریدن بسمن ای پسر گفت دل نسرم کن منه كهمتريين بنده يرزدان يرست بـجـويـم هـوای تـو از نـيـک وبـد تـنـش را يـكـي يـهـلـواني قـباي فرود آمد از کوه و بالای خواست سـيـه يـكسره بـيـش سـام آمـدنـد تحبيره زنان يحيش بردند يحل خروشیدن کوس با کرزنای سواران هـمه نـعره برداشـتـنـد 160 [چو اندر هوا شب علم برگشاد [بران دشت هامون فرود آمدند [چـو بر چـرخ گـردان درفـشـیـده شـیـد بــشـادى بــشــهــر انــدرون آمــدنــد

٣

که سام آمد از کوه با فرهی بسی از جهان آفرین کرد یاد

یـکـایـک⁸ بـشـاه آمـد ایـن آگـهـی ۱ بـدان ^و آگـهـی شـد مـنـوچـهـر شاد

خـجــــة بـود ا سايـهٔ فرّ مــ، عــ ور از نیک وبد 8 گفت و گوی آورند 4 بــبـيــنــى هــم انــدر زمـــان فرّ مــن بے آزارت آرم بدیدن جایاگاه دلے کے دیارہ و برداشتے گے ازان بابر اندر افراشتے رسییده برزیر برش 8 میوی سر پدر چون بدیدش بنالید زار ندياييش هدمي بآفرين 12 برفزود 13

ابا خویدستن بر یکی بر من گرت همیم سختی بروی آورند بـر ٢ تـش بـرافـگـن يـكـي يرّ مـن کــه در زیــر پــرّت بــپــرورده ام [هـمان گه بـيايـم چـو ابـر سياه [فرامیش میکین مهر دایه زدل که در دل مرا مهر تو دلیگسل]6 زیـــروازش آورد نـــزد یـــدر ت 145 فـرو بـرد سر بِـيـش سـيـمـرغ¹¹ زود

نه از دشههای گهارم ترا به سهی یادشهها گهارم تهارا ترا بودن ایدر مرا در خورست به ولیکن ترا آن ازین بهتر ست IV— доб. 7 бб.: 66. 4, 5, 6, 7, 8, 9 и 10 рук. I; VI — доб. 11 бб.: 66. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 и 10 рук. І; после третьего из этих бб. доб. еще следующий б.:

زبان و خرد بود ورایش درست * بتن تین یاری زیزدان بهست B—дает краткое изложение этого отрывка, где упоминается о том, что мальчик научился от Сймурга языку птиц.

1 I, IV, VI— а один об. 136 и 138 г. невниманию соединил в один об. 136 и 138 текста, имеющие одну и ту же рифму, упустив второе мисра б. 136, первое мисра б. 138 и весь б. 137, ³ I, IV—خنیک و زید IV—бб. 137 и 138 стоят после б. 139 текста. порядок мисра. 6 I — б. оп., начало лакуны; конец лакуны — б. 187 текста (см.). 13 В рук. Л. порядок бб. 145, 148, 147, 146, 152; IV—доб.: سوى سيمرغ که ای شاه مرزغان ترا دادگر پ بدان داد نیدروی و ارج و هندر ب_ف_رياد ب_ي_چ_ارگ_ان ي_اوري * بــنــيــكــي بــهــر داوران داوري زتـ وللسلكالان هلميلشله نارنا له بلمان شادمان هلماچاليان ارجامند VI - доб. вариант тех же бб.

مریح برگنه را تو اندر بنیرا کـه ای دیـده رنـج نـشـیـم وکـنـام² سرافرازتر کس 3 میان مهان تــرا نــزد او آب روی آمــدســت بــی آزار نــزدیــک او ت آرمــت که سیدر آمدستی هدماندا زجدفت] بـــــــــ و رسـم كــيــانــى كــــلام] یے کے آزمایے شکن از روزگار 6]

ازیدن بدرشدن بنده را دست گیدر چـنـيـن گـفـت سـيـمـرغ با پـور سام بدیدن کوه فرزند جوی آمدست روا باشد اكنون كه بردارمت [بسيمرغ بـنـگـر كه دسـتـان چـه گـفـت [نـشـیـم تـو رخشـنـده گـاه مـنست [چـنـیـن داد یــاسـخ کــه گــر تــاج وگاه [مـگـر كـايـن نـشـيـمـت نـيـايـد بـكـار

VI-доб. б. рук. I, после него-

بـرحــمــت بــرافــراز ايــن بــنــــه را * بـــمـــن بـــاز ده پــور افــگــنــــه را и после этого бейта — б. 126 текста.

¹ I—доб. б. разночтения 19 на стр. 143 и после него:

چـو بـا داور ايـن رازهـا گـفـتـه شـد * نـيـايـش هـمان گـه پـذيـرفـتـه شـد که آن آمدنش از پی بیچه بود * نه از بهر سیمرغ او رنجه بود ² I, VI—доб:

تـرا پـرونـده يـكـي دايـه ام * هـمـت دايـه هم نـيـك سـرمـايـه ام نــهــادم تــرا نام دسـتان زنـد * كه باتـو پـدر كـرد دسـتان و بـنـد بدین نام چون باز گردی بجای * بگو تات خواند یل رهنای 3 IV— سام – ⁶ Вместо бб. 132—135 I—доб.:

جــوان چـون زسـيـمرغ بـشـنـيـد ايـن * پــراز آب چـشـم ودل انـــدوهــگــيــن اگـر چـنـد مـردم نـديـده بد اوى * زسيـمـرغ آمـوخـتـه بـد گـفـت وگـوى براواز سيمرغ گفتي سخن * فراوان خرد بود و دانش كهن после этих бб. рук. І доб. бб. 132—133, затем б.:

سـیاس از تـو دارم یس از کـردگـار * کـه آسـان شـدم از تـو دشـوار کـار и бб. 134—135 и за ними еще два следующих бб.:

كنون هست پيروړده كيردگيار كــزو مـهـربـانــتـر ورا دايــه نــيست ترا خود بـمـهـر اندرون مـايــه نيست حـو شـيـر ژيـان كانـدر آيـد بـدام ً سران 6 سيله را هلمله برنشانلد که افیگندگانی از کند خواستار کـه 8 گـفـــــ ستاره بـخـواهــ کـشــيــ که ناید ; کیوان بروه برگزند یک اندر دگر ساخته ۱۱ چوب عود ۱۵ بدان هيبت مرغ وهول كنام] 13 نــه از دسـت رنـج و نـه از آب و خـاک ¹⁴ دد و دام را بـر چـنـان 15 حـايـگـاه 16 ب_مال_يد رخسارگان بر زميدن 17 ز روشين روان 18 وزخورشيد وماه 19 نه از تـخـم بـدگـوهـر آهـرمـنست]

يسر گس بنزديك توا بود خوار 115 بخواب اندرون بر خروشید سام چو بـیـدار شـد بـخـردانـرا بخـوانـد د_ی_ام_د دم_ان سروی آن کوهسار سر اندر ثریّا یکی کوه دید نـشـیـمـی ازو بـر کـشـیـده بـلـنـد فـرو بـرده از شـيـز و صندل 10 عـمـود [دیدان سننگ خارا نگه کرد سام [دکی کاخ بد تارک اندر ساماک ره سـرشـدن حست و کـی بـود راه ادر آفرر یاننده کرد آفرین 125 هـمـي گـفـت كـاى بـرتـر از جـايـگـاه [گریےن کودک از پاک پےشے مست

اندرت بایه VI— ه برو VI— ببدو I ; ترا I— پسر کو بنزد پدر I ا ⁴ I — доб.:

بـــــرســيــد زان خـواب كـز روزگـار * نــبـايــد كه بــيــنــد بــد آمــوزگــار دكيوان همي -VI تو -8 كه افكنده خود -1 7 سراسر -VI 6 موبدانرا -VI كا المراسر -VI 6 موبدانرا -VI كا 10 IV— همچو عود — 12 I— بافته — 11 I, VI— شاخ صندل — 13 VI—б. оп.; I—доб.: کریے سان بران کوہ و مرغ آفرید * زخیارا سرانیو ثیریا کےشید بــدانست كــو دادگــر داورســت * تـوانـا و بــر بـرتـران بـرتـرسـت 14 I — б. оп.; VI — доб.:

نـشستـه جـوانـی بـتـن هـمـچـو سـام * بـديـدش كـه گشت (؟) بـگـردد بـنـام 15 V_I--- اندر آن ¹⁷ I--б. оп. (см разночтение 17). ¹⁷ I--б. оп.; Л, IV, VI--доб. два бб рук. I (см. разночтение 13) и после него б. 123 текста (см. разночтение 16). 18 Л— גمـكان; IV— کمان ¹⁹ I, VI— б. 126 оп.; I—доб.:

بـــيــوزش بـر تـو سـر افـگـنـده ام * زتـرس تـو جـانرا پـراگـنـده ام

چه 2 ماهـی بـدریـا درون 3 بـا نـهـنـگ
سـتـایـش بـیـزدان رسـانـنـده 5 انـد
چـنـان بـی گـنـه بـچـه را بـفـگـنـی 6
که اویست بـر نـیـکـوئی 8 رهـنـمـای 9
از انـدیـشـهٔ دل ۱۱ شـتـاب آمـدش 1۱
درفـشـی بـرافـراشـتـنـدی بـلـنـد اوی
سـپـاهـی گـران از پس پـشـت اوی
سـپـاهـی گـران از پس پـشـت اوی
زبـان بـرگـشـادی بـگـفـتـار سـرد
دل و دیـــده شستـه ز ۱۱ شــرم خـدای
پس ایـن پـهـلـوانـی چـه بـایـد هـهـی
ترا ریش و سر ۱۹ گشت چون خنگ 20 بید 12
ترا ریش و سر ۱۹ گشت چون خنگ 20 بید 12

100 كـه بـر سنگ و بر خاك شير و پلنگ هـمه بـچـه را پـرورانــنــده انــد تـو پــيـمان نــيـكـى دهــش بــشـكـنـى بـــــزدان كـنــون ســوى پــوزش گــراى چو شـب تــيـره شد راى خواب آمدش 105 چـنـان ديــد در خــواب كــز كــوه هــنــد بــــد ان ديــد در خــواب كــز كــوه هــنــد بـــــد آمــدى خــوبروى جــوانــى 14 پــديــد آمــدى خــوبروى بــديـــ بـــــ مــوبــدى بـــديــ مــوبــدى يـــكــى مــوبــدى يـــكــى مــوبــدى يــــكــى مــوبــدى يــــكـــ بـــد بـــــــ بـــــ بـــــ ان دو مــرد بـــــــــ ان دو مــرد بـــــــــ ان دو مــرد بـــــــــ ان دايـــ ان دو مــرد مــرد بــــــــا ان دو مــرد بـــــــــ ان دو مــرد بـــــــــ ان دايــ ان دو مــرد بـــــــــ ان دايــ ان دو مــرد بــــــــ ان دايــ ان

کـجـا۱ بـودنـی داشـت انـدر بـوش و بـران خـرد خـون از دو دیـده چـکـان بـمانـدنـد خـیـره بـدان خوب چـهـر که بی شیر مهمان هـمـی خـون مـزید آق بــرآن کـوه بـر روزگـاری و گـنشـت] بــرآن کـوه بـر روزگـاری و گـنشـت] بـرش کوه سیمین و مـیـانـش چـو غـرو بـر ونـرگـاز نـمـانـش چـو غـرو بـد ونـیـک هرگـز نـمـانـد تنهـان] بــد ونـیـک هرگـز نـمـانـد تنهـان] بــد ونـیـک هرگـز نـمـانـد تنهـان] زکـار زمـانــه بــود از تــازی اسـپ دوان زکـار زمـانــه بــر تشـن چـد دوان بــران بــرن شــاخ و بـد او بــران بــران بــرز شــاخ و بـد او بــران بــران بــرز شــاخ و بـد او خـرد تــان بـریـن هست هـمـداســتـان و زبـان بـریـن هست هـمـداســتـان و زبـان بــریـن هست هـمـداســتـان و زبـان بــریـن هست هـمـداســتـان و زبـان بــریـن هست هــمـداســـتـان و زبـان بــریـشـادنـد ۱۲ بــر پـهــلــوان ۱۵

[.] З I— б. оп; VI—доб.: اندر رهش VI— اندر رهش 3 I— б. оп; VI—доб.:

بـمـردار خــونــش هـمـی پـروریـد * ابـا بـچـگـانـش هـمـی بـرگـزیـد مدار این تو از کـار یــزدان شـگـفـت * فـگـنـده نـشـد هـرکـه او بـر گـرفـت از آن 4 I, 7 کوه سیم و 6 I, 7 کاروانها 5 دارنـده 7 VI نامور برز ور برز

که هـر کـو بـیـزدان شـود نـا سـپـاس * نـبـاشـد بـهـرکار نـیـکـی شـنـاس

¹ I, IV— النجاى على النجان خرد آن خرد آن خرد آن جادان خانه ازخلق النجاى على النجاى النجاى النجاى النجاى النجاء ا

فرود آمد از تدخیت سام سوار ولید مرود آمد را دید مرویش سیمید سوی آسدمان سر برآورد راست که ای برتر از کری وکاستی اگر مین گیران کرده ام بیروزش میگیر کیردگار جهان بیروزش میگیر کیردگار جهان 65 به پیچد همی تیره جانم زشرم چه گروی کی ویرسند ۱۱ گردنکشان چه گرویم که این بیچه دیرو جیست ۱۱ گردنکشان زمین ازین نینگ بیگذارم ایران زمین بیشتان بیفرمود پس تیاش ۱۱ بیرداشتیند

¹ VI —доб.:

یرکی پریر سر پرور پر مایه دید * که چرون او نه دید ونه از کس شنید همه مروی اندام او بلد چرو برف * ولیدکن برخ سرخ برود و شگرف یدکی باره سرخید اسیر نمود * سرخاهی بسرخی همه برفرود یدکی باره سرخید * ایکسره * 3 I, VI—доб.:

ازیبن بیچه چیون بیچهٔ اهیرمین * سیمه پییمکیر و موی سر چون سیمین ازیبن بیچه چیون بیچه اهیرمین * سیمه پییمکیر و موی سر چون سیمن VI—доб. вариант того же б. 11 VI— بینند—12 I, VI— بینند—14 I, IV— کیست و غول—14 I, IV— بیننگ دورنگست یا خود الله الله کیست بیمان جیهان * بیمین بیمین بیمین میهان چیهان * بیمین بیمین بیمین میهان اندرنهان VI—доб. вариант того же б. 16 I, VI— بخوانم—17 I—доб.:

VI—доб. вариант того же б. 18 VI— VI = 19 I, IV—

یکی کوه بد نامش البرز کوه * بخورشید نزدیک و دور از گروه

دلیش بیبود جبویینده کیامراا زگلبرگ رخ داشت و وز میشک موی که خورشید جهرو برومند بود زیبارگیران تیبندش آزار داشیت و زیبارگیران تیبند شیب آزار داشیت قاروز نگاری چو خورشید گییتی فروز ولیدکن همه موی بودش سیبید فروز ولیدکن همه میباد و بیبار تیبار که فرزند یا میان خرد کودک نوان ایبار بیبار میباد وان اندر آمید دلیر هیاد و ایباد و کینید بیباد و کینید بیباد و کینید بیباد و کینید بیباد و بیباد و کینید بیباد و کینید بیباد و کینید بیباد و کینید بیباد و بیباد و کینید بیباد و کینید بیباد و کینید بیباد و بیباد و کینید بیباد و کینید بیباد و بیباد و کینید بیباد و بیباد

بداد آنچ از ایرزد همی خواستی * کرجا جان بدین خواهش آراستی پرده اندرت ای VI ;پس پردهٔ تو ایا II , ایکی پاک پور آمده ماه روی II , IV , پس پردهٔ تو ایا II , IV , II , I

بدين بخششت كرد بايد يسند * مكن حانت نسياس و دل را نوند

هـمـان تـاج¹ و هـم فرّهٔ مـوبـدان² دل ما يكايك بهفرمان تست هرمان جان ما زير بهمان تست چنین ⁴ گفت کای خسرو ⁵ داد ⁶ راست زتــو داد وز ما7 پسنــدیــدنست گــزيــن ســواران 8 و شــيــران تــوئــي دلت شادمان بخت بسيدار باد بتخت كئي 11 بربهار 12 مني بــبــزم انــدرون شــــيــد تــابــنـده اي هـمان تـخـت پـيروزه جـای تـو باد] بـآرام بـنــشــيـن و رامــش گــزيــن]١٦ تـرا جـای تـخـت است و شادی و بـزم 15 زدشمن بسبسنسد آورم اندكي دلـم را خـرد مـهـر 16 و راى تـو داد بسی دادش از گــوهــر ۱۵ شاهـوار يسش يهالوانان نهادنا كام هـمـی کرد 21 گـیـتـی بـآیـیـن 22 و راه

تــرا بـاد جاويـد تــخــت ردان جـهان پهلوان سام بر پای خاست 30 زشاهان مررا دیده بردیدنست يدر بدر يدر شاه ايدران توئي ترا یاک یردان و نگه دار باد تـو از بـاســــان 10 يـــادگـــار مــنــى آبرزم اندرون شیدر باینده ای [زمیین وزمان خاک پای توباد [تو شستی بـشـمـشـیـر هـنـدی زمـیـن ازين پس هـمـه نوبت ماسـت رزم 14 شوم گرد گیہتی برآیے پیکی مرا پهلوانی نییای تو داد 40 برو آفرین کرد بسس 17 شهریار جو ¹⁹ از پیش تـخـتـش گرازیـد²⁰ سـام خـرامـیـد و شـد سـوی آرامـگـاه

۲

بــــــونــدم 23 از گـفــتــهٔ بــاســتــان

کنیون پررشگفتی پرکی داستان نـگـه کـن کـه مـر سام را روزگـار چـه بـاني نـمـود ای پسر گـوش دار 24

¹ IV—6. 27 стоит после б. 29 текста. خـوردهٔ بـخـردان – VI ; خـوردهٔ بـحـردان – VI ; خـوردان – VI ; خـوردهٔ بـحـردان – VI ; 3 IV– داد و 6 مهتر 1 ; داور 5 بدو 4 جای پیمان 1 ; جان پنهان 1 الا 7 I, IV, برین همّت –۷۱ ;بدین فرّت ایز د –۱۷ ;تن و جانت یز دان –۱ ⁹ دلیران –۱ ⁸ و از من –۷۱ . 13 IV—66. 34—36 on. کنار - I¹ زگار - I¹ زگار - I¹ زگار - I¹⁰ زوشنی - I¹⁰ ایز د ; ترا تخت و رامشگر و نای –IV ; ترا جای نرمست و بگماز و بزم –I⁵ مخلگ –IV باترا تخت برو کر د نیز آفرین -۱۲ I, IV, VI هـوش -۱۵ الا تراجای تختست و بگماز و بزم -VI و جنگ VI—ت. من بشنو VI—23 VI برآيين VI—24 VI—6. on.

فرازندهٔ کاویاندی درفیش بـجـنـگ 2 انـدرون جـان نـدارم دريـغ] دم آتــش از بــرنــشست مـنست ا ; مـيـن را بـكـيـن و رنگ ديـبـه كـنـم] فروزندهٔ ملک و بر تخت عاج] حـهـان آفـريـن را يـرسـتـنـده ام] هـمـه داســــــانــهــا زيزدان زنــيــم ١٥ ازويه سههاس و بهدويه بهناه 12 نــــامــان كـهـن بـود گـر مـا نــويــم] زبون داشتن مرردم خویش را] بـرنـجـور 17 مـردم نـمـايـنـده رنـج] وز آهـرمـن بــدكـنـش بـدتـرنـد] زیردان واز منش نفرین بود] کنے سر بسر کے شہور و مرز 19 پست] منوچهر را خواندند آفرین ترا داد شاهی 23 و تـخـت و کـلاه 24

١٥ [خداونـد شـمـشـيـر و زرّيـنـه كـفـش [فروزندهٔ مییغ و برنده تیغ [گــه بـــزم³ دريــا دو دسـت مـنست [بـدان را زبـد دسـت كـوتـه كـنـم [گرایانده گرز و نامایانده تاج 15 [ابـا ایـن هـنـرهـا⁷ یـکـی بـنـده ام [هـمـه دست بر روی گـريـان و زنـيـم [كـزو تـاج و تـخـتست از ويـم 11 سـيـاه [بــراه فــريــدون فــرخ رويــم [هـر آنكس كه در 13 هـفـت كشور زمين [نــمـایــنــهٔ رنــج درویـش را برافراخـــتـن 15 سر بـبـیــشـی و 16 گـنـج [هـمه نـزد مـن سـربسر كـافـرنــد هر آن کس که او جز برین دین¹⁸ بـود [وزان پس بــــمــهــيـر يــازيــم دســت کے فرخ نےای تو ای نیکخواہ 22

 $^{^{1}}$ 1

منوچهر

١

دو چـشـمـش پـرآب و رخـش زرد بود نهر بسر بـر نـهـاد آن کـیـانـی کـلاه و بـرو یـکسره خــوانـدنـد آفـریـن جـهـانـرا سـراسـر هـمـه مـژده داد] بـنـیـکـی و پـاکـی و فـرزانـگـی] مهم خـشـم و و جنگست وهـم داد و مهر] سـر تـاجـداران شــکـار مـنست] هـمـم بـخـت نـیـکـی و هم بخردیست و هـم بخردیست و هـمان آتـش ۱۵ تـیـز بـر زیـن مـنـم]

منوچهر یک هفته با درد بود
بهدشتم بیامه منویهر شاه
هدهه پهلوانان روی زمین
[چو دیهیم شاهی بسر بر نهاد
[بسداد و بآییین و مردانگی امنم گفت بره تخت گردان سیهر
[زمین بنده و چرخ یار منست
[همم دیری وهم فرهٔ ایرزدیست السی السی وهم دیری وهم منیم

¹ J-

پس آنگه یکی هفته بگذاشتند * همه ماتم وسروک او داشتند VI-6. on. 2 Л, I, VI-доб.:

هـــمــه جـادویـها بافسون بـبست * بـراو سالیـان انـجـمـن شـد دو شست بـداد و بـآیـین IV ; همی مژدهIV و بمردانگی IV همه داد IV ; همی مژده IV و بـداد و بـاد و بـداد و بـداد و دهش هم بمردانگی IV ; مردانگی

چـنـيـن گـفـت پس راد پـيـروز شـاه * كـه يـزدان مـرا داد ايـن تـاج وگـاه IV--доб.:

چندین گفت با سر بسر لشکرش * که و مه که بودند در کشورش پین گفت با سر 7 7 7 همه سر 7 7 8 همه سر 7 7 7 مندم گفت بر چرخ 7 7 همه بر سر 7 7 7 بروز 7 7 7 دست بدی 7 7 وهم بخردی 7 7 دست بدیست 7

بـر آمـد بـريـن روز گـار دراز 3 كــه كـرد اى يسر سـود بـركـاسـتــى ٥] برزنار خونين ببستش ميان جـه از زرّ⁸ ســرخ و چــه از الاژورد ب_ياوي_خ_تندوان بر عاج تاج 10 چــنــان چون بود رسم ¹¹ آيين و كــيــش ¹² شد آن ارجمند از حهان زار و خوار 13 ب_تـو نيست مـرد خـردمـنــ شاد 15

порядск мисра; VI -- доб.:

فریــدون شـد و ۱ نــام از و ۲ مـانـد بـاز [همان ٤ ني كنامي به و راستي منوحهر بنهاد تاج کیان برآیدین تشاهان یدکی دخهه کرد 895 نـهـادنـد زيـر انـدرش تـخـت عـاج در دخـمـه بستـنـد بــر شهـريـار حـهانا 14 سـراسـر فسوسـی و بـاد

بـــر آمـد چــنــيـن روز گـارى دراز -۱ 3 نـام او -۷۱ ² بـشـد - ۱ ۱ بایین - I, VI - ببسته - VI 6 که کردار بد بردهد کاستی - آ ۶ همه - VI بایین - آ ۶ همه - VI بایین - ۲ ا رسم و IV, VI و الما 10 I-6. on. 11 IV, VI و حدة الما 10 VI و حده يافوت VI 8 الما 10 الما 10 الما 10 الما 10 الم I—обратный بحـهانـدار خوار VI— نشاد و خـوار IV— بخـوار و زار I الحـوار و زار I الحـوار و زار I الحـوار

بیک هافته با سوگ شد شهریار پر ازو شهر و بازارها سوگوار ســـــاهــش هــمـه حــامـه كـرده ســيـاه پ نــوان گــشــتـه شــاه وغــريــوان ســــاه 14 IV, VI— جهانر I—б. оп.; I—доб. (после б. 897):

یـکـایـک هـمـی پـروردشـان بـنـاز * چـه کــوتــاه عـمـر و چـه آن دراز چـو مـر داده را بـاز خـواهـد سـتـد * چه غم گر بـود خـاک آن گر برسد(؟) اگــر شـهـريـارى وگـر زيـردسـت * چو از تـو جـهـان ايـن نفس را گسست هـمـه درد و خـوشـی ازو شـد حوآب * بـجـاویـد مانـدن دلـت را مـتـاب خـنـک آنـک ازو نـیـکـوی یـادگـار پر بـمـانـد اگـر بـنـده گـر شـهـریـار VI -- доб. (после б. 898):

بـکـردارهـای تـو چـون بـنـگـرم * فسوسـت بـبازی نـــــایـــد بـرم после этого б. следуют бб. 1, 2, 3 и 5 рук. І.

هـمـم تـاج دادی هـم انـگـشـتـری³ نــهـاده بـر خـود سـر هـر سه شاه ١٤ چـنـیـن 14 تا زمانه سر آمـد بـروی 15

ه____م داد دادی و ه_م داوری 2 بنرمود پس تا منوچهر شاه نشست از بر تخت زر با كلاه سبهدار شیدروی با قخواسته بدرگاه شاه آمد آراسته ه بفرمود يس تا منوجهر شاه تبيختشيد يكسر همه باسياه السياه الم چو این کرده شد⁹ روز برگشت بخت¹⁰ بیرژ میرد بیرگ کیانی درخت کرانه گزید از برتاج¹¹ وگذاه پـر از خـون دل ويـر ز گـريـه ¹³ دو روى

1 VI— و هم ياوري -IV ; همم ياوري - з I —доб.:

هـهـه كامـهـا داديم اى خداى * كنون مر مرا بر بديـگـر سراى ازیان بایا شاب اندرین جای تنگ * نخواهم که یابد روانم درنگ VI—доб. варианты тех же бб. ⁴ I—вместо этого б. стоит б. 886 текста, после которого I—доб.: ببخشید آن خواسته بر سهاه * چو ده روز بد مانده از مهر ماه ⁵ VI—ن. ⁶ I—6. 886 стоит после б. 884 текста; после б., добавленного к 886, следует б. 885 منوچهر را پس بندرمود شاه VI ; بفرمود تا خواسته یاک شاه –VI منوچهر كـ أ بخشد هـمـ ا - (ср. б. 885; описка); I—б. оп.; VI نشست از بر تخت زر با كلاه − 8 Л ا بر سیاه; І—доб. (после б. 885):

هـمـی هـر زمـان زار بـگـرسـتـی * بـدشـواری انــدر هــمــی زیستـی 9 از سر و تاج $^{-11}$ بسنجید کردار وبربست رخت $^{-10}$ VI چـو کرده شـد آن $^{-1}$ 12 ј. оп.; Л—доб.: УІ—б. оп.; Л—доб.:

هـمـی هـر زمـان زار بـگـریستـی * بـدان شـوربـخـتـی هـمـی زیستـی بنوحه درون هــر زماني برزار * جنين گفت آن نامور شهريار كـه بـرگـشـت وتـاريـك شـد روز مـن * ازيـن سـه دل افـروز دل سـوز مـن بـزاری چـنـیـن کـشـتـه در پـیـش من * شـده هـم بــکــام بـدانـدیـش مـن هـم از بـدخـوئـی هـم زكـردار بـد * بـروی جـوانـان چـنـيـن بـد رسـد IV—доб. варианты тех же бб.; I—доб.:

بـــــ خـودش تــاج بــرســر نــهـاد * بسى پــنــد و انــدرزهــا كـــرد يــاد после этого б. следуют бб. 2—6 рукописей Л и IV. 13 IV— 14 IV— 14 IV— 14 IV— 15 . VI--б оп. ; بـــدوی _I ; چنين تا سر آمــد بــروگــفــت و گــوی –¹⁵

رمادم بساری و رسید آن سیداه فیریدون پنیدره بیدامید براه] ایا طوق زرین و میشکیین کله داییران و هر یک چو شیدر زیدان پس ژنیده پیداه یا که سیدان دلیدر سیداه منوچهر و صف برکشید درخت نو آیدین پر از بار نوه بیران تاج و تیخت و کاه و ناگین بیدست و بیدوسید و بسترد رویش بیست بیدوسید و بسترد رویش بیست که ای دادگیر داور راستگیوی

زدریای گیییلان چو ابیر سیاه

[چو آمید بنتزدیک شاه آن سیاه

875 همه گییل میردان چو شییر یله

پس پیشت شاه انیدر اییرانیان

بیییش سیاه اندرون پیل و شییر

درفیش درفیشان چو آمید پیدید

پریاده شید از باره و سیالار نیو

پریاده شید از باره و سیالار نیو

قرییدونیش فیرمود تا بیر نیشت

پس آنگه سوی آسمان کیرد روی

تو گفتی که من دادگیر داورم

1 _I— بشادی ² I— вместо б. 874 доб.:

برزیدن لگام و بدریدن سپد * بدریدن رکاب وبرزیدن کسس برزیدن و برای و بدا خواسته * پینیدره شدن را بدیداراستید کا کا کا سپ برزید و برای و برای

بیامید بیگیاه و فیرسیتاد کس پ بیرسام نییییرم کیه زود آی بس که سام آمیده بید ز هخیدوسیتان پ بیفیریاد آن رزم جیادوسیتان پ بیفیریاد آن رزم جیادوسیته بیاورد چینیدان زر و خواسیته پ ابی آنیک ازو شاه بید خواسیته که آنیرا میهندس نیدانید شیمار پ چو اورا نیدیدش جهان شیهریار سیپردم بیگفت این نیبیره بیتو پ کو مین رفتندی گشتیم ای شاه خو سیپردم بیگفت این نیبیره بیتو پ کو مین رفتندی گشتیم ای شاه خو تیاور پ چینان کین که از تو نیمایید هندر VIیдоб. варианты этих же шести 66.

که ای پههلوانان فرخنده رای که بخت جهاپیههای شد نگون و بسبردند نردیک پور پههای براندازه بر پایه همان شد نگون و براندازه بر پایه همان همان دیده مرد جهانجوی را بههان دیده مرد جهانجوی را بههان دیده مرد جهانهای بههان دیده مرد جهانه آور آراسته و نردند وفرو ههشت از پرده سرای زدند وفرو ههشت از پرده سرای نهامون سوی آفریدون ۱۲ کههاند نهاز بههانها بههانه سراست سالار پههاروز ۱۵ بههاند بههانهای شده سرخ و زرد و بهناه

^{1 —} ران پهن جای 1 - دران پهن جای 2 — دران پهن جای - 3 Л—доб.:
ازان پس هـمـه جـنگـجـویـان چـیـن پ یـکـایـک نـهـادنـد سـر بـر زمـیـن الا, VI—доб. варианты того же б. 4 І—доб.:
بـبـردنـد پـیـشـش گـروها گـروه پ یـکـی تـوده کـردنـد بـرسـان کـوه هـنـدوان پ جـه کـوپـال و چـه خـنـجـر هـنـدوان الا, VI—доб. варианты тех же двух бб. 5 Л, І, ІV, VI—доб. рассказ с том, как Минўчихр послал Фарйдўну письмо и голову Салма: Л, І—10 бб.; ІV, VІ—11 бб.; Б—перевод бб. отсут-

شود گرم وباشد زبان ســــــاه 1 زم_ين جيز بفرمان او² نسيريم گـروهـی خـداونـد کـشـت و سـرای نـه بـر آرزو کـيـنـهخـواه آمـديـم³ دل و حان بـمـهـر وی آگـنـده ایـم نداریم ندیروی آویدخستسن براو سروه بريدگنداه آوريم برین بیگنه جان ما تیادشاست سـپـهـدار خـيـره الله بـدو داد گـوش بخاک افاگنم برکشم نام خویش از آهـرمـنـي گـرو زدسـت بـديست 10 بـــی را تــن دیـــو رنـــجــور بـاد گـنـه کـار بـیـدا شـد از بـی گـنـاه 13 سرانرا سر از کشتن آزاد شد زتن آلت حنگ بيرون كنيدا

بـگـفـتـنـد تـا زى مـنـوچـهـر شـاه 845 گـروهـی خـداونـد بـر چـاریـای كـنـون سـربسر شاه را بـنـده ايـم گرش رای جنگ است وخون ریدختن سران يحسره عييش شاه آوريم برانده هرآن کام کوراهواست چنین داد پاسخ که من کام خویش هــر آن چــيــز کــان نــز ره ايــزديست ســراســر زديــدار مــن دور بــاد شـما گـر هـمه كـيـنه دار 11 مـنـيـد كننون روز دادست بييداد شد [هـمـه مـهـر حـوئـيـد و افسون كـنـيد

سران را همه — ا ⁴ آورا که برجان ما — ا ⁵ شود زود و گوید پییام سیاه — ا ⁵ آریرا که برجان ما — آ ⁷ بیرآیید — ا ⁶ آریرا که برجان ما — آ ⁷ بیرآیید — ا ⁶ آریرا که برجان ما — ا ⁷ آریرا که برجان ما آران الله با آری در الله با آری در در الله با بیگناه — ا ¹⁰ آریرا کا ¹¹ آریرا کا ¹¹ آریرا کا ¹² آریرا کا ¹³ آریرا کا ¹⁴ آریر

بــدان را ز بد دست کوتـه کنید * هــه مـوبدان بـرخــرد ره کـنـیــ после этого б. в рук. IV следуют варианты трех приведенных выше бб. рук. I; VI—доб. варианты четырех бб. рук. IV.

۲.

گـريـزان هـمـی رفـت سـوی حـصـار دمان و دنان بر گرفتند راه ندید آنچه کشتی برآن رهگذار ا کـه یـویـنـده را راه دشـوار گـشـت نهست از بــر چــرمــهٔ تـيـزرو بـگـرد سـيـه چـرمـه انـدر نـشـاخـت خـروشـیـد کـای مـرد بـیـداد شـوم 4 كله يافتى چاند پوئى براه بـــبــار آمـــد آن خسروانـی درخـت فريدونت گاهي بياراست نو بـيـابـي م اكـنـون برش و دركـنـار] وگر يرنيانست خيود رشينه یکایدک و بتنگی رسید اندر اوی بعو نعمه شع خسرواني تعنش بنييزه بابر اندر افراشتند ازان زور وآن بـازوی جـنـگـجـوی] كـه بـيـراگــنــد روزگــار دمــه يـراگـنـده در دشـت و دريـا 12 و كـوه کے بےودش زیان ہے ر زگفتار نفرز

تهی شد زکیینه سر کیینه دار 825 يس انسر ســــاه مــنــوچــهــر شــاه [چو شب سلم تا پیش دریا کنار چـنـان شـد زبس كـشـتـه وخسته دشـت يـر از خـشـم و يـركـيـنـه سالار نو ب_يـف_گـنـد² بـرگستـوان وبـتـاخـت 830 رسـيـد آنـگـهـي تــنــگ در³ شـاه روم بـكـشــــــى بـــرادر ز بــهـــر كــلاه کندون تاجت آوردم ای شاه وتخت زتاج بــزرگــی گــریــزان مـشـو [درخـــتـــی کــه پــروردی آمــد بــبــار 835 [اگـر⁸ بـار خـارسـت خـود كـشـتـهٔ همى تاخت اسب اندرين گفت گوى یکی تیمغ زد زود بر 10 گردنش بفرمود تا سرش برداشتند [بـمانـدنـد لـشـكـر شـگـفـت انـدراوي 840 هـمـه لـشــكـر سلم هـمـچـون رمـه برفتند يكسراا كروها كروه یکی پر خرد ¹³ مرد پاکیره ¹⁴ مغز

¹ Л, І, ІV — б. оп.; Б— б. переведен. 2 Л— بسرافگند — 3 Л— ببینی 4 Л— و شوم — 4 Л— ببینی — 3 Л— ببینی — 4 Л— об.:

5 ІV— ببینی سرش هم کنون — 6 ببینم — 7 Л, ІV—доб.:

چوو در گور تــــــــــ اســــــوارت کــــــــــ * هــمــه نـــــک وبــد در کــنــارت کــــــــــ بیدل — ۱۷ بربرو — 10 که نا گه — ۷۱ گرش — ۱۷ بیدل — ۱۷ بیدل — ۱۷ بربرو — 10 که نا گه — ۱۷ وادی — ۱۷ بیدار — ۱۷ بیدار — ۱۷ هــر — ۱۷ هــر — ۱۷ هــر — ۱۷ بیدار — ۱۷ بیدار — ۱۷ هــر — ۱۷ هــر — ۱۷ بیدار — ۱۷ بیدار — ۱۷ بیدار — ۱۷ هــر — ۱۷ هــر — ۱۷ بیدار — ۱۷ بیدار

کـه راز دل آن دیــد کـو دل نـهـفـت] ابا1 یے مسلمان 2 نے نے اندیک باد] [بنيك و ببيد هر چه شايد بدن بيايد هـمدي داستانها زدن] یےکایےک بروی⁴ اندر آوردہ روی⁵] نــه آگــاه دژدار از آن بــدگـمان] بـداد از گــزافــه ســر و در بـباد] درفـشـی بـرافـراخـت چـون گرد ماه 6 ب_ش_یروی و گردان گ_ردنکشان بکیدن روی بنهاد با پردلی سران را زخون برسر افسر نهاد 10 بسر گرز و تــيـغ ١١ ٢ تــش و آب زير ١٥ نـه آیــیـن در بـه 13 نـه در بان یـــیــ یےکے دود دیےدی سے انہدر سےحاب خـروش سـواران 16 و فـريـاد خـاسـت چو خبورشيد تابان زبالا بـگـشـت چه آن 17 دژ نمود و چه آن 17 پـهـن دشت هـمــى دود از آتــش بـر آمــد چــو قــار 19 هـمـه روى صحرا شده جـوى خـون²⁰

[نگر تا سخنگوی دهقان حه گفت [مراوترا بنداكي ييسه باد [جــو دژدار و چــون³ قــارن رزمجوی 810 [يـكـى بـد سـگـال و يـكـى سـاده دل سـيـهـبـد بـهـر جـاره آمـاده دل] [هـمـی حست آن روز تـا شـب زمان [ببييگانه بر مهر خويشي نهاد چـو شـب روز شـد قـارن رزمـخـواه خــروشــيــد و بـنــمـود يـکيـک نــشــان 815 چـو شـيـروى ديـد آن درفـش يــــــ 7 در حـصـن بـگـرفـت و انـدر نـهـاد^و بیک دست قارن بیدک دست شیدر چو خـورشـیـد بـر تـیـغ گـنـبـد رسید نْــه درْ بــود گــفــتــي 14 نه کــشــتــي بر آب درخــشــيـــدن 15 آتــش و بــاد خــاســت بـكـشـتــنــد ازيـشـان فــزون از شـمـار 18 هـمه روی دریـا شـده قـیـرگـون

یکایک - I مران - IV بدرّ - IV دردار با - IV ، VI بیشه هم - VI مران - 1 تیکایک از - 5 مران - 1 تیکایک VI— برافراخت بر در چو ماه I— انهادنـد روی برافراخت بر در چو ماه I— انهادنـد روی برافراخت بر در پ ;بیپی روی بنمود مرد بینی I ، ۱۷ نیکی ۱۷۰ ، ۲ بر آورد پیکرش ماه سر در نهاد —۱ ⁹ سبک روی بنهاد بر بدخوئی —۷۱ ;بپی روی بنهاد زی پهلوان –۱۷ هـميـكُشـت ازيـشـان – VI بـسـر بـر زتـيغ – II , IV تاج برسر نـهـاد – VI الا الا ما بكـشــتـند — 66 مهـمان — 17 I, IV, VI مهـمان — 18 مهـمان — 18 اسـيـران — 16 المــيـران — 18 مهـمان — 18 مهـمان ز کسستسی و زورق ده و دو هدرار - IV, VI ; زیسسان ده ودو هدرار ть I— همی دو د آتش برآمـد زقـار ²⁰ Л, I, IV, VI—доб. эпизод — битва Минўчихра с Қакуйе: Б — эпизод не переведен.: Л, 1V — 41 бб., I—35 бб., VI—40 бб.

هـم انـگـشـتـر تـور بـا من بـراه سييه را بحصن اندر انداختن برین 4 راز بربادهٔ مگشای لب نهادند بركوهة بييل كوس زخـشـکـی بــدریـا نـهادنـد روی كه من خويستنن را بخواهم نهفت نـمایـم بـدو مـهـر انـگـشـتـری6 درفـشان کـنـم تـیـغـهای بـنـفـش چنانک اندر آیاید و دمید و دهاید بـشـیـروی شـیـراوژن و خـود بـرانـد سخن گفت و دژدار مُهرش بدید بے فرمود تے یک زمان دم زدم که روز و شب آرام و خور دن 12 مـجـوی سـوى دژ فـرسـتـد هـمـي 14 بـا سـيـاه نگهبان دژ باش و بسیدار 15 باش 16 هـمان مهر انگشتری را بدید بــــــــ تشــــــ ارا ندانست راز 18

اگر شهاه بهاند زجنگ آوران هــمـان بـا² درفـش هــمايـون شـاه 790 بـــــــــــ كــنــون چــاره ســاخــتــن من و گرد گرشاسب و این تیدره شب حـو روی هـوا گـشـت چـون آبـنـوس هـــه نامـداران بــرخـاشـجـوى س_یـه را بـش_یـروی بسیرد و گـنـت شوم سوی دربان بهیدفهمسری چـو در ت شـوم بـر فـرازم درفـش شـما روی یـکسر سـوی دژ نـهـیـد سـیـه را بـنـزدیـک دریـا بـمانـد ب_يامه چو نزديكي دو رسيد حنيين گفت كنز ننزد تنور آملهم مرا گےفت شو پیہش ¹¹ دژبان بےگوی كــز ايــدر 13 درفــش مـنـوجـهـر شـاه تـو با او بـنـیـک و بـبـد یـار بـاش چو دژبان چـنــيــن گــفــتــهــار ا ¹⁷ شــنــيـــد 805 ه__م_ان گ_ه در در گـشادنـد بـاز

¹ I — лоб.:

ندانست هيچ آشکارا ; راز –۱ ¹⁸ سخن را سراسر –۱ ¹⁷

در چــارهٔ او بــگــيـر م بــــدســت * كــنـون راه جــنـگست وهـــم راه جست الا, VI —доб. варианты того же б. ² I, IV, VI — بخواهم ³ I, IV, VI — بخواهم ⁸ IV, VI — بخواهم ¹ I, IV — بخواهم ¹ الله ¹ الله

پـدر را بـدو مـهـر افـزون زكـيـن² و دیگر که کینخواه او بود گرده سـر تـور بـنـهـاد در پــيــش اوى یے کے آفرین خواست و از دادگر

775 ككه فدرزند گرسر بيديدي زدين گـنـه بس گـران بـود و پـوزش نـبـرد ميامد فررست ادهٔ شوخ روی فريكون همي 4 بر منوجهر بر

19

وزان تــــرگـی کانـدر آمـد بـماه ت برآورده سر تا بحرخ کجود کـه دارد و زمانـه نـشـیـب و فـراز که بر گاشتش و سلم روی از نبرد 10 سے د گے بے و بے بے لیے راہ کسی نے گسلانے زبےن پےای اوی بـچـاره 13 بـر آورده از قـعـر آب رك_اب وع_نان را بـبايـد بسود 15

بسلم آگهی رفت ازین رزمگاه پس پـشـتـش انـدر يـکـی حـصـن بـود جانان ساخت كايد بدان حصن باز هم این یک سخن قارن اندیاشه کرد كالانكي11 درش باشد آرام گاه که گردخصن دریا شود حای اوی 785 يـكـى حـاى 12 دارد سـر انـدر سـحـاب نهاده زهر چیدز گنجی بجای مرا رفت باید بدین چاره 14 زود

بسوز د بـمـر گـش پـدر 2 I, IV اگر چند پیچد 1 اهر چند پیچد 1 ا همي -IV ;بسي آفرين خواند - I, IV ⁵ يكي -IV ⁴ نو بو د و گر د -³ I, IV همچنين بـرگـاشت چون -VI و كذار د -IN ه بگاه -VI کينه خواه -VI و آفرين خواست 10 J-

پس آنگه منوچهر از آن یاد کرد * که گر سلم پیچید روی از نبرد IV--

هـمان ايـن سـخـن شـاه انـديـشـه كـرد * كـه پــردازد از سـلـم روز نــبــرد بخارا – VI ; زخارا – VI ; برمرز (метр нарушен) : الاندى – II الان ¹⁴ VI — کار ¹⁵ I, IV—доб.:

چو اندیدشه کرد آن بقارن بگفت * کجا بود آن رازها در نهفت چـو قـارن شـنـیـد آن سـخـنـهـا ز شـاه * چـنـیـن گفت کـای مـهـتـر نـیـکـخـواه

سپه برکشیدیم وجستیم کینا چه درشب چه در هیور گییتی فروز] کشیدیم وجستیم هرگونه کینا زبیچارگی بند و افسون گرفهت] د نامانیم بیجز بیاد در مشت اوی آ پی انیدر گرفتیم رسیدم بیدوی] بینارو ازان زیناش برداشتم] بسازم کینون سیایم را کیدمیا] بسازم کینون سیایم را کیدمیا] بسازم کینون سیایم را کیدمیا] بریده برافگند خوار و دو چشم از فریدون پر از آب گرم [رسیدم بیخوبی بیتوران زمین اسه جندگ گران کرده شد در سه روز از ایشان شبیدخون و از ما که حین [از ایشان شبیدخون و از ما که حین آرفت آرکه یدن ساختم از ۴ پس پیشت اوی آرکه ید برگاشت روی آبیک یو از جنگ برگاشت روی آبیخه این برگاشت روی آبیخه این این برگاشت روی آبین بازدها آبین بازدها آبین بازدها آبین بازدها آبین بازدها آبین ازدها آبین بازدها ایستادم ایستادم ایستادم ایستادم ایستادم ایستادم ایستادم ایستادم آبین سخن کرد یاده آمید رون ایس سخن کرد یاده آفیرستاده آمید رخواهد سر شاه چین

¹ I, IV, VI — 66. 763 и 764 оп. 2 I— نساز IV— الله الله 3 IV — доб.:

برو برنبخشود وشرمش نداشت * جهان آفرینم برو بر گلماشت بریدم سررش همه خوان او * چو ویران که بوم وبر خوان او VI

برو بر نبخـشـود و حـرمـت نـداشـت * جـهـان آفـریـنـم بـرو بـر گـمـاشت سـر او بـه نــیــزه فـرسـتـادمـت * زدل بـنــد انـــدوه بــگــشـادمـت * چون VI ;پون هـمـه یـاد کرد-I سر بسر کرد یـادI ;پون هـمـه یـاد کرد-I تـنــد بـاد تـــد بـاد

رسید اندر آن نامور کینه خواه نیگونسار شد خنجر از مشت او بیزد بر زمین داد میردی بیاد دد و دام را از تنش سیور کرده بییدار آن لیشکر سیرفیراز ق

دمان از پس ایدر¹ منوچهر شاه یکی نیرزه انداخت بر پشت او ززین برگرفتش بکردار باد سرش را هم آنگه زتن دور کرد³ بیامه بالشکرگه خویش باز

755

11

ز مسسك و ز عنبر و سر خامه كرد 7 خداوند خوبى و پاكى و داد] 8 نگيرد بسختى جز او دست كس] 9 خداوند تاج و خداوند گررز] همش تاج وهم تخت 11 شاهنسهى] 12 همه فر و زيبايى از تخت اوست] 12

بـشـاه آفـريـدون يـكـى نـامـه كرد [نـخست از جـهـان آفـريـن كـرد يـاد [سـپـاس از جـهـانـدار فـريـاد رس [دگــر آفـريـن بـرفـريـدون بـرز [هـ،ش داد وهـم ديـن 10 وهـم فـرهـى [هـم راسـتـى راست از بـخـت اوسـت

760

¹ Л, I— از پس اندر VI—доб.:

که او رهـنـمایست وهـم دأـگـشـای پ که جـاویـد بـاشـد هـ،ـیـشـه بـجـای ۱۵ او رهـنـمایست وهـم ۱۵ او رهـنست ۱۵ او رهـم گنج ۱۱ دینست ۱۵ او ره

جـهان شـد ز دادت پـر از آفریـن * بـفـرمـان یـزدان دادآفریـن

همه دشت و هـمامـون پاراز خول کنیم ع دوان زی مندوچهدر بهدتافدتند ب_گ_ف_ت_نــ تـا بـرنــشـانــ ســيـام سوی جاره شد مرد بسیبار هوش كـمـيـن كـاه بـگـزيـد سالار كـرد دلـيـران وگـردان 6 خـنـجـرگـزار ٢ سـواران حـنـگـی و بـایستـه دیـد]⁸ د_ي_وســــــه تــــــ وكــمــان آخـــــه 10 درفیش فیروزنده بر پای پییش الله خـروش از مـيـان سـپـه بـر کـشـیـد چـو بـرق درخـشـنـه پـولاد تـيـغ 12 چـو الـماس روى زمـيـن را بسوخـت بابر اندرون آتش و باد خاست برآمد زلشت عر یدکی های هوی

که چون شب شود ۱ ما شبیخون کنیم چـو كـار آگـهـان آگـهـى يـافـتـنـد رسهيدند يييش 3 منوچهر شاه منوجهر بشنيد وبكشاد كوش ســــــه را ســراســر بــقــارن ســــــرد بـــبـرد از ســران تنامـور سـی هــزار [کـمـیـن گـاه را حـای شـایستـه دیـد چو شب تليدره شد تدور با صد هزار شبيخون سكاليده و ساخته چـو آمـد سـیـه دیـد بـر حای خـویـش جن از جـنـگ و پـیـکـار چـاره نـدیـد زگرد سواران هروا بست مريرغ هوا را تو گفتی همی بر فروخت بــمـغــز انــدرون بـانـگ پــولاد خـاسـت برآورد شاه از کمین گاه سر 750 عـنـانـرا بـيـيــــــ و 13 برگاشـت روى

ابا حوشن و تایغ و رومی کلاه سنانها بابر انبر افراشتنداا هـمـی بـر نـوشـتـنـد روی زمـیـن] بياراست لشكر چو بايست شاه ا توگفتی سوی غرق دارد شتاب] زمین حنب⁴ حـنـبان چو دریای نـیـل خـروشـان و 5 جـوشـان و پـيـلان دمـان] و شييهور و ناليدن كيرهناي دهاده بــرآمــد زهــر دو گــرو تے گفتی کے روی تن مین لالے رست چـنـان چون زبـیـجـاده بـاشـد سـتـون کزو مفلز گیاتی پر از مهر بود درخــشــنــده خـورشـيـد شـد نايـديـد گهی شهد و نوش است و گاهی شرنگ براه شبيخون نهادند گوش دو حنگی گرفتند ساز درنگ

منوچهر برخاست از قلبگاه 1 [ســيــه يــكسره نــعــره بــرداشــتــنـــد [يـر از خـشـم سر ابـروان يـر زجـيـن 720 چــي و راسـت و قــلـب و جــنــاح ســپــاه [زمين شد بكردار كستى برآب برد مهره بركوهه ونده ييل [هـمان پـيـش پـيـلان تـبـيـره ; نان يـكـى بـزمـگـاهست گـفـــــ بــجــاى بدرفتند از جای ویکس چوکوه بـیـابـان چـو دریـای خـون شـد درست پے ژنده پید لان بخون اندرون هـمـه چـيـرگـی با مـنـوچـهـر بـود چـنـیـن تا شب تـیـره سر بر 10 کـشـیـد 730 [زمانه بیک سان ندارد درنگ دل تـور و سـلـم انـدر آمـد 11 بـجـوش چـو شـب روز شـد کس نـیـامـد بجنگ

١٧

دل هـر دو جـنـگـی زکـیـنـه بـتـفـت هـمـه رای بـیـهـوده انـداخـتـنـد

[·] IV-доб. از آرامگاه- I ا

زمین شد بکردار کشتی برآب * تو گفتی سوی جنگ دارد شتاب زمین شد بکردار کشت. 3 دارد شتاب 3 دارد شتاب 5 VI و 6 نازروی 7 I, IV و 7 I, IV و 10 از روی 11 I, IV, VI درسر 10 از نام آمد 11 I, IV, VI درسر 10 از نام آمد 11 از نام آمد 11 از نام آمد 11 از نام آمد 11 درسر 10 از نام آمد 11 از نام آمد 11 درسر 11 درس 11 درسر 11 درس 11

10

طــلايـه پـراگـنــده بـرگـرد دشـت] ابا رایزن سرو شاه یا دن کـه ای نـامـداران و مردان شاه هــمـان در د و کــيــن است وخون خستنست ٢٥ هـمـه در پـنـاه جـهـانـدار بـيـد] بـهـشـتـی بود شستـه پـاک از گـنـاه] بریازند خون و بگیرند بوم ا بـمانـنـد بـا٥ فـره مـوبـدان ز ســـالار زر و و دادار بـــخــت] دو بهدره بدیدهاید از چدرخ ه شدید} ابا گرز وبا خنجر کا بلی یـکـی از دگـر یای منهـیـد یـیـش] كـشـيـدنـد صف يـيـش سالار و شـيـر] 10 خود اندر جهان شاهرا زنده ایم زمين را زخون رود جـيـحون كـنـيـم هـمـه با سـرى 11 كـيـنـه سـاز آمـدنـد]

[بدان گه که روشن جـهـان تـیـره گشت [بـــــــــــش ســــــه قــــارن رزم زن [خروشی برآمد زیدش سیاه [بحکوشید کین جنگ آهرمنست [مـیـان بستـه داریـد و بـیـدار بـیـد [کسی کو شود کشته زین رزمگاه [هرآن کس که از لـشـ>ـر چين و روم³ [هـمـه نـيـكـنـامـنـد تـا حـاودان [هـم از شاه يابند ديهيم وتخت [چـو پـيـدا شـود پـاک⁷ روز سـيـيـد [بــبـنــديــد يــکسر مـــيــان يــلــي [بـداریـد یـکسر هـ،ه حـای خـویـش [ســران ســـيــه مـهــــران دلـيـر [چو فرمان دهد ما همیدون کنیم 715 [سـوى خـيـهـهٔ خـويـش بـاز آمـدنـد

17

سهديده چو ازتيدره شب 12 بردميد ميان شب تيده اندر خهيد

زخون حگر براب آورده کف برفتند آگنده از کیدن سران² الانــان دورا پس پــشــت كــرد] چـو تـور آگـهـی یـافـت آمـد چو باد] بـگـویـش کـه ای بـی پـدر شاه نـو تـرا تـيـغ و كـوپـال و جوشن كه داد] بدین سان که گفتی و بردی تو نام خـرد با دل تـو نـشـيـنــ بـراز] بــــرسى ازين خـام گــفــــار تخــويــش] هـمـی گـریـدی نـیستـی بس عـجـب] سـواران جـنـگـنـد و مـردان كـيـن] چـو بـیـنـیـد بـا کـاویـانـی درفـش] ب_ل_نـدى نـدانـيـد بـاز از نـشـيـب] بگفت آنچه بـشـنـیـد ازان رزم خـواه] که چوندین نگوید مگر و ابلهی شناساندهٔ آشکار و ناهان ف__ري_دون ف__رخ گـواي مـنست] شــود آشـكـارا نــژاد و گـهـرن كــه جـــنــدان نــمـانــم ورا دســتــگــاه] و بريده 11 باشكر نامايده 12 سرا 12 نـشستــنــگـه رود و مـی خــواســتـنــد]

ز بيشه بهامون كشيدند صف دو خـونـی هـمان 1 بـا سـیـاهـی گـران [كشيدند لشكر بدشت نبرد [يكايك طلايه بيامه قباد [بهو گفت نزد منوچهر شو [اگر دختر آمد زایدرج نراد 685 [بـدو گـفـت آرى گـزارم پــيــام [وليكن كر انديده كردد دراز [بدانی که کاریت هولست پیش [اگـر بـر شـما دام ودد روز وشـب [كمه از بسيدشـهٔ نمارون تـا بــچــيــن 690 [درفـشـيـــن⁴ تـيــغــهـاى بــنــغــش [بـدرّد دل و مـغـزتـان از نـهـيـب [قـباد آمـد آنـگـه بـنـزدیـک شـاه [منوچـهـر خـنـديـد وگـفـت آنـگـهـي [سـيـاس از حـهـانـدار ٔ هـر دو حـهـان 695 [كــه دانــد كــه ايــرج نــيــاى مــنست [كننون گر بحنگ اندر آريم سر [برزور 8 خداوند خررشید و ماه [كــه بــرهــم زنــد چـشـم 10 زيـر و زبر [بـفـرمـود تـا خـوان بـيـاراسـتـنـه

بـخـواهـم ازو كــيــن فـرخ يـدر * كـنـم پـادشـاهــيـش زيـر و زبـر

ز بانگ تبیره هدی برگنشت کـشـیـده دو رویـه رده ژنـده یـیـل] بـزر انـدرون چـنـد گـونـه گـهـر] ح_و س_ي_ص_د ه_م_ان از در کارز ار آ³ نــبـدشـان جــز از چــشــم ز آهــن بــرون] ; تـمـيـشـه لـشـكـر بـهـامـون ; دنـد] سـواران حـنـگـی چـو سـیـصـد هـزار] بـرفــــنـد با گـرزهای گـران ۴ هـمه بسته بـر كـيـن ايـرج مـيـان] بـچـنـگ انــدرون تـــهـای بـنـفـش] بــرون آمــد از بـيـشـهٔ نــارون] بياراست لـشـكـر بران يـهـن دشت]6 ابــر مـيـمـنـه سـام يـل بـا قــبـاد] م_نـوچـهـر با سرو در قلب گاه] نـبود ایج یــیـدا زافـراز کوه] ســـه بـر کـشــيـده حسام از نــيـام] كمين ور چو گرد تليمان نراد] بـشـيـران حــنـگــي و آواى كـوس] که ایرانیان⁷ جنگ را ساختند⁸

[خـروشـیـدن تـازی اسـیـان زدشـت [زلشکرگه یهاوان تا دو میل [ازان شصت بدر ییستسان تهدت زر [چو سیےصل بنہ بار نے ادنید بار [هـمه زير برگستوان اندرون 665 [سـرايــردهٔ شــاه بــيــرون زدنـــه [سیهدار چون قارن کیدنه دار [هـمه نـامـداران جــوشــن،وران [دلیران یاکایک چو شیر ژیان [بييه اندرون كاوياني درفش [منوچهور با قارن پیدلتن و [بيامه بهديد شهد به بدر گذشت [چـپ لـشـ>ـرش را بـگـرشـاسـپ داد [رده بـركـشـيـده زهـر سـو سـپاه [هـمـى تـافـت چـون مـه مـيـان گـروه 675 [سـيـه كـش چـو قـارن مـبـارز چـو سام [طـلايـه بـــيـش انــدرون چــون قــبـاد [يـكـي لـشـكـر آراسـتـه حـون عـروس بـــــور و بسلم آگهدی تاخــــنــد

12

هـمانـگـه خـبـر بافـريـدون¹ رسـيـد² زيهالو بهامون كنارد سياه که مرد جوان چلون بود³ نیاک یا پلنگ از پس پست و صیاد پیش هــربــر از بــيابـان بـدام آورد] بـفـرجـام روزی بـپـیـچـد تـنـش] كه تهسيده آهين بيتابيدمي برون برد آنجا ببد روز هست سـخـنـهـا بـدانـش بـدو گستـريـد کی آید کسی پـیـش و تـوکـیـنـه خـواه] بـجـان و تـن خـود خـورد زيـنـهـار ب_بندم که ناگشایم از تن گرم بـرآرم بـخـورشـيـد گـرد سـباه]١٥ كـ حـا جست يـارنـد بـا مـن نـبـرد] ز بهالو بدشت اندر آورد روی درفيش هـمايـون بهامون كسيد چـو دريـا بـجـوشـيـد هـامـون وكـوه]١١ تو گفتی که خورشید شد لاحورد] هـمـی کـر شـدی مـردم تـیـز گـوش]

ســـــه چـون بــنــزديــک ايــران کــشــيــد بفرمود پس تا منوچهر شاه [یککی داستان زد جهاندیده کی [بدام آیدش ناسگالیده میش [شکییبائی وهروش و رای و خرد [ودیاگر زبده مردم بدکنش [بــبـادافـره آنـگـه شـــــابــيــدمــي چو لشکر منبوچهر بر ساده دشت فريدونش هنكام رفتن بديد [منوچهر گفت ای سرافراز ۱ شاه [مـگـر بـد سـگـالـد بـدو روز گـار [من اینک میانرا برومی زره [بـكـيـن جستـن از دشـت آوردگـاه [ازان انہے۔۔ن کس ندارم بے۔رد بفرمود تا قارن رزم حاوی سرايردهٔ شاه بيرون كشيد [هممي رفت لشكر كروها كروه [چــنـان تـيـره شــد روز روشـن زگـرد [ز ك-شـور 12 بـر آمـد سـراسـر خـروش

چـو شایـور یــل ژنـدهیـیـل دلـیـر، هـوا گـردد از گـرد جـون آبـنـوس شود کوه هامون وهامون کوه بـجـز حـنـگـشـان نیست چـیـز آرزوی سےخے نے نے کے کا افرید اون شانے ا بـ بـ بــــــ و شــ رويــشـان لاژورد سخن را نه سر بود پیدا نه پای که آرام و شادی باید نهفت شــود تــيــز دنــدان و گـردد دلير] م ك_شي آموز كار آفريدون بود] ازان حایگه بسر دمه کیهسا زچـيـن و زخـاور سـپـه « سـاخــتــنــد حـهانـی 4 بـدیـشان نـهادنـد روی بــدان بــد كـه اخــتـر و جـوانـه نــبـود بـخـفــــان و خــود انــدرون نــايــديــه دو خـونـي بـكـيـنـه دل آراسـتـه]7

[مبارز چو شیدروی در نده شیدر 625 چــنــو بست بــركـوهــهٔ يــيــل كـوس، گر آیاند زی ما بےجنگ آن گروه هـمه دل پراز کـیـن وپـرچـیـن بـروی دریشان هامه بار شامرد آناچه دیات دو مرد جفا پیده را دل ز درد نـشستـنـد وحستـنـد هـر گـونـه رای بسلم بررگ آنگهی ترور گفت [نـبایـد کـه آن بـچـهٔ نـره شـیـر [چـنـان نـامـور بـی هـنـر چـون بـود [نـبـیـره چـو شـدرای زن بـا نـیـا بـــایــد بسیــچــیــد مــارا بــجــنــگ ز لمسكر سواران برون تاختند فـــــــاد انـــدران بــوم و بــر گــفــت گوی سياهي كه آنرا كرانه نهود ; **خـاور** دو لـشـكـر بـايـران كـشـيـد 640 [ابا ژنده یا خواسته

 $^{^{1}}$ Б—66. 619—624 переведены следующим образом: وقد امله قدارن وهو صاحب حربه المصور و على يساره وزيره ملك اليمن كالذكاء المجسم والدهاء المصوّر و على رأسه سام بن نريمان حامل سيفه وهو كالسحاب المبرق المرعد وعلى بابه شيرويه و سابور حشر —10 2 — 2 — 2 — 2 — 3 — 4 — 5 — $^{$

بـديـد و بـبـيـنـد در 2 شـهـريـار هـمـه خـاک عـنـبـر هـمـه زرّخـشـت بـهـشـت بـريـن روى خـنـدان اوسـت سرش با ستاره همی گفت راز جـهـانـرا 4 بـــــخـت انــدر آورده زير 5] ز گـوهـر هـمـه طـوق شـيـران نـر زهـر سـو خـروشـيـدن كـرهنـاى زميين بالسمان بر خروشد همي يكي تخت بيروزه ديدم بلند زياقوت رخيشان بسر بيركلاه دل آزرمحــوی و زبان چـربگـوی⁶ تو گفتی مگر زنده شد حمشید بكردار ط_همورث8 ديـوبـنـد تـو گـوئـی زبان و دل پادشاسـت بـــسـت چــيـش سـرو شـاه يــمـن 11 چـو پيروز گـرشـاسـب گـنـجـورشان 12 کس اندر حهان آن برزگی ندید] ب_ب_يـش سـ __اه انـدرون آوگـان 15

فرستاده گفت آنکه روشن بهار 605 بـهـاريست خـرّم در ارديبـهـشـت سيهر بريد كاخ و ميدان اوست ب_ب_الای ایروان او راغ نرست [حـو رفـــم بـنـزديـک ايـوان فـراز [بیک دست پـیـل و بـیـک دسـت شـیـر ابر یاشت پایلانش بر تخت زر تــــــــــره زنـــان پـــيــش پـــيــــلان بـــــاى تو گفتی که میدان بجوشد هسی خرامان شدم ییش آن ارحمند نهسته برو شهریاری چو ماه چو کافور موی و چوگلبرگ روی جـهـانـرا ازو دل بـه بـيـم⁷ و امـيـد م_ن_وچهرچون زاد سرو بلند نے شستے ہوں شاہ بر دست راست [چــو شــاه يــمــن ســرو دســــــورشـــان¹² [شـمار در گـنـجـهـا نـایـدیـد هـمـه گـرد ايـوان 13 دو رويـه ســـــاه

درانـدر بهشت-۱٫ IV چنان-۱ ² ندید ونبیند-۱٫ IV چنان

جـهـانـــى -VI 4 درانــدر بهشت-۱, IV جـهـانـــ

ترس -I, IV, VI م گرم گروی -IV, VI م جمهانی بنتخت آوریده بزیر -۱, IV ترس

⁸ Л, V_I— نشسته چو طهمورث ⁹ I, IV—доб.:

رَم دیـــــه پسر الله کــــاوهٔ پـــر هــنــر * بــپــيــشــش یــــکــــی رزم دیــــه پسر 10 I, IV ماهـــا 11 الله الله الله 11 الله 12 الله 14 الله 14 الله 14 الله 14 الله 14 الله 15 الله 15 الله 15 الله الله 15

که بیشت زمانه ندیدیم راست کے ا حنگ را کردمی دست ہے۔ش برومند شاخی ² برآمید بلند بكيين بيدر 4 تينگ بسته ميان 5 نـشست مـنـوچـهـر سـالار ديــه هـم آنـگـه بـزيـن انـدر آورد ياى بــــــ آن گـرانـمایـه مـرد حـوان نه بس دیـر چـیـن انـدر آرد بـچـهـر سری یار زیاسخ دلی یار گاسان ت بـهـامـون كـشـيـده سـرايـرده ديـد بے درون بےود خیدای ب_گ_ف_ت_نــ حـامـد فـرســتـاده بـاز فرستاده را برد زی شهریار زشاه نو آیدین خبر خواستند زدیههیه وز تخت شاهنههی 11 ز گــردان جــنـگـی و از کــشــورش که دارد همی بر منوچهر مهر چه مایستشان گنج و گـنـجـور کیست 12

از آن تا کنون کینن اوکس نخواست نه خوب آمدی با دو فرزند خویش کنون زان درختی که دشمن بکند ب_يايد كنون³ جون هربر ژيان ف_رس_ت_اده آن هـول گـفــتــار ديــد بيرهمرد وبرخاست لرزان زحاي ه___ه بودنيها بروشين روان که با سلم وبا تور گردان سیهدر ب___ام_د بكردار باد دمان زديدار چـون خاور آمد پديد دیدامه بدرگاه ایسرده سررای يركى خيرمية و پرنيان ساخت دو شاه دو کشور نشسته براز ب_يامــ هـم آنـگاه ســالار بــار نهستن گهی نو بیاراستند بـجستـنـد هـر گـونــهٔ آگـهـي ; شـاه آفـريـدون و از لـشـكـرش و دیےگر ; کر دار گےر دان سے ہےر بررگان کدامند و دستور کیست

منتوجها را نازدخود خواستان بـُديــنــار و ديـــبـــا وتــاج وكــمـر] م_رآن بند را باسخ آمد کلید یے ام دو فرزند نایاک رای که خورشید را چون توانی نهه قت زخورشيد روشن تدر آمد پديد نـگـه کن کـه پـاسـخ چـه یـابـی زبـن] دو بــــــداد و بـــدمـهـر و نابـاک را د ازیدن در سخن خود نرانیم انیدز تين ايرج نامورتان كجاست سرش را یکی تنگ تابوت حفت بكيين منوچهر بدر ساختيد زپرولاد بر سر نهاده کرلاه زمين كرده از سمّ واستهان بنه اسها چـو شاپـور و نستـوه شــهـــــرزن] چـو شـيـروى شـيـر اوژن رهـنـماي] بـــــش ســـــــاه انـــدرون راى زن] بخون برگ و بارش بخواهـیـم شست

[زكردار بــد پــوزش آراســتــن [م____ان بست__ن اورا بسان ره__ى [خــریــدن ازو بـاز خــون پــدر [فـرسـتـاده گـفـت وسـيـهـبـد شـنـيـد حـو بشنید شاه حهان کـدخـدای يـكايـك بـمرد گرانـمايـه گـفـت ن_ه_ان دل آن دو مرد بلید [شـنـيـدم هـمـه هـرجـه گـفـتـی سـخـن ک_ه گـفـتـار خـيـره³ نـيـرز د بــــــــــــــــان اگر بر منوچهرتان مهر خاست کـه کـام دد ودام بـودش نـهـفـت كندون چـون زايـرج بـپـرداخـتــيـد [ابا گرز و با کاویانی درفش [بـیـک دست شـیـدوش جـنـگـی بـپـای [چــو سام نـريـمان وسـرو يـمن درختی که از کیین ایدرج برست

Тосле этих бб. рук. I доб. бб. 566, 568 и вариант б. 569 текста; Б—перевод бб. 566—569 отсутствует.

نسسته نسهاده بسر بسر کاه زمین کرده خورشیدگون سربسرا زمین کرده خورشیدگون سربسر ازده و بست دگر ژنده پیالان جنگ فرستادهٔ سلم را پیش بسرد پراه فرستادهٔ دوان انسدرآمسد زراه سر و تخت و تاج و بالندش بدید بسر بر برمالید روی بسکرسی زرین ورا کرد جای و باکرسی از روشن از مایه بیخت تست که ای نازش تاج و تخت و نگین زمان ۲ روشن از مایه بخت تست همه پاک زنده برای تسوایسی گرفت و داده شاه جهاندار گروش و بیدو داده شاه جهاندار گروش و

خـجستـه مـنـوچـهـر بـردسـت شـاه

[بـزريــن عـمـودو بـزريـن كـمـر دو رويــه بــزرگـان كـشـيـده رده

[بيك دسـت بـربستـه شـيـر و پـلـنـگ

بـرون شــد ز درگـاه ق شـاپـور گـرد

فـرســــاده چـون ديــد درگـاه شـاه

ز بـالا فـرو بـرد سـر پــيـش اوى

ز بـالا فـرو بـرد سـر پــيـش اوى

فـرســــاده بـر شـاه جـهـان كــدخـداى

فـرســــاده بـر شـاه كـرد آفـريـن فـرســن گـلـشـن از پـايـهٔ تـخـت تست

هــمــه بــنــدهٔ خـاك پـاى تــوايــم

پــــام دو خـونـى بـگــفـــتن گـرفــت

پــــام دو خـونـى بــگــفـــتن گـرفــت

565 گــشــاده زبــان مـــرد بسيــار هــوش

¹ I, IV, VI— 6. 553 оп. ² I, IV— و برنجیر زرّین زده IV, VI— 6. 555 оп.; IV— вместо 6. 555 текста доб.:

بــزریــن عـــمــود و بــزریــن کـمــر * زمـیـن کــرده خـورشـیــ گـون سربسر VI— вместо б. 555 текста доб.:

چـو بـر آفـریـن شـاه بـگـشـاد چـهـر * فـرسـتـاده پـیـشـش بـگستـرد مـهـر پ آاـ مـهـر الـ قـرسـتـاده پـیـشـش بـگستـرد مـهـر پ آاـ مـهـر الـ قـرسـتـاده پـیـشـش بـگستـرد مـهـر

زدام قصصا همم بسينابسد رها بـــبــرددل از تـرس كــيــهان خـديـو] کـه مـغـز دو فـرزنـد شـد حـای بـد کے ایک بے خے شایش آرد بے ما بر مگرا به بی داندهی برنهد پیدهاه که گاهی پاناهست و گاهی گزند] م_يان بسته دارد زبهر گرندر شود پاک و روشن شود دید ما فرستد بنزديك خواهـشـگـران 2 بـــــاشــيــم حـاويــد و4 ايــنست راى ب_آب دو دیـــه تــوانــیــم شست چو تازه شود تاج وگنجش دهيم] سيخين را نه سر بوده يييدا نه بين سيدرگياه شياه تميد آراسته ^و بفرمود تا تخت الشاهنيشهي كـ الله كـيانــي دــيـراســــنــد 14 چو سرو سهی بر سرش ¹⁵ گرد ماه حـــــان چــون بـود در خـور شـهـريـار 16

[هـــربــر جـهانسوز و نــر اردها [بـما بر چندین خیدره شد رای بد هـمـی چـشـم داریـم از آن تـاجـور [اگــرچــه بــزرگست مارا گـناه [ودیرگر بهانه سیهر بلند [سوم ديو كاندر ميان چون نوند اگر یادشارا سرر از کیدن ما م_ن_وچ_ه_ر را با سياه گران بدان تا چو بنده بییشش قبیای [بـیـویـیـم تـا آب و و رنـجـش دهـیـم فـرســـتــاده آمــد دلــی و پـر سـخــن ابا ییل و با گنج وباخواسته بـشـاه آفـريـدون 10 رسـيـد آگـهـي بـديـبای چـيـنـی 12 بـيـاراسـتـنـد 13 نشست از سر تخت یسیروزه شاه ابا تاج و با طوق وبا گوشوار

اليه الى أفريدون وكتبا اليه Б-послание передано следующими словами: هانهضا رسولا الى أفريدون وكتبا اليه Б-послание передано следующими словами: ها ديد والأمر المحتوم على أيديهما من القضا المقدور والأمر المحتوم ال

چو آمید فیرستاده زی بارگیاه * شیدنید آگیه از نیامیدار سیهاه VI—доб. вариант того же б. 10 10 10 11 11 11 11 12 12 12 13 13 13 14 16 15 16 16 16 17 16 16 17 16 18 19

بـــك دست بـربستـه شـيـر وپـلـنـگ * بــدسـت دگـر ژنــده پــيــ لان جـنـگ

يكسى ياكدل مرد جيره ; بان1 بدیدند هول نشیب از فراز ۱ هـمـى پــشــت يـيــلان بـيـاراسـتـنـد چـه دیـبا و دیـنار و خـز و حـریـر زخــاور بـايـران نـهادنـد روى يـكايـك٥ فـرسـتادشان يادگار فـرســــاده آمـــد بــر آراســــــه نخست از جهاندار بردند نام هـهـه فـ مي ⁷ ايـزد اورا سـپـرد منس بر گنشته زچرخ بانده یــر از آب دیــده زشــرم یــدر هـمـى سوى پـوزش نـمايـنـد 12 راه 13 که هدرکس که بد کدرد کدیدفدر بدرد] چـو مـا ماندهایه ای شه راد مرد] بـرسـم بــوش انــدر آمــد روش]

ب_جستــنــد از آن انــجــمـن هـر دوان بدان مرد با هوش و بارای و شرم 520 [در گــنــج خـاور گـشادنــ بـاز زگنے گے ہے ہے تاج زر خواستند بكردونها برجه مسك وعبير ابا یـیـل گردونـکـش و رنـگ و بـوی هـر آنکس کـه بـد بـر در شهـريـار چو يردخــــهشان شــد دل از خواسته بــدادنــــد نــزد فــريــدون پــيـام کے حاویہ باد آفریہون گرد سرش سبرز باد و تنش ارجمند بــدان کــان ¹⁰ دو بــدخــواه بــيــدادگـر 530 ي_ش_ي_م_ان شيده داغ دل 11 بـرگـنـاه [چــه گـف_تـنـد دانـنـدگــان خــرد [بـمانـد بـتـيـمار و دل پـرز درد [نـوشـتـه چـنـيـن بـودمـان از بـوش

⁻⁻ IV غيره روان -- IV عيره روان -- IV عيره

ازیرا کـجـا چـشـم ایــشـان نــبـود * کـه گـفـتـار شـان کس تـوانــ شـنـود IV—доб.:

پــــامـــى گــــزارم زهـــر دو رهـــى * بــــدان بــرز درگـاه بـافــرهــى ازايـرا كه خود چـشـم ايـشـان نـبـود * كـه گـفـتـار ايـشـان بـبـايــ شـنـود VIـــдоб. варианты бб. рукописи IV.

سپرهای چیننی و ژوپین جنگ ا که بیودش بیگیرد آمیده رنجها دل خویش را زو پیر از مهیر دید بیگنجور او داد بیا خواسته ه هیمه نیامیداران کشورش را هیمه بیا دلی کینهجو آمیدند زبرجید بیتاجش بیرافیشانیدند شده در جهان میش پییدا زگرگ ا سپهکش چو شیروی و چون آوگان ا بیرآمید سیر شهریار از رمیه آ کـمانـهای چاچی وتـیر خـدنـگ
بریـن گـونـه آراسـتـه گـنـجـها
505 سـراسـر سـزای مـنـوچـهـر دیــ
کــلــیـــد در گـنـج آراســتــه
هــمــه پـهـلـوانـان لــشـکـرش را
بـفـرمـود تـا پــیــش او آمـدنــد
بــشـاهـی بـروآفـریـن خـوانــدنــد
بــشـاهـی بـروآفـریـن خـوانــدنــد
ســپــهــدار چــون قــارن کـاوگـان قـــارن کـاوگـان قــــارن کـاوگـان قــــارن کـاوگـان قــــارن کـاوگـان قــــــــــر هــه

14

که شد روشن آن تخت شاهنسهی ⁸
که اختر همی رفت سوی نشیب شده تیره روز جفایییشگان]¹¹
کرزان روی شان چاره بایست جست بیوزش کرا چاره این بود بس²

11.

¹ IV— вместо бб. 504 и 505 доб.:

جـو T^2 ـه شـدنـد Tن دو بـیـدادگـر * زحــال مــنــوچــهــر و کــار پــدر و ۱, IV, VI— بیداد شد T^{10} بیداد و تاریخ و ت

دل بدسگالان ما کسنده باد بساد داد بسبخشود و دیده بسدو بساز داد برچهر نوآمد سبک² بسنگرید یمی شاخ شایسته آمد بسبر برو برگنشتی و نام میرآن چهر دارد ه مندوچهر نام بسرو برگنشتی و نسبودی ودی و روان بر سرش و چیتر دیبا بدی ها نمیامدش ز اختیر زمانی زیان المور شهریار نامور شهریار بساه و خیروزه تاج سران ها بدو داد و پیروزه تاج سران ها بدو اندرون خیرههای پللنگ بیدار و نامروز هانی پللنگ بدو اندرون خیرههای پللنگ بدو اندرون خیرههای برزیدن نیام

هـمان الكرز جهان آفريان كرد ياد هـمان الكريان كرد ياد فريدلون چو روشان جهاندرا بديد خياد فريان گدفت كرز پاك مام و پدر خيام مني روشان آمدان الله جام چيان پروسان آمدان الله جام پرستان پروريادش كه باد هوا پرستان پروريادش كه باد هوا پرستان الله كان باد هوا پرستان الله كان الله مان الله باد هان الله مان الله باد هان چيان الله مان الله باد هان الله الله الله الله باد هان الله باد ها باد هان الله باد الله باد ا

مــى روشــن آورد و ١٠ ق بــچـهـر وى انــهر يــكــى ١٠٠٠ و زبــس ١٠٠٠ بــر گــنشــتـن ١٧٠٠ ; مراورا نهادش ١٠٠٠ بــر گــنشــتـن ١٠٠٠ ; مراورا نهادش ١٠٠٠ بــر گــنشــتـن ١٧٠٠ ; نمردى ١٠٠٠ ; نمردى ١٠٠٠ ; نمردى ١٧٠٠ ; نمردى ١٠٠٠ ; نمردى ١٠٠ ; نمردى ١٠٠٠ ;

کـــــــــــــ در گــنــــــــــ و گــــــــــــ * هــمـــان تــخــت و طـوق و کلاه و کــهــــ IV, VI—доб. варианты б. рук. I. 15 از رنگ رنگ رنگ $_{10}$ از رنگ رنگ رنگ از رنگ رنگ م

از آن شاد شد شهریار جهان]
برکیان پسر داد دل را نوید و یکی دختر آمد زق ماه آفرید و بسرآمد بناز و و بازرگی تانش و تاوگذاتی میگر ایرجستی بجای چو پروین شدش روی وچون مشک ه موی بلو داد و چاندی بارآمد درنگ و چیکونه سرآمد درنگ و چیکونه سراوار تاخیت و کلاه ۱۱ سیمی تاخیت نام دل بایرج نیگر و یکی شاد کن دل بایرج نیگر و تاوگر ا تو گافتی میگر ایرج شار داد شد تاوید و گار داد و تاکیر ایرج شار در دیا ۱۵ تو گاه تا یک میگر ایرج شار داد و تاکیر ایرد سیمی میگر ایرد سیمی کارد با کاردگار ۱۵ نیایی تاکید و تاکیر ۱۵ نیایی شاد کار دار داد و تاکید و تاکید

[پېری چهره را بیچه بیود در نهان
از آن خوب رخ شد دلیش پیر امیید
چیو هینگاههٔ زادن آمید پیدیید
جهانی گیرفتیند پیروردنیش
مدرآن ماه رخ را آ زسیرتا بیای
چیو بیرجست و آمیش هینگام شیوی
نیا نامزد کیرد شیوییش پیشنگ
ییکی پیور زاد آن هنرمینده ماه
چیو از مادر مهربان شید جیدا
چیو از مادر میهربان شید جیدا
جهان بیخش را لب پیر از خانده شد
نیهاد آن گرانیهایه را بیرکنار

 $^{^{1}}$ Л—доб.: 2 2 2 3 3 3 3 3 4 1 доб.: 3 4 1 2 5 4 5

پــشــنــگ آنــكپــور بــرادرش بــود * نــژاد از گــرانـمـایــه گــوهــرش بــود قــــه اللهـــــــ آنـــــــــ قدوّجها من ابن أخیه بشنج :.١٧- доб.:

گوی بود از تخم جمشید شاه * سراوار شاهی وتخت و کلاه بیدادش بیدادش بیدان نیام بیر آمید بیروی * چو یک چند گاهی بیر آمید بیروی بسر بیر شگفتی نگر چون نمود * چو یک چند بیرگشت چرخ کبود بسر بیر شگفتی نگر چون نمود * چو یک چند بیرگشت چرخ کبود I—доб. эти же три бб. после приведенного выше б. 10 Л خردمند 11 خردمند 11 برنده بدو گفت کای تاجور 13 I, IV, VI برنده بدو گفت کای تاجور 13 I, IV, 13 I, بر پادشا 15 I برنده بدو 15 I 15 I

کـه ای کـاشـکـی دیـده بـودی مـرا * کــه یــزدان رخ او نـمـودی مــرا VI- доб.:

که ای کاشکی دیده بودی مرا * که یزدان رخ او نصودی مرا بیدیدی یادن دل بیدار شا(؟) بدیدی یادی دل بایدار شا(؟)

شده تـــره روشـن جــهـان بـــن او ١ هـمـی گــهٔــت کـای داور راســـتــان ع که مردست این انامبردار گرد تـنـش را٥ شـده كـام شـيـران كـفـن زهـر دام ودد بـرده آرام و خـواب بهدر جای کدرده یدکی اندجهه نــشستــه بـــتــيــهـار وگـرم انـدرون نـشستـه بـانـدوه در سـوگ شاه و هـمـه زنـدگـی مرگ پـنـداشـتهنـد ۱۱

زمین بستر و خاک بالین او 465 در بــار بستــه گــشـاده ;بــان کس از تاجداران بدین سان نصرد سرش را بریده برار اهرمین خـروشـی بـزاری و چـشـمـی و پـر آب سـراسـر هـمـه کشورش مـرد و زن 470 هـمـه ديـده پـرآب و دل پر ز خون هـمـه حـامـه كـرده كـبود و سـيـاه چـه مایـه چـنـیـن روز 10 بـگـذاشـتـنـد

17

شـبستـان ايـرج نـگـه كـرد شـاه 12 کـجـانـام او بــود مـاه آفـریــد قے ضارا کے نے ہے زک ازو بار داشت

بـر آمـد بـريـن نـيـز يـک چـنـدگـاه يـكـى خـوب جـهـره يـرسـتـنـده ديـد 475 كــه ايــرج بــرو مــهــر بسيــار داشــت

¹ VI — лоб.:

زبس کز دو چـشـهـش بـباریـد اشک په شـده دیـده یـیکار از درد و رشک - I, IV, VI همي گفت شاه اي نبر ده جو ان −VI ;همي گفت زار اي نبر ده جو ان −VI وان −VI وان −VI وان −VI وان −VI و خروش مغانی - 6 نت را - I, IV, VI ق سرت را - 4 I, IV, VI که تو مردی ای ;بتیمار و درد — ۲ حروش و ف_ف_انـی و چشم —VI ;خروشی بافغان و چشمی —IV ;و چشم بانبوه برسوگ - VI ;بانهوه با سوگ - IV, VI ;بر اندوه بر سوگ - 8 بنیمار و مرگ - IV, VI ⁹ JI —доб.:

سـیـه پـوش گـیـتـی هـمـه مـرد و زن * هــــان شاه فــرزانـه و رایزن 10 VI—доб.: يو يكسال اين سوگ —11 VI—доб.:

یکی سال چون خوش بـخـورد وبـخـفـت * کسی جــز بـنـزمـی سـخـن را نـگـفـت نــه آوای رود ونــه آوای نــوش * جـهانـی پـراز ناله و پـر خـروش سیمه پروش گیمتی هممه مرد و زن * هممان شاه بسی دیمه و زارتن ¹² I, IV—доб.:

فريـدون شبستان سراسر بـگـشـت * بـران مـاهرويـان يـكـي بـرگـنشـت

کے ان ماہ نوری بکس یافتست * زحوران ازو برکسی یافتست بـشـد خـادمـی زیـن شـبستـان شـاه پر بـگـفـتـار شـه کـرد هـر سـو زـگـاد

سوى باغ ايرج نهادند روى وزان یایدشتدر برمگاهان ² بدی ا³ بسيامه بسبس بس گسرفته نسوان سـر شـاه را نـن در تـاج ديـه درخت گلفشان و بید و بهی، بـكـيـوان بـرآورده گـرد سـيـاه ٢ هـمـی ریـخـت اشـک وهـمـی کند موی فــكــنـد آتــش انـدر سـراى نـشست بيـكـبـارگـي چـشـم شادي بـدوخـت ١٥ سر خویستن کرد زی 11 کردگار بدیدن بی گنه کشته اندر نگر تـنـش خورده شـيـران آن انـجـمـن که هـرگـز نـبـیـنـنـد جز تـیـره روز 13 که بخشایش آرد بریشان دده که چـــ:ــدان زمــان یــابــم از روزگـار ب_يايد برين كين ببندد كسر 14 اگـر 15 خــاک بــالا بـيـيـمايـدم هـمـی تـا گـیـا رســـش انـدر کــنــار

ســــــه داغدل شــاه بــا هــای و هــوی [بروزی کرجا حسن شاهان بدی فـريـدون سـر شـاه پـور حـوان برآن تخت شاهنهی بنگرید 450 همان⁵، حـوض شـاهـان و سـرو سـهـي تهی دید از آزادگان حشن گاه همی سوخت باغ و همی خست روی مسياندرا بدزندار خونسيس بسبست گلستانش بر کند و سروان بسوخت ۹ 455 نــهـاده سـر ايــرج انــدر كـنـار هـمـی گفت کـای داور دادگـر بـخـنـجـر سرش كـنـده 12 در پـيـش من دل هـر دو بـيـداد از آن سـان بسوز بداغی جگرشان کنیی آژده هـمـی خـواهـم از اروشـن کـردگـار که از تـخـم ایـرج یـکـی نـامـور چـو دیـدم چـنـیـن زان سـپس شـایـدم برین گونه بگریست چندان بزار

 $^{^{1}}$ IV, VI—خاخ 2 I, IV—نگاه آن 3 VI—6. on. 4 π —نگاه آن 2 I, IV—ایر در شاه دید 3 IV, VI—بید بهی 6 آسر 6 آسر 7 IV, VI—بید بهی آن زراه 7 IV, VI—بید بهی 7 IV, VI—بید بهی 7 از راه 7

بــنــالــيـــ ازان نــامــور جـشـن گـــاه * بــكــيــوان بـــر آورده گــرد ســـيــاه 8 IV- 8 IV- 9 VI- بسوز ا 9 VI- 9 VI- بسوز ا 10 IV- 6. 454 стоит перед 6. 453 текста; VI- خسته — 12 I, IV سر خویش کرده سوی — 11 I, IV هرگز نه بیند چو تو تیره روز ا VI- 66. 455—458 оп. 14 I, VI- مرگز نه بینم بدین کینه بسته کمر — 14 I, VI- доб.:

چـو ايـن بـى گـنـه را بـريـدنـد سـر * بــبرّد سـرآن دو بـــيــدادگــر الله الم ١, ١٧, ٧١ كجا ــ ١, ١٧, ٧١

هممى تاج را گوهر اندر نشاخت می و رود و رامه گیران خواستند ببستاند آذین بهر کشورش یسکسی گسرد تسیسره بسرآمسد ز راه نـشستـه بـرو سـو گـواری² بـدرد یےکے زر تابوتے اندر کنار نــهـاده سـر ايــرج انــدر مـيـان بـــــــش فــريــــون شـــد آن شـوخ مـرد کـه گـهـتـار او خـوار ۹ پـنـداشـتـنـد سـر ايـرج آمـد بـريـده يـديـد سيه سر بسر حامه كردند چاكه که دیدن دگر گذونه بودش امیده چنین باز گشت از یندیره سناه رخ نامداران برنگ 10 آبانوس پراکنده بر تازی اسپانش نیل یر از خاک سربر گرفتند راه کنان گـو ثـت تن را 11 بران راد مـرد 12 بـخـواهـد ربـودن چـو بـنـمـود چـهـر] نـه نـیـکـو بـود راسـتـی در کـمـان 14] وگر دوست خوانی نبیننیش چهر] دل از مهر گیتی بیبایدت شست 15

425 هـمـی شاه را تـخـت پـیـروزه ساخـت پــنيــره شـدن را بـياراسـتـنــد تــــــــره بـــــردنـــد و پــــل از درش بــزيــن انــدرون بــود شـاه و ســبـاه هـیـونـی بـرون آمـد از تـیـره گـرد 430 خـروشـي بــر آورد دل³ ســو گــوار بــــابـوت زر انــدرون پــرنـــيــان ابا ناله وآه و با روى زرد زتابوت زر تخته برداشتند زتابوت چون پرنیان برکشید 435 بـيـافــةـاد ; اسـب آفــريــدون بــخــاک سيه شـد رخ و⁷ ديـدگـان شـد سـيـيـد چـو خسرو بـران گـونه آمـد ز راه دریده درفش و نگونسار و کوس تـبـیـره سـیـه کـرده و روی پـیـل 440 پــــاده ســـهــبــ پـــاده ســــاه خــروشـيــدن پـهـلـوانـان بــدرد [برین گونه گردد بها بر 13 سبهر [مـبـر خـود بـمـهـر زمانـه گـمـان [چـو دشـمننش گیری نـمایدت مهر [یـکـی پـنــد گـویــم تـرا مــن درست

هـمان گـفـتـن آمد عهـمان سرد باد ق سرایای او چادر خون کشید هـمـی کـرد جـاک آن کـیـانـی بـرش گسست آن کـمـرگاه شاهـنـشـهـی شـد آن نامـور شـهـريـار جـوان٥ وز آن بس ندادی بےجان زیانہار بدین آشکارت بباید گریست بـخـنـجـر حدا كرد و بـرگـشـت كار ٢ فرسةاد نزد جهانبخش بسير كه تاج نيا كان بدوكست باز شد آن سایه گستر 10 نیدازی درخت یـکـی سوی تـرك و یـکـی 13 سـوی روم 14

سخن را چوا بشنيد ياسخ نداد یےکی خلنجر آبگون بر کشید بدان تسير زهر آبـگون خنـجرش فرود آمد از یای سرو سهی دوان خــون از آن چــهـرهٔ ارغـوان حهانا ببرورديش در كالمار نهانی ندانم ترا دوست کیست سر تاجور زآن تن پیدلدوار بیا گند مغرش بهدشک و عبیر 8 420 چـنـيـن 9 گـفـت كـايـنت سرآن نـيـاز كنون خواه تاحش ده و خواه تخت برفتند 11 باز آن 12 دو بیداد شوم

11

فريدون نهاده دوديده براه سيداه وكاله آرزومندساه

چـو هـنـگـام بـرگـشــتـن شـاه بـود پـدر زان سـخـن خـود کـی آگـاه بـود

ت. آ I, IV بکی خنجر از موزه بیرون کشید -۱, IV, VI مرد یاد -۷۱ مرد یاد -۷۱ مرد یاد -۷۱ کا ســرتـاجـور ازتــن پــيــلــوار * بخنجر جدا كرد و بـرگشت كـار 6 Л—доб.:

تونین ای بخیره گنه کرده مرد * زبهر حهان دل پر از داغ و درد چو شاهان کشی بیگنه خیرهخیر * از این دو ستهگاره اندازه گیر I, IV—доб. варианты тех же бб. 7 I, IV—б. оп. 8 Л— بــــــــ 9 Л, VI— 9 Л, ; چين و يکي -IV ; چين شد يکي -I³ تاز ان -IV, VI ¹⁰ چون و يکي -IV ; چين شد يکي -I³ تاز ان -IV, VI ¹⁰ چون و يکي VI— چين شد د گر VI—доб.:

بایران برفتند از شرم شاه * به ساه * المیرد بگیریم گه تند گاه

اگــر دور مـانــم زدیــدارتـان
مـباد آز و گـردنکـشـی دیـن مـن
با بـرو زخـشـم انـدر آورد چـیـن و نـــد راسـتـی ننـد او ارجـمـنــد
همی گـهٔـت و برجست ه هــزمـان آزجای
گـرفـت آن گـران کـرسـی زر بهست و ازو خــواسـت ایــرج بــجـان زیـنهار
نـه شرم از پــدر خـود هــمــیـنست رای
بـه پــیـچـانــد از خـون مـن کردگـار
بـه پــیـچـانــد از خـون مـن کردگـار
بـه پـــــچـانــد از خـون مـن کردگـار
بـه پــــــــدان آورم تـــوشـــان ده
بـــکـوشــش فـــراز آورم تـــوشـــان ده
چــه ســوزی دل پــــر گــشــتـه پــدر دان

زمانه ناخواهه بازارتان جاز ارتان جاز از کانه تاریخ نیست آیایی مین جو بیشنید تور از برادر چنین خیل نیست آیایی مین نیست آیایی مین نیسامی گذشتار ایارج پسند بکرسی به بیخشم و اندر آورد پای یکاید به بیزد بار میلاد برامید زجای نیشت بیزد بار ساز بین باید باز از خیای میک میک میرا کت سرانجام کار میک خوی شدن را زماردم کشان میک خوی باز گوشهٔ میک خواستی یافتی خون مریز باشتی یافتی خون مریز

چــو تــور دلاور بــدو بـنـگـريـد * سخنهای ايـرج ســراســر شنيــد
³ I- نخست - ⁴ I, IV, VI نخست - ⁵ VI نخست - ⁶ IV, VI نه آن آشتی - ¹ IV, VI دامـور - ¹⁰ IV, VI آن گرانـمایـه کـرسـی بـدســت - ⁹ آزنـاگـه - ¹⁰ IV, VI هردم
¹¹ I, IV, VI تو از من - ¹² I زمن - ¹² I تـرس - ¹³ I — ¹⁶ II قود از من - ¹⁴ I, IV, VI بخود از من - ¹⁵ تـرس - ¹⁶ IV, VI دامــــ

مــــــازار مـورى كــه دانــه كــشست * كه جـان دارد و جان شــيـريـن خوشست

1.

ســـــــــــــه بـــر آمـــ بــــــاأــود خــواب کـه دیـده بـشـویـنـد هـر دو زشـرم نهادند سر سوی پرده سرای پـر از مـهـر دل پـيـش ايـشـان دويـد سخن بيدشتر بر چرا رفت و چون چــرا بـرنـهـادى كـــلاه مــهــى مـرا بـر در تـرک بستـه مـیان بسر بدر تدرا افسر و زیدر گندج هـمه سـوى كهـتـر پسر روى كـرد³ نـه نـام بـزرگـی نـه ایـران سـپـاه] یکی پاکتر پاسخ افعلند بن اگـر كـام دل خـواهـى آرام جـوى٥ نـه شاهـی نـه گستـرده روی زمـیـن برآن مهتری بر بباید گریست سرانحام خشتست باليين تو کننون گشتم از تاج و از تخت سیر بدین روی با من مدارید کین و روانرا 11 نــــايــ بـريـن رنـحـه كـرد 12

چو بر داشت پرده زیدیش آفتاب دو بسیسهسوده را دل بدان کسار گسرم برفتند هر دو گرازان ازجای چـو از خـیـمـه ایـرج بـره بـنـگـریـد² برفتسند با او بخيمه درون بعدو گفت تدور ار تدو از ما کهی تـرا بـايـد ايـران و تـخـت كـيـان برادر که مهتر بخاور برنج چـنـیـن بخششی محان جـهانـجـوی کرد [نه تاج کیان مانم اکنون نه گاه چـو از تـور بـشـنـيـد ايـرج سـخــن بدو گفت کای مهتر کام حوی من ايران نـخـواهم نـه خـاور نـه چـيـن بررگی که فرجام او تیرگیست، مرا تخت ایران اگر بود زیر مرا با شما نیست زنگ 10 و زبرد

چو از پرده - 2 با شمع تازان 4 ببی شرم تازان 1 ببا شمع یاران 1 ایر بنگرید 5 1 $^{-}$ 5 1 $^{-}$ 5 1 $^{-}$ 5 1 5 1 5 $^{$

٩

نــــود آگـه از رای تاریـــکــشـان ت ســــه سر بسر بـاز بـردنــ پــيـش³ يكي تازهتر برگشادند چهر گرفتند پرسش نه برآرزوی برفتند هر سه بهرده سرای كـه او بـد سـزاوار تـخـت وكـلاه دل از مهر و دیده پر از 5 چهر او هــمــه نــام ايــرج بــد انــدر نـهـفـت حـز ایـن را نـزیـبـه کـلاه مـهـی سرش گشت از کار الشکر گران حـگـر يـر زخـون ابـروان پـر ز چـيـن خــود و تـور بـنـشت بـا راىزن زشاهی و از تاج هر 10 کشوری که یک یک سباه از چه گشتند جـفـت نكردى همانا بلسكر نكاه دگر بود و دیاگر باز آمدن یےکی چےشے از ایےرج نے برداشتند با: دیدشه اندیدشگان 12 بر فزود از این پس جنز اورا نخوانند شاه زتـخـت بـلـنـدت كـشـد 13 زيـر پـاى هـمه شب هـمي چاره آراسـتـنـد

چـو تـنـگ انـدر آمـد بـنـزدیـکـشـان 360 پنيره شدندش بايين خويش چـو دیـدنـد روی بـرادر بـمـهـر دو پـرخاشجوی با یـکـی نیک خـوی 4 دو دل پر زکیانه یاکی دل بجای بایسرج نگه کسرد یکسر سیاه 365 بـي آرامـشـان شـد دل از مـهـر او سياه يراگنده شد جفت جفت كـه هست ايـن سـزاوار شاهـنـشـهـي بلشكر نگه كرد سلم از كران بالشكرگه آميد دلي ييس ز كيين 370 سـراپـرده پـرداخـت از انـجـمـن⁸ سخن شد پاژوهانده و ازهاردری بتور از میان سخن سلم گذت بهدنگامیهٔ براز گهدتن زراه ســـاه دو شاه از يـــنــره شــــن 375 كـه چـنـدان كـجـا راهبــگـناشـتـنـد از ایسران دلم خبود بندونیم بود 11 سباه دو کشور چو کردم ناگاه اگــر بـیـخ او نـگسلانــي ز حــای بسریسن گونه از حای برخاستند

 $^{^{1}}$ IV, VI— بالا منگ خوی 1 IV, On. 3 3 7 On. 6 On. 6 7 7 7 I, IV 7 از 7 از 7 از 7 از 7 از 7 از 8 از 7 از 10 VI— انجمن 10 VI— پیژوهییده 10 VI— 9 IV, VI— 9 IV, VI— پیژوهییده 10 VI— از ایران دل ما همی تیره بود 13 III I, IV, VI 11 زتخت بلند کند 13 زتخت بلندی کند 10 از تخت بلندی کند 10

فــروز نـــه نــامــندار افــران گــــــايــنـــه گــنــج پــيــش امــيــد ق بسرو روشمنسي انسدر آورده روی 4 نه آگنده گنج و نه تاج و نه گاه از آن يس كـه ديــــيــم 6 رنــ دراز ٦ وگر چند هرگزه نزد داد سرد کے بےود و آرزومےنے دیے۔ارتےان چــنــان كــز ره نــامــداران ســزيــد برفت و میان بندگی را برست نوازيدن كهمتر اندر خورست 10 چے پےروردہ، شہد تین روان پےرورید فـرسـتـيـد ببازي 11 مـنـش 12 ارحـمـنـد زايـوان بـر 13 ايـرج 14 گزين كرد راه 15 چےنان چون بود راه را ناگریر

345 گـرايــــــــــــ و گــرز گــران نـمایـنـدهٔ ² شـب بـروز ســـــــــــن هـمه رنـجـها گـشـتـه آسان بـدوى نخواهم هممي خويهمتن را كهاه سـه فـرزنـد را خـواهـم آرام و ناز 350 بـرادر كـزو بــود دلـــــان بـــدرد دوان آمسد از بسهسس آزارتسان بيه گند شاهی شمارا گرید زتخت اندر آمد برین برنشست بدان کو بسال از شما کهترست 355 گـرامـیـش داریـد و نـوشـه خـوریـد چـو از بودنـش بـگــنرد روز چــنــد : هادنید بر نامیه بیر متهیر شاه بـشـد با تـنـی جـنـد بـرنـا و یـیـر

بدو خلق – IV, VI بيم واميد — 3 گشايندهٔ – VI گارزارندهٔ – IV, VI و خلق – VI الله علي الله علي الله علي الله علي که بستم در گنج باز IV, VI— بردیم I منخت IV, VI— که بستم در گنج باز IV, VI— بردیم ا 8 اگر چند بر کس $^{-1}$ همه $^{-10}$ بهران $^{-1}$ بهران $^{-10}$ بهران $^{$ نوازیدن از مهتران-۷۱ ;نوازیدن از مهتر اندر خورست-۱۷ ;و نوازیدن اندر خورست برايوان I- ¹³ فـرسـتـيـد بـاز ايـهـنـش VI- فرستيد نزد I- در خورست 14 IV— باير ج سپر د و VI— زايران جو ايرج 14 л—доб.: برفت و بیامه سوی خان خویش * بران تا کند هرچه باید زییش چو برروز شد تیدره شب خیدره دست * بدرآمد بکدردار چدرخ از حدست بخناه شادان دل و نيك بخت * بدان تا دگر روز بالدند رخت برفتاند تنازان سنوى خان خويش * بندان تنا بنگوياند هركم و بيش

جـو بـدريـد شـب چـادرى عـنـبـرى * فـروزنـده شـد گـنـبـد چـنـبـرى

نگر تا چه به کرد با جهسید و نصر نماندش همان تاج و تخت و کمر بسباید چسسیدن به وزگار سراوارتس زاندکه کسین آورم و بسرادر همی رزم جوید تو سور زمه روشنائی نیایده شگفت دلت مهر پیونده ایسان گزید ناست مهر پیونده از دم از دها کسین است بهر کس ۱۵ از آفرینش چنین است بهر بسیارای ۱۵ کسار و بهرداز جسای بهر بسفرمای کایند با تسو براه نویسم فرستم بدان اندجمسن نویسم فرستم بدان اندجمسن

بـگـيـتـی مـداريـد چـنـديـن امـيـد بـدر بـام هـم شـد زگـيـتـی بـدر مـرا بـا شـمـا هـم بـفـرجـام كـار دل كـيـنـه ورشـان بــديــن آورم بـدوگـفـت شـاه ای خـردمـنـد پـور مـرا ايـن سـخن يـاد بـايـد گـرفـت زتـو پـر خـرد بـ پـاسخ ايـدون سـزيـد ولـيـكـن چـو جـانـی شـود بـی بـهـا و ولـيـكـن چـو جـانـی شـود بـی بـهـا و ولـيـكـن چـو جـانـی شـود بـی بـهـا و تـرا ای پسر گـر چـنـيـن اسـت رای پـر سـتـنـده زهـر پـرسـتـنـده چـنــ از مـيـان سـپـاه ز درد دل اكـنـون يـكـی نـامـه مـن ز درد دل اكـنـون يـكـی نـامـه مـن ز درد دل اكـنـون يـكـی نـامـه مـن مـگـر بـاز بـيـنـم تـرا تـندرسـت

٨

بخاور خددای و بسالار چدیدن ۱۹ کرجا هست و باشد همیدشه به بهای] بنزد دو خورشید گشته بلند میان کیان چون درخشان ناگیدن ۱۵ شده آشیده آشیدارا برو برنهان

340 یـکـی نـامـه بـنـوشـت شـاه زمـیـن [سـرنـامـه کــرد آفــریــن خــدای چـنـیـن گـفـت کـیـن نـامـهٔ پـنـدمـنـد دو سـنـگـی دو جـنـگـی دو شـاه زمـیـن از آنـکـو ز 16 هـر گـونـه دیـده 17 جـهـان

كهجها مهو تهوا بسوسهو افسو بهد نگردد دگر اگرد بالین تو ســرت گــردد آشـفــتـه از داوری بريان السادند برمن زبان در گنج بگشای و بر بند بار وگر نے خورند ای پسر بر تو شام بی آزاری و راستنسی یسار بس،6 بـرآن مـهـربان الله ياك و فـرخ يـدر نگه کن بدین گدردش روزگار خـردمـنـد مـردم چـرا غـم خـورد كـنـد تــيـره ديـدار روشـن روان پس از رنے رفتن زجای سپنے درختی چرا باید امروز کشت تنے ش خون خورد بارکے ن آورد چـو ما دیـد بسیار و بـیـنـد زمـیـن نـديـدنـد كـيـن اندر آيـيـن خـويـش بــبـد نمگــنرانــم بــد 15 روز گــار شـوم پـیـش ایـشـان دوان بـی سـپـاه چـنـان چـون گـرامـی تـن و جـان مـن مـداریـد خـشـم و مـدارید 17 کـیـن 18

بــرادرت چــنــدان بــرادر بــود چےو پہرمےردہ شد روی رنگیہن تو تـو گـر پـيـش شـمـشـيـر مـهـر آورى دو فرزند من کز دو دوش 3 جهان گـرت سـر بـكـارسـت بـيسيـچ كـار تـوگـر چـاشـت را دسـت یـازی بـجـام نــبايــ وگـيــتــ تــرا يـار کس 5 نـگـه کــرد پس ایــرج نـامـور ت چـنـیـن داد پـاسـخ کـه ای شـهـریـار که چون باد برما هممی بگذرد باغاز گنج است و فرحام رنج چو 11 بستر زخاکست و بالین زخشت 320 كـه هـرچـنـد چـرخ 1² از بـرش بـگـنرد خداوند شههها مساهیا و گاه و نگین از آن تاجور نامداران 14 پیدش چےو دستےور باشید میرا شهریار نبايد مرا تاج وتخت و كلاه ب_گ_وی_م کیه ای نامیداران مین بـه بـيـهـو ده 16 از شههـريـار زمـيـن

مدارید خشم و مدارید کین * نه زیرباست کین ازخداوند دین

یرکسی داستان گرویه از برسنوید

وینین گفت با ما سخن رهندای

بیتخت خرد و برندشست آزتان

بیترسم که در چنگ این اژدها
مرا خود زگیتی گیم رفتین است

[ولیکن چنین گوید آن سالخورد

ولیکن چنین گوید آن سالخورد

[کسی کو برادر فروشد بخاک

جهان چون شما دید و بیند بسی

کرین ه هریده دانید از و کردگار

بجوئیداا و آن توشهٔ ره کنید

زیسش فریدون چینان بازگشت

٧

شهام بندشت و باکستاد راز ههامه گرفتها و باز راند و باور سروی ما نهادند روی که باشند شادان باکسردار با که آن بومهارا درشتی بارست] 14

فرستادهٔ سلم چون گشت باز گرامی جهااندجوی را پیش خواند ورا گفت کان دو پسر جنگجوی [از اختر چنین استشان بهره خود [دگر آنکه دو 13 کشور آبشخورست

بهنگام پیری — 1 قتیزی — IV, VI هماند — IV, VI و هم گنج — IV قتیزی — IV IV قتیزی — IV IV VI قتیزی — IV, VI قتیزی — IV IV VI قتیزی — IV IV VI — IV IV VI — IV IV VI — IV VI —

هـمـي 2 بـر دل خـويـش بـگـذاشـتـم 3 مـرا دل هـمـی داد ایـن ۲گـهـی دو اهـريـمـن مـغـن يـالـوده را درود از شما خود بدین سان سرید هـمـی 4 از خـردتان نـبـود 5 آگـهـی شـمـا را هـمانـا هـمينست6 راي چـو سـرو سـهـی قـدو چـون مـاه روی نـشـد پست و گـردان بـجـايست نـوز 7 نـمانـد بريـن گـونـه بس^و پـايـدار برخـشـنـده خورشيد و بر تيره 10 خاک کـه مـن بـد نــ>ـردم شـمارا نــگـاه 12 ســـــــاره شــناسـان و هـم مـوبــدان] نكرديم برباد بخدهدش زميين [13 بکری نه سر بود پیدا نه بن 14 هـمـه راسـتـی خـواسـتـم در حـهان نـجستـم پـراگــنـدن انــجــمــن ســـبــارم بسه ديـــدهٔ نــيــک بــخــت بـكـرى وتـارى كـشـيـد اهـرمــن 17 چنسین از شما کرد خواهد پسند

270 كه من چشم از ايـشـان¹ چـنـيـن داشتم [که از گهوهس به نسیایه مهی بـــگــوی آن دو نایاک بـیـهـوده را انوشه که کردید گوهر یدید زیان شد من از مغرتان شد تهی 275 نـداریـد شـرم و نـه بـیـم از خـدای مـرا پـيـشـتـر قـيـرگـون بـود موى سـپـهـری کـه پـشـت مرا کـرد کـوز خـمانـد شـارا هـم ايـن ا روزگار باک برترین نام یردان باک بـــــخــت و كــلاه و بـنـاهــيــد 11 و مــاه [یسکی انہمسن کسردم از بے دان [بسی روز گاران شدست اندرین [هـمـه راسـتـی خـواسـتـم زیـن سـخـن هـمـه تـرس يـزدان بـد انـدر مـيان 15 چــو آبـاد دادنــد گــيــتــی بـمـن شـمـارا كـنـون گـر دل از راه 16 مـن

گـران¹ أـشـگـرى گـرد او بـر² بـيـاى یےکی ہے ممندش مصرد با دستگاه براسييش زدرگاه المالشتان هـمـه ديـده و دل يـر از شاه ديـد چـو کافور گرد گله سرخ موی کیدانی زبان پر ز گفتار نرم ٥ سـزاوار کـردش⁶ بـر خـويـش جـاي⁷ که هستند شادان دل و تهزدرست شدى رناجه اندر ناشيب و فراز ٩ ابی 10 تیو میبیناد کس 11 بییش گاه هـمـه پـاک زنـده بـنـام تــوانـد جــنــيــن بـرتــن خــويـش نــايــــارســا 13 فرستنده يرخشم ومن بياكناه 14 يـــــام جــوانـان ناهـوشـيار شــنــيــده سـخـن 15 ســربسر كـرد يـاد چو بـشـنـیـد مـفـرش بـرآمـد بـجـوش ببايد ترا پوزش اكنون بكار 17

ســـــهــريست يدنداشـت ايـوان بـجـاي برفية بسيدار كارآگهان كـه تمــد فـرســــادة نــزد شــاه بفرمود تا پرده بر داشتند چـو چـشـمـش بـروی فـریـدون رسـیـد بـــبــالای سـرو و چـو خـورشــيــد روی دولب پسر زخنده دو رخ پسر ز شسرم نــشـانـدش هـم آنـگـه فـريـدون زپاى بــــرســيـــــش از دو گــرامــی نـخست دگـر گـفـت كـز راه دور و « دراز ف_رســـــاده گـفــت ای گـرانـمایـه شـاه زهـركس كـه يـرسـى بـكـام تـوانـد منه بنده شداه را نداسدزا 12 یـــیامــی درشــت آوریـــده بــشــاه بفرمود پس تا زبان بر گساد فريدون بدو يهن بگساد گوش فرستاده را گفت کای هوشیار 16

براند اسپ بر درش -3 آگردش اندر -1 V, VI هـمـی--، IV, VI ;پراز -1 براند اسپ بر درش -3 آل -3 گرده گل - 4 آل م - 5 آل م - 5 گرده گل - 4 آل م - 5 آل

فـرســـتــاده چــون ديــد ســجــده نـمـود * زمــيــن را ســراســـر بــــبــوســه بسود فــرســتــاده چــون ديــد دشــت وراه 8 I, IV, VI دگـر گــفــت کــيـن دشـت وراه 9 JI $_{-$ ADG.:

چه پییفام داری چه خواهش کنی پ بیگو آنیچه بیایید زراه مینی ناپادشا - IV, VI و آنی ازراه مینی ازراه مینی از از آن از آن از آن دو سرافراز بادستگاه – VI بخنها همه – از آن دو سرافراز بادستگاه – VI میناد بی از آن دو سرافراز بادستگاه – VI نیس شهریار ناد بار – I7 از آن رو سرافراز بادستگاه – VI بیس شهریار ناد بار – I7 از آن بیس شهریار ناد بار – I7 از آن بیس شهریار ناد بار – VI بیس شهریار ناد بار – VI بیس شهریار ناد بار – VI بیس شهریار ناد بازی ترا خود بار – VI بیس شهریار ناد بازی ترا خود بار – VI بیس شهریار ناد بازی ترا خود بازی ترا ناد با

; تابنده خورشید تا ییره خاک نــكــردى بــفــرمــان يــزدان نــگــاه نـکـردی بــبـخـشـش درون در اســـتــی بـزرگ آمـدت تـيـره بـيـدار خـرده کےجا دیےگری زو فرو برد سر يحكى را بابر اندر افراختى برو شاد گشته 5 جهان بین تو نه برتخت شاهی نه اندر خوریم بسریسن داد هسرگسز مسبساد آفسریسن شود دور و یابد جهان زو رها نـشـیـنـد چـو ما از تـو خستـه نـهـان ٢ هـم از روم گـردان و جـویــــده کـیـن از ایــران وایــرج بــرآرم دمــار زمین را بنبوسید و بنمود پیشت کـه از باد آتـش بـجـنـبـد زجـای بــر آوردهٔ ١١ ديــد سـر نـايـديـد ١١ زمين كوه تا كوه پهناى او بـــــــــــــــ درون حـای پـــرمــایــــگــان 13 بـــسـت دگـر ژنــده يــيــلان حــنـگ خـروشـي بـرآمـد چـو آواي شـيـر 14

حهان مر ترا داد یردان یاک هـمـه بارزو ساخــتــی درسـم و راه نـحستـی بـجـز ² کـری و کـاسـتـی 235 ســه فــرزنــد بــودت خـردمـنــد وگـرد ندیدی هندر با یکی بیدشتر يــكــى را دم اژدهــا ســاخــــــــى یکی تاج بر سر ببالین تو نه ما زو بـمام و يـدر كـمـتريـم ایــا دادگــر شهریار زمــیـن اگرتاج از آن تارک بی بها وگر نه سواران ترکان و 8 جین فــراز آورم لــشــگــر گــرز دار چو بــشـنـيـد مـوبـد يـيام درشـت بــر آنسان بــزيــن 10 انـدر آور د يـاى بدرگاه شاه آفریدون رسید بـابـر انــهر آورده بـالای او ندشسته بدر بر گرانهایان بــــک دست بــر بستــه شـــیــر و یـــلــنــگ زچندان گرانسایه گرد دلیر

 $^{^{1}}$ المرون 2 المردى ببخش المدرون 3 المردى ببخش المدرون 3 المردى ببخش المدرون 3 المردى ببخش المدرون 4 المردى ببخش المدرى 4 المردى ببخر المحتود المردى المردى المحتود المحتود المردى المحتود المحتود

بدین گونه بفریدت ای دادگر بــبایـــد بــروی انــدر آورد روی هـيـونـي فـــــــــــن بـنــز ديـــــکـ قشاه فرستاد باید بشاه حهان 4 نـــــــــ كــه يــابــه دلاور شــكــيـــ كـجـا آيـد آسايش 8 انـدر بسيـچ بـرهـنـه شـد آن روی^و پـوشیده راز 10 برزهر اندر آمیدخته انگریدی ۱۱ سيخين راندنيد آشكارا و رازا سےخے گوی و بینادل و یادگیر وشرم يحدر ديحد كحاندرا بمست نـــــايــــ کـه يـــابـــ تــرا بــاد وگـرد 13 نــخستــيـن ز هــر دو پسر ده درود بــبـایــد کـه باشـد بهـر دو سـرای نـگـردد سـیـه مـوی گـشـتـه سـیـیـد که شـه ¹⁷ تــ: گ بـر تو سـرای درنـگ ¹⁸

کـه مـارا بـگـاه حـوانـی پـدر 215 درختیست این خود نشانده بندست کنجا آب او خون و بنرگش کنبست ترا با من اكنون بدين گفت گوى زدن رای هسشیدار و کسردن ناگاه ^د زبان آوری چـرب گــوی از مــیـان بـجـای زبـونـی و حـای فـریـب 220 نـشایـد، درنـگ انـدریـن کار هـیـچ فــرســــتـــاده چـــون پـــاســخ آورد بـــاز بـرفـت ایـن بـرادر ز روم آن زچـیـن رسيدند پس يک بديدگر فراز گــزیــد:ـــد پس مــوبــدی تــیــزویــر ز بیاگانه باردخته کردند حای سيخين سلم ييونيد كيرد از نخست فررستاده را گفت ره بر نورد چـو آيـي بـكاخ فـريـدون فـرود یس آنگه ۱۹ بگویش که ترس خدای ۱۵ 230 جـوانـرا بـود روز پـيـرى امـيـد چـه سازی درنگ انـدریـن حای تنگ 16

ربر افكند نزديك — ² I—(؟) سياه ³ Л—обратный порядок мисра; I, IV— بار افكند نزديك فرستاد نزدیک –۱۷ ;فرستاد نـزدیک شـاه حـهـان –۱, ۷۱ فـرسـتـاد نزدیک –۷۱ فرستاد يشاه كيان; І, ІV, VІ—доб.:

بدو گفت کرمن بگوی این پیام * که ای شاه بسینادل نیکنام ; كه خوار آيد آسايش I— 8 نبايد IV, VI— باشد IV; بيند IV فزوني I 5 زوني IV وار آيد IV, VI—6. оп. ¹¹ I—6. оп. ¹² I—6. оп. ¹² I—6. оп. ¹³ I—6. оп. ¹⁴ I—6. оп. ¹⁵ I—6. оп. ¹³ I —доб.:

⁽испорчено) ...نــز د فــریـــدون چــوبـاد * بــجــز راه رفـــــــت كــارى مــبـاد کار تنگ I— اف ازخدای IV, VI— ودیاگر IV, VI ودیاگر IV, VI باد سرد VI او از از خدای IV, VI او از از از از از از رُور نگ - 18 اله شـود - 17 اله 17 آ

فــرسـتاد نــزد بــرادر پــيام

200 بـدان ای شهنشاه تـرکان و چـین

زنـیکی زیـان کـرده گـوئی پسنـده

کـنون بـشنو ازمـن یـکی داسـتان

سه فـرزنـد بـودیـم زیـبای تـخـت

اگـر مـهــــرم مــن بسال و خـرد

اگـر مـهـــــدم زمـن تــاج و تـخـت وکـلاه

سـزد گـر بـمانــیـم هــر دو دژم

چـو ایــران و دشــت یــلان و یــ،ن

بــدیـن بـخـش اــدر مـرا پای نیست

بــدیـن بـخـشـش اــدر مـرا پای نیست

بــدیـن نــخـشـش اــدر مـرا پای نیست

بــخـوبــی شــنــیـده هــمـه یــاد کرد

چــو ایــن راز بــشـنــیـد تــور دلــیـر

چــو ایــن راز بــشـنــیـد تــور دلــیـر

چـــن داد پــاسـخ کـه بــا شــهـریــار

¹ Л—доб:

برگفت آنیچه اندر دل اندیشه بود * فرستادهٔ را برافیگانید و الار پالاسیسه بود * فرستادهٔ را برافیگانید و الار پالاسیسه بود * فرستادهٔ را برافی الاسیسه الاسیسه و اندر الاسیسه و اندر الاسیس الا

یےکے پر خرد مردرا برگرید * که مر کار را نخر و شایسته دید VI-6. оп. 14 I, IV, VI- پر نزدیک خاور خدای π 15 هیونی فرستاد و بگزار د π 14 I, IV, VI- بر مرز تروران زمین * بندند سپهدار ترکران و چین حصو π ایر π 16 I, IV, π 16 I, IV, π 16

کسیر بر میان بست و بههاد دست هسی پاک و تیوران شهاش خواندند میر اورا پیدر شاه 6 اییران گیزید هم آن تیخت شاهی وتاج سران همان کرسی و مهر و آن تخت عاج 10 جینان میرزیانان فیزنا نیژاد ا

185 بـيـامـــ بـــــ بـــــ بـــــ بــــ بـــر نــشست بـــزرگــان بــرو گــوهــر افــــــانــــ ان ايــــــ ان ايــــــ ان چو نــوبـــت بــايــرج رســيـــ ان ايـــران و هــم دشـــت نــــــزه وران بــــــ داد كــورا ســــزا بــــود تـــاج بــــ بــــ داد كــورا ســــزا بــــود تـــاج 190 نـــــــ هــر ســـه بـــآرام و شــاد

٦

زمانه بسل در همه المات راز ۱۵ داشت راز ۱۵ بسیاغ بسهار انسار آورد گردد کهن شود سست نیرو چو گردد کهن گرفتهند پرمایگان خیرگی ۱۵ دگر گونه ارس شد بایسین و رای بانسیسه بنا رهنهون با رهنهون که داد او بکه خیرت زر پسر تخت زر فرستاد زی شاه چین ۱۹ فرستاد زی شاه چین ۱۹

بــر آمــد بــریــن روز گــار در از فـریـدون فـرزانـه شـد سـالخـورد ¹⁵ بـریـن گـونـه گـردد سـراسـر سـخـن چـو آمـد ¹⁶ بـکار انـدرون تـیـرگـی بـجـنـبـیـد مـر سـلـم را دل زجـای داـش گـشـت غـرقــه بـآز اندرون نــبـودش پسنـد یـده بـخـش پــدر بـدل پر زکـیـن شـد بـرخ پـر زجـیـن

ابر پاست شرزه هایونان مست عاماری یاک انسان دگر دوخته ² گرامی بال بار چه ماده چه ناری چوانان بایات دل راه حاوی ³

خصروشید و بار غصریهان بهست ۱۲۶ زگوهر یادن گست افروخته ۱۳۶ [چو فرزند را باشد آئین و فر سوی فریدون نهادند روی

٥

بسه بخش كرد آفريكون وجهان مردان و والمردان و والمردان و المردان و المران و مين المردان و والمرديك المردان و المردان و المردان و المرد

نهفته چو بیرون کیشیده از نیهان یکی روم و خاور دگر ترک و چین ⁶ اه نخستین بسلم اندرون بینگرید بیفرمود تا لیشکری برگزید ⁹ بینخت کییان اندر آورد پای دگر ¹² تور را داد توران زمین ¹³ یاکی لیشکری نامود کرد شاه

2 I— вместо б. 176 текста доб.:

2 I— вместо б. 176 текста доб.:

3 I— вместо б. 176 текста доб.:

3 I— вместо б. 176 текста доб.:

4 VI—доб. варианты бб. рук. I. В Д—е договой и догов

چه بییگانیه فرزانگان و چه خوییش بسرون آمیدید از یامی مرد و زن هیمی میشک با می برآمیدختند پراگنیده دیبنال در زیر پی و هیمه نامیداران شدنید انیجیمین گشاد آیچه یاکیچیند گه بود راز ها گشاد آیچه یاکیچیند گه بود راز ها که موبد و چو ایشان صنوبرنکشت مگر زلفشان دیده رنیج شکنیج مگر زلفشان دیده رنیج شکنیج کمه از آفریدون بد آمید ۱۵ بیمن از آفریدون بد آمید ۱۵ بیمن نیست ۱۵ چو دختر بود روشن اخترش نیست ۱۵ کمه زیابا بود ماه را شاه جفت ۱۵ سیسردم بدیشان بر آیین خویش ۱۵ چو حان پایش دل بر نگارندشان ۵ چو حان پایش دل بر نگارندشان ۵ پیش دل بر نگار نگار نگار کشتان کشت

¹ IV— عنبر 2 VI— عنبر 3 Л, I, IV, VI—доб. отрывок — испытание Сарвом сыновей Фарйдўна: Л—31 бб.; I, IV, VI—33 бб.; Б—перевод бб. отсутствует.

4 Л—نجه بودش نسهسفسته براز VI— زراز کرد IV— و از کسرد 5 IV— باز کسرد 1V ; VI— دهقان IV. VI— دهقان 8 IV—

چو از کار پیموند پیردخته شد پد دلش بیر تیرازوی غم سخته شد از این که هیر گیز 13 I—мисра срезано. 12 I, IV, VI—ин زاد از این که هیر گیز 13 I که بد ز آفریدون بیامد 14 Л 12 IV ; مبادم میان 13 از ماده شد تخم کیان 14 13 از ماده شد تخم بی بر کیان 14 15 IV—6. оп.; VI— 15 I, VI— 15 I, VI— 15 I, VI— 16 IV— 16 IV— 16 On. 17 IV— 16 IV— 16 IV— 16 On. 17 IV— 16 IV— 16

به اختر هران کس که دخترش نیست پ چو دختر بود روشن اخترش نیست به از مرن کسه هران کس که دخترش نیست پ چو دختر بود روشن اخترش نیست بید از مرک که هر گرز میان پ که ماده شد از ترخیم من برکیان сравни бб. 169 и 170 текста. 18 I, IV, VI— من 19 I, IV, VI— بآیین من 20 I — б. 174 стоит перед б. 173 текста.

جـو پـرسـد سخن ارای فـرّح نـهـيـد الــــد بجز پارسا نـــبـايـــد کــه بـــاشــد بجز پارسا بکاری کـه پـيـش آيــدش پـيـشبـين خــرد خــيـره کـرده ابــر خــواســتـه اگــر کـار بــنـديـد خـرّم بــويــد کــه چــون او نـبـاشـد بــهــر انــجــمن الــجــمن محـــه دل نــهــاده بــگــفــت پـــدر پــرورد آيــر از دانــش و پــر فسون آمــدنــد] پــر را کــه چــونــان و پــر فسون آمــدنــد] پــر را کــه چــونــان و پــر فسون آمــدنــد] پــر را کــه چــونــان و پــر فسون آمــدنــد]

ازیصرا کسه پسروردهٔ پسادشیا ازیصرا کسه پسروردهٔ پسادشیا سخنگوی و روشیندل و پاکدیسن زبیان راسیتی را بسیاراسیته شما هر چه گویم زمن بیشنوید شما هر چه گویم زمن بیشنوید گسرانیماییه و پاکهٔ هیر سه پسر گسرانیماییه و پاکهٔ هیر سه پسر ازپییش فیریدون بیرون آمیدند ازبیش فیریدون بیرون آمیدند و دانش چه اندر خورد

٤

شب آمد بخنتند پیدروز و شاد]
پیدراگیند بید بیدر لاژورد ارغوان]
ابا خویشتن موبدان خواستنده
هیمه نامیداران خورشیدچهر
بیداراست ایشکر چو پی تیدو ۱۱

[سوی خانه رفتند هی سه چو باد ایس بیرآسیان ایس فیتند وهی هسه بیاراستند و کشیدند بالشکری چون سیهر ایس از آمیدنشان شد آگاه سرو

¹ I— بـر او هـمـه IV, VI— چـو پـرسـه 3 IV— вместо бб. 146—149 доб.:

نــشــایــد ز دن جــز بــفــرمــانــش گــام برون آنگه آید زیدیوند من فــروزنــدهٔ تــاج و گـاه تــرا ٥ شود روشين ايين شهر تاريك من 6 به باید روانهای دیدارشان بــزنــهــارهـان دسـت گــيــرم بــدسـت سيارم بديدهان برآيدين و خويش 10 فرستم سبكشان سوى شاه باز ببوسيد تـخــتـش 13 چـنان چـون سـزيـد سـوى شـهـريـار جـهـان كـرد روى نهـفـــــه بــرون آوريــد از نــهــان سخنها همه ياك بنهاد ييش سر انجمن سرو سايهفكن نـــــو دش يسر دخـــتــر افسرش بــود دهـ د يـــش هر يک مگر 17 خاک بوس ا س_خ_ن_ه_ای بایسته آراس_ت_م بـهـر 18 بـيـش و كـم 19 راى فـرخ ز دن

يس ار 1 شاه را اين چنين است كام بفرمان شاه این سه فرزند من كـجـا مـن بـبـيـنـم سـه شاه تـرا بيايند هر سه ٤ بنرديك من ٥ شـود شـادمـان دل بـدیـدارشـان به بینیم کشان دل تی از داد هست يس آنـگـه سـه روشـن جهانبين خـويـش8 چـو آيـد 11 بـديـدار ايـشـان نـيـاز سر ایانده جاندل 12 چو یاسخ شانید پــر از آفــريــن لـب زايـوان اوى ب_ياءم چو نرد فريدون رسيد سه فرزند را خواند شاه جهان از آن رفتين 14 حندل و راى 15 خويش چـنـیـن گنت کـیـن شـهـریـار ۱۵ یـمـن 140 جـو نا سـفـتـه گـوهـر سه دخترش بود [سروش ار بيابد چو ايدان عروس زبهدر شدما از پددر خدواسدتدم كــنــونتـان بـبايـد بــر او شــدن سرایانده باشید و بسیارهوش

¹ IV, VI— الكرينا 1 الكرينا 2 الكرينا 2 الكرينا 3 VI— б. оп. 4 I— فادان — الكرينا 5 IV— الكرينا و الكرينا الكريا الكرينا الكرينا الكرينا الكرينا الكريا الكريا

[ازیسن در سخسن هسرچه دارید ایداد بیاد جسهان آزمسوده دلاور سسسران که ما هسمگندان آن نه بینیم رای اگسر شد فریدون جهان شهریار سخس گفتتن و کوشش آیسین ماست بخنج ر زمیس را الا میستان که کنیم آلا میستان که کنیم وگسر بسر تبو هست ارجمند وگسر چارهٔ کیار تخواهی هسمی ازو آرزوهسای پیسرمسایده جسوی چو بیشنید از آن نامداران و سخین چو بیشنید از آن نامداران و سخین

٣

فراوان سخن را بخوبی براند بهرچ او ¹¹ بنهرمود فرمان برم سه فرزند تو بر تو بر ارجاند بویره که زیبا باود گاه را ز دخترمان ¹⁴ اندازه گیرم همی وگر دشت گردان وتخت یادن نه بیانم به بهانگاه بایست پیش ¹⁷ فـرسـتـادهٔ شاه را پـيـش خـوانـد 120 كـه مـن شـهـريـار تـرا كـهـتـرم بـگـويـش كه گـرچـه تـو ¹² هستى بـلـنـد پــسـر خـود گـرامـى بـود شـاه را سـخـن هـرچـه گـفـتـى ¹³ پـنيـرم هـهـى اگـر ¹⁵ پـادشـا ديـده ¹⁶ خـواهـد ز مـن 125 مرا خوارتر چـون سـه فـرزنـد خـويـش

پس آنگه بکار آندرون بنگرید و بانبوه اندیدیست بانبوه اندیدیستگان در نشست بسر خویش خواند آزموده سران همه رازها پیش زیشان بلیدار و پیش سه شهمست روشن بلیدار و پیش بلیسترد پیشم یکی خوب و دام که مارا سه شاهست زیبای گاه آکه مارا سه شاهست زیبای گاه آسیده فروغه و نه اندر خورد با مهی دروغه و نه اندر خورد با مهی شود دل پرآتش پر از آب روی بیدا بروی بیدا بروی بیدا در از آب روی بیدا ناو ۱۱ بیدا و سازیست ۱۱ بیدا و سازیست ۱۱ با او ساگالید کین اده بازیست ۱۵ با او ساگالید کین که ضحاک را زو چه آمد بروی

و فرستاده را زود جائی اگیزید
بسیامید در بیار دادن بیبیت
فراوان کیس از دشت نییزهوران
نیها بیرون آورید از نیها که مارا بیگیتی زیییوند فرستاد زی مین پییام
همی که مارا بیگیتی زیییوند فرستاد زی مین پییام
همی کیرد خواهید زییشین گیات شاه
فرستاده گویید چینیین گیات شاه
گرایانیه هر سه بیبیوند همن
اگر گوییم آری و دل زان تهی اگیر کیویم آری و دل زان تیهی اگیر سیر بیه پییچم زییرام بیبوی آوگیر سیر بیه پییچم زییرارم بیبوی آرکسی کیو بیود شهیریار زمیین آشیاسی کیو بیود شهیریار زمیان در آراه جیوی

مــرا روز روشــن شــود تـار شـب * بــبـايــد گـشـادن بــپـاسـخ دولـب گـشـاده بـريـشـان بـود راز مـن * بـهـر نـيـک و بـد بـاشـد انــبـاز مـن گـشـاده بـريـشـان ۱۷—вместо бб. 91—94 доб.:

ه ملى گانت اگر پیش بالیدن من پر نابیدنم سه ماه ایدن جهاندبیدن من مرا روز روشان شدود تداره شدب پر نابید گدشادن بیاسخ دو آلب سستایدش باید بیاسخ کننون پر مرا چاند رازست با رهندمون بریدسان گدشاده کنم راز مین پر به مرا چاند رازست با رهندمون بریدسان گدشاده کنم راز مین پر به مرکار هاستند الباز مین بریدشان والدعان 66. به محمد مین برید و به مین النائ والدعان 66. به محمد مین برید و به مین النائ والدعان 66. به محمد مین برید و برید و باید و ب

همان ¹ گنج و مردی ² و نیروی دست ³ اگر داستانرا بود گاه ماه ۴ بـهـر آرزو دسـت ايـشـان و دراز بـبایـد کـنـون 6 شاه; اده سـه حـنـت بـديـن ٦گـهـي تـيـز بـشــتافــتـم سـه یـاکـیـزه داری تـوای نـامـحـوی چو بـشـنـيـد، و ايـن دل شـدم 10 شادكام حـو انـدر خـور آيـد نـكـرديـم ياد سبایه سرآمیدخت با یکدگر ا سـزارا سـزاوار بـی گـنـت و گـوی تـو پـاسـخ گـزار 12 آنـچـه آيـدت يـاد المارين من حماء اين جمارين من بـبايـد گـشادن بـپاسـخ دو لـب زمان باید اندر چنین گفت گوی] مرا چند رازست با رهدندون]

مرا ا پادشاهای آباد هست 80 سـه فـرزنـد شايـســــهٔ تـاج وگـاه زهدر کام و هدر خواسته بی ندیاز مر این سه گرانهایه را در نههات ز کار آگے۔ان آگے۔۔۔ یاف۔تہ کے جا از پس پردہ پروشیدہ روی 85 مسران هسر سله را نسوز 8 نساكسرده نسام کـه مـا نـیـز نـام سـه فـرّخ نـراد کـنـون ایـن گـرامـی دو گـونـه گـهـر سه پوشیده رخ را سه دیهیم حوی فريدون يحيامه بدين گونه داد 90 پـــامـش چــو بــشــنــيــد شــاه يــمــن [هـمـى گـفـت گـر پـيـش بـالـيـن مـن [مــرا روز روشـن بـود تـاره شـب [سراینده را گے: یہ کای نامے حوی [شتابت نباید بیاسخ کنون

 $^{^{1}}$ Л— همه (в обоих мисра). 2 Л— مردان 3 IV— ممه 3 IV— همه (в обоих мисра). 3 IV— اگر داستانی 2 Л, I—6. 80 стоит перед б. 79 текста. 4 IV— اگر داستانی و راه 3 اگر داست دانا بآیین و راه 3 у 3 4 الم

بعل گفت اگر پیش بالین من * نبینند سه ماه این جهانبین من

بــــــرده درون داشــــــــــ دخـــــــــرى شنیدی هدمه نام و آواز شان كـه بــــوســةــهٔ آفــريــدون وسريــد بيامه بهر سهرو شهاه يهمه سـه دخــتـر چنان چون فريدون بجست ١٥ حـنـان حـون بييش 9 كل انـدر تـنرو 10] برآن که تری آفرین بسر فرود 12 کے بی آفریات میادا دھے 13 ف_رست_ادهٔ گر گرامی رهی 15 هـمـیـشـه زتـو دور دسـت 17 بـدی يــــام آوريــده بــشــاه يــمــن سخن هرچه پرسنده باسخ دهم بـزرگ آنـکسی کـو 20 نـداردش خـرد که برگاه تا مشک بوید ²² ببوی ²³ كز اخــتــر بــدى 24 حــاو دان بــي ; يــان 25

یکایک: ایران سراندر کشید1 بـهـر كـشـورى كز جـهان مـهـــــرى نهـفـــه دـجستــی هــمـه د رازشـان خـردمـنـه و روشـن دل و پـاکـ6 تـن [زـشان يافـت حـنـدل مر اورا تدرست [خـرامـان بـيـامـد بـنـزديـک سـرو زمين را بـبـوسـيـد و چـربـی 11 نـمـود د عندل جندین گفت شاه یدهن چـه يـيـغـام دارى چـه فـرمـان ¹⁴ دهـي بدو گــنـت حــنـدل کـه خــرّم بــدی 16 از ایران یاکی کهترم جون شمن درود 18 فــريــدون فــرخ دهــم تـرا آفــریــن از فــریــدون گـرد مرا 21 گنت شاه یسمن را بهگوی بـــدان ای سـرمـایــهٔ تــازیـان

۲

سه فرزندش آمد گرامی پدید سه خسرو آنواد از در آمی پدید سه خسرو آنواد از در آمری الله تریار بیم بیم بیم شهریار ماندندهٔ شهریار آمدی آمی آمید گرواز آمی بیم آنواز آمید و بیم آنواز بر شاه بر سه دختر گریان از نراد مهان آنواز مهان آنواز می پری چهره و پاک و خسرو گهر پری چهره و پاک و خسرو گهر پری چهان آنواز بیم ایمان بیمان ایمان ایمان ایمان ایمان پریاک پریاک

¹⁹ I, IV, VI — б. 62 оп.

زبانی بسر از آفرین داشت نیرد بے نرفیت و بدر مام کرد آفرین بررشهريار حهان تاختند ستایسش مسر اورا وزویست سپاس بد اندیدشدگان را نگون باد بخت مبادا 4 بحرز داد و نسيكي گمان 5 زهر گروشهای بر گرفت: به راه⁷ بسان خسرمیی و صف زده بسر درش بران تاج و تخت وكلاه و نگيين هـمـى خـوانـدنـدش بنيـكـى گـمان 11 بروماند بادا چاندن 13 روز گار 14 بـگـرديــ و ديــ تشـكـار و نــهـان 15 هرآن بوء و 17 بر كان نه آبناد ديد 16 چـنــانــک از ره هــوشــيــاران 19 سـزد بحای گیا 20 سرو گلبن بکشت نـشست انـدر آن 22 نـامـور بـیـشـه کـرد جن این نامن نامن نامن الله که همی که

فرستاد نرديك فرزند جير چـو آن خـواسـتـه ديـد شـاه زمـيـن برزرگان لشگر چو بشناختند که ای شاه پیدروز یردان شناس 35 چـنـيـن روز روزت فــزون بــاد بـخـت تــرا بـاد پــيـروزي از آســمـان وزان پس جـهـانـديـدگـان سـوي شاه هـمـه زرّ و گـوهـر بـرآمـيـخـتـنـد هـمان مهـتـران از هـمه كـشـورش 40 زیرزدان همی خواستند ۱۵ آفریدن هـمـه دسـت بـر داشـتـه بـآسـمـان كه جاويد بادا چنين 12 شهريار وزان پس فریدون بگرد جهان هـران چـيـز كـز راه بـيـداد ديـد 16 بنیکی بسبست از هامه دست 18 بد ب_ياراست گيرةي بسان بهرشت از آمل گنر سوی تهمیدشه 21 کرد کجا کز ²³ حـهان گوش ²⁴ خـوانی هـمـی

درو شادكامي نيابي عبسي درو که فرزند او شاه شد بره جهان سـر آمـد بـرو روز گـار مـهـي، د_مادر ⁷ که فرزنید شد تاحور⁸ بييش جـهانـداور آمـد نـخست 10 هـمـی خـوانـد 11 نـفـریـن بـضحاک بـر برآن شادمان 14 گردش روز گار هـمـی داشـت روز بـد خـویـش راز 17 هـمان را ز او داشت انـدر نـهـفـت چنان شد که درویش نیشاناخت ²⁰ نییز مهاندی که بودند گردنفراز مهانرا همه کرد مهمان خویش فراز آوريده نهان 22 خواسته نهاده 24 هـمه رای دادن گرفت درم خـوار شـد چـون يسر شاه ديـد 25 هـمان اسب تازی بزرین عـنار ۲۶ كـ لأه و كـمـر هـم 28 زـبـودش دريـغ 29 دل پاک ساوی جاهاندار کارد،

ناند عدید دان حدان برکسی فرانک نده آگاه بده زین نهان 15 ; ضحاک شد تخت شاهی تهی يس آگــاهــي آمــد زفــرخ پسر نیایش کنان شد سروتن بهست نهاد آن سرش بست بر خاک بر هـمـی 12 آفـریـن خـوانـد 13 بـر کردگار 20 وزان پس ¹⁵ کـسـی را ¹⁶ که بودش نیاز نهانش نوا کردهٔ وکس را نگنست یکی 19 هفته زین گونه بخشدید چیدن دگـر هـفـتـه مـر بـزم را كـرد ساز بياراست چون بدوسـتـان خـان 21 خـويـش 25 وزان پس هــمــه گــــنـــج آراســـتــه هــمــان ²³ گـنـجـهـارا گـشـادن گـرفـت گـشـادن در گـنـج را گـاه دیـد هــمان جامـه و گـوهـر 26 شـاهـوار هـمـان جـوشـن و خود و زویــــن و تــــــغ 30 هـمـه خـواسـتـه بـر شـتـر بـار كـرد

فريدون

١

ندانست جرز خویدستن شهریار بیاراست با کاخ شاهدندشهی بسر بر نهاد آن کریانی کدلاه بسر بر نهاد آن کریانی کدلاه گرفتهند هرکسس ره ایرزدی به بایین و یکی جشن نبو ساختند و گرفتند هر یک تر یاقوت جام جهان نبو ز داد و ه سر ماه نبو همه عنبیر و زعفران سوختند می تین آسانی و خوردن آیرین اوست بکوش و برنج ایرچ منمای چهر نریان دید بد بد نیان ایکروز باید اید بد تو نیر آن میرست و انده مخور

فریدون چو شد بر جهان کامگار برسم کیان تاج و تخت مهی برروز خجسته سر مهر مهر ماه و زمانه بی بروز خجسته سر مهر مهر ماه و زمانه بی اندوه گیشت از بدی در داخید از داورییها بی برداخید از داورییها بی برداخیان شاد کیام می وشن و چهرهٔ شاه نو بی بی بی برستیدن مهرگان دیان اوست برستیدن مهرگان دیان اوست ورا بد جهان سالیان پانصد وا

^{1 — 4 2} л— ді; VІ— 8 л, VІ— 3 л— амо е омо е о

ب____اورد مسم_اره_ای گرران بحایدی که مغرش نبود اندران فرو بست دسته مران کوه باز عبدان تا بهاند بسختی دراز « ببســـــش بــران گــونــه آويــخـــتــه وزو خــون دل بــرزمــيــن ريــخــــه 4 [گسسته شد از خویش و بیروند او برمانده بدان گونه در بند او]

بـكـوه اندرون تنك جايـش گـزيـد نـگـه كـرد غـارى بـنـش ناپـديـد [ازو :ام ضحاک چون خاک شد جهان از بد او همه پاک شد]

¹ IV. VI—66. 469 и 470 оп. ³ — بسختی و کار—3 чисты (ср. разночтение 13 на стр. 77). 5 Л —доб. нравоучительное заключение—17 бб.; I, IV, VI—доб. нравоучительное заключение —15 бб.; Б—перевод нравоучительного заключения отсутствует.

بسی با شهرا روز ایده ودهی و زدرگداه برخاست آوای کروس و زدرگداه برخاست آوای کروس و وزان شهر ایدافته هیچه بهر وزان شهر ایدی برافگینده زار بهانرا جو ایدن بیشنوی پییر خوان گنشت و بسیار خواهدهٔ گنشت سوی شیرخوان برد بیدار بخت ه همی خواست کارد و سرش را نگون بیخوبی ۱۵ یکی راز گفتش بگوش بیخروه از بیدار بحی گروه ۱۱ بیدر هم چنان تازیان بی گروه ۱۱ بیدر در شیر تازیان بیدر گیرد بیدردت بیدردت بیدردت بیدردش بیدردت بیدردش بیدرد

وگر نده من ایدر هده بودهدی بودهدی مهان پدیدش او خاک دادند بوس مهان پدیدش او خاک دادند بوس مهان پدیدش او خاک دادند بوس بدیرون رفت لدسکر زشهر بردند ضحاک را بسته خدوان هده راند ازین گونه تا شیرخوان بسا روزگارا که بدر کوه و دشت بران گونه صحاک را بسته سخت بران گونه ضحاک را بسته سخت بران گونه ضحاک را بسته سخت برون بدیداه هم آنگه خجسته سروش که ایدن بسته را تا دماوند کوه مسبدر جاز کسی را تا دماوند کوه بدیدردت بردت بدیداورد ضحاک را چون ناوند دوند

1 IV— سال 2 Л—доб.:

هـمـه شـب دو دیـده بـدرگـاه بـر * خـروشـان بـران روز کـوتـاه بـر کـه تـا اژدهـارا بـرون آوریـد * بـبـنـد کـمـنـدی چـنـان چـون سـزیـد از دهـارا بـرون آوریـد * بـبـنـد کـمـنـدی چـنـان چـون سـزیـد شـهـر ــا۷, ۷۱ ;شـاهـار و زان شـاه ــ۷۱ ; سیار و خواهدـان ; و چنـدی بـخـواهـد ــ۱۰ وزان شـاه ــ۷۱ ;بسیار و خواهدـان ; و چنـدی بـخـواهـد تــ۷۱ و ازنان (؟) ا ۱۰ ازنان (؟) ا ۱۰ کردن ــ۷۱ و چون پیل مست ـ۱۵ د سـت ۱۰ اگروه تازنان (عمل زان کسی خودـان زنگهبان کسی خودـان از بـرکـشـیـد زسـرتـا بــپـایـش زهـی بـرکـشـیـد * سراسر یـکـی چـرم ازو بـرکـشـیـد بـدان زه سـروپـای ودســتـش بــبست * هـمـه بـنـد و گـردنـش بـرهـم شکست بــدان زه سـروپـای ودســتـش بــبست * هـمـه بـنـد و گـردنـش بـرهـم شکست بــدان زه سـروپـای ودســتـش بــبست * هـمـه بـنـد و گـردنـش بـرهـم شکست بــدان زه سـروپـای ودســتـش بــبست * هـمـه بـنـد و گـردنـش بـرهـم شکست بــدان زه سـروپـای ودســتـش بــبست * هــمـه بـنـد و گـردنـش بـرهـم شکست بــدان زه سـروپـای ودســـتـش بــبست * هــمـه بـنـد و گـردنـش بــرهـم شکست بــدان زه سـروپـای ودســـتـش بــبست * هــمـه بـنـد و گـردنـش بــرهـم شــکست بــدان زه سـروپـای ودســـتـش بــبست *

چـو بـنـدى بـران بـنـد بـفــزود نـيـز * نـبـود از بـد بـخـت او مـانــده چــيـز

کے۔ندی¹ بیاراست² از چرم شیر كـه نـگـشـايـد آن بـنـد پـيـل ق ريـان بــيــفـــگــنـــد ، نــاخــوب آيــيــن او که هرکس که دارید بیدار هوش ٥ نه زین گونه 6 جوید کسی 7 نام و ننگ بایک روی جاویاند هار دو هاندر سرزاوار هركس يديدست كار پـرآشـوب گـردد سـراسـر زمـيـن و جـهاندرا زكدردار او باك بدود برامش سوی ورزش 10 خود شوید 11 ازان مرد پرهایا دستاها کسی کش بد از تاج وز گنج 12 بهدر 13 هـمه دل بهـرمانه آراسهه بر اندازه بر پایگه ۱۹ ساختهان هـمـی یاد کـرد از جـهان آفرین 16 بنيك اختر بومتان روشنست بسراندگدیدخدت مارا زالبرز کوه بفرمان گرز 17 من آید رها 18 بالمسيدكي بالمسايد سيردن رهسش نـشـایـد¹⁹ نـشستـن بـیـک جـای بر

فريدون چو بشنيد ناسود دير بــــــــــــ بــبستــش دو دسـت و مــيـان 435 نـشست از بــر تـخـت زرّيــن او بفسرمود كسردن بسدر بسر خسروش ناباید که باشید با ساز حنگ یےکے کارورز ⁸ و یےکے گارزدار 440 جـو ايـن كار آن حـويـد آن كار اين بــبـنـد انــدرسـت آنـکـه نــايــاک بـود شها دیس مانسیا و خریم بویا [شنيدند يحكسر سخنهاى شاه وزان پیس هـمـه زـامـداران شـهـر 445 بصرفة مناحد با رامش و خواسته فريدون فرزانه بنواختهان هـمـی يـنـدسـان داد و كـرد 15 آفـريـن [هـمـی گـفـت كـیـن جـایـگـاه مـنست کـه یـزدان یاک از مـیـان گـروه 450 بــدان تـا جـهـان از بــد اژدهـا چـو بـخـشـايـش آورد نـيـکـی دهـش

یے کایے کی اگے نار او نے انریہ مــرآن اژدهـادوش عنایاک را سراسر بـجـنـگ انـدر آمـد گـروه ٤ بـرآمـد كـه خـورشـيـد شـد لاحـورد زلشكر سوى كاخ ، بنهاد روى بدان تا نداند کسش زاندجهدن 8 بـر آمـد بـر بام كاخ و بالند 10 پـراز جـادوئـی با فریـدون بـراز 11 دایه ان کهند اندر افعکند راست فرود آمد از بام کاخ بالند 13 بخون پریجهرگان تشنه بود 15 ب_يامــ فـريـدون بــكـردار باد بيزد بير سيرش تيرك بشكست 16 خيرد مرن گفت کورا نیامد زمان المبر تا دو کوه آیدت بلیش تنگ نيايد بدرش خويش و يديوند او

هـمـه پـيـر و بـرنـاش فـرمـان بـريـم نـخـواهـيـم بـرگـاه ضـحـاک را سیاهی و شهری و بکردار کوه از آن شهر روشن یکی تیره گرد 420 يس آنـگـاه ٥ ضـحـاک شـد چـارهحـوى باهدن مسراسدر بهدوشديد تدن بیچننگ اندرون شست بیازی کهنند بدید آن سدیده نرگس شهرناز دو رخساره روز و دو زالفسش چـو شـب بـمـغــز انــدرش آتــش رشــک خــاســت نه از تخت یاد و نه جان ارجمند ز بالا چـو پـي بـر زمـيـن بـر نـهـاد بران گرزهٔ گاوسر دست برد بــيـــامــــ ســروش خــجــســـــــــ دمـــان هـمـيـدون شكستـه بـبـنـدش چـو سـنـگ بـكـوه انـدرون بـه بـود بـنـد او

اندرون همگروه – IV, VI – فرمان – IV و از دها چشم – IV و فرمان – IV و فرمان – IV و فرمان – IV و بایین – IV و بایم از رشک – IV و بایین از انجمن – IV و بایین از انجمن – IV و بایین از ایرن ایرن از ایرن از ایرن از ایرن از ایرن از ایرن از ایرن ایرن از ایرن از ایرن از ایرن از ایرن ایرن از ایرن ا

هـهان تـيـز خـنـجـر کـشـيـد از نيام * نـه بـگـشـاد راز و نـه بـرگـفـت نـام * الله ۱۷, ۷۱ بچنگ ۱۷, ۷۱ بچنگ ۱۷, ۷۱ بچنگ ۱۷, ۷۱ ما

همان تـيـز خـنـجـر کـشـيـد از نـيـام پ نـه بـگـشـاد روی و نـه بـر گـفـت نام ۱۷. VI—доб. тот же б. в варианте 13-го разночтения. 16 — تـرگـ او کرد

که هرگر زیبامدت ازین که کار پیش بیرون آمیدی مهترا چاره گییره گییر و یادی گیرزهٔ گاو پایدکر بدست] دلارام باگرفت وگاهیت سیدرد]

چـرا تو 1 نسازی هـمـی 2 کار خـویـش زتـاج 5 بـزرگـی چـو مـوی از خـمـیـر 400 [تـرا دشـمـن آمـد بـگـه بـرنـشست [هـمـه بـنـد و نـیـرنـگـت از رنگ بـرد

17

 جـهانـدار ضحاک ازان گـفـت گـوی

[چـو شـب گـردش روز پـرگـار زد
بـفـرمـود تـا برنـهادنـد زیـن

بـفـرمـود تـا برنـهادنـد زیـن

(بـی راه مـرکـاخ را بـام و در
سـپاه فـریـدون چـوآگـه شـدنـد

زاسـپان جـنـگـی فـرو ریـخـتـنـد
هـمـه بـام و در مـردم شـهـر بـود

زدیـوارهـا خـشـت وز بـام سـنـگ

بـباریـد چـون ژالـه زابـر سـیاه

به شـهـر انـدرون هـرکـه بـرنـا بـدنـد

به شـهـر انـدرون هـرکـه بـرنـا بـدنـد

سـوی لـشــکـر آفـریـدون شـدنـد

که مهمان برود شاد باید بدن كـه مـهـمـان ابـا 3 گـرزهٔ گـاوسـار 4 ; تـاج و كـمـر بستـرد نـام تـو چنین گرتو مهمان شناسی شناس كه مهمان گستاخ بهمتر بهال که آری شلندیدم تلو پاسلخ شلنو چـه کـارسـتـش8 انـدر شـبستان تـو نــشــيــنـــ زنــد رای بـر بـيـش وکم بـديـگـر عـقـيـق 10. لـب ارزـو; 11 برير سر از مشك بالين كند کـه بـودنـد هـمـواره دلـخـواه 16 تو بدين گونه مهمان نبايد بُدست 17 شنيد آن 18 سخن کارزو کرد مرگ ازین پس نباشی ناگههابان من که ایدون 21 گـمانه من ای شهریار بـمـن چـون دهـي كـدخـدائـي شـهـر 23 مرا كار سازند كال عاون دهاي و عامد كار

380 بـدو گـفـت ضـحـاک شـايـد بـدن چـنــيــن داد پـاســخ ورا ٤ پــيــشــكـار بـمـردی تنشیمند بارام ترو بایایین خویش آورد ناسپاس بدو 7 گفت ضحاک چندین منال 385 چـنــيــن داد پـاســخ بــدو كــنــدرو گریدن نامرور هست مهدمان ترو که با دخـــتــران و حــهـانـــدار حــم بیدک دست گدیدرد رخ شهدرناز شب تيره گون خود 12 بتر زين كند 13 چو مـشـک آن 14 دو گیسوی دو 15 ماه تو [بـگـيـرد بـبـرشان چـوشـد نـيـم مست برآشفت ضحاک برسان کرگ بــدشــنـام زشـت و بــآواز سـخـت بــدوگــفــت هــرگــز تــو در خــان مـن چنین داد ¹⁹ پاسخ ورا ²⁰ پیشکار كزان بهدت هدرگرز نباشدت بهدر 22 جـو بـي بـهـره باشـي زگاه مـهـي 24

چـنـان چـون ¹ بـود ² در خور بخت من بـکـرد آنـچـه گـفـتـش بـدو رهنمای 4 هـمان در خـورش باگـهـر مـهـتـران ٥ شبی کرد حشنی چانان چاون سازیاد 7 برون آمد از پیش سالار نوو سـوى شاه ضـحاك بـنـهاد روى ¹⁰ سراسر بـگـفـت آنـچـه ديـد و شـنـيـد بـبـر گـشـتـن 11 كـارت آمـد نـشـان 12 فـراز آمـدنـد 13 از دگـر کـشـوری 14 بـــبــالای ســرو و بـــچــهــر كــــيـــان از آن مهتران او نهد پای پیش هـمـى تـابـد انـدر مـيـان گـروه دو پـرمـايـه با او هـمـيـدون بـراه هـمله بلند و نليرنگ تلو كرد يست ; مـردان مـرد و ; ديــوان تــو ¹⁶ هـمـه مـفـز با خـون بـرامـيـخـتــــان

بـيـار انـجـمـن كـن بـر تـخـت مـن 365 چـو بشنید از او ایـن سخن کدخـدای 3 مي روشين آورد و راميشيگيران ذریدون غم افکنده و رامش گرید چـو شـد رام گـيـتـي دوان⁸ كـنـدرو نــشست از بــر بـارهٔ راه جــوی 370 بـيــامـد چـو پـيـش سـپـهـبـد رسـيـد بــدو گـفـت كـاى شـاه گـردنـكـشـان سه مدرد سدرافدراز با للشكدري ازان 15 سـه یـکـی کـهـتـر انـدر مـیـان بسالست كمهتر فرونييش بييش یےکی گرز دارد چےو یےک لےخت کوہ باسب اندر آمد بایدوان شداه بياميد بتخت كئي برنشست هر آنکس که بود اندر ایوان تو سر از یای 17 یاکسر فرو ریدختهان

زرنسج دو مار سسیسه نسفسنود کسه جائس نباید و فراوان بدنش نسهاده بدو گوش گردن فراز

ازیـن کـشـور آیـد بـدیـگـر شـود بـیـامـد کـنـون گـاه بـ ز آمـدنـش ² گـشـاد آن نـگـار ⁴ جـگـرخستـه راز ⁵

11

یدکدی مدایدهور بدد بدسان رهدی شدگذاشتی بدلسوزگدی کدخدای ه بدی بدید ندو بدید ندو در ایدوان یدکدی تداجدور دید ندو چدو سرو بداخند از بدرش گدرد ماه بدید تر ایدست دگدر مماه روی ۱۱ ارزدواز کدمدر بدید ترش ماه روی ۱۱ ارزدواز کدمدر بدید ترش کدمدر بدید ترش کدمدر بدید ترش کدمان رفت و بدردش ندماز ندیداید کده هستدی سرزاوار شاهدندشدهدی سرت بدر تر از ابدر بدارنده ۱۱ بداز خدویدش بدید دو آلدت تخدت شاهدی بدیدوی ۱۲ بدید دو آلدت تخدت شاهدی بدیدوی ۱۲ بدیددان مداندش هده داری خدوان بدیداندش هده داری خدوان بدیداندش هدهان ۱۵ دارزدای مدنست ۱۹ بدیداندی مدنست ۱۹ با بدیداندی مدنست ۱۹ بدیداندی مدند بدیداندی بدیداندی مدنست ۱۹ بدیداند بدیداند بدیداند بدیداند بدیداند بدیداند بدیداندی بدیداند بدیدا

چـو کـشـور زضحاک بـودی تـهـی
که او داشتـی گـنـج آ و تـخـت و سرای
ورا کـنـدرو خـوانـدنـدی بــنـام
بـکـاخ انـدر آمـد دوان و کـنـدرو
نــشـسـتـه بــآرام در پــيـشـگـاه
ز یـک دست سرو سـهـی شـهـرنـاز
هـمـه شـهـر یـکسر پـر از لـشـکـرش
نـه آسـیـمـه گـشـت و نـه پـرسید راز
بـرو آفـریـن کـرد کـای شـهـریـار
خـجستـه گـ نــشت تـو بـا فـرهـی
بـرو آفـریـن کـرد کـای شـهـریـار
خـجستـه ۱۵ نــشست تـو بـا فـرهـی
خـجستـه ۱۵ نــشست تـو بـا فـرهـی
خـمـان هـهـت کـشـور تـرا بـنـده بـاد
فـریـدونـش فـرمـود ۱۵ تـا رفـت پــیـش
بــفــرمــود شـاه دلاور ۱۵ بــدوی
نــبـیـن آر و رامـشـگـرانـرا بـخـوان
کسی کـو بـرامـش ســزای مـنست

بـكوبم نـه بـخـشـايـش آرم نـه مـهـر گسساده شدش بر دل پاک راز که ویران ³ کنی تنجم و جادوئی گـشـاد جـهـان بـر 4 كـمـربست تست شــده رام بـا او ز بــيــم هــلاک کـه گـر چـرخ دادم دهـد از فـراز 6 بـشـويـم جـهـانـرا ;نـايـاک يـاک⁷ کـه آن بـیبـهـا اژدهـافـش کـجـاست بـشـد 11 تا كـنـد 12 بـنـد جـادوسـتـان هـراسـان شدست ازبـد 13 روزگار که پـردخــتـگـی گـردد ۱۵ از تـو زمـیـن چـگـونـه فـرو پـژمـرد بـخـت تـو هـمـه 18 زنـدگانـی بـرو ناخـوشست بریرزد 19 کےند در یککی آبدن 20 شود فال 21 اخترشناسان نگون برنج درازست مانده شاگفت

سرش را بدین گرزهٔ گاوچهر چو بـشـنـیـد ازو ایـن سـخـن ارنـواز 330 بـدو گفت شاه آفریدون ² تروئی كـحـا هـوش ضـحـاك بـردست تست زتـخـم كـيان ما دو پـوشـيـده پاك هـمـی جـفـت مان خواند او و حفت مار فـريـدون چـنـيـن پـاسـخ آورد بـاز بـــبــرم پــــى اژدهـــا را زخــاک بــبايـد شـمارا كـنـون گـفـت راسـت برو خوب رویان گشادند راز ب_گ_ف_ت_نـد کـو سـوی 10 هـنـدوسـتان بـــبـرد سـر بــى گــنـاهـان هــزار كحا گفته بودش ياكي بيش بين کـهٔ 15 آیـد کـه گـیـرد سر تـخـت تـو دلےش زان زدہ فال 16 یے ر آتےشست 17 هـمـى خــون دام ودد و مــرد و زن هـمان نـيـز 22 از آن مارهـا بـردو کنت 23

هـمـه نـامـور نـره ديـوان بـدنـد نــشست از بـر گـاه ¹ جـادوپـرسـت کـ لاه کـئـی جـسـت و 2 بـگـرفـت جـای بـــان سـيـهمـوى و خـورشـيـدروى 3 روانـــــان از ان 4 تـــيــرگــيــهـا بــشست ; آلـودگـي يـسي ⁵ بـيـالـودشـان سراسيه بر سان مستان بدند د_ن_رگس 8 گ_ل سـرخ را داده نـم 9 که نرو باش تا هست گیدیی کهن چـه بـاری ز شاخ کـدامـیـن درخـت ز کردار این جادوی بسی خسرد 12 بدید 13 بایگه از 14 هـنـر بهـره داشت وگــرش آرزو 15 جـاه او آمــدی نـمانـد بـکس حاودانه نـه بـخـت که بـگـرفـت ضـحـاک زایـران زمـیـن نهادم سوى تخت ضحاك روى ز ييكر تنش همچو پيرايه بود حــه آمد 19 بـرآن 20 مـرد نـايـاک رای از ایران برکیدن اندر آورده روی

وزان حادوان كاندر ايدوان بدند سراندشان بـگـرز گـران کـرد يست 310 نـهاد از بـر تـخـت ضحاک بـای برون آورید از شبهستان اوی بفرمود شستن سرانهان نخست ره داور بـاک بــنــ،ــودشـان 315 يـس آن دخـــــران 7 جــهــانــدار جــم گـشـادنـد بـر آفـريـدون سـخـن چه اختر بد این از تو 10 ای نیک بخت که ایدون بسبالیین شدید آمدی چـه مایـه حـهان گـشـت بـرمـا بـبـد ندیدیم کس کین چنین زهره داشت ك_ش ان_دي_ش_هٔ گاه او آمدى چـنـیـن داد پاسخ فـریـدون کـه تـخـت منه يور آن نيک بخت 16 آبتين 17 بـکـشـــــش بزاری و مـن کـیـنـه جـوی 325 هـمان گاو بـرمايـه 18 كـم دايـه بـو د زخون چلنان بی زبان چار پای كـمـر بستـه ام لاحـرم حـنـگـجـوى

به بيت المقدس نهادند روى همی کننگ دژ هاو دچش 4 خاوانادناد بــر آورده ایــو'ن ضـحـاک دان 6] کےزان شہر حویدده بهر آمددد یے کے کاخ دید اندر آن شہر شاہ ۲ هـمـه جـاي شادي و آرام و مـهـر⁸ که ۹ گفتی ستاره بخواهد ۱۵ بسود کـه حـای بـزرگـی وحـای بـهـاسـت برآرد چنین برز جای 12 از مغاک م_گ_ر 13 راز دارد یے کے 14 در نےان علنان بارهٔ تایارت ک را سیاره كـه پـيـش نـكـهـبان ايـوان بـرسـت تو گـنــــی هـمـی بـر 20 نــوردد زمـيـن فريدون جهان آفرين را بخواند حـهان ناسـیـرده جـوان سـتـرگ

دخشکی رسیدند سر 1 کینه حوی [كمه أن بر يهلواني زبان أو راندند [بـتـازى كـنـون خـانـهٔ پـاك دان ٥ چےو از دشت نےزدیے کے شہر آمدند زید ک مدیل کدرد آفدریدون ناگاه 295 فـروزنـده چـون مـشـتـرى بـر سـيـهـر که ایروانش برتر زکیروان نهدود بــدانــسـت كـان خـانـهٔ ازدهـاسـت بیارانش گفت آنکه بر ¹¹ تـیـره خـاک بـتـرسـم هـمـی زانـکـه بـا او جـهان بــبایــد 15 که مارا بـدیـن جـای تـنـگ 16 تـو گـفـتـی یـکـی آتـشستـی 18 درسـت گران ¹⁹ گرز برداشت از پیش زین کس از روزبانان بدر بر ²¹ نـمانـد 305 باسب اندر آمد بكاخ بررگ

1.

کـه آن جـز بـنـام جـهـانـدار ديـد 23

طلسمی که ضحاک سازیده بود سرش باسمان 22 بسر فرازیده بود فـــريـــدون ; بــالا فـــرود آوريـــد

[;] درهوختش — ا ⁴ سخن – ۱۷ ⁸ جو – ۷۱ ² رسید آن سپه – ۷۱ ; کشیدند پس – ۱۸ آ IV = (?) در موحبش $^7 I = ^7 I$ در موحبش $^7 I = ^7 I$ در موحبش $^7 I = ^7 I$ در موحبش $^7 I = ^7 I$ VI—6. 295 стоит после б. 296 текста. 9 1, IV, VI— تو 10 I, VI— نخو اهد 11 I— تك 11 I— تنك 11 I یکی $^{-12}$ ازین $^{-12}$ جنین جای را $^{-13}$; چندین جا بلند $^{-12}$ آنکه از $^{-13}$ ازین ¹⁴ I, IV – مگر - ¹⁵ ا همان به - ¹⁵ ا همان به - ¹⁵ ا همى - ¹⁶ I, VI جنگ - ¹⁶ I, IV, VI بدر در - IV, VI در - VI در - VI ميلو در - VI بجای - VI بجای - VI بجای - VI بحای - VI ²² I—مرش را بدان — ²³ I—доб.: یے کے گرزہ گاوہ یے کر سرش * زدی هم هر آنے کس که آمد برش VI - доб. вариант того же б.

 [اگـر پـهـلـوانـی نـدانـی زبـان [دگـر ¹ مـنـزل آن شـاه آزاد مـرد

9

فــرســــــاد زی رودبــانــان درود و فــرســــــاد زی رودبــانــان درود و الله که کشتی بـرافـگـن هم اکـنـون بـراه و از ایـنـهـا کسی را 7 بـــیـن سو مـمـان بــکــشـــتـی و زورق هـم انــدر شـــتاب و نــیــامــد بــگـفــت فــریـــرون فــرود خــرون فــرود خــوازی بــیــابــی و مـهــری ۱۱ درسـت جــوازی بــیـابــی و مـهــری ۱۱ درسـت ازان ژرف دریـا نــیــامــدش بــاک بــران بــارهٔ تــیــزتــک بــرنــشست ۱۵ بــان بــان بــان انــدر افــگــنــد گــلــرنــگ را بــاب انــدرون بــدریــا نــهــادنــد ســر

چـو آمـد بـنـزدیـک ارونـد رود
بران رودبـان و گـفـت پـیـروز شاه
مـرا بـا سپـاهـم بـدان سـو رسـان
بـدان تـا گـنر یـابـم از روی آب
نـیـاورد کـشـتـی نـگـهـبـان رود
چـنـیـن داد پـاسـخ کـه شاه جـهـان
کـه مـگـنار یـک پـشـه را ۱۵ تـا نخست
فریـون چو بـشـنیـد شـد خـشـمنـاک
هـم آنـگـه الم میـان کیـانـی بـبست
سرش تـیـز شـد کیـنه و جـنـگ را
بـبستـنـد یـارانـش یـکسر کـمـر
بـبستـنـد یـارانـش یـکسر کـمـر

 $^{^{1}}$ IV, VI ميّم على شاطئ دجــلـــة الزورا 1 3 5 دجلهٔ شهر 2 IV ميّم على خيم على 4 I $_{-доб.}$:

سر سرکسسان اندر آمد زخواب * زناهیدن چارپایان بدرآب

بسسوی فریده نهادند روی وزان گرز پیدکر بدیدهان نهان نهاد نهود هران گرز پیدکر بدیدهان سرگاو میش چو شد ساخته کار گرز گران فروزان بکردار خورشید برز بیدخشید شان جامه و سیم و زر بسی داد شان مهتری را نوید بسویم شدارا سر از گرد پاکه

هر آنکس کزان پیدشه ا بد نام جوی جسهاندجوی پرگار بگرفت زود نگارید برخاک پیدش برآن و دست بردند آهنگران بیدش بیدت بردند آهنگران بیدست جهاندجوی ا بردند گرز پیستند آمیش کیار پیولادگیر بسی کیردشان نییز فیرخ امید

٨

کسر تنگ بستش و بکین پیدر و بندیک اختر و فال گیتی فروز بسابسر انسدر آمسد سرگاه او و سیه را هسی توشه بردند پیش چو کهتر برادر ورا ۱3 نیکخواه سری پیر ز داد ۱۵ چیان چون بود مرد ۱۵ دیهیم جوی

فریدون بخورشید بر برد سر و برد سر برون رفت خرم آ بخرداد روز سیاه انجهاه او ه سیاه انجهاه او ه گاو میدش و گاو میدش ۱۵ کیا نوش و پرمایه ۱۱ بردست شاه ۱۵ هممی رفت منزل ۱۹ بهنزل چو باد ۲۶ بهاروند رود و کارود روی

1 _{I — 4} از آن پیشه هر کس که - 1 , IV, VI بدن — 2 1, IV, VI — بدن — 3 Л, VI — بدن — 4 I, IV, VI—доб.:

هـمـى خـوانـدش كاويانـى درفـش بـشـاهـی بسربـر نـهادی کـلاه ۱ برآويدختي ندو بندو گدوهران بـرآن گـونـه شـد اخــةــر كـاويـان حـهانـرا ازو دل يـرامّـيـد ع بـود هـمـى بـودنـى داشـت انـدر نـهـان جـهـان يـيـش ضـحـاك وارونـه ديـد بــسـر بـر نـهاده كـلاه كـيان تـرا جـز نـيـايـش 4 مـبـاد ايـچ كـار ازو دان بـهـر نــيــ>ــي زور دســت 6 هـمـى خـوانـد با خـون 8 دل داورش بسیسرداز گسیستسی ز نسابسخسردان سخن را زهر کس نهنفتن گرفت از و هـر دو ٦زاده مـهـتـر بـسـال دگر زام برمایهٔ 13 شاد کام 14 که خسرم ; ئید ای دلیدران و شاد بــــا بــاز گــردد كــلاه مــهـــى ي کي گرز فرمود 16 بايد گران 17 بــبــاز ار آهــنــگــران تــاخــتــنــد 19

فرو هست ازو سرخ و زرد و بنفش از آن پس هـر آنکس کـه بـگـرفـت گاه بران بی بها جرم آهنگران ز دیـــبای پـــرمــایــه ویــرنــیــان 245 كـه انــدر شــ تـيـره **خـورشـيـد** بـود فريدون چو گيتي برآن گونه ديد سےوی مادر آمد کےمسر بسر مسیدان که مین رفتندی ام سوی 3 کارزار 250 زگـيــتــى حـهان آفـريـن را يـرسـت ٥ فرو ریدخت آب از مدره مادرش بـيـزدان هـمـي گـفـت زنـهـار مـن فريدون سبب ساز رفتين 10 گرفت 255 بـرادر دو بـودش ¹¹ دو فـرخ هـمـال يمكى بود ازيمان 12 كيانوش نام فریدون بریشان زبان 15 برگشاد کـه گـردون نـگـردد بـجـن بـر بـهـی

که از من شگفتی بساید شنود ۱ دو گـوش مـن آواز اورا شـنـيـد تـو گـفـتـی یـکـی کوه آهـن ² بـرست ³ کـه راز سـپـهـری نـدانست کـس 4 برو ازـجـمـن گـشـت بـازارگـاه حـهانـرا سراسر سـوى داد خـوانـد بـیـوشـنـد هـنـگام زخـم درای هـمانـگـه ; بازار بـرخـاست گـرد کـه ای نامـداران یـزدان یـرست ۲ دل 8 از بند ضحاک بیرون کند و جهان آفرین را بدل دشمن است یدید آمد آوای دشهدن زدوست حهانی ¹¹ برو انجمن شد نه خرد سی اندر کشید و همی رفت راست بديددندش آنجا 18 وبرخاست غو بنيكي يحكى اختر افكند يي زگـوهـر بـرو پـيـکر از زر بـوم 14 يسكسى فسال فسرخ يسى افكسند شاه

كـــى نــامــور پـاسـخ آورد زود کـه چـون کـاوه آمـد ; درگـه پـدیـد 225 مـيـان مـن و او ز ايـوان درسـت ندانـم چـه شایـد بـدن زیـن سـپس چـو کاوه بـرون شـد زدرگاه شاه ٥ هـمـی بـر خروشـیـد و فـریـاد خـوانـد از ان چـرم کاهـنـگـران پـشـت يـای 230 هــمــان كـاوه آن 6 بـرسـر نـيـزه كـرد خروشان هممى رفت نييزه بدست کسی کے هےوای فریدون کند بيو أيد 10 كين مهتر آهرمنست وحدان بي وحها ناسيزاوار وسوست همي رفت پيش اندرون مرد گرد بدانست خود ¹² كافريدون كجاست د_ي_ام_د بررگاه سالار نو چـو آن یـوسـت بـرنـیـزه بـردیـد کی بـــــاراسـت آنــرا بـــديــــــاى روم 240 بـزد بـر سر خـويـش جـون گـرد مـاه

1 IV-доб.:

بیدران کدشور چندین گفت شاه * کمه ترسم کمه شد روز روشن سیاه بیدیران کدشور چندین گوه 2 IV—доб.:

78

زشاه آتس آید و هسمی بسرسسرم بـــبــايـــ بـــديــن داســـتــان داورى 4 چـرا رنـج وسختی 6 هـمـه بـهـر مـاست بدان تا جهان ماند اندر شگفت که ناویات زگیاتی بامن چاون رسید هـمـی داد بایـد زهـر ۱۵ انـجـمـن شـگـفـت تمدش کان سـخـنهـا شـنـيـد ١١ بـخـوبـی بـجستـنـد 12 پـیـونـد او که باشد بران ۱۵ محضر اندرگوا سبک سوی پایسران آن کسسورش بريده دل از ترس گيهان خديو نه هدرگدز براندیدشم از پادشها بـدرد ۱۵ مـحـضـر بـیای زايروان برون شد خروشان بكوى کسه ای نامسور شهسریسار زمسیس ناسيارد گلشتن بسروز نسبسرد بـــان هـمالان كـنـد سرخ روى بـدرد بـپـيـچـد ز فـرمـان تـو 19

یےکے بے زیان 1 مرد آھنگرم تـو شـاهـی وگـر ازدهایـيـکری کـه گـر ٥ هـفـت کـشـور بشاهی تراست شـماريـت 7 بـا مـن بـبايـد 8 گـرفـت کے مارانت را مےنز فرزند من بـــدو بــاز دادنــد فــرزنــد او بفرمود پس كاوه را 18 پادشا چو بر خواند کاوه هدمه محصرش خـروشـیـد کای پـای مـردان 15 دیـو 215 هـمـه سـوى دوزخ نـهاديـد روى نباشم بدين محضر اندر كوا خروشید و برجست لرزان زجای گـرانـمایـه فـرزنـد او پـیـش اوی مهان 17 شاه را خواندند آفرین زچرخ فلک 18 برسرت باد سرد چـرا پـيـش تـو كـاوهٔ خـامگـوى هـمـه مـحـضـر مـا و پـيـمـان تـو

بباید زد – I , VI – اگر – IV – آ ، آمد – VI و برزیان(?) – IV ; بی زبان – IV برزیان داستان داوری برزی برزیان – IV استان داوری الا الاب تا الاب الابا IV برای مای الابا ا

سر و دل پر از کیانه کرد و برفت پ توگفتی که عهد فریدون گرفت ندیدیم ازین کار ما صعب تر پ بساندیم خیره بدبن کار در

ابا دیو مردم بررآمییختن ایک من ناشکیبم بدین داستان که من ناشکیبم بدین داستان که جز تخم نیکی سپهبده نکشت انخواهده بداد اندرون کاستی ان برآن کار گیشتند همداستان گواهی نوشتند برنا و پیر ۱۵ بسرآمید خیروشیبان دادخواه بر نامیدارانیش ۱۵ بینشاندند که برگوی تا از که دیدی ستم

ایدکی لشگری خواهم انگیختن بسباید بدیدن بود همهاستان یکی محضر اکنون بباید نوشت نگویده سخن جز همه راستی زبیم سپهبد همه راستان و بیم سپهبد همه راستان و بیم سرآن محضر و اژدها ناگرزیر هم آنگه یدکایدک زدرگاه شاه الستامدیده را بیش او خواندند بسو گفت مهتر بروی دژم بسو شاه و زد دست برسرزشاه

که - IV ; که من ناشنو دم درین - I ; که فردا نشینم بدین - I ² بر آویختن - I ¹ в тексте восстановлено чтение Т. ; که من داستانم برین – VI ;من دانشی ام برین نگویم — І — б. 196 стоит перед б. 193 текста. Б І — فحاک حز تخم نیکی نیار د — VI 6 7 I—мисра срезано. 8 I—мисра срезано. 9 I — قران محضر IV : IV و محضر ¹⁰ I — мисра ¹¹ I—мисра срезано. ¹² VI — بر ان گواهانش ¹³ I—доб.: بــــه داد مـن كهـآمــدســـــم دوان * هــمـى نــالــم از تــو بـرنــج روان اگــر داد دادن بــود کـار تـو * بـیـفـزایـدای شاه مـقـدار تـو زتو برمن آمد ستم بالمستدر * زند هدر زمان بدردلم ندلمستدر ســـــــــ گــر نــــــارى تــو بــرمــن روا * بــفــرزنـــ مــن دســت بــردن چــرا ببخسای برمین یکی درنگر * میفیزای برخویستین درد سر شهامن چه کردم یکی باز گروی * وگر بیگناهم بهانه مخروی بحال من ای تاحبور در نگر * مینفرای بر خویستنن درد سر زگـشـت جـهـان چـون شـود بـيـر مـرد * بـفـرزنـد بـاشـد بـي آزار و درد مسرا روزگارم چلنیدن کوژ کرد * دلی پرامید و سری پر ز درد جوانی نامانست فرزند نیست * باگیتی چو فرزند پیوند نیست ســـــم را مــيــان و كــرانــه بـود * هــمــيــدون ســــم را بــهــانــه بـود بهانه چه داری تو برمن بیار * که برمن سگالی بد روزگار На полях рукописи І перед первым б. интерполяции стоят слова إذ اينجا ј, а перед б. 206 текста стоят слова تا اینچا; Б-перевод отмеченных в рукописи I на полях бб. (интерполяция и бб. 204—205 текста) отсутствует.

بابرو زخصم اندر آورد چید نگردد میگر ز آزماییش داریر مرا برد باید بسمهسیر دست برآرم زایوان ضحاک خاک ترا با جهان سربسر پای نیست میان بسته فرمان اورا سیاه کرمر بسته اورا کند کارزار جهانرا بیجشم جوانی مربین باگیتی جز از خویشتن را ندید ترا روز جرز شاد و خرم دلش گشت پر درد و سر پر ز کین چنین داد پاسخ بیمادر که شیر 175 کینون کردنی کرد جادوپرست بیپویم بیفرمان پیزدان پاک بیو گفت مادر که این رای نیست جهاندار ضحاک با تاج و گاه چو خواهد زهر کشوری صدهزار چو خواهد زهر کسوری صدهزار 180 جز اینست آیین پیدوند و کین که هر کو نبید جوانی چشید بدان مستی اندر دهد سر بیباد

٧

بسنام و فریدون گسشادی دولب شده ز آفریدون دلش پر نهیب نهیب نسهاده بسسربر ز پیهروزه تاج که در پادشاهی کند پیشت راست که ای پرهنر با گههر و بخردان که بر بخردان این سخن روشن است گوی بدندژادی دلیدر وستدرگ دریدن کار موبد زدش داستان] درید اورا بیدی بر سیدرد]

استرسم همی از بد روزگار و پری

چنان بید که ضحاک را ه روز و شب
بیران بیرز بالا ز بیم نیشییب
الله چنان بید که یک روز بیر تخت عاج
زهیرکشوری مهترانی ا بخواست
از آن پس چنین گفت با موبدان
میرا در نهانی یکی دشمنست
ابسال اندکی وبید نیش بیزرگ
[بیسال اندکی وبید نیش بیزرگ
اگیر چه بسال اندک ای راستان
اکه دشمن اگر چه بود خوار و خرد
نیدارم هممی دشمین خیرد خیوار

ضحاک خود — 1 4 چنین است — 3 IV کمر — 1 2 بآزمودن — 1 1 قصحاک خود — 4 I — 3 IV — 3 IV — 5 I, IV — 6 IV, VI — 5 I, IV — 6 б. 189 — 192 оп. 8 Л—доб.: بـتـرسـم کـه گـیـرد بـمـن بـر جـهـان چ کـنـد مـرمـرا نـایـدیـد و نـهـان

كديدم من زتخم كدامدين كهر يكي دانيشي داستاني بيزن بـگـویـم تـرا هـرچـه گـفـتـی و بـگـوی یے کے مرد بد نام او آبہتے ن خـردمـنـد و گـرد و بـي آزار بـود یاد بار بار بار هامی داشت یاد نــبــد روز روشــن مــرا جــز بــدوى از ایـران بـجـان تـو یـازیـد دسـت چـه مایـه بـبـد روز بـگـناشـتـم 4 فدى كرده و يحيش تو روشن روان بـرسـت و بـر آورد از ايـران 6 دمـار 7 هـمان ازدها را خورش ساختنده كه كس را نهزان بيهه انديه، ه ســراپـای نیرنگ و رنگ ونــگار 10 نــــــــــه بـــــهه درون 12 شــاهفـش هـمـى پـروريـدت بـمـر بـر بـناز بـرافـراخـــــ چـون دلاور يـلـنـگ 13 یـکایـک خـبر شـد سـوی شهـریـار گریازنده زایاوان 14 و از خان ومان چـنـان بــی ;بـان مـهـربـان دایـه را 15 بسرآورد و کسرد آن بلندی مغاک ز گفتار مادر بسرآمه بهجوش

بــــــــ مــرا تــاكــه بــودم يــدر [چـه گـويـم كـيـم بـرسر انـجـمـن فرانک بدو گفت کای نامجوی تو بدشناس کرز مرز ایران زمین 155 زتـخـم كـيـان بـود وبـيـدار بـود زطـهـمـورث گـرد بـودش نــژاد پـــدر بــد تــرا و مــرا نــيـک المـوى چنان بد که ضحاک حادو پرست ازو مين نهانت هممي داشتم 160 يسرت آن گسرانسمايسه مسرد حسوان ابس کستیف ضحاک حادو دو مار سر بابت از مغر پرداختند سراندجام رفته سوى بيدشه یےکے گاو دیدم چےو خےرم بےہار بـــو دادمــت روزگــاری دراز ز پــســـــــان آن گــاو طــاوس رنــگ سر انہجام زان گاو وآن مرغرزار زبديده بحبردم ترا ناگهان 170 بــيـــامــد بــکــشــت آن گرانــمــايــه را وز ایروان ما تا بخورشید خاک فريدون چـو بـشـنـيـد 16 بـگـشـاد گوش

فـراز آمـمسـت از ره بـخـردی که فرزند و شیرین روانم یکیست شوم تا سر مرز و هخدوستان برم خوب رخ را و بالبرز کوه به برم خوب رخ را و بالبرز کوه بالبرز کوه باز کار گیمت یک از کار گیمت که از کار گیمت بی اندوه بود مینم سوگواری زایران زمین مختم سوگواری زایران زمین تهمنی بود خواهد سر اندجمن بی بیدروار لیرزنده بر جان او نیماورد هرگز بدو باد سرد از آن گاو برمایده و مرغزار و مرزان گاو برمایده و مرغزار و بیمان گیماو بیمان گیماو بیمان بیمان بیمان گیمان بیمان ب

کسه انسدیسشهٔ در دلسم ایسوردی
ایست کسرد بایسد کسزیس چاره نیست
بسیرم پسی از ۱ خاک جادوستان
شسوم ناپسدیسد ازمیان گسروه
بسیاورد فسرزند را چون ناونده
یسکسی مسرد دیشی ۴ بسران کسوه ببود
فرانسک بسو گفت کای پاک دیس
بسان کسیس گسراندهایه فسرزند من
تسرا بسود بسایسه فسرزند من
پینیسرفت فسرزند او نایسک مسرد
خسبر شد باخداک بید روزگار ۴
بیامد ازان ۱۵ کسینه چون پایسل مست
هسه ۱۱ هسرچه دید انسرو ۱۵ چارپای
سبک سوی خان فسریدون ۱۵ شتافت

٦

زالبرز کروه اندر آمد بدشت که بگیشای بر من نهان از نهافت

چو بگنشت ازان بـر فـريـدون ¹⁴ دوهشت 150 بـرمـادر آمـد پــژوهــيــد ¹⁵ و گــفــت

 $^{^{1}}$ از 1 از 1

چو گرنیت این سخن خوبرخ را ببرد * زبس درد او خیون دل میں سیتسرد VI—доб. вариант того же б. 5 I, IV — پچو غرم ژیان سوی — VI 5 ایس VI 7 Л, IV—доб.:

برآویخت ناگاه برکام شیر تندی جند روزی بدو باز خورد برو بر سر آورد ضحاک روز که بر جفت او بر چنان بده رسید به به رفت پویان ۴ بدان مرغزار هه می رفت پویان ۴ بدان مرغزار که بایسته ۲ بر تنش ۴ پیرایه بود خروشید و بارید ۴ خون برکنار زمسن روزگاری بسزنها دار وزین گاو نغزش بپرور بشیر گروگان کنم جان بدانکت هواست گروگان کنم جان بدانکت هواست چنین داد پاسخ بدان پاکمه از آن روزبانان ناپاک مرد
از آن روزبانان ناپاک مرد
از آن روزبانان ناپاک مرد
اکرفتند و بردند بسته چو یوز
خردمند مام فریدون چو دید
فرانک بیش نام و فرخنده بود
پر از 4 داغ دل خسته ورزگارهٔ
کرجا نامور گاو برمایه بود
کرجا نامور گاو برمایه بود
بیو گفت کین کودک شیرخوار
بیوارش از مادر انسر پنیر
وگر باره ۱۵ خواهی روانم تراست
پرستنده بیرسه وگاو نندز

٥

شد از گاو گیتی پر از گفت گوی ¹⁷ چندین گفت با مرد زنهاردار

[نـشـد سـیـر ضحاک از آن جست جوی ¹⁶ دوان مـادر آمـد سـوی مـرغــزار

از آن درد گردد پر از کینه سرش محمهانی جسهانی جسهانی و دادی مین جسه خواهد بدن بیدی بیدن بیدی کین کین گرزهٔ گاوسی زندخت اندر افتاد وزو رفت هوش بیتابید روی از نهیا گرزند بیای بیتابی آورد پای هده بیاز جست آشکار و نهان شده روز روشین بیرو لاژورد

بـرآيـد أ بـدست تـوهـوش پـدرش يـكـى گاو بـرمـايـه ق خـواهـد بـدن 100 تـبـه گـردد آن هـم بـدست تـو بـر چـوبـشـنـيـد ضحاک بـكـشاد ك گوش گـرانـمـايـه از پـيـش تـخـت بـلـنـد چـو آمـد دل نـامـور 6 بـاز جـای نـشـان فـريـدون بـگـرد جـهـان نه آرام بـودش نـه خـواب و نـه خـورد

٤

بــرآمــد بــریــن روزگار دراز خــدسـتـه فـریـدون زمادر بــزاد بــراد بــراد بــراد بــراد بــراد بــرالـــد بــر سـان سـرو ســهــی جــهـانــجــوی بــا فــرّ جــمشـیـد بــود بــران بــبــایــسـتــگــی بــر هــمی گـشـت گـردان ســپـهـر هــمان گـاو کـش نـام بــرمــایــه بــود هــمان گـاو کـش نـام بــرمــایــه بــود زمــادر جــدا شــد چــو طــاوس نــر شــد نــر طــاوس نــر شــد نــر مــردان زمــادر جــدان گاو چـونـان نــدیــد شــد زمــیـن کرده ضحاک پــرگـفـت و گـوی فــریـن زمــیـن کرده ضحاک پــرگـفـت و گـوی فــریـن فــریــن زمــیـن کرده ضحاک پــرگـفـت و گـوی فــریـن خــردان نــدیــن زمــیـن کرده ضحاک پــرگـفـت و گـوی

از آن کینه گردد پراز VI ;وزان درد پرکینه گردد سرش IV بیاید IV بیاید IV ; بنهاد IV ، پرمایه IV ، کینه سرش IV ;بتابید رویش ز بیه IV ، IV ،

بـبایـد هـم اکـنـون زحـان دست شست سخن کس نیارست کرد آشکار بسرآن 1 مسوبسان نسمایسنسده راه وگر برودندیها برجاید نامهد یر از هول دل دیدگان یر زخون ² یکی بود بینادل و تیر گوش³ کےزان موبدان او زدی یےیش گام گـشـاده زبـان پـيـش ضـحـاک شـده کـه جـز مـرگرا کس 6 زمـادر نـزاد کـه تـخـت مـهـی را سـزاوار بـود برفت و جهان دیگری را سیرد 8 سـيـهـرت بسايـد نـمـانـي دـجـاي 10 بخاک اندر آرد 12 سر و بخت ته 18 زماين را سپهری هامایون بود نسيامه گه پسرسش و 14 سسرد باد بـــان درخــــــ شــود 15 بــارور كـمـر جـويـدو تـاج وتـخـت و كـلاه چـرا بـنـدم از مـنـش چـيست كـيـن کسی بی بی بی انده نساز د 19 بیدی وگر ناشنود بودنایها درست سـه روز انـدريـن كـار شـد روز گـار بــروز چـهارم بـرآشـفـت شـاه 80 كــه گـر زنــده تـان دار بـايــد بسود هـمـه مـوبـدان سـر فـگـنـده نـگـون از آن نامداران بسیار هوش خردمند و بسيدار وزيرك بسنام دلش تنگتر ٤ گشت وناباک شد بـــــو گــفــت پــر دخـــةــه كـن ســر ز بـاد جهاندار پیش از تو بسیار بود فراوان غم و شادمانی شمرد 7 اگر بارهٔ آهنینی بیای و کسی را 11 بود زین سپس تخت تو كــجــا نــام او آفــريــدون بــود همنسوز آن سميمهمم زمادر نسزاد چــو او زایــد از مـادر پــرهــنــر بـمـردی رسد بـرکـشـد سر بـماه 16 بـــبــالا شــود چـون يــــكــى سـرو بـرز زند بر سرت گرزهٔ گاوسار¹⁷ بدو گفت ضحاک زایاک دین دلاور بـدو گـفـت گـر بـخـردى

 $^{^{1}}$ 1

از اخترشناسان و افسونگران ا پروهس کو و راستی باز جوی ا زمردم شدهار از زدیو و پریست بخیره مترس از به بدگهان که آن سرو سیمین بر ۱۵ افگیند بین هم آنگه سر از کوه بر زد چراغ بگسترد خورشید یاقوت زرد سخن دان و بیدار دل بخردی ۱۵ بگفت آن جگرخسته خوابی کهدید ۱۱ زندیک و به و گردش ۱۵ روزگار کرا باشد این تاج وتخت و کهر ۱۵ وگر ۱۲ سر بخواری بباید نهاد زبان پر ز گهاترا با یکدگر بهاست بیدکار ۱۹ و ۱۵ جان ۱۵ بی بهاست زهر کشوری گرد کن مهداران اسخن سربسر موبداندرا و بیگوی سخن سربسر موبداندرا و بیگوی خود نیگه کن که هوش تو بردست کیست چو دانسته شد و چاره ساز آن زمان و شه پرمنس را خوش آمد سخن جهان از شب تیبره چون پر زاغ تیو گیفت که برگنبد لاژورد آسپهبید بهر جا ۱۵ که بید موبدی و زکشور بینزدیک خویش آورید نیسانی سخن کردشان آشکار و نیساندی سخن کردشان آشکار و که بیرمن زمانده کی آیید بسر گیر این ۱۵ راز با من ۱۵ بیباید گشاد گر این ۱۵ راز با من ۱۵ بیباید گشاد که گر این ۱۵ راز با من ۱۵ بیباید گشاد که گر ۱۵ بودنی باز گوئیه راست

نــپــوشــيـــ بــر مــرد دانــا ســخــن * مــگــر نـــو کــنــد چــاره مـرد کهن IV, VI—доб.:

کسسان و دوان از پسس انسدر گسروه بسرتیسش از هول گفتی جسگرد آ

که لرزان شد آن خانهٔ صدستون از آن غلفیل فیامور کدخدای و که شاها چیبودت و نگوئی براز ه بسرین سان بترسیدی از جان خویش و دو دام ۱۵ و مردم به پسیدهان تست ۱۱ که چونین شگفتی بشاید ۱۱ نهفت که چونین شگفتی بشاید ۱۱ نا امید شودتان دل از ۱۵ جان من ۱۲ نا امید کسه برما بسباید گشادنت راز ۱۹ کسه برما بسباید گشادنت راز ۱۹ کسه خواب یک یک یک یک یک بدیشان بگفت کسه خواب یک یک یک ۱۵ بیشان بگفت کسه میگذار ایسن را ره چاره جوی که جهان روشن از نامور بخت تست حدو و پری

^{.:} л—доб.: بلرزید و ناگه بر آور د سر — I

هـ-مـه کـارهـای جـهـانـرا درسـت * مـگـر مـرگ کـانـرا دری دیـگـرست * زچارهجوی — VI ;خـوبـروی — VI ; که بگذار ایـن را یکی چاره جوی — VI ;پژوهش کن و راستی باز جوی VI ;پژوهش کن و راستی باز جوی

بران سان که نـشـناخـتـنـدی که کیست سـپـردی و صحـرا نـهـادنـد و پـیـش کـه زآبـاد و نـایـد بـدل بـرش یـاد و چـنـان بـد که چـون مـی بـدش آرزوی] بـکـشـتـی چـو ۲ بـا دیـو بـر خـاسـتـی] بـپـرده درون بـود و بـی گـفـتـگـوی] بـپـرده درون بـود و بـی گـفـتـگـوی] نه بر رسم دیـن و نـه بـر رسم کیش [1]

٣

نگر تا بسر برش یردان ۱۱ چه راند بخواب اندرون بود با ارنواز سه جنگی پدید آمدی ناگهان ببالای سرو و بفر ۱۵ کسیان بچنگ اندرون گرزهٔ گاوسار ۱۵ نهادی بگردن برش بالهنگ چـو از روزگـارش چـهـل سـال مـانــد در ایــوان شـاهــی شــبـی دیــریــاز چـنــان دیــد کــز کـاخ شـاهــنـشـهـان دو مـهـتـر یـکـی کـهـتـر انــدر مــیـان کــمــر بـســتــن و رفــتــن شــاهــوار دمـان یــیـش ضـحـاک رفــتـی بـجـنـگ

 $^{^{1}}$ المدندی 2 آمدندی 1 آمدند $^{$

بسیسی خصواری و زاری و گسرم و درد * پسراگنسه بسرتسار کسش خساک و گسرد $I - \pi o 6$:

بـكـشـتـى و مـفــزش بــيــرداخــتــى 1 15 دویاکـیـزه از گــوهــر³ یـادشـا ي-- كسى نسام ارمايسل 4 ياكديس چــنــان بــد کـه بــودنــد روزی بــهــم ز بے۔دادگ۔ر شےاہ وزلےشکرش يـكـى گـفـت مـارا بـخـوالـيـگـرى وزان پـس يـــ>ــى چــارهٔ ســاخـــــن مـگـر زين دو تـن را کـه ريـزنـد خـون خــورشخـانـهٔ يـادشاه حـهان چـو آمـد بـهـنـگـام خـون ريـخـتـن ازان روزبانان مرردم کرسان زنان 11 يـيـش خـوالـيـگـران تـاخـتـنـد یر از درد خروالیگران را حگر هممى بنگريد اين بدان آن بدين از آن دو یکی را بیرداختند بسرون کسرد مسفسن سسر گهوسفند یـکـی را بـجان داد زنهار وگفت ناگر تا ناماشی باباد شهر بـجـای سـرش زان سـری بـیـبـهـا ازين گونه 14 هر ماهيان سي جوان

مران الدهارا خرورش ساختى المران دو مـرد گـرانـمایـه و یـارسـا دگر نام گرمایس و پیش بسین سخن رفت هر گونسه ازبيش وكم وزان رسمهای بد اندر خهورش بـــبـايــد بــر شــاه رفــت آوري 6 ز هـ گـونـه انـديـشـه انـداخـتـن یےکے را تـوان آوریـدن بـرون خـورشـها و انـدازه بـشـناخـتـنـ٠٠ گـرفـت آن دو بـیـداردل در نـهـان 8 بــشــيــريــن و روان 10 انــدر آويـخــتــن گـرفـــــه دو مـرد جــوانــرا كــشـان زبالا بروى اندر انداخة العداد یراز خون دو دیده پر از کینه سر زكسردار بسيسداد شساه زمسيسن حزين چارهٔ نياز ناشاخاخاتاند بــــامـيـخـت با معنز آن ارحــمـنــد ترا از حهان دشت وكوهست بهر خـورش ساخـتـند 13 از يـئ اژ دهـا ازیدهان هلمی یافتندی روان

 $^{^{1}}$ $_{I}$ بـرون 2 $_{I}$ بـرون 2 بـرون 2 $_{I}$ بـرون 2 $_{I}$ بـرون 2 $_{I}$ بـرون 2 مانک 2 بـرون 2 مانک 2 بـرون 2 مانک 2 بـرون 2 مانک 2 مانک 2 مـرون 2 مـرون مـرون

ضحاك

١

بسر آمسد بسریسن روزگسار دراز بسر آمسد بسریسن روزگسار دراز پسراگسنده شد کسام قدیسوانسگسان نسهسان راسستی آشکسارا گسزند بسنیسکی نسونتی به سخن جز بسراز بسرون آوریسدند لسرزان چسو بسیده سسر بانوانسرا چسو افسسر به بسند دگسر پساکدامسن بسنام ارنسواز بسران اژدهسافس سسپسردنسسان بسران اژدهسافس سسپسردنسسان بسران اژدهساف کری و بسخوئسی آ بسیاموخسسان کری و بسخوئسی آ چو ضحاک شد بر جهان ا شهریار سراسر زمانه بدو گست باز نهان گست کردار ا فرزانگان همندر خوار شد جادوئی ارجهند شده بر بدی دست دیوان دراز دو پاکیان از خانهٔ جهمشید دو پاکیان هر دو دختر بدند که جهمشید را هر دو دختر بدند زیوشیده رویان یاکی شهرناز زیوشیده رویان یاکی شهرناز بایوان ضحاک بردند شان از ره جادوئی

۲

چه کهتر چه از تخمهٔ پهاوان هاه همه ساختی راه درمان شاه

چنان بد که هرشب دو مرد جوان خورشگر بردی بایروان شاه

¹ I, IV, VI - برتخت شد I— 3 I - الم نام IV, VI - الم نام IV, VI - الم نام IIV, VI - الم نام IIV, VI - المختر الم نام نام الم نام الم

زمانه ربودش چو بیدجاده کاه]
برران ² رنج بردن چه آمیش سود]
پیدید آوریده هیه نیدک و بید
چو گیتی نخواهی گشادنت راز
جیز آواز نیرمت نیداید بگوش
نخواهی نیمودن بید نیدز چهر
هیهان راز دلرا ⁶ گشائی بیدی ⁷
بیدلت انیدرون درد و خون آورد ⁸
خیدایا مرا زود بیرهان ز رنج ⁹

[شد آن تخت شاهی وآن دستگاه

[ازو بیش بر تخت شاهی که بود المنشته برو سالیان هفتصد چه باید هده زندگانی دراز هده باید هدهی پروراندت با شهد و نوش هدهی پروراندت با شهد و نوش یکایک چو گوئی که گسترد مهر یکایک چو گوئی که گسترد مهر [بدو شاد باشی و نازی و بدوی [یدکی نخر بازی برون آورد [یدکی سیر شد زیدن سرای سینج

شادان I^{-1} پس انگه VI^{-1} بسی I^{-1} وزان I^{-1} زازان I^{-1} نبود I^{-1} شادان I^{-1} پس انگه I^{-1} بسی I^{-1} بسی I^{-1} همه راز دل بسر I^{-1} همه راز دل بسر I^{-1} و بسر I^{-1} همه راز دل بسر I^{-1} و بسل I^{-1} و بسل

٤

یدید آمد از هر سوی جنگ و حوش گسستند یا از ا جام استند از ۱ جام استان ا بــــــــــــــ و نـــابــخــردى یرکسی نامرجوئی ز هر پهالوی دل از مهدر جمشید پدرداخسته سموی تازیان برگرفتند راه يـر از هـول شاه اژدها يـيـكـرسـت نهادند يكسر بضحاك روى ورا شاه ايران زمين خواندند بايران زميين تاج بر سر نهاد گـزيـن كـرد گـرد ازهـمـه كـشـوري 6 چو انگستری کرد گیتی بروی ت بتنگ اندر آمد حهاندار ا ندو بررگی و دیدهیم وگنج و سپاه و برو نام شاهدی و او نایدیده ۱۵ یدید آمد آن شاه نایاک دید نديامد بفرجام هم زو رها 12 یےکایے ک زیدادش زمانے 13 درنے جمهاندرا ازو یاک بی بسیم کسرد

از آن پس بسرآمد زایسران خسروش سيه گهت رخشنده روز سههید بــرو تـيـره شــد فــره ايـزدى یسدیسد آمسد از هسر سوی خسسروی سـیـه کـرده و حـنـگ را ساخـتـه يـكايـك زايـران بـر آمـد السياه شبنو دنید کانجا یکی مهترست سـواران ايـران هـمـه شـاهجـوى 4 بــشــاهــى بـرو آفــريــن خــوانــدنــد كسي ٥ اژ دهافش بيامد چو باد از ایسران و از تازیان لسکسری سوى تخت جمشيك بمنهاد روى چو جسسید را بخت شد کندرو برفت و بدو داد تخت و کلاه چو صد سالش اندر جهان کس ندید صدم سال روزی بدریای چینن نهان گهسته بود¹¹ از به ازدها چو ضحاکش آورد ناگه بیچنیگ بارش سراس ١٤ بدو نيم كرد

وگرچه مرا نیست این بایدگاه بـبـوسـم بـدو بـرنهـم چـشـم و روى 2 نــهـانــی نـدانـسـت ،ـازار اوی بلندي بگيرد ازين نام تو 4 هـمـی بـوسـه داد از بـر سفـت و او کس اندر جهان این ^و شاگفتی ندید غـمـی گشت و از هـر سوی چـاره جست سرد گر بانی بدین در شگفت بـر آمـد دگـر باره از کـتـف شاه هـمـه يـک بـيـک ١١ داســـــــانــهـا ز دنـــ منرآن درد را چاره ناشناختند بفرزانگی نرد ضحاک رفت 14 بمان تاجه گردد 15 نباید درود نــبایــ حــزیــن چارهٔ نـیـز کـرد 16 چه کرد و چه خواست اندرین جستجوی 18 که بیردخته گردد 20 زمیردم حهان

يـكـي حـاجـتستـم بـنـزديـك شاه که فرمان دهد تا سر کتف اوی 150 جـو ضحاک بـشـنـیـد گـفـتـار اوی بــــــو گــفــت دارم 3 مـن ايــن كــام تــو بـفـرمـود تـا ديـو ٥ چـون جـفـت او ببوسيد 7 و شد بس زمين 8 ناوديد دو مار سیله از دو کتفیش برست 155 ساراناجام بالبارياد هار دو زكافات چـو شـاخ درخـت آن دو مـار سيـاه يرزشكان 10 فرزانه كرد آمدند ز هـرگـونـه نـيـرنـگـهـا ساخــتـنــد بسان 12 پــزشــکــی پس ابــلــيــس تــفــت 13 160 بـدو گـفـت كـيـن بـود:ـي كار بـود خورش ساز وآرامهان ده بخورد بـجـز معفـز مردم مدهشان خورش نـگـر تـا كه ابليس ازين گـفـتگـوى 17

٤٨

بسهم 1 IV, VI 1 ببرو جشم و روی 2 I, VI 2 به پیروز 1 الم برو جشم و روی 2 I, VI 2 به پیروز 2 ابله بالم برو بیل به بیر در ازین میر در ازین دام تو 1 از بر کتف 2 IV 3 کابلیس 2 میر نیک گردد ازین نام تو 1 از بر کتف 2 IV 3 در زمان 2 IV 3 چو بوسید 2 IV 2 کفت برزرگان 2 الم 2 ا

بـــــو داد² دســـتــور فـــرمـــانروا که کمتر بد از خوردنیها خورش خـورش گر بـیـاورد 3 یک یک بـجـای 4 بدان تا کند یادشارا دلیر ب_ف_رم_ان او دل گروگان ک_نـد بدان داشتش یک زمان تندرست مرزه يافت خواندش ورا نيكبدخت کـه شادان زی ای شاه 6 گـردنفـراز كرو باشدت سر بسر يرورش که فردا زخوردن چه سازد شگفت ت بـسازيـد وآمـد دلـي يـر امـيـد سر کے مخرد مے ہر و اورا سے پرد بياراستش گونه گون يكسره 11 خـورش ساخـت 12 از بشت گـاو جـوان هـمان سال خورده مي و مسك ناب چـه خواهی بگو با مـن 14 ای نیکخوی هـمـیـشـه بـزی شاد و فـرمان روا هـمـه تـوشـهٔ حـانـم از چـهـر تـسـت

كليد خورشخانه يادشا 130 فـراوان نـبود آن زمـان يـرورش ز هـر گـوشـت از مـرغ و از چـاريـاي بخوندش بسپدرورد بدر سان شیدر سخن هرچه گویدش فرمان کند خـورش زردهٔ خـایـه دادش نـخـسـت 135 بےخورد و برو آفریے کرد سخت چنین گفت ابلیس نیرنگساز که فردات ازان گونه سازم خورش برفت و همه شب سگالش گرفت خـورشـهـا زكـبـک و تــنرو سـيـيـد 140 شـه تـازيـان چـون بـنـان الله دسـت بـرد سيه روز خوانرا بهرغ 10 وبره بروز چهارم چو بنهاد خوان بــدو انــدرون زعــفـران وگــ الب چـو ضحاک دسـت انـدر آورد و خـورد 145 بـدو گفت بـنـگـر كـه 13 از آرزوى خـورش گـر بدو ¹⁵ گفت كـاى يـادشـا مرا دل سراسر بر از مهر تست

^{1 —} غبورش كرد و آورد — 3 I, IV, VI — بياورد — 4 Б— перевод бб 132—133 отсутствует. مدتى—VI ; چندگه — 6 آ مدتى—134 ; IV, VI ; كه جاويد با دى و IV — доб.:

دگـر روز چـون گـنـبـد لاجـور د * بـر آور د و بـنـمـو د يـاقـوت زر د VI доб. вариант того же б. 8 IV, VI بخوان 9 Л مهتر 10 آ بود مرغ 11 Л, VI—

سـه دیــگــر بمرغ و کـباب و بـره * بـیـاراسـت خــوان خـورش یـکـسره بـه دیــگــر بمرغ و کـباب و بـره * ازمـن 12 I, VI 13 I, IV, VI 14 ا 14 ا 14 ا 15 الا بپاسخ چنین 15 IV 15

شد آن نیدکدل مرد یزدانپرست ا به بفرزند بر نازده باد سرد بدو بود شاد و بدو داد گانیج به به به از ره داد و پدیونداو زدانا شنیدم من ایدن داستان بخون پدر هم ناباشد دلیر پروهانده را راز با مادرست به بدین چاره به به سود و زیان بهاه اندر افتاد و بشكست پست بست بست بست بهر نديك و بد شاه آزاد مدرد هدهی پروريدش بناز و برنج چنان بدگهر شوخ فرزند او بخون پدر گشت همداستان كه فرزند بد گر شود نره شير مگر در نهانش سخن ديگرست فرو مايه و ضحاک بيدادگر

٣

یدکدی بدند بدرا که ندو افدگندبن و زگدیدتی هده کدام دل یدافدتی ند پیدچی زگفتدار و فدرمان کندی ددو مدردم و مدرغ و مداهدی تدراست یکی چاره کرد از شگفتی شگفت شگفت سخن گوی و بیدندادل و رای زن 6 ندبودش بجرز آفرین گنت وگوی یدکدی ندامرور پراک ت خدوالیدگرم یدکدی ندامرور پراک ت خدوالیدگرم

¹ Л-доб. б. 109; VI-

چـو آمـد بـنـزدیـک آن ژرفی چاه * بـچـه سـرنـگـون شـد سـر تـخـت شـاه Б — перевод бб. 112—117 отсутствует. ² Л — ببخشو د —117 отсутствует. ³ I, VI — ببخشو د —11 ⁴ I — برخشو د —124 отсутствует. ⁶ I, IV — برخسو د —17 آنـورا —18 مرد —17 مرد —17 مرد —18 مرد

ترا زیسبد اندر جهان گاه او جهاندار و باشی یکی پادشا ق زخون پدر شد دلس پرر ز در در در گرد گرفتی کیین از در کار نیست بیتابی زسو گیند و پیدهان من شوی خوار و ماند پدرت ارجهان من چینان شد که فرمان او برگرید و پیدان شد که فرمان او برگرید و نیاب شد که فرمان او برگرید و نیاب شد که فرمان او برگرید وی ق نیتابی تروی تو مین هییچ روی و بیخورشید سر بر فرازم ترا الا یکی بوستان بود بس دلگشای و یکی بوستان بود بس دلگشای و پرستنده با او ببردی چراغ ۱۵ پرستنده با او ببردی چراغ ۱۵ پرستاک پروشید یا و بسترد راه ۱۵ بخاشاک پروشید یا و بسترد راه ۱۵ شب آمد سوی باغ بنهاد روی ۱۵ شب آمد سوی باغ بنهاد روی

برگرین گیفتیهٔ من چو داری وفا ا ابرین گیفتیهٔ من چو داری وفا ا چو ضحاک بیشنید اندیشه کرد بابلیس گفت این سزاوار نیست بماند بگردنت سوگند و بیند بماند بگردنت سوگند و بیند سر مرد تیازی بیدام آورید بپرسید کین و چاره بامن بگوی بیدو گفت من چاره سازم ترا بیدو گفت من چاره سازم ترا کرانیان پادشارا در اندر سرای گرانیمایه شبگیر بر خاستی گرانیمایه شبگیر بر خاستی سروتن بیشتی نهفته بیباغ بیاورد وارونه ابلیس بیندا

بهر زیرک و بد شاه آزاد مرد به بفرزند برنا زده باد سرد

¹ VI— او 2 1, VI— و جهانرا تو 3 VI— المدخدا - 1 VI— المدول المد

بدان خواسته دست بردی فراز]
کش از مهر بهره نبود اندکی
دلیروسبکسار و ناپاک تبود
چنیین نام بر پهلوی راندند
برود بیرور که بردند هرار ده هرار
ورا بود بیرور که بیردند نام
ورا بود بیرگی نه از روی کی کین
بروی بیراگی نه از روی کی کین
بروی کی بیرا اورا سیرد
برامید بسان یا کمی نایدکی خواه
برد بیرا گروش گانیا اورا سیرد
برای کیس آنگه سخن برگسایم درست
چنان چون بفرمود سوگند خورد
برتوبشنوم هرچه گوئی سخن
زتوبشنوم هرچه گوئی سخن
چه باید همی با تو اندر سرای اله
یکی پیند از من بیاید شنود]

[بسسیر آن کسی را که بودی ا نیاز پیسر بید میرایین پاک دارا ا ییکی جسسر بید میرایین پاک دارا ا ییکی جسسر بید میرایین پاک دارا ا ییکی کیجا بییوراسپش همی خواندند که کیجا بییور از پیهلیواندی شمار زاسیان تیازی بیرزیان سیتام شب وروز بودی دو بیهره بیزیین چینان بید که ابیلیس روزی پیگاه دل میهتره از راه نییکدی بیبرد دل میهتره از راه نییکدی بیبرد واقی پیکار جوان نیکدل گشت فیرمانش کرد و جوان نیکدل گشت فیرمانش کرد و کمه راز تو با کس نیگوییم زبین بیدو گفت جیز تو کسی کیدخدای او چیه بایید پیر کش از پیر خواده شالخور د ایک زماند بیرین خواده شالخور د و داده بیرین خواده شالخور د و داده بیرین خواده شالخور د و داده بیرین خواده شالخور د و دریان خواده شالخور د د

هممانا خوش آمیش گفتار اوی پ نبود آگه از زشت کردار اوی بید بید و داد هموش و دل و جان پاک پ پراگنید بیر تارك خوییش خاک چهو ابلیس دید آنیکه اورا بباد پ برافشاند ازو گشت بسیار شاد فراوان سخن گفت زیبا و نفر پ جوانرا تهی بود از عقال مغرف فراوان سخن گفت دارم سخنها بسی پ که آنرا نباند جز از من کسی همی گفت دارم سخنها بسی پ که آنرا نباند جز از من کسی جوان گفت برگوی و چندین مهای پ بیاموز مارا تو ای نبیک رای جوان گفت برگوی و چندین مهای پ بیاموز مارا تو ای نبیک رای جوان ساده دل بود IV, VI برود IV ایکی کدخدای IV برد IV و نبیک ایکی کدخدای IV ایکی کدخدای IV برد IV و که کدخدای

چـو مـن نـامـور تـخـت شـاهـی نـدیـد
چـنانـسـت گـیـتـی کـجـا خـواسـتـم¹
هـمـان کـوشـش² و کـامـتـان ازمـنست
کـه گـویـد کـه جـز مـن کسی پـادشاست
چـرا کس نـیـارست گـفـتـن نـه چـون
بگشت و وجهان شد پـر از گـفـتگـوی و شـکـسـت انـدر آورد و بـرگشت کار
چـو خسرو شـوی بـنـدگـی را بـکـوش
بـدلش انـدر آیـد ۱۰ زهـر سـو هـراس
دـدلش انـدر آیـد ۱۰ زهـر سـو هـراس

65 هـنـر در جـهـان از مـن آمـد پـدیـد جـهـانـرا بـخـوبـی مـن آراســـــم خـور و خواب و آرامــــــان از مـنـسـت بـزرگـی و دیـهــیـم شـاهـی 4 مـراست هــمـه موبــدان سـر فـگـهـنـده نــگـون هــمـه موبــدان سـر فـگـهـنـده نــگـون مـنـی 7 چـو ایـن گـهــــــه شـد فـر یـزدان ازوی مـنـی 7 چـون بـپـیـوســـت بـا کـردگـار چگفت آن سخن گــوی بـا فــر 9 وهــوش چگفت آن سخن گــوی بـا فــر 9 وهــوش بــیــزدان هـر آنــکس کـه شـد نـاسپاس بـــــزدان هـر آنــکس کـه شـد نـاسپاس بــــردهـــــد بـر آـــردهگـون گـــــت روز

۲

ز دشت سیواران نییینوهگینار ز تیرس جهانیدار با باد سیرد بداد و دهش برتیرین پایه بود زهریک هیزار آمدندی بهجای هیمان تازی اسب گیزیده میری ۱۵ بدوشیرزگان ۱۵ داده بد پاکیدین ۱۵ 75 یرکی مرد بود اندر آن روزگرار گرراندماید هم شاه ¹² و هم نیرکمرد کمه مرداس نام گراندهاید بود مرداس نام گراندهای مرر اورا ز دوشیدندی چاریای [هرمان گاو دوشا بفرماندبری هران گاو دوشا بفرماندبری هرور ¹⁴ هرماندبری

^{1 —} زروی زمین جور من کاستم IV, VI ; که من خواستم 1 - 1 و استم 1 - 1 ; که من خواستم 1 (IV, VI ; که من خواستم 1 (VI ; که من خواستم 1 (IV) و شش 1 (IV)

نسسسته برو شه فرمانروا مشاه فرمانروا مشاه فرمانروا مسان روز را روز نه خواندند برران روز را روز نه و خواندند برراسوده از رنج روی زمیدن مسی و جام و رامشگران خواستند برما ماند و ازان خسروان یادگار و نمیدند مرگ ازان خسروان یادگار و میدان بسته دیروان بسان رهی نه زرامش جهان پرر زآوای نهوش و نمیدند جرز خوبی از کردگار او نمیسته جهاندار با فرهی و نمیستی جز از خویشتن را نهید ال بیدان براندی زیردان بهیدی و شد ناسپاس بهیدان برداند بردان

جهان انهوا تابان مهان هوا جهان انهوا انهو

بر آسوده I ; بر آسود از رنج و ز درد و کین I فور دین I ; و فرو دین I و از رنج تن دل زکین I ; از رنج تن دل زکین I ناز رنج تن دل زکین I و بر آسودش از رنج تن دل زکین I ; از رنج تن دل زکین I و بر آمد I ; از رامش جهانرا پر آواز نوش I و بماندست ازان نامور شهریار I I و بر زاوای نوش I ; برین سالیان I و برامش جهاندار با فتر و هوش I ; برین سالیان پر زاوای نوش I ; همی سالیان I و برامی و برامی I و برامی و برامی I و برامی و بر

که چـنـدی بـر آمـد بـریـن روزگـار * نـدیـدنـد جـز خوبـی از کـردگـار IV — доб.:

چو چےنے دولے برین روز گار * فے روزنے میں دولے شہریار 10 VI — 10 VI —

که چاندین بارآمید بارین روزگار * نادیدم باجیز خوبی از کارگار کی چاندین بازان پس عجب شاه Π از ان پس عجب شاه Π از ان پس عجب شاه ان شاه از کارگان پس عجب شاه ان شاه از کارگان پس عجب شاه ان شاه از کارگان پس عجب خواند کارگان پس عجب خوان پس خوان پس

 $^{^{12}}$ Π - نبينې نهان; VI - نبينې نهان; IV - доб.

که چهندین برآمه برین روزگار * ندیده بهجنز خوبی از کردگار

بخورد و بورزید و بخشید ت چیز سـزاوار بـگـزیـد و بـنـمـود راه] بسبيند بداند كم و بيس را باب اندر آمیدختن خاک را سببک خشت را کالبد ساختند نخست از بدرش هندسی کاو کرد 3 چـو ایـوان کـه بـاشـد یـنـاه از گـزنـد هممي كدرد ازو روشني خواستار 4 چـو يـاقهوت و بـيـجـاده و سـيـم و زر شـد آراســـه بـنـدهـارا كـلـيـد که دارند مردم بحبویتش نمیاز 5 چو عود وچو علماللہ چاو روشن گلاب در تـنــدرســــــــ و راه گـــزنـــد جهانرا نيامد چنو 8 خواستار و ز کـشـور بـکـشـور گـرفـتـی 10 شـتـاب ندید از هنر بر خرد بسته چیز 12 زجای مهی بیرتیر آورد پیای حه مایه بدو گوهی اندر نشاخت

[بـديـن انـدرون سـال يــنـجـاه نــيــز [ازین هر یکی را یکی یایگاه کے تا هرکس اندازهٔ خویسرا بےفرمود یے دیو² نایاک را 35 هـرانـچ ازگـل آمـد چـو بـشـنـاخـتـنـد بـسـنـگ و بـگـج ديـو ديـوار كـرد چـو گرمابـه وكاخـهاى بـلـنـد زخارا گهر جست یک روزگار بـچـنـگ آمـدش چـنـد گـونـه گـهـر [ز خارا بافسون برون آوريد [دگر برویهای خوش آورد باز چو بان و چو 6 کافور و چون مشک ناب یرزشکی و درمان هر دردمند هـمان رازها كرد نييز 7 آشكار 45 گندر کرد ازان پس بکشتی برآب چنین سال بنجه برنجید 11 نین هـمـه كـردنـيـهـا چـو آمـد بـجـاي 13 بفر کیانی یکی تخت ساخت که حبون خواستی دیرو برداشتی

هــمــه کـر دنــیــهــا چو آمد پــدیــد * بـگـیــتـی جز از خـویـشــتـن را نــدیــد زهامون بابر اندر 18 روآن کارهای وی آمد بجای 18 روآن کارهای وی آمد بجای 18

بـــــار انـــدرون يــود را بــافـــــن ١ گـرفـتـنــد ازو يـكسر آمـوخــتــن زمانیه بعدو شاد و او نیین شاد بدين اندرون نينز ينجاه خورد] ي-رســـــــــه را حايـــــه كرد كوه ٥] نـوان يـيـش روشين جـهـانـدارشـان 6] هـمـى نـام نـيـساريـان خـوانـدنـد] فروزندهٔ لشکر و کشورند] وزیـــشــان بـود نــام مـردی بــپــای 8] کجا نیست از کس بریشان ¹⁰ سیاس ¹¹] بــــاه خــورش ســر زنــش نــشـنـونــد] ز آواز پـــيــغــاره آســوده گــوش] که آزاده را کاهلی بنده کرد] هـمان دسـتورزان ابا سركـشـي 16 روانشان هـمـیـشـه یـر انـدیـشـه بـود بياموختسان رشتن وتافتين 15 چـو شـد بافـتـه شستن و دوخـتـن چـو ایـن کـرده شـد سـاز دیـگـر نـهاد [زهـر انـجـمـن پـيـشـهور 2 گـرد كرد [گروهمی کمه کاتوزیان تخوانیش [حدا كردشان از ميان گروه [بدان تا پرستے شربود کارشان صفی بس دگر دست بنشاندند [كـجـا شـيـرمـردان جـنـگ آورنـد [کوزیاشان بود تخت شاهی باجای [بسودی و سه دیرگر گره را شناس [بـکارنـد و ورزنـد و خـود بـدرونـد [ز فرمان تن آزاده و 12 ژندهیوش 13 [تين آزاد 14 وآباد گييتي بروي [چـه گـفـت ان سـخـن گـوى آزاده مـرد [چـهارم کـه خـوانـنـد اهـتـوخـوشـي 15 30 [كـجـا كارشان هـمـگـنان يـيـشـه بـود

فبقى على ذلك مدة حتى انتشر جميع تلك الصناعات فى :Б—после перевода 6.14 идет фраза فبقى على ذلك مدة حتى انتشر جميع تلك الصناعات و الاستغال بالمور المعاش после этой после этой برض و توفير البناس على المكاسب و الاستغال بالمور المعاش و المعاش المؤرض و توفير البنان المحاسب و الاستغال بالمور المعاش المورف بالا بنان بالا بنان بالمنان سلوبان بالمحال و المحاسب بالمحاسب بالمحسوب بالمحسو

جمشيل

١

کسربست ایسکدل پسر از پسند او بسرسسم کسیان بسر سسرش تساج زر جسهان گسشت سسر تساسر اورا رهسی بیندرمان او دیسو و مسرغ و پسری فسروزان شده تخت شاهسی بینوی هسمهم مسوبدی مساورا سسوی روشندی ره کسندم در نام جسستان بیگردان سیسرد و خود و زره کرد و چون جوشنا هسمه کسرد و ازیسن چیند بینهاد گسنج کسه پیوشند هینگام و نینگ و نیبرد و خود و سرمایه دیسبا و خین حسرد و خسرد و سرمایه دیسبا و خین

¹ IV - نشست از بـر تـخـت - VI نشست از بـر تـخـت - 3 Б — перевод бб. 6 — 7 отсутствует. پوشد همی گاه – Б I چون درع و - IV, VI پوشد همی

دگررشان برگرز گران کرد پرست بیجان خواستند آن زمان زینهار بریدان خواستند آن زمان زینهار بریداموزی از ما کرت آید بربر بریدان ترا نهاندی کنند آشکار برجستند ناچار پریوند او برجستند ناچار پریوند او دلش را بدانش بر افروختند ترسی دلس را بدانش بر افروختند و به براسی داری و به پرارسی زهر گرونه کران هرمی برشندوی او جه گرونه پراید آوریدی هارد برا و مداند از و یادگار 10

ازیـشان دو بهره بافسون بهست که میدندستان خسته و بسته خوار ¹

که مارا میکش تا ییکی نبو هار به کست نیا میکی نبو هار به کسی نیامسور دادشان زیسنهار پینیه و به از باد او نیستان بیخسرو بییامسوختند او نیستان ییکی نبه که و نیزدیک سی نیمی نبه که و نیردیک سی ایمی به به پهاندی و چه پهاندار سی سال ازیان بیستار و روزگار بیرو روزگار

پو آزادشان شد سر II = II = 0.0 ایدر که II = 0.0 از II = 0.0 از II = 0.0 از II = 0.0 انتخان شد سر II = 0.0 انتخان بینتری II = 0.0 از نام از بینتری از

جـهانا مـپرور چـو خـواهـی درود * اگـر بـدروی پـروریـدن چـه سـود

نـخـوانـنـدشان جـن بـآواز نـرم جهان آفرین انیایش کنسید کـه رایـش ز کـردار بـد دور بـود نرد جرز بنديكي بهدر جاي گام 3 بـپـيـش جـهـانـدار بـريـای شـب نـماز شب و روزه آیسین اوست در بـســـتــه بُــد حِـان و بــدخــوامرا] هـمـه راسـتـی خـواسـتـی پـایـگـاه] کـه تـابـیـد ت ازو فـره ایـزدی چےو بے تے درو بارگی برنشست هـمـی گـرد گـیـتـیـش بـر تـاخـتـی كـشـيـدنـد گـردن زگـفـتـار او که پر دخته ماننده ازو تاج وفتر برآشفت وبسكست بازارشان برفتند جادو سياهي گران] هـمـى بالسمان بركسيدند غو بياميد كه ربسته جينگ 11 وكين نــــــ حــنــگــشــانــرا فـر اوان در نــگ 13

ب_ف_رم_ودشان تا نوازند گرم چنین گفت کاین را ستایش کنید کـه او دادمان بـر ددان دسـتـگاه مراورا یرکی پراک دسترور برود خنييه 1 بهر حاى شهرسب 2 نام هـمه روز بـسـتـه زخـوردن دولـب چــنــان بردل ⁴ هـر کسی بود دوسـت [سـرمـایـه بــد اخــتــر شاهـرا [هـمه راه نـيـكـي نـمودي بـشاه حنان 6 شاه بالوده گشت ازبدی برفت اهرمن را بافسون ببست زمان تا زمان زینش⁸ بسرساختی جــو ديــوان بـديـدنـد كــردار او شـدنـد انـجـ ـن ديـو بـسـيار مـر چـو طهمـورث آگـه شـد از ارشان بـفـــ حــهـانــدار بـســـــش مــيـان [هـمه نـره ديـوان و افسـونـگـران [دمـنــه سـیـه دیـوشان پـیـش رو [جـهاندار طـهـمورث بافـريـن یے ایے ک دیرار است 12 با دیرو حالی

طهمورث

گـرانـمایـه طـهـمـورث دیـوبـنـد بـشـاهـی کـمـر بـر مـیـان بـر ببست ١ بحضوبي جله مايله سلخنها درانل مـرا زيـبـد ايـن تـاج وگـنـج و سـيـاه بس آنگه کسندم در گهی گسرد یای که مین بود خواهم حهاندرا خدبو كندم آشكا را گهايدم زبيد برید و برشتن نهادند روی خــورش كــردشـان 3 سـبـزه وكـاه و جو سیه گـوش و یـوز از مـیـان بـرگـزیـد بــــنــد 5 آمــدنــد آنــكــه بُد زان گروه 6 چو باز و چـو شاهـیـن گـردنفـراز ۲ حهاني بعدو 8 مانعد انعر شگفت 9 كـجـا بـر خـروشـد گـه زخـم كـوس نهه في ته ههه سو دمنيسش گريي

يسر بد مر اورا يكي هوشمند بسيامه بستخت يهد بسرنسست هـمه موبدانرا ز لـشـكـر بخوانـد جنين گفت كامروز تخت وكاله 5 جـهـان از بـديـهـا بـشـويـم بـراى زهـر جای کوته کـنـم دسـت دیـو هر آن چیین کاندر حهان سودمند پس از پشت میهش و بره پههم و موی 10 زي-ويـنـدگـان هـرچـه بـد تـيـزرو 2 رمنده 4 ددان را هدمه بنگرید بـچـاره بـياوردش ازدشت و كـوه زمرغان مر آنرا كه بد نيكتاز بسياورد و آموختنشان گرفت 15 چـو ایـن کـرده شـد ماکیان وخـروس بياورد و يكسر بهدردم كهديد

بور; ید و دشـناخـت سـامـان خـویـش 3 زنـخـچـيـر گـور و گـوزن ژيـان ب_ي_وش_ي_د بالاي گـويـنـدگـان برفت و بجرز نام نیدکی نبرد از و مردری مانید تخت مهی او شد آن هوش هـوشـــاگ بـافــر وسنگ 13 نـه نـيـن آشـكـارا نـمايـدت چـهـر 14

درنـجـیـد تیس هرکسی نان ² خـویـش بـــدان ایـــزدی جـاه و فـــرّکـــیــان 30 جـدا كـرد گـاو وخـر و گـوسـفـنـد بـورز آوريـد 4 آنـچـه بـد سودمـنـد 5 زیرویدندگان هرچه مویش نکوست و بسرشان تر بر آهیخت بوست [چو روباه و قاقه چو سنجاب⁸ نرم چهارم سمورست کش موی گرم] ورین گونه از چرم یویندگان برنـجـیـد و گسترد و خـورد و سیـرد^و [بسی رنیج بسرد 10 انسدران روزگار بافسون واندیشهٔ بسیشهار 11 چـو پــيـش آمــدش روزگـار بــهــي زمانیه نیدادش زمانیی درنیگ [نـپـيـوست خـواهـد جـهان با تـو مـهـر

I, IV, VI—доб. варианты того же б. 6 IV, VI—وست ۲ IV, VI — بـگــزيــد دوست 7 IV, VI هـوشـيـار ــ ا ¹¹ خور د ــ ا ¹⁰ ستر د ــ ۱۷ ⁹ آر حو سنجاب وقاقم چو روباه ــ ا ⁸ 12 Π تـخـت شـهـی $^{-12}$; کاه مـهـی $^{-13}$; تـاج شـهـی $^{-14}$; تـاج شـهـی 14 I — мисра испорчено.

¹ I — نام – VI — б. оп.; I — доб.:

از ان يـس كـه اين كارها شد بـسـيـچ * نبد خـوردنـيها چـز از مـيـوه هـيـچ هـمـه كـار مـردم نـبـودي بـبـرگ پر كه يـوشـيـدنـيـشـان هـمـه بـود برگ يـرســـــــــــن ايــزدي بــود كــيـش * نــيــارا هــمــيــن بــود آيــيــن پـيش چو مرتازید نیرا به حدراب سنگ پ بدان گه بدی آتش خوبرنگ بـــنـگ انـدرآتش بـدو شـد يـديـد ، كـزو در جـهـان روشـنـي گـسـتـريـد Π — доб. варианты тех же бб., вторые мисра повреждены; IV, VI — доб. варианты тех же бб. Порядок бб. 9—28 восстановлен по Б. В Л бб. разночтения 3, а также бб. 9—17, 21—23 написаны на полях. В рук. I, IV и VI порядок бб. таков: 8, 24-28, бб. разночтения 3, 9-23 (ср. Т, бб. .. л—доб.: همه در گزید — VI ;درون آورید — ⁴ IV همه در گزید — VI نرون آورید بدیشان بسورزید وزیسشان خسوریسد * هسمه تساج را خسویسستسن، بسروربسه

جـهانسـوز مار از جـهانجوی جست هـمان و هـمـيـن سنگ بشكست گـرد 1 دل سنگ گشت از فروغ آذرنگ ع ازین طبع سنگ آتیش آمید فیراز 3] نیایش هـهـی کرد و خـوانـد آفـریـن 4 هـمـيـن آتـش آنـگاه قـبله نـهاد ا يرستيد بايد اگر بخردي 6 هــمــان شــاه درگــرد او بــا گــروه ٢ سده نام آن جسن فرخسنده کرد بسی باد چون او دگر شهریار 8 جهانی بسندیکی ازویاد کرد]

بــزور كــيــانــى رهــانــيــد دسـت بـر آمـد بـسنـگ گـران سـنـگ خـرد 15 فیروغی پیدید آمید از هیر دو سینیگ [نـشـد مار كـشـتـه وليـكـن زران جـهانـدار يـيـش جـهان آفـريـن [كه اورا فروغي چندين هديه داد [شب آمد بسرافسروخیت آتیش چیو کیوه یـکـی جـشـن کرد آن شب و باده خورد زهـوشـنـگ مانـد ایـن سـده یادگار [کسز آباد کردن حهان شاد کسرد

٣

از آهـنـگـرى 10 ارّه و تيـشـه كـرد 11 ز دریایها رودهارا بتاخت 13 بفرخند گرنج کوتاه کرد

چو بـشـنـاخت ۹ آهـنـگـری بــیـشـه کرد 25 چـو ايـن كـرده شـد ¹² جـارهٔ آب ساخت بـجـوى و بـرود آبـهـا 14 راه كـرد چــراگـاه مــردم بــدان بـرفــزود يـراگـنـد يس تخم¹⁶ وكـشـت و درود ¹⁷

¹ I, VI — خرد IV — б. испорчен. 2 IV — доб.:

هـر انـكـس كـه بـر سنگ آهن زدى * ازو روشــنايـي پــديــد آمــدي ³ VI — б. оп.; Л, I — доб.:

هـرانـكـس كـه بـرسـنـگ آهن زدى * ازو روشــنـائــى بــديـد آمــدى ; گـراز و تــبـر - I الله بـر خــاسـت - VI زـر ساخـت - IV و کرد هر شهریـار IV چو کرده شدش IV ; VI چو گاز و تبر IV , سنان و تبر IV ; VI چو گاز و تبر IV16 IV, VI — يراگندن تخم 17 Л — повторяет б. 27 (ср. выше); VI — б. оп.

هوشنگ

١

بـجـای نـیـا تـاج بـر سـر نـهـاد پـر از رای دل د پـر از هـوش منز و پـر از رای د دل د چـنـین گـفـت بـرتـخـت شـاهنشهی جـهـانـدار پــیـروز و فـرمـانـروا بـــاد و دهـش تـنـگـ بـسـتم کمر هـمـه روی گـیـتـی پـر از داد کـرد بــآتـش و زآهـن جـدا کـرد سـنـگ کـران سـنـگ خـارا کـشـیـدش بـرون

جـهـانـدار هـوشـنـک بـا رای و داد
بـگـشـت¹ از برش چـرخ سـالـی چـهـل
چـو بـنـشـسـت بـر جـایـگـاه مـهی
کـه بـرهـفـت کـشـور مـنـم پـادشـا
بـفــرمـان یـــزدان پـیــروزگـر
وزان پـس جـهـان یـکـسـر آبـاد کـرد
نخـسـتـیـن یـکـی گوهر آمـد بـچـنـگ
سـرمـایـه کـرد آهــن آبــگـون

۲

گند کرد با چندکس هرمگروه و سیدهرندگ و ترسیره تن و ترید تاز آ زود دهاند جهان تر و شد تیز چنگ و شد تیز کار و شد کار و

یــکــی روز شــاه جــهــان ســوی ⁵ کــوه 10 پــدیــد آمــد از دور چــیــزی دراز دو چشم از بـرسر چو دو چــشـمـه خون نـگـه کـرد هــوشـنـگ بـاهــوش وســنـگ

بدانش—IV كنشت - ² IV, VI - داد - ³ Б — перевод бб. 3, 4 н 5 отсутствует. ⁴ IV بدانش - ⁴ IV تروه - ⁶ I الالمروه - ⁶ IV, VI تريزگاز - ⁷ IV, VI سنگ خارا بچنگ - ⁶ VI بسنگ و شد پيش جنگ - ⁷ IV بسنگ و شد پيش جنگ - ⁷ IV

نصبيره بييش اندرون با سياه]
همي باسمان بر پراگند خاک
شده سست ازخشم ¹ کيهان خديو ²]
شدند از دد ودام ديوان ستوه ⁴ تنگ
جهان کرد بر ديو نستوه ⁴ تنگ
سيهبد بريد آن سر بيهامال ³]
دريده برو چرم و برگسته کار
سرآمد کيومرث را روزگار
نگر تا کيا نود او آبروي]
ره سود بنمود و خود مايه خورد ³]
نماند بدونيک بر هيچ کس]

[پس پست لشکر کیومرث شاه
بیدام بسیه دیو با ترس و باک
ازهرای درندگان چنگ دیو
و بهم برشکستنده هرو گروه
بیازید هوشنگ چون شیر چنگ
اکسیدس سراپای یکسر دوال
بیای اندر افگنده و بسپرد خوار
بیای اندر افگنده و بسپرد خوار
جو آمد مرآن کینه را خواستار
ابرفت وجهان مردری ماند ازوی
[جهان فریبنده را گرد کرد
احسان سربسر چو فسانست و وبس

 $^{^1}$ Π نست با چنگ 1 آل مست با چنگ 2 I повторено первое мисра. 3 I نست با چنگ IV اندر IV و ارونه 4 VI و ارونه 5 IV با بنمو د و مایه نخور د VI و آلویننده را VI بنمو د و مایه نخور د VI و آلویننده را VI بنمو د و مایه نخور د VI و آلویننده را VI و نست VI و نست VI فسونست VI

برفتند ویله کنان سوی کوه زدرگاه کی شاه برخاست گرد پرسیام آمید از داور کردگار پرسیام آمید از داور کردگار کرین بیش مخروش و باز آر هوش بر آور یاکی گرد از آن اندجان بیرداز و پردخته کن دل زکین بر آورد و بد خواست بر بدگانش را بیخواند و بیالود مرژگانش را شب و روز آرام و خاتین نیافیت

دد و مرغ و نخرچییر گیشته گیروه
بیرفتند با شهرواری و درد
بیرفتیند سالی چنیین سوگوار و درود
درود آوریدش و خرجسته سروش
سیه ساز و برکش بفیرمان من
از آن بیدکنش دیرو روی زمین
کی نامور و سر سوی آسیان
وزان بیرآن برترین نام ییزدانش را
وزان پیس بکیین سیامیک شهاند

۲

که نرد نیا جاه ۲ دستور داشت توگفتی همه هوش وفرهنگ بود نیا جاه ۲ دستور داشت نیدا پروریده همر اورا ۹ بهر نیدا پروریده مر اورا ۹ بهر جز او برکسی چشم ناگهاستی از خواند آن گرانهایه ۱۱ هوشنگ را همه رازها برگشاد از نهانت خروشی برآورد خواهم همی که من رفتانی ام تو سالار نو زدرندگان گرگ و بهبر دلیدر دا و کندآوری

خـجستـه سـیـامک یـکـی پـور داشـت گـرانـمایـه را نـام هـوشنـگ بـود بـنــزد ⁸ نـیـا یــادگــار پـــدر ⁵⁵ [نـیـایـش بـجـای پـسـر ¹⁰ داشـتـی چـو بـنـهاد دل کـیـنه و جـنـگ را هـمه گــهـتـنـیـها بـدو بـاز گـهـت کـه مـن لـشـکـری کـرد خـواهـم هـمـی تــرا بـود بـایــد هـمـی پــیـشرو تــرا بـود بـایــد هـمـی پــیـشرو و ایری و پــلنـگ انـجـمن کـرد و شـیـر ¹² ســـیـاهـی دد ودام و مــرغ و پــری

بسان پری پالندگییدنه پروش ا
که دشمن چه سازد همی با پدر و
زکردار بلخواه دیو پلید
سیاه انجمن کرد و بگیشاد گوش
که جوشن نبود و نه آییین و جنگ
سیه را جو روی اندر آمید بروی
برآویخت و با پروه آهیرمنا
دوتیا اندیر آورد برالای شیاه
برحنگال کردش آکیمیرگاه چاک
تبه گشت وماند انجمن بی خدیو
زتیمال گیرتی برو شد سیاه
زنان برسر و موی ورخ را کنان ال
دودیده پر از نم جو ابر بهار ۱۱
کشیدند صف بر در در ۱۱ شهریار ۱۱
کشیدیار گویشت و بار دو ایر بهار ۱۱

¹ VI — б. оп. ² VI —

خبرشد به پییش پیسر از پدر * که دشمن چه گوید همی در بدر IV—доб.:

٣.

سپه ســر بــسر زار و گــریـان شـدنــد * جــو بــر آتــش تیــز بــریـان شـدنــد خونی دو - 1^{6}

که بروشیدنی نو بد و نو خورش بخوبی چو خورشید برگاه بود چـو ماه دوهـفـتـه ز سرو سـهـه] زگییتی بندزدید او آرمید از آن برشده فرّه و بخت او 3 وزو بر گرفتند آیدین خویش ا هـنـرمـنـد و هـمـچـون يدر نـامـجـوى کیدومدرث را دل بدو 6 زنده بدود7 فروز نده شد دولت شهریار مسكسر بد كنش وريمين آهسرمنا هـمـی رای زد تا بالید بال ۱۵ امال دلاور شده رسا سديداه بدرك زبےخت سے امک وزان یایگاه 12 هـمـی تـخـت و دیـهـیـم کی شاه حست 18 جـهـان کرد یکسر پـر آوای 15 خـویـش که تـخـت مـهـی را جز او شاه بـود 17

ازو انـــدر آمــد هــمــي يــرورش بـگـيـتـي درون ¹ سـال سـي شـاه بـود [هـمـی تـافـت زو فـر 2 شاهـنـشـهـی دد و دام و هـر جانـور كـش بـديـد دوتا می شدندی بر تخت او [بـرسـم نـماز آمـدنـديـش يـيـش یــسـر بـد مـر اورا یــکـی خــوبـروی سیامک بنش نام و فرخنسه بنود [بـجـانـش بـراز مـهـر گـريـان بـدى 20 بـرآمـد بـريـن كـار يـك روز گـار [بسرشک انسدر آهسرمسن بسسگال یے۔ بے۔ بے بے دش چےوگرگ ستےرگ جـهـان شـد بـران 11 ديـوبـچـه سـيـاه 25 سـيـه *كـر*د و نـزديـك او راه جست هـمـی گفت با هرکسی رای 14 خویش کـیـومـرث زیــن خــو د کـی ۱۵ آگـاه بـو د

 $^{^{1}}$ از ان فرّه و بر شده بخت او 8 زو بخت 1 از تخت 1 برو 1 برو 1 از نخت 1 از ان جایگه برگرفتند کییش 1 1 آر فرّه و بر شدی بخت او (؟) 5 آر فرّه و بر شدی بخت او (؟) 5 آر دمند 7 آر بایدار او 1 6 خردمند

 $^{^{1}}$ ك- بس بارور بيخ و بنياد بود 2 جوانى چو شههاد آزاد بود 3 المروز بيخ و بنياد بود 1 آزاد بود 10 آزاد بوز 10 آزاد بوز 10 آزاد بوز 10 آزاد بوز 10 آزآن 11 آزآن 11 آزآن 11 آزآن 11 آزآن 11 بياگنديال 12 آزآن 12 آزآن 13 آزآن 13 آزان 14 آزان 15 آزان 15 آزان 15 آزان 15 آزان 16 آزان 16 آزان 17 آزان 16 آزان 16 آزان 16 آزان 17 آزان 16

كيومرث

١

که نام ² برزرگی برگریتی ³ که جست ندارد کسس آن ⁴ روزگراران بریداد برگروید تراید برید برید در بردران پرایه بیش کرا بود از آن برتران پرایه بیش که از پرهملواندان زند داستان کریدومرث آورد و او برود شاه جسهان گرشت برا فرق و آیرین و آب که گیتی جوان گرشت ازان ⁹ یکسره ¹⁰ نخستین برکوه اندرون ساخت جای بردوه المدرون ساخت جای بردوه ¹⁰ بردوه ¹⁰ بردوه ¹¹ بردوه ¹² بردوه ¹³ بردوه ¹⁴ بردوه ¹⁵ بردوه ¹⁵ بردوه ¹⁶ بردوه ¹⁶ بردوه ¹⁶ بردوه ¹⁶ بردوه ¹⁶ بردوه ¹⁶ بردوه ¹⁸ بردو

سخن گوی ا دهقان چه گوید، نخست که بسود آنکه دیههیم برسر نهاد امرکر کرز پدر یاد دارد پسسر آهگی که آورد پریش [کی نام برزرگی که آورد پریش 5 پسروههانده نیامه براهه بساستان گفتین تخت وکلاه ه چنین گفت کآیین تخت وکلاه ه چسو آمد برجرج حدمل آفتاب بستاب از ان سان ز برج ۱۵ بره کیدومرث شد ۱۱ بر جهان کدخدای ۱۵ سر بخت ۱۵ و تختش برآمد بکوه ۱۵ سر بخت ۱۵ و تختش برآمد بکوه ۱۵

پــــنــه پوشــيــ خـود با گـروه ، نــبودى نــشــــتــش بـجــز بـر زكـوه

چـو دیـنار خوارست ² بـر چـشـم ⁸ اوی

نـه دل تـیـره دارد زرزم و ز رنـج ⁶

از آزاد و از نـیـک دل بـردگـان ⁷

بـهٔـرمـان بـبـسـتـه ⁹ کـمـر اسـتـوار ¹⁰

کـه در مـردهـی کس نـدارد هـمـال ¹¹

زیــد شـاد در سـایـهٔ شـاه عـصـر ¹²

سـر ¹³ تـخـت او تـاج پـرویـن بـود ¹⁴

مـه در جـنـگ بر شیر ¹⁶ دارد فسوس ¹⁷

هـهــی آفـریـن یـابــد ¹⁸ از دهـر بـهـر

سـر شـاه ²⁰ خواهد کـه بـاشـد بـجـای ²¹

هـمــیـشـه ²² بـمـانـاد جـاویـد و شـاد ²³

زدرد و غـم آزاد و پــیـروز بــخـت

سـوی نـامـهٔ نـامـور شـهـریـار ²⁶

سـوی نـامـهٔ نـامـور شـهـریـار ²⁶

سـوی نـامـهٔ نـامـور شـهـریـار ²⁶

سر بخت بدخواه با خدهم اوی نده کندآوری ه گیرد از باج و گنجهٔ دارد زپرروردگان هدر آندکس که دارد زپرروردگان شهنشاه را سدر بسدر دوستوار ه نخستین برادرش کهمتر بسال زگیدتی پرستندهٔ فر و نصر کسی کسی کش پدر ناصر الدین بود و دیگر و ناصر الدین بود و دیگر او دیگر از دهر ۱۵ دلاور سپهدار طوس ببخشد درم هرچه یابد زدهر ۱۵ ببخشد درم هرچه یابد زدهر ۱۵ بسیزدان بود خلق را رهندهای بدیردان بود خلق را رهندهای جهان بی سر و تاج خسرو مباد همیشه تن آباد که با تاج و تخت همیشه تن آباد گردم باغاز کار دهم دیرو میارو دردان باز گردم باغاز کار دهم دیرو دردان دردان باز گردم باغاز کار دهم باغاز کار دهم دردان دردان باز گردم باغاز کار دهم دردان دردان باز گردم باغاز کار دهم دردان دردان باز گردم باغاز کار دیم دردان باز گردم باغاز کار دیم دردان باز گردم باغاز کار دیم باغاز

- Л - کین آوری - Л - باچشم - З Л, VI - شد خوار - VI از خشم - I IV - از خشم - VI از خشم از تاج و تخت- ۱۷ ; زرنج و زگنج- π از تاج و تخت- از تاج و گنج+ از تاج و گنج نه جاهدش بديـفـزايـد از تـاج و تـخـت * نه بـاشـد دلـش تـيـره از كام بـخـت دوستدار – I, VI, T بهمه بندگان پیش او خواستار – 8 م از آزاد و ز نامور بندگان – ۷۱ ت (в тексте конъектура). ⁹ VI—بفر ما نش بسته 10 IV—б. оп.; VI— доб. б. 220 текста; Т—доб.: شده هـر يـکـی شاه بـر کـشـوری پر روان نامـشان در هـمـه دفـتـری ¹¹ IV, VI—б. оп.; Л—доб.: خـداونـد مـردي و راي و هـنـر * بـدو شـادمـان مـهــتــران سربســر ср. разночтение 14. 12 Л, VI - б. оп.; $_{\rm IV}$ — $_{\rm s.c.}$ 13 $_{\rm IV}$ — $_{\rm s.c.}$ 14 Т — доб.: خــداونــد مــردي وراي وهــنــر ب ببدو شادمان مهتران سربـسـر ср. разночтение II. 15 Л, VI — با شیر — 16 VI — با شیر — 17 VI — б. оп.; VI — б. 220 стоит после б. 216 текста. 18 I — هرچه باید زدهدر 10 ; هرچه دارد زشهد 19 IV ; خواهد 19 IV ; خواهد VI- - IV- 6. 222 текста стоит после б. 223 текста. ²² VI — چنين هم ²³ VI — доб. б. 222 текста, после которого доб. следующий б.: - ²⁶ ۷۱ می باز جویم من از کردگار − ۳ ²⁵ تن آزاد − ۷۱ ¹²

ستارست وسيسش اندرش يا سياه 4 زقــمدوج تا پـيـش دريای سـنــد بـرای و بـفـرمـان او زنـده انـد، بـپـردخـت ازان تـاج و بـر سـر نـهـاد بابـشـخـور آرد هـمـی مـیـش و گرگ برو شهرياران كنند آفريين زگـهـواره مـحـمـود گـویـد نـخـسـت ¹¹ نارد گانستن زیسیارد گانستان اوی ۱۵ بعدو 13 نام حاوید حدویدندهٔ چـه مایـه شـب تـیـره بـودم بـیای نـــبــودم درم جـان بــرافــشـانــدم كـ ٨ آواز ¹⁵ او بـر ¹⁶ جـهـان فـرّخ اسـت بسران بهخت بسیدار و فرخ زمین 17 هـوا يـر ز ابـر و زمـيـن يـر نـگـار حـهان شد بـكـردار 19 باغ ارم كـجـا هست مردم هـمـه ياد 20 اوسـت برزم اندرون تير چنگ اژدهاست 22 بـكف ابـر بـهـمـن بـدل 23 رود نـيـل

که این ¹ چرخ و ² ماهست یا تاج و³ گاه یکی گفت کاین و شاه روم است و هند بایران 6 و توران ورا بنده اند بسیار است روی زمیدن را ۱ بداد جـهانـدار 10 مـحـمـود شاه بـزرگ زکسمیر تا پیش دریای چین چو کودک لب از شیر مادر بشست [نه پییچد کسی سر زفرمان اوی تـو نـيـز آفـريـن كـن كـه گـويـنـدهُ چـو بـیـدار گـشـتـم بـجـسـتـم زجـای بـر آن 14 شـهـريـار آفـريـن خـوانـدم بدل گفته این خواب را باسخ است بران آفرین کو کند آفرین زفترش جهان شد چو باغ بهار از ابسر انسدر آمد بهنگام نه 18 بایران هـمه خوبی از داد اوست بتن ژنده پیدل و بجان حبرئیدل

 $^{^1}$ I- 1 I- 2 II- 2 II- 3 VI- 3 VI- 3 VI- 4 II- 5 VI- 6 II- 6 II- II- 6 II- II-

ستايش سلطان محمود

چـنـو مرزبانـی نـیـامـد پـدیـد زميين شد بـ>ـردار تابـنـده عـاج کرو در جهان روشنائی فرود 3 نهاد از بر تاج خورشید تنخت پـدیـد آمـد از فـر او کـان زر بمغر اندر اندیشه بسیار گست کـنـون نـو شـود روز گـار کـهـن⁸ بخفته شبي لب بدراز آفريد، 10 نـخـفـتـه گـشـاده دل و بـسـتـه لـب ١١ كه رخسنده شهه الماد زآب از آن شـمع گشـتـی چـو یاقـوت ;رد يـكـي تـخـت يـيـروزه يـيـدا شـدي یےکے تاج بر سر بےجای کالاہ 13 بىدسىت چىيىش ھافاتىصال ۋنادە بىيىل بداد و بدیدن شاه را رهدندهای وزان ژنده پیدان سیاه ازان زامداران بهرسیدمی 16

حـهـان آفـريـن تـا جـهـان آفـريـد چو خـورشـیـد بـر چـرخ بـنـمـود تـاج ا حـه گویم ² که خورشید تـابـان کـه بـود ابـو الـقـاسـم آن شـاه پـيـروزبـخـت زخاور باياراست تا باخاتار مرا اختر خفته بيدار گشت و ان سند م ان مان مان مسخن بـر انديـشـهٔ شـهـريـار زمــيــن ٥ [دل من چو نور اندر آن تیدره شب چــنــان ديــد روشــن روا:ــم بــخــواب درو دشت بر سان دیرا شدی نـشـســــه بــرو شــهــريــاري چــو مــاه ر ده بـر کـشـیـده سـیاهـش دو ¹⁴ مـیـل یےکے پاک دستور پیدشش بیای مرا خیره گشتی سر از فرت 15 شاه حــو آن حــهــرهٔ خــســروی دیــدمــی

يه گوئی — Л, I, IV — بنبود برگاه تاج — 1, I, IV بنبود برگاه تاج — 2 Л, I, IV برافراشت کاخ وبرافراشت بخت — 4 Л — 4 گرافراشت کاخ وبرافراشت بخت وبرافراشت بخت — 4 گرافراشت بخت وبرافراشت کاخ وبرافراشت بخت و خداوند — 4 گرافراشت کاخ وبرافراشت بخت و خداوند — 5 گرافراش خورشید — 6 گرافراش خورشید — 7 گرافران و باز — 7 گرافران و باز — 8 آل IV — محمد و باز — 9 گرافران و گران

که جانت سخن برگراید هامی که از باد نامه بهدن بدر نههیب از آن نیک دل نامدار ارحمند ت کریے می بدو یافته زیب و فرق حـوانـمـرد بـود و وفـادار بـود و بـدسـت زـهــنـگـان مـردم كـشـان 12 دریے کن کئے برز و بالای شاہ 13 نـوان لـرز لـرزان بـكـردار بـيـد 15 ز کــــژی روان ســوی داد آوریــم گـرت گـفـتـه آيـد بـشـاهـان سـيـار ¹⁸ بــــــام شـهــنــشـاه گـردن فـراز ²⁰

165 مرا گفت کر من جه باید همی¹ بے چے ہے کہ باشد مے را دست رس هـمـی داشتم ⁴ چون یـکـی تــازه سـیـب ⁵ بـجـشـمـش هـمـان خـاك وهـم سيم وزر سراسر جهان بيش او خوار بود چـنان 10 نامور گـم شـد از انـجـمـن چـو در باغ سـرو سـهـی از چـمـن نه زو زنده بینه نه مرده ¹¹ نشان دریے آن کے مربےنہ و آن گردگاہ 175 يــــــــ ٢ن شــاه يــاد آوريــم مـرا گـــــــ كــايــــن 16 زــامـــهٔ 17 شـــهـــريـــار بديين نامه من 19 دست بردم فراز

 $^{^{1}}$ I — мисра испорчено. 2 Л — (так!) زگیتی نیار د ; $_{1}$ IV ; $_{2}$; $_{3}$ $_{4}$ $_{5}$ $_{7}$ $_{7}$ $_{1}$ $_{1}$ $_{2}$ $_{3}$ $_{4}$ $_{5}$ $_{7}$ $_{7}$ $_{1}$ $_{1}$ $_{2}$ $_{3}$ $_{4}$ $_{5}$ $_{7}$ $_{7}$ $_{1}$ $_{2}$ $_{3}$ $_{4}$ $_{5}$ $_{7}$ $_{7}$ $_{7}$ $_{1}$ $_{1}$ $_{2}$ $_{3}$ $_{4}$ $_{5}$ $_{7}$ $_{7}$ $_{7}$ $_{1}$ $_{2}$ $_{3}$ $_{4}$ $_{2}$ $_{3}$ $_{4}$ $_{5}$ $_{7}$ ы тексте—по Т. В порчено. 4 Л بيازت 6 $_{I}$ - رخیزی نهیب $_{I}$ و نامد برنهیب $_{I}$ و نهیب $_{I}$ و نهیب $_{I}$ IV — обратный порядок мисра; VI — б. оп.; в тексте — چو نامد زچیزی بمن بر نهیب чтение по T и Π . 7 VI — б. оп. 8 VI — б. оп. چـو آن — VI — б. оп. 10 Л, VI — چـو 11 Л — نه زو زنده یابم نه مرده 12 VI — б. 172 стоит после б. 173. 13 Л — آن جوانی و آن پایگاه 14 Л 14 Л 14 Л 14 Л 15 мак 16 Л 14 Л 16 16 ان این این VI — گرفتار و زو VI – χοδ.: بدو چـشـهم آن سال گـريان بـدى * زدرد دل ريـش بـريـان بــدى 16 این $^{-17}$ این $^{-18}$ این $^{-18}$ این $^{-18}$ این $^{-18}$ دل مــن بـــگـفـتـار او رام شــد * روانـم بـديـن شـاد و پـدرام شـد 19 Л — 20 VI — доб. б. 225 текста; Т — доб. (б. 187): خداوند تاج وخداوند تحدت * جهانددار پيدروز و بيدار بخت ср. разночтение 20 на стр. 23.

سخن را نهه فته هه هه داشته المحدد المدار المهافة المحدد المدار المهافة المحدد المدار المهافة المحدد المدار المحدد المحدد

[بریان گونه یا کالماتیم اسراسر زمانه پار جانگ بود اسراسر زمانه پار از جانگ بود زنید کو سخت به چه اندر جهان زنید خو سخت ایان و سخت از خدای بیشهرم یا که مهربان دوست بود مرا گفت خوب آمده ایان رای تو نامهٔ ۱۵ پارسته من ایان نامهٔ ۱۱ پهالوی گستادهزیان و جوانایات هست گستادهزیان و جوانایات هست گستادهزیان و جوانایات هادی ۱۵ شو ۱۹ ایان نامهٔ خسروان بازگوی ۱۵ چو آورد ایان نامهٔ نزدیاک مین

[در داستان ابو منصور]¹⁷

یـکــی مـهــــــــری. بــود گردن فــراز ²⁰ خــردمــنـــد و بــیـدار ²¹ و روشن روان سـخــن گـــفـــتــن خــوب ²² و آوای نــرم

بـديـن نــامـه چون ¹⁸ دست كردم دراز ¹⁹ جــوان بــود و از گــوهـر پــهــــــــوان خــداونــد راى ²² و خــداونــد شــرم

¹ Л, І, ІV—6. оп.; Т — доб.: نصروا بسود پر بسگفتار ایس مسرما یسار بسود میان کهان – П, І, ІV — 6. оп. 3 Л — 4 این به — 1 بسرو آفرین از کهان ومهان — 1 این به — 10. 3 Л — 3 بسه بسکی از — 10 بست از بیک — 10 بیک بیک خداوند تاج و خداوند تند — 10 بیک بیک از افروز و بیدار و فدیروز بخت خداوند تاج و خداوند تند — 10 بیک بیک از گفتن چرب — 10 بیک نوتن گفتن پرب — 12 کا سخن گفتن چرب — 10 بیک خوش گفتن پرب — 12 کا کهنان پرب — 12 کا کهنان پرب — 10 کا کهنان پرب از کا کهنان پرب — 10 کا کهنان پرب از کا کهنان پرب کا کان پرب کا کهنان پرب کا کهنان پرب کا کان پرب کا کهنان پرب کا کان پرب کا کهنان پرب کا کان پرب ک

داستان دقیقی شاعر

هـمـى خواند خـوانـنـده بـر ا هـر كسي همان بخردان نييز و همه 3 راستان 4 سےخن گفتن خوب و طبع روان ٥ ازو شادمان شد دل اندجان ابا بد هـمـیـشـه 7 بـه یـیـکار بـود نهادش بسر بر یاکی تایده ترگ ه نــبــ از حـوانــيـش يــک روز شاد 10 بست یکی بنده بر کشته شد حـــنــان بــخــت بــيــدار او خــفــتــه مــانــد ب_ي_ف_زاى در حــشـر حـاه ورا¹²

چو از دفتر این داستانها بسی جـهان دل نهاده بدين و داستان جـوانــ بـيامـد گــشاده زبان 140 بـشـعـر 6 آرم اين نـامـه را گـفـت من جـوانـیـش را خـوی بـد یـار بـود برو تاخمتن كرد ناگاه مرگ بدان و خوی بد جان شیرین بداد يحكايك ازوبخت برگشته شد 145 برفت او و این نامه ناگفته ماند [الــهـــى عـــفــو كــن گــنــاه ورا

بنیاد نهادن کتاب

سـوى تـخـت شـاه جـهان كرد روى ز دفــــــر بــــــــــــــار 13 خــويــش آورم بــبایــ سـیـردن 14 بــدیـگـر کسی هـمـيـن 16 رنـج را كس خـريـدار نيست

دل روشن من چو برگشت ازوی کـه ایـن نـامـه را دسـت یـیـش آورم بيرسيدم از هر كسي بيرشرمار 150 مـگـر خــود درنـگـم نـباشـد بسي و دیاگر که گنجم 15 وفادار نیست

همان -- IV : هم از بخردان وهم از ــ 3 آ نهاده بسی دل برین ــ VI با ــ IV با ــ IV با ــ IV با بخر دان و همه 4 Л - б. 138 стоит перед б. 140 текста. 5 π ; بگفتا بگویم من این داستان Π – доб.:

سـخـن گفتنی خوب و طــبــعــی روان * جــوان ســبــکــ روح و رویــش(؟) روان 6 VI — در آن — 7 Л, VI — همه ساله بابد – 7 Л, VI — « منظم – 8 I — б. оп. 9 VI – در آن – 10 Л, I — б. оп.; VI - 5بدست پرستار خود کشته شدVI - 6. متار از جوانیش نابوده شاد به پیوند و VI = 6. оп. I3 Л, VI = 8 وراI = 13 در جشن جای وراI = 13 به پیوند گفتار هـمان ــ ١٥ ١٥ انـجم ــ ١٥ ١٥ ببايـد سير د ايـن ــ ١٩ ٦٠ گفتار

نـــابـم كــه از بـر شـدن² نيست راى هـمان سایه زو باز دارد گرزنه ق بـر شاخ آن سـرو 6 سايـه فـكـن بـــــــــــــ بــمانــم يـــكــى يـادگار برزاگ فسون و بها:ه ۱ مدان دگـر بـر ره رمـز و مـعـنـی و بـرد فــراوان بــدو انــدرون داســـــان ازو بهدرهٔ ندزد 10 هدر بخردی دلیر و بررگ و خردمند و راد گـنشــتـه سـخـنـهـا هـمـه بـاز حـسـت بـیاورد کایـن نامـه را باد کـرد وزان 13 نــامــداران فــرّخ مــهـان که ایدون 15 به اخوار بگذاشتند برایـشان هـمـه 16 روز کمنـدآوری سـخـنـهای شاهان وگشت 17 حـهان يككى نامور نامه افكند بين برو آفرین از کهان و مهان

120 اگـر بـر درخـت¹ بـرومـنـد حـاي کسی کے شود زیر نے خل بلند تـوانـم مــــــ ، يـايــه و سـاخــــتـن كريهن نامهور نامله شهريار تـو ایــنـرا ت دروغ و فـسانـه مـدان 125 ازو هـرچـه انـدن خـورد بـا خـرد یےکے نامیہ بود از گیہ باستان یـراگـنـده در دسـت هـر مـوبـدی یکی یسهلوان بود دهقان نراد يـــروهـــنــــه 11 روز گــار نـخــسـت 130 زهـر كـشـورى مـوبـدى سـالـخـورد که گیتی به آغاز ۱۹ چون داشتند چـه گـونـه سـر آمـد بـنـیـک اخـتـری چو بـشـنـیـد ازیـشـان سـیـهـبـد سـخـن چـنـیـن یـادگـاری شـد انـدر جـهـان

 $^{^{\}prime}$ نیابی $^{\prime}$ از بر شدن $^{\prime}$ سدن $^{\prime}$ اگر زیر دار $^{\prime}$ از بر شدن $^{\prime}$ آر بر شدن $^{\prime}$ از بر شدن $^{\prime}$ آر بر شدن آر بر شدن آر بر شدن $^{\prime}$ آر بر شدن آر بر شدن آر بر شدن آر بر آر بر شدن آر بر آر بر شدن آر بر بر آر بر بر آر بر آر بر آر بر بر آر بر آر بر بر بر آر بر بر بر آر بر بر بر

اگر بیر درخت بیرومند جیای * ازو در گنشتن میکن هییچ رای * به از شاخ این سرو * او * سایهٔ * آ نیدانی مگر * * بنوئی دگر (* این سرو * آ این سرو * آ این سان تو روشن زمانه * آ این سان روشن زمانه * آ این * آ

بنزد نبی و علی ا گیرر حای ترا دشمن اندر جهان خود دلست ا که یردان 6 بآتش بسوز د تنش 7 ازو زارتـر در حـهـان زار كـيست١٥] نه بر گردی از نیکیی هـمرهان ۱۱ چـو با نـیـکنامان بـوی هـمنـورد [13] هـمانا كرانيش 14 نيدانيم هـمي 15]

110 اگـر چـشـم داري بـدیـگـر سـراي گرت زیدن بد آید گناه منست جنین است و این دین ² و راه منست [بریان زادم وهم بریان باگانرم چانان دان که خاک یا حیدرم ا [دلت گر براه خطا مایاست [نباشد جن از به بدر ق دشمنش 115 [هر آنكس كه در حانش⁸ بغض عليست⁹ [نگر تا نداری بسبازی جهان [هـمه نيكيت بايد آغاز كرد12 [ازین در سخن چند رانیم همی

گفتار اندر فراهم آوردن کتاب¹⁶

سخن هـرچـه 17 گـويـم هـمـه گـفـتـه انـد بـر بـاغ 18 دانـش هـمـه رفـتـه انـد

 $^{^{1}}$ $_{\mathrm{I}}$ $_{\mathrm{C}}$ $_{\mathrm{C}$ 4 VI—на этом месте стоит б. 115 текста. 5 VI — بجز داد اگر 7 Л—доб. 6. 112 текста. ⁸ 1 — کسی را که در دل زبغض علیست — ⁹ Л – دلش – ¹⁰ IV – б. оп.; VI — на этом месте стрит б. 113, к которому доб. б. 100 текста. 11 I — زاد راه بی همرهان; Л-лоб.:

كرانه بــــــــرى زبــفـض صحاب ، كـه هستنــد هــــــــو نــجـوم شهـاب تو بر خارجی لعنتی کن مدام * ابر رافضی هدیچنین کن دوام ابو بکر و حید در چو برکوثرست * کجا خارجی رافضی در خورست تو حقی تری تا بوی هر دو دوست * ره رستگاری ازیسن و ازوست VI—доб. варианты этих же четырех бб. 12 Л — ایک باید بآغاز کرد $_{1}$ ایک باید بآغاز کرد بجوئی نــبـر د - VI ;بــو د هم نــبـر د - IV ;بــوی در گذار - ا ¹³ بــايــد آغــاز كــار 14 Л, VI — доб.: همانش کرانه VI — доб.:

مرا باکسان دگر کار نیست * بران در مرا هیچ بازار نیست ср. разночтение 13 на стр. 19. ¹⁶ Т—доб. в начале главы:

سخن گفته شد گذیتنی هم ناماند به من از گفته خواهم یکی با تو راند بر و بوم - ¹⁸ Π تجه - ¹⁷ VI

خدداوند شرم وخداوند دين ٤ كــه اورا بـخـوبـى سـتــايــد ⁴ رســول] درست اين سيخين 5 قول 6 بيغمبرست 7 تـو گـوئی دو گـوشـم يـر آواز أوست کزیشان قـوی شـد بـهـر گونه دیـن⁹] بهم بستی یکدیگر راست راه ۱۱ برانگیدخته مروج ازو تند باد 14 هــمــه باديازها برافراخــتــه بياراسته هـمـچـو چـشـم خـروس قا هـمان 16 اهـل بـيـت نـبـي و ولي كرانيه نيه يسيدا و بن نايديد 17 کس از غرق بیرون نخواهد شدن شــوم غــرقـه دارم دو يـار وفــي خداوند تاج و لوا و سريدر هـمان چـشـمـهٔ شـيـر و ما 20 مـعـيـن

[یس از هر دوان بود عشمان گریدن¹ [چـهـارم 3 عـلـی بـود جـفـت بـتـول كه من شهر علمه عليه درست گواهی دهم کاین سخنها ز اوست⁸ [على را چنين گفت و ديـگـر هـمـيـن [نبعی آفتاب وصحابان چو 10 ماه ممنم بمندة اهمل بميمت نميمي حـکـيـم اين جـهـان را چو دريـا نـهـاد چـو هـفـــتـاد كـشــتـى بـرو سـاخــتـه ي-كى يەلىن كىشىتى بىسان عدروس محمد بدو اندرون با علي خـردمــنـــ كــز دور دريــا بــــــــــ بــدانــست كــو مــوج خــواهــد ز دن 18 بــدل گــفــت اگـر بـا نـبـی و وصـی هـمانـا كـه باشـد مـرا دسـتـگـيـر خداوند حدوی می، 19 وانگرسیدن

بحق میستاید – VI * جـو اکـنـون – 3 آ کـیـن – VI * اهل یـقـیـن – 1 آ * 7 VI—доб.:

مـرادم ازیــن زنــدگـانــی سـخـن * بـنـعـت نــبـی و وصـی شــد کــهـن چــو مــرادم ازیــن زنــدگـانــی سـخـن * بـخـو مـحـمـود را صــد حــمـایــت کنم * چــو مــرم ریــن ریز ریز مــنــم بــنـــه هر دو تــا رســتـخـیز * اگــر شــه کــنــد پــیــکــرم ریــز ریز ویز 9 Л, VI—6. оп. 10 І — علی همچو 9 Л, VI—6. оп. 10 І — علی همچو 9 Л, VI—6. оп. 10 І — علی همچو 9 آی 9 Л, VI—6. оп. 10 Г — حان پاک — 10 آی $^{$

نـباشـد ازيـن يک روش راسـت تـر] چـه بـودت که بـر مـن نـتـابـی هـمـی]

[ز خاور برآید سوی باختر ¹ [ایا ² آنکه تو آفتابی همی

در آفرینش ماه[°]

ببد تا توانی تو هرگر میهیچ]
شود تیهره گیهتی بدوروشنه اه
چو پشت کسی کو غهم عشق خورد اه
ههم اندر زمان او تشود ناپدید]
ترا روشنائی دهد بیهشتر]
بدان باز گردد که بود از نخست]
بخورشید تابنده نزدیکتر اا

كفتار اندر ستايش پيغمبر

در رست الماری باباید به است جست نخواهی که دائم بوی مستها ته دل از تیرگیها بدین آب شوی خداوند امر و خداوند نهی نتابید برکس زبوب کرر به ۱۵] نتاراست گیمتی جو باغ بهار]

تـرا دانـش و دیـن رهـانـد درسـت
وگر دل ¹⁰ نـخـواهـی کـه بـاشـد نـژنـد
بـگـفـتـار پـیـخـهـبـرت راه جـوی
چـه گفت آن خـداونـد تـنـزیـل و وحی
[کـه خـورشـیـد بـعـد از رسـولان مـه ¹²
[عـمـر ¹⁴ کـرد اسـلام را آشـکـار

¹ I, IV — ابا 3 VI— глава оп. 4 IV — الما 3 VI— глава оп. 4 IV — ворядок оп. 6 Л—б. оп. 7 IV — гранован оп. 8 Л—б. оп. 9 I, IV — порядок бб.: 87, 84, 85, 86; в тексте порядок последних четырех бб. установлен по Л. 16 I, IV — دلت گر الما 3 VI— ما 3 VI— الما 3 VI— الما 3 VI— الما 3 VI—б. 88 стоит после б. 89 текста.

ســر انــدر نــيـاري بــدام بــلا² كــه درمــان ازويــسـت وزويــسـت درد] نه چون ما تااهی یانیرد های بدو نایک ناز دیاک او آشاکار آ

70 حـو خـواهـی کـه یـابـی زهـر بد 1 رها [نگه کن بدین گنبد تبیزگرد ق [نـه گـشـت زمانـه بـفـرسایـدش [نه از حنبش آرام گیرد ههیه ا [ازو دان فــزونــي ازوهـم شــمـار 6

گفتار اندر آفرینش آفتاب[®]

[بـچـنـديـن فـروغ وبـچنـديـن 11 چـراغ بـــــاراســــه چــون بــنـوروز باغ] كرو روشنائي گرفتست روز 14

75 [زيافوت سرخست جرخ كبود ^و نه از آب وگرد ونه از باد ودود ¹⁰ [روان انـــــــرو ¹² گـــوهـــر دلـــفـــروز ¹³

 $^{^{1}}$ Л — ју 2 Л — доб.:

زگفتار بیدفسیری راست گوی * دل از تیرگیها بسدین آب شوی ترا دانش و دین رهاند نخست * در رستگاری بساید بجست چو خواهی که یابی زتن رستگار ؛ نکوکار گیردی بس کسردگسار IV — доб.:

بوی در دو گیاتی زید رستگار * نکونام باشی بسر کردگار Т — доб.:

بوی در دوگیتی زبد رستگار * نیکوکار گردی بیر کیردگیار VI — после б. 70 конец главы и две следующие главы оп., идет сразу б. 89 текста. ⁸ Л — мисра فزونی وهم زو نهار - 6 نه از مهر او دل بکاهد همی – 5 л نه از – 11 فزونی چنین چرخ گردنده پیدا نمود — плава оп. 9 Л — глава оп. ویست کار — 7 استردیدک اویست کار 10 انـدران $^{-1}$ بـچـنـدان $^{-1}$ انـه از آب وبـاد ونـه از گـرد و دود $^{-10}$ انـدران 13 Π – ازویست رخشنده گیہتی فروز 14 I, IV – доб:

که هر بامدادی چو زرین سپر * زمیشرق بر آرد فروزنده سر زمين پوشد از نور پيدراهنا * شود تيره گيتي بدو روشنا چو از مسرق او سوی مغرب کسد * زمسرق شب تیره سر برکسد

وزان زندگی کام جوید همی ا زخاک و زخاشاک تان برورد ا نـخـواهـد ازو بـنـدگـی کردگـار 4 ازاينرا نكرد ايج يسنهان هنرة نداند کسی 6 آشکار و نهان 7

55 [خـور و خـواب و آرام جـويـد هـمـي [نه گویا زبان ونه جرویا خرد 2 نداندن بدو نیدک فدرجام کار چـو دانـا تـوانـا بـد و دادگـر چــنــيــنـسـت فــرحــام كــار حــهـان

گفتار اندر آفرینش مردم

مـر اورا دد ودام 14 فـرمـان بـرد که مردم بصعنی 16 چه باشد یکی جـز این را نـشـانـی نـدانـی 19 هـمـی 20 بـچـنديـن مـيـانـچـي بـپـرورده انـد تـوئــی خـویـشـتـن را بــبــازی مــدار چـه دانـیـم راز جـهان آفـریـن چـو 25 کـاری بیابی ازیـن بـه 26 گزین 27 که خود رنج بردن بدانش 30 سزاست 31

60 چو زین ⁸ بـگـنری ⁹ مـر دم آمـد پـدیـد شـد ایـن بـنـدهـارا سراسر کـلـیـد ۱۵ سرش راست برشد11 چو سرو بلند 12 بگفتار 13 خوب و خرد کاربند پنیسرنسهٔ هموش ورای و خسرد زراه خــرد بـنـگـری¹⁵ انــدکــی 65 تـرا از دو گـيــتــي بــر آورده انــد نخستين فطرت 21 يسين شمار 22 شنسيستم زدانا دگر گونه زيسن 23 نـگـه کـن 24 سرانـجام خـود را بـبـيـن برنج اندر آری 28 تنت را رواست 29

 $^{^{1}}$ I, IV, VI - 6. оп. 2 Л - خور دن خور د 3 I, IV, VI - 6. оп. (см. разночтение 17 на стр. 15) 4 IV, VI — 6. оп. 5 Л— گهر; VI — 6. оп. 6 IV — نبینی همی 7 VI — 6. on. ⁸ 1 — كزين بگذرم — IV ; چو فرجام شد — ⁹ JI — δ. on. ديـو - VI - بايـدار - VI الله يا بالا چو بـرشد - IV الله چو بـرشد - II الله چو بـرشد - II الله على الله على الله - I, IV بگذری - 15 IV مردم - 17 JI, VI معنی مردم - 16 I, IV, VI بگذری - 15 IV بگذری - 15 IV بگذری - 15 IV معنی دانی (I — без рифмы). او اینش نشانی نداند همی $\Pi = 0$ نخوانی $\Pi = 0$ دانی $\Pi = 0$ دانی یسین در شاماری نادانی همی $I - 2^2$ جنبش $I - 2^2$ جنبت در شاماری نادانی همی 23 23 3 1 IV — از اوّل VI — از اوّل VI — که Л, VI — که Л, VI — کون ازین VI — کون ازین VI — کون ازین تنت زان اوست - IV ²⁹ بدانش در آری - VI ²⁸ کو یابی توکاری بـریـن برگزین 30 Л -- زدانش -- IV — порядок бб.: 68, 69, 67.

زبسها سیپانده ای سارای آمادنده زیسا گردن بارافرافاته اه شدگفتی نیماییندهٔ ناو بانو بانو بارفر اخراف الحرف شد گرون بارفارا بای سیندهٔ ناو بازوار جای ببخشید دانا چنان چون سیزید برجنبیده چون کار پیوسته شد زمین شد باکار دار روشان چراغ سیر رستانی سوی بالا کاشید سر رساتانی ساوی بالا کاشید بازی تا روشان فرود و سیاه بانده از روشان فرود و سیاه همای گیشت گرد زمیان فرود و ایریا بریار اندر آمد سرانشان زبخت آف نیروید ۱۵ چو پویاندگان هار سوئی ۱۲ نیروید ۱۵ چو پویاندگان هار سوئی ۱۲ نیروید ۱۵ چو پویاندگان هار سوئی ۱۶ همه رستنی زیار ۱۵ خویاش آورید ۱۹

چـوایـن ¹ چـار گـوهـر بـجـای آمـدنـد گـهرهـا یـک انـدر دگـر سـاخـتـه ² پـدیـد آمـد ایـن گـنـبـد ⁴ تـیـزرو ابـرده و دو هـفـت شـه کـدخـدای در بـخشـش و دادن ⁶ آمـد پـدیـد فـلکـهـا یـک انـدر دگـر بستـه شـد چو دریا و چون کوه و چون دشت و راغ ^و بـبـالـیـد کـوه آبـهـا بـردمـیـد زمـیـن را بـلنـدی نـبـد جـایـگـاه ¹⁰ سـتـاره ـرو بـر شـگـفـتـی نـمـود مـد درو بـر شـگـفـتـی نـمـود گـیـا رست بـا چـنـد گـونـه درخـت گـیـا رست بـا چـنـد گـونـه درخـت بـبـالـد نـدارد جـز ایـن نـیـروئی وزان یـس چـو جـنـبـنـده آمـد آمـد یـدیـد وزان یـس چـو جـنـبـنـده آمـد یـدیـد

 $^{^{1}}$ 1 1 2 2 1 2 2 1 3 3 1 3 3 3 4 2 4 4 5 6 1 5 6 1 6 1

هـمـى سر بـر آرد بـسـان درخـت * نـگـه كـرد بايـ بـبيـن كـار سـخـت ср. разночтение 15.

نگهبان ¹ جانست و آن سه پاس کزین سه رسد نیک و بد ⁴ بی گمان ⁵ و گرین سه رسد نیک و بد ⁴ بی گمان ⁵ و گرین سه رست ایام که یارد شنود ⁶ ازین پس بگو کافرینش چه بود ⁷ به بینی ⁹ همی ¹⁰ آشکار و نهان ¹¹ بیاری و به هر کس بگوی ¹³ از آموختن یک زمان نفضنوی ¹⁴ از آموختن یک زمان نفضنوی ¹⁴ بیانی ¹⁵ دانش نایاب بایان ¹⁵

نه باس تو چشم است² وگوش⁸ و زبان خرد را و جان را که یارد ستود کیما چوکس نیست گفتن چه سود توئی کردهٔ کردگار جهان [بگفتار دانندیگان ¹² راه جوی [زهر دانشی چون سخن بشنوی چو دیدار یابی برشاخ سخن

كفتار اندر آفرينش عالم

سرماییهٔ گروهران از نرخست ۱۵ بید بید بید بیدان تا ترواندائی آرد ۱۳ پیدید بیر آورده بی رنج و بسی روزگار میدان آب و باد ۱۵ از بر تیره خاک زگرمیش پس خشکی آمد پیدید زسردی هرمان باز ترتی فرود 22 نسرمدی هرمان باز ترتی فرود 22

35 از آغاز باید که دانی درست

که یرزدان زناچیر چیر آفرید

سر مایه گوهران این ¹⁸ چهار

یرکی آتشی برشده تابناک

نخستین که آتش بجنبش ²⁰ دمید

40

¹ VI — نگهدار 1 - ³ IV, VI — وچشم 1 - ³ IV, VI — وجانست - ⁴ I — بیث و کم - ¹ I, IV, VI—доб. б. 33 текста. ⁶ VI — 6. оп. ⁷ VI — 6. оп. ⁸ VI — نیابی - ¹⁰ VI — نیابی - ¹¹ I, IV — между бб. 30 и 31 стоит б. 34 текста; Т—доб.:

تسوانها بسود هسر كسه دانها بسود زدانه أدل پسيسر بسرنها بسود 15 از این یارده بارتار سخن گاه ² ناسست زهستی ³ ماراندیاشه را راه ناسست ⁴

ستاىش خرد

بديين جايگه گفتن اندر خور ۲۰ که گوش نیدوشنده و زو بر خورد ستایش خرد را به از راه داد ا خـرد دسـت گـیـرد بـهـر دو سـرای وزویت فرزونی وزویت کسیست 13 نـباشـد هـمـی شادمان یـک ; مان که دانا زگفتار او بس خورد 15 دلش گردد از كردهٔ خويش ريش 16 هـمان خـويـش بـيـگـانـه دانـد 17 ورا گسسته 19 خرد یای دارد بـبـنـد تـو 21 بي جشم شادان حـهان نـسـيـري

[کینون ای خردمند وصف و خرد کنون تا چه داری بیار از خرد خرد بهتر از هرچه ایرد بداد ۱۵ خرد رهنمای و خرد دلگشای ازو شادمانی وزویت غهمیهاندی خـرد تــيــره و مــرد روشــن روان جه گفت آن خردمند ¹⁴ مرد خرد کـسـی کـو خـرد را نـدارد زیـیـش هـشـيـوار ديـوانـه خـوانـد ورا ازوئــي 18 بــهــر دو ســراي ارجــمــنـــد خـرد چـشـم جانست چـون 20 بـنـگـرى

 $^{^{1}}$ ار آه 2 I, IV $^{-1}$ ار آه 2 I, IV $^{-1}$ ار آه 2 I, IV $^{-1}$ ار آه 2 المانش .: Л-доб.:

چـومـعـلـوم شـد هستـی کـردگـار * دگـر خـاطـر خـویـش رنـجـه مـدار лорядок бб. 1—15 в Л таков: 1, 2, 3, 4, 10, 6, 7, 5, 8, 11, 12, 13, 14, 15; б. 9 вписан на ⁵ VI — глава начинается с бб. 22 и 18 текста, после которых идет б. 16. ررج Т дает чтение فضل (T дает чтение ارج). ⁷ VI — доб. б. 34 текста. ⁸ IV – أنجه — Поб. б. 34 текста. I, IV, VI – ســـــايــنــه; в тексте — по Т; Л — б. вписан на полях. 10 IV — ايــز دت داد 11 VI — б. оп., ср. разночтение 5. 12 I — \dot{z} 13 I — \dot{z} 13 VI — ازو خـــرمـــی و ازو مــردمــی بدازانـت فـزونـی وزانـت کــی 14 VI — قری 15 VI — б. оп., ср. разночтение 5 . 16 Л — б. оп., вписан другой рукой над б. 24 текста. 17 Л $^{-}$ خواند 18 Л $^{-}$ شکسته $^{-}$ Л $^{-}$ شکسته $^{-}$ 19 Л $^{-}$ شکسته $^{-}$ 10 $^{-}$ $^$ 21 VI - 45

آغاز کتاب

بسندام خداوند جسان و خرد خداوند جسان و خرد خداوند بسام و خداوند جسای و خداوند جسان و گردان سپهر زنام و نسشان و گرمان برترست و بسید بدگان آفریدننده را نیابد بدو ۱۵ نیبز اندیشه راه ۱۱ نیبابد بدو ۱۵ نیبز اندیشه راه ۱۱ خرد گسر سخن هرچه زیبن گوهران بگذر د خرد گسر سخت برگرزیند همی ستسودن نداند کس اورا چوهست خرد را وجان را ههی سنجد اوی بسیس باید که خستو ۵ شوی برستنده باید که خستو ۵ شوی برستنده باشی و جروینده راه

شاهب امه فسرووسی

مقدمه كميسيون نشر متن انتقادى شاهنامه فردوسي

بملاحظه ٔ وفات ی. برتلس، که متن حاضر تحت نظر او تهیه شده است اداره ٔ انستیتوی خاورشناسی فرهنگستان علوم شوروی کمیسیونی مرکب از ی. براگینسکی عضو پیوسته ٔ فرهنگستان علوم تاجیکستان شوروی، ب. غفوراف عضو پیوسته ٔ فرهنگستان علوم شوروی و ع. فردوس تشکیل داد و تهیه و انتشار مجلدات دیگر شاهنامه را بعهدهٔ آنها محول نمود.

هنگام وفات ی. برتلس جلد اول و دوم متن انتقادی شاهنامه در سرحله ٔ رداکسیون قرار داشتند، و نیز بعضی مسائل سربوط به ترتیب متن از طرف دانشمند فقید هنوز کامار حل نشده بود.

در اظهار نظرهای می. برتلس مربوط به چاپ شاهنامه این جمله دیده میشود: "وقتی ترجمه البنداری فاقد ترجمه قطعهای از شاهنامه است ولی این قطعه در کلیه نسخ خطی قدیمی وجود دارد و تفاوت و اختلاف آنها نیز چندان فاحش نیست، چنین قطعهایرا ترتیب دهندگان در متن نگه میدارند، (۵) وقتی کمیسیون جلد اول متن انتقادی حاضر شاهنامه را، که در مرحله چاپ بود، مورد مطالعه قرار داد به این مسئله بر خورد که متن قطعاتی که به ملحقات برده شده (رجوع به ملحقات شمارهٔ IX-۱۵ صفحات ۲۶۶ – ۸۰۸) بدون تفاوت و اختلاف اصولی در کلیه نسخ مورد استفاده وجود دارند و فقط ترجمه بنداری فاقد آنهاست. بنا بر این بموجب اصلی که بر پایه انتشار این متن قرار گرفته و توسط می برتلس بیان شده و در پیش نقل گردیده است میبایستی این قطعات در متن بین دو هلال جای داده شوند، چنانکه در موارد نظیر عین این عمل اجرا شده است. با وجود این کمیسیون تصمیم گرفت این مجلدرا بهمان شکل که ی. برتلس به بنگاه انتشارات داد بچاپ برساند.

از این گذشته کمیسیون یادآور میشود که بنابر نظریه می برتلس که در آخرین اثر او "تاریخ ادبیات فارس—تاجیک" (رجوع به صفحه ۲۰۱ حاشیه ۲۶) دیده میشود، آخرین قطعه ملحقات که نه تنها در ترجمه بنداری بلکه در نسخه VI نیز وجود ندارد (رجوع به ملحقات شماره VI بیت IVI "کشتن رستم پیل سپیدرا") — "گویا از ملحقات بعدی است". قطعه ملحقات VI ازبیت VI تابیت VI ("رفتن رستم بکوه سپند») نیز در ترجمه بنداری و نسخه VI وجود ندارد.

⁽ه) <u>ی. برتلس:</u> شاهنامه و انتقاد متن آن — مجله ٔ ''خاورشناسی شوروی،، سال هه ۱۹۵۰ شمارهٔ ۱، صفحه ٔ ه.و.

* *

در متن حاضر سیستم ذکر نسخه بدلها با سیستم های قبلی انتشارات غربی (مثلاً چاپ وولرس) مطابقت دارد. بعضی از مختصات این سیستم در مقدمه ٔ روسی بیان شده است. در همانجا نیز رسم الخط نسخ مورد استفاده ذکر گردیده است.

در آغاز کار تمام متن این مجلد برپایه نسخ آل، آا ۷۱ و ترجمه بنداری بوسیله ل. گوزلیان ترتیب داده شد. ولی بعداً شیوهٔ استفاده از این ماتریل ها تغییر یافت. تصمیم چنین شد که نسخه بدلها کاملاً ذکر گردد و کلیه ابیاتی که در نسخه ها وجود دارند ولی مشکوك یا از ملحقات بنظر میایند در متن بین دو هلال ویا در آخر متن در ملحقات ثبت شوند. بدین ملاحظه متن ترتیب یافته بواسطه گوزلیان، بجز داستان منوچهر از بیت ۱ تا بیت ۱۲۳۸، که توسط او اسمیرنوا تصحیح شده است بتوسط آ. برتلس مورد مطالعه و تصحیح قرار گرفت. آ. برتلس همچنین متن ملحقات را ترتیب داده است (٤).

⁽٤) پس از وفات ی برتلس متن حاضر در موقع چاپ بنظر ع فردوس رسیده و بعضی ملاحظات از طرف او داده شده است.

تتبع عمیق فیلولوژیك ستن شاهنامه فقط آغاز میگردد. قبل از هر كار لازم است كه منظرهٔ تغییر تاریخی ای كه متن شاهنامه در جریان قرون متوالی بدان دچار گردیده است تثبیت گردد. ولی انجام یكبارهٔ این امر بواسطه وجود نسخههای خطی بیشمار بسیار دشوار است. ما در چاپ حاضر متنی مبنی بر قدیمی ترین نسخههارا در دسترس خوانندگان و محققین قرار میدهیم. بر پایه این متن باید فرهنگی "كنكوردانس" نظیر فرهنگ ف. ولف تنظیم گردد. این فرهنگ بر پایه نسخ خطی ای كه تاریخ كتابت آنها دقیقاً معلوم است قرار خواهد داشت و دران ذكر خواهد شد كه هر كلمه در كدام نسخه وجود دارد. چنین فرهنگی مراجعه همه جانبه به متن از نو به تحقیق در بارهٔ شاهنامه بپردازیم. و فقط پس از آنست كه میتوانیم مسئله متن نسبتاً "آخرین" شاهنامه را مطرح كنیم. برای اینكار میتوان همچنین از نسخ خطی دیگر(س) شاهنامه و كتب قدیمی دیگری كه حاوی بعضی از قسمتها و ابیات اصیل شاهنامه باشند استفاده شاهنامه و كتب قدیمی دیگری كه حاوی بعضی از قسمتها و ابیات اصیل شاهنامه باشند استفاده نمود، زیرا در اینصورت چند محك و معیار برای سنجش اصالت آنها در دست خواهد بود. هم چنین میتوان مضنابع مختلف دیگر مانند طبری، ثعالبی، بلعمی و غیره و نیز فرهنگها را مورد استفاده قرار داد و از تنهسیر مشروح ترمام متن شاهنامه و بكار بردن كدیمه شیوههای انتقاد داد و از تنهسیر مشروح ترمام متن شاهنامه و بكار بردن كدیمه شیوههای انتقاد فیلولوژیك آغاز نمود.

ولی اینکار مربوط به آینده است. در حال حاضر ما قدیمی ترین متن شاهنامه را به خوانندگان عرضه میداریم و این نخستین مرحله تتبع در بارهٔ متن این اتر است و پایه ای برای تتبع بعدی آن. در اینجا باید اقرار کنیم که البته در متن حاضر کمبودیهای زیاد و کار پرداخت نشده و صیقل نخورده راه یافته است. ولی ما از این آزمایش که با تمام وسایل متن حاضرا "بهتر سازیم"، و آنرا "آسان خوانا"، کنیم پرهیز نمودیم. زیرا اینکار به مقصود ما که تتبع پی گیرانه در بارهٔ متن است و همچنین به شیوهٔ اساسی ما که تثبیت قدیمی ترین نسخ و قدیمی ترین ترتیب و تدوین متن میباشد خلل وارد میساخت. در نتیجه و چنین آزمایشی متن "آخرین"، اثر فردوسی بوجود نمیامد و ارزش کار تنزل مییافت و چاپ متن به زمان نامعلومی محول میگشت.

⁽۳) در سال ۱۹۵۶ آقای سعید نفیسی نظر <u>ی. برتلس</u> را در بارهٔ وجود نسخهای قدیمی و خوب شاهنامه در قاهره که در سال ۲۹۲ هجری کتابت شده جلب نمود. میکروفیلم این نسخه پس از وفات ی. برتلس دریافت گردید. متن این نسخه با نسخ دیگری که در چاپ حاضر مورد استفاده قرار گرفته است نزدیك میباشد. استفادهٔ از این نسخه فقط از جلد چهارم چاپ حاضر شروع شده است. از آنجا که هنگام دریافت میکروفیلم نسخه قاهره مجلدات اول و دوم و سوم چاپ حاضر در چاپخانه بود، اختلافات بین مین نسخه قاهره و آن مجلدات در آینده در قسمت ملحقات داده خواهد شد. (یادداشت کمیسیون)

۱۲۶ هجری توسط الفتح ابن علی البنداری الاصفهانی انجام یافته است مطابقت داده شده. (برای این ترجمه علامت شرطی Б بکار برده میشود.) ولی از آنجا که این ترجمه در بسیاری از موارد از ترجمه دقیق متن صرف نظر نموده و به نقل مختصر واقعه قناعت ورزیده است، استفادهٔ از آن برای ترتیب دادن متن حاضر با احتیاط فراوان همراه میباشد. از طرف دیگر بسیاری از جزئیات ترجمه بنداری برای ترتیب دادن این متن کمك گرانبهایی بوده. خصوصیات این ترجمه و شیوهٔ استفادهٔ از آن نیز توسط ی. برتلس در مقدمه وسی به تفصیل شرح داده شده است.

هیچیك از نسخ مورد استفاده نمیتوانست پایه متن حاضر قرار گیرد. بدینجهت برای ترتیب دهندگان متن لازم میامد که متن اصلی را پس از مقایسه دقیق کلیه نسخه های مورد استفاده و با در نظر گرفتن دقیق کلیه اختلافات و تفاوتهای آنها انتخاب نموده تفاوتهارا در پاورقی قید نمایند تا محققینی که بعداً در بارهٔ متن شاهنامه تتبع مینمایند امکان داشته باشند کلیه وزئیات کار مارا مورد بازرسی قرار دهند.

محك و معیار شیوهٔ بیان و سبك و زبان شاهنامه در كار ترتیب دادن این متن با كمال احتیاط بكار برده شده است. زیرا مسئله اینستكه ما متن اصلی شاهنامه را در دست نداریم و فقط كوشش میكنیم تا هر قدر ممكن است بدان نزدیك تر شویم. زبان و سبك و شیوهٔ بیان فردوسی را فقط میتوان از متن اصلی شاهنامه بدست آورد. بنابراین اگر ما اكنون سخن و سبك و شیوهٔ بیان فردوسی را عاملی شناخته شده بدانیم و بخواهیم بوسیله آنان طریق ترتیب دادن متن را معین سازیم دچار اشتباهی منطقی خواهیم شد. زیرا عامل مجهولی برای ما نقش معرف بازی خواهد كرد و یا بعبارت دیگر نامعلومی معرف نامعلوم دیگری خواهد بود. و همانا بهمین جهت فرهنگ ف ولف كه بر پایه چاپهای مول و ماكان، یعنی متون در هم آمیخته، و بر اساس نسخه های خطی قرون مختلف قرار گرفته، نیز در ترتیب دادن این متن از طرف ما با كمال احتیاط بكار برده شده است.

بدینشکل، متن حاضر بطور کلی حاوی متنی است که از کلیه ٔ متون معلوم شاهنامه قدیمی تر است و مربوط به قرون هفتم و هشتم هجری میباشد، و همچنین نسخههای همعصر و هماهنك این قرون را که تا کنون مورد استفاده قرار نگرفته اند در دسترس دانش قرار میدهد. بیشك این متن از متن های در هم آمیخته ٔ چاپهای موجود و نسخ قرون پس از قرن نهم هجری به متن اصلی که پرداخته ٔ خامه ٔ قردوسی است نزدیك تر میباشد.

با وجود این متن حاضر را بهیچوجه نمیتوان متن ''آخرین،، و ''متن اصلی،، بشمار آورد (۲). بلکه

⁽۲) مخصوصاً باید تذکار دادکه متاسفانه صفحات اول کلیه نسخههای مورد استفاده معیوب بودند و بدینجهت متن حاضر از آغاز کتاب تا پادشاهی کیومرث حاوی موارد مشکوک میباشد. قسمتی از متن که بیشتر قابل اعتماد است ازصفحه ٔ (۱) آغاز میکردد (رجوع بهیادداشت ۱) صفحه (۱).

دارند (بجز در موارد استثنایی) بدون فایده تشخیص داده شد. هم چنین رجوع به شمارهٔ زیادی از نسخ خطی قرون محتلف که دارای اغلاط و اشتباهات و اضافات و تحریفات زیادند نیز غیر مفید بنظر رسید. در نتیجه چنین تصمیم گرفته شد که فقط از قدیمی ترین نسخه ها که تقریباً همزمان و از حیث متن به یکدیگر نزدیک باشند استفاده گردد.

ترتیب دهندگان متن برای کار خود از نسخ خطی زیرین استفاده نموده اند:

ا سخه ٔ خطی موزهٔ بریتانیا، که در سال ۱۷۰ هجری کتابت شده، از کلیه ٔ نسخ خطی که تا بحال معلوم و مشهور است قدیمی تر و بنظر ما بهترین نسخه ٔ موجود است. (این نسخه در همه جا با علامت شرطی π نمایانده شده.)

۲ – نسخه ٔ خطی کتابخانه ٔ عمومی لنینگراد که در سال ۷۳۳ هجری کتابت شده و دومین نسخه ایست که قدیمی تر از کلیه ٔ نسخه های مشهور است. (این نسخه در همه جا با علامت شرطی ۱ نامیده شده.)

۳ – نسخه ٔ خطی انستیتوی خاورشناسی فرهنگستان علوم شوروی که در سال ۸۶۹ هجری کتابت شده ولی حاوی ''مقدمه ٔ قدیم، شاهنامه است و بنابراین از روی نسخهای قدیمی تر ،که متن آن با متن نسخه ٔ سال ۷۳۳ بسیار نزدیك بوده است، استنساخ گردیده. (برای این نسخه علامت شرطی IV بکار برده میشود.)

به نسخه خطی انستیتوی خاور شناسی فرهنگستان علوم شوروی، بدون تاریخ، ولی بحسب شیوهٔ کتابت، جنس کاغذ و اسلوب مینیاتورها میتوان قضاوت کرد که تقریبا در سال ۵۰۸ هجری استنساخ شده است. در این نسخه اشتباهات و اغلاط زیاد است، اما این نسخه نیز حاوی "مقدمه قدیم"، میباشد و از روی نسخه ای کتابت شده که در بعضی از موارد بسیار نزدیك به نسخه خطی سال ۲۷۵ هجری است. (برای این نسخه علامت شرطی ۷۱ بکار برده میشود.)

این چهار نسخه حاوی متنی است که قبل از تهیه ٔ نسخه ٔ خطی مشهور برای بای سنقر در سال ۸۳۳ هجری رواج داشته است. کلیه ٔ اطلاعات و نظریات راجع به ''مقدمه ٔ قدیمی، و نسخه ٔ خطی سال ۸۳۳ هجری توسط ی. برتلس در مقدمه ٔ روسی این جلد شرح داده شده است. (۱) ونیز در همین مقدمه مختصات کلیه ٔ نسخ مورد استفاده مشروحاً ذکر گردیده است.

متن حاضرکه بر پایه ٔ چهار نسخه ٔ نامبرده قرار دارد، با ترجمه عربی شاهنامه نیزکه درسالهای ۲۱۰ –

⁽۱) برای دانستن خصوصیات "نسخه بای سنقری" که میکر وفیلم آن پس از وفات ی. برتلس از ایران دریافت گردیده و در ترتیب دادن متن حاضر بکار نخواهد رفت به نظریات مشروح کمیسیون نشر متن انتقادی شاهنامه در مقدمه وسی رجوع شود. کمیسیون نشر متن انتقادی شاهنامه از فرصت استفاده نموده مراتب امتنان خود را به آقای شجاع الدین شفا و آقای مهدی بیانی که میکر وفیلم نسخه خطی دای سنقری را برای ما ارسال داشته اند تقدیم میدارد. (یاد داشت کمیسیون)

پیشگفتار

این پیشگفتار ملخص مقدمه مفصلی است بقلم دانشمند فقید ی. برتلس (وفات سال ۱۹۵۷) که متن انتقادی حاضر شاهنامه تحت نظر وی تهیه شدهاست. اصل مقدمه در این مجلّد بزبان روسی درج گردیده است.

چنانکه معلوم است، اولین متون کامل و علمی شاهنامه که در قرن گذشته بتوسط ت. ماکان و رقر التشار یافته و در زمان انتشار از موفقیتهای مهم بشمار میامدند، پارهای از خواستهای اساسی متن انتقادی علمی را برآورده نمیساختند. نه مول و نه ماکان در مقدمههای متنهای انتقادی خود صراحتاً تذکار نداده اند که کدام نسخههارا مورد استفاده قرار داده، کدام متنها را مرجّح دانسته و کدام شیوهٔ انتقاد متن را بکار برده اند. هر دو ناشر، آنقدر که معلوم است، شمارهٔ زیادی از نسخههای نه چندان قدیمی شاهنامه را گرفته، آنها را با یکدیگر مقایسه نموده و متن اصلی را نسبتاً خودسرانه انتخاب نموده و واریانتهای نسخههای دیگر را ابداً ذکر نکرده اند. بدینشکل متنهایی بدست آمده است که قرائت آنها آسان ولی رابطه شان با متن اصلی اثر فردوسی نامعلوم است.

در اواخر قرن گذشته ا. وولرس چاپ دیگری از شاهنامه منتشر ساخت. وولرس چاپهای مول و ماکان را باهم مقایسه نموده، ستن خودرا بر پایه ٔ این دو چاپ قرار داد و تفاوت آنهارا با دقت در پاورقی ذکر نمود. علاوه برآنکه چاپ وولرس بواسطه ٔ فوت ناشر نا تمام ماند این چاپ نیز مسائل عمده ایرا که بر عهدهٔ علم است، یعنی رجوع به قدیمی ترین ، بهترین و معتبر ترین نسخه های خطی و همچنین معرفی نسخه های مورد استفاده و ذکر دقیق نسخه بدلها، حل ننمود.

هنگام جشن هزارهٔ فردوسی چاپخانهٔ ''بروخیم،، متن ناتمام وولرس را تقریباً بدون تغییر چاپ نمود و ترتیب دادن بقیهٔ آزرا، که وولرس و شاگردش لاندااوور بدان توفیق نیافته بودند، بعهدهٔ سعید نفیسی گذاشت (ما این چاپ را با علامت شرطی T مینامیم). متن شاهنامهٔ چاپخانهٔ ''خاور،، که بمناسبت جشن هزارهٔ فردوسی انتشار یافته و همچنین چاپ دبیر سیاقی که در این اواخر منتشر میگردد نیز هر دو اصولاً بر پایه متن های مول و ماکان قرار دارند.

دارای اهمیت جهانی، که متکی بر اصول علمی و قدیمی ترین و بهترین نسخ باشد، تذکار داده اند. انستیتوی خاور شناسی فرهنگستان علوم شوروی برای انتشار متن نوین علمی شاهنامه راه دیگری که با راه متقدمین تفاوت دارد در پیش گرفت. استفاده از چاپهای قبلی که بر پایه نسخ خطی نامعلوم و بدون ذکر تاریخ قرار

فهرست

۵	•	•	•	٠	•	•	•		•	•	•	•	٠	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		•	٠	١ر	کھنہ		?	
١٢		•				•								•		•		•		•		•	•	• .	•		•	ب	ويدار		آغاز	•	
١٣		•							•	•		•	•									٠.			٠		. :	فرد	<u>.</u>	ۺ	ستاي		
18																						۵.	عال	ر	شر	رين	آف	ر	اند	ر	گفتا	•	
۱٦		•	•			•	•										•					دم	مر	ر	شر	رين	Tė.	.ر	اند	ر	گفتا	•	
١٧	•	•											•	•						•	. •	ناب	آفت	,	ش	رين	آفر	ر	اند	ر	گغتا	<i>i</i>	
١٨				•			•											•		•				•	•	ه .	ما	ش	ِيد.	آفر	.ر	٥	
١٨	•							•					•								•	بر		<u>ڊ</u> ي	ر	يشر	ستا	ر	اند	ر ا	ففتا		
۲.	•							•						•	•	•	•		Ų.	تار	`ر:	ز	.د`	ٔ و ر	T	هم	فرا	ر	اند	ر ا	ففتا		
77		•			•	•																		•	عر	شاد	،	أيمقو	دة	ان	است	د	
77	•							•		٠		•		•									•			اب	کڌ	ن	ہا د	ذب	نیا د	ب	
77					•	•	•						•					•			•	. [ر.	~و	2.4	و '	ابر	ان	سڌ	دا	در]	
۲۵			•									•			•	•		•		•				د .	۰و	> ,A	ان	لطا	w	ش	تايہ	w	
۲۸	•			•			٠			•	•		•		•	•						•	•		•	•		•	•	رد	يبوم	5	
٣٣				•	•						•	•	•	•	•	•	•	•			•			•						نگ	وشا	A	
٣٦	•	•				•		•		•		٠	•		•							•		•	•	•			_	رد	ڼهمو	ط	
٣٩	•	•	•	•	•					•	•	•	•	•	•	•		•				٠	•		•				•	بد	بشه	ج	
۵۱	•			٠		•	•		٠.	•	٠	•					•				•								•	ک	حاً ا	ض	
٧٩	٠					٠	•				•	•		٠			•	•				•		•		•			•	ون.	ريد	ف	
150													•			•	•	•		•	•	•		•				•		ه ر	و چ	ما	
۲۵.			•			•												•		•		٠					•		•	ت	لحقا	ما	

انستيتوى خاورشناسي

شاه مدفرووسی

متن انتقادی

جلد اول

تحت نظر ی. ۱. برتلس

سلسله ٔ آثار ادبی ملل خاور

متون

سری بزرگ*ت* ۲

